

SUDSKA NAGODBA

U PRAVNOM SISTEMU
BOSNE I HERCEGOVINE

SUDSKA NAGODBA U PRAVNOM SISTEMU BOSNE I HERCEGOVINE

ISBN 978-9926-475-16-1

9 789926 475161

Finansira Evropska unija

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Ova je publikacija izrađena uz finansijsku podršku Europske unije. Njen sadržaj je isključiva odgovornost Visokog i tužilačkog vijeća BiH i ne odražava nužno stavove Europske unije.

Naslov: Sudska nagodba u pravnom sistemu
Bosne i Hercegovine, zbornik radova
Izdavač: Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH
Za izdavača: Halil Lagumdžija

Autori: Dr. sc. Smajo Šabić
Mr. sc. Adnan Baručija
Mirjana Kevo, dipl. iur.
Minja Belović, dipl. iur.
Anisa Ruhotina, MA iur.
Nasir Muftić, LL.M.

Recenzenti: Prof. dr. Senad Mulabdić
Prof. dr. Ranka Račić

Lektura: Mirela Rožajac-Zulčić

Prvo izdanje: 1.000 primjeraka

Štampa: Grafičar d.o.o. Bihać

Smajo Šabić, Adnan Baručija, Mirjana Kevo,
Minja Belović, Anisa Ruhotina, Nasir Muftić

SUDSKA NAGODBA

U PRAVNOM SISTEMU BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, 2022. godina

SADRŽAJ

PREGOVOR PUBLIKACIJE	6
-----------------------------------	----------

1. PRAVNI POLOŽAJ PARNIČNIH STRANAKA KOD ZAKLJUČENJA SUDSKE NAGODBE	7
--	----------

1.1. Uvod.....	7
1.2. Pojam nagodbe	8
1.3. Predmet i pravna priroda sudske nagodbe	9
1.4. Uloga suda kod zaključenja sudske nagodbe	11
1.5. Pravni učinak sudske nagodbe	14
1.6. Pravni položaj parničnih stranaka kod zaključenja sudske nagodbe u odnosu na redovni parnični postupak.....	15
1.7. Okolnosti koje otežavaju mogućnost zaključenja sudske nagodbe	19
1.8. Prijedlog rješenja de lege ferenda koja će omogućiti veću zastupljenost sudske nagodbe kao načina okončanja parničnog spora.....	23

2. SUDSKA NAGODBA	27
--------------------------------	-----------

2.1. Uvodne napomene	27
2.2. Uporednopravni prikaz sudske nagodbe u zemljama koje su nastale disolucijom SFRJ.....	28
2.3. Procesne pretpostavke za zaključenje sudske nagodbe.....	34
2.4. Predmet i sadržaj sudske nagodbe.....	38
2.5. Dopuštenost sudske nagodbe	40
2.6. Zaključenje sudske nagodbe.....	43
2.7. Učinak sudske nagodbe.....	45
2.8. Pobijanje sudske nagodbe	46
2.9. Zaključno razmatranje	46

3. SUDSKA NAGODBA	49
3.1. Uvod.....	49
3.2. Pojam i pravna priroda sudske nagodbe	50
3.3. Pretpostavke za zaključenje sudske nagodbe	52
3.4. Stadiji u kojima se može zaključiti sudska nagodba i uloga suda.....	53
3.4.1. Procesna legitimacija za zaključenje sudske nagodbe.....	54
3.5. Predmet sudske nagodbe	55
3.6. Učinci sudske nagodbe.....	56
3.7. Trenutak zaključenja sudske nagodbe	57
3.8. Pobjiranje sudske nagodbe	58
3.9. Zaključak	59
4. SUDSKA NAGODBA U SVJETLU ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU FBiH	61
4.1. Uvod.....	61
4.2. Pojam sudske nagodbe.....	61
4.3. Pravna priroda i učinci sudske nagodbe	62
4.4. Prednosti sudske nagodbe.....	64
4.5. Do koje faze u postupku je moguće zaključiti sudsku nagodbu?	65
4.6. Postupak zaključenja sudske nagodbe	67
4.7. Uloga suda prilikom zaključenja sudske nagodbe	69
4.8. Sadržaj sudske nagodbe	70
4.9. Sudska nagodba kao izvršna isprava.....	73
4.10. Sudska nagodba kao presuđena stvar	74
4.11. Pobjiranje sudske nagodbe	74
4.12. Zaključak	76
RECENZIJE	79

PREDGOVOR PUBLIKACIJE

Predmet spora je tužbeni zahtjev u čijim granicama sud odlučuje tako da ga usvaja ili odbija, u cijelosti ili djelomično. Parnica se zasniva na principu dviju stranaka sa suprotnim interesima. Donošenjem presude okončava se parnica između stranaka tako da je uspjeh tužioca uvijek neuspjeh tuženog i obrnuto. No, svaka parnica ne mora se uvijek okončati donošenjem presude. U okviru materijalnih dispozicija stranke mogu parnicu okončati i zaključenjem sudske nagodbe sve do pravomoćnog okončanja postupka.

Stručna uloga suda u zaključenju sudske nagodbe ispoljava se u tome što će cijeniti da li se radi o zahtjevima kojima stranke mogu raspolagati i ako je ovaj uslov ispunjen, onda će nepristrasno ukazati strankama na ovu mogućnost i pomoći im da zakluče sudske nagodbu na način koji odgovara njihovoj slobodnoj volji i rješavanju spora na prijateljski način prema njihovim željama. Velike su prednosti ovakvog miroljubivog načina rješavanja spora jer stranke odmah imaju pravomoćnu odluku koja je i izvršni naslov. Kada stranke miroljubivo riješe spor, onda će u pravilu i tuženi dobrovoljno izvršiti obaveze prema tužiocu, čime je spor definitivno riješen. Zaključenjem sudske nagodbe nema pobjednika niti gubitnika u parnici, tako da stranke mogu poremećene odnose popraviti i održati ih u budućnosti i tako veliko životno iskustvo prenijeti na mlađi naraštaj.

Ova stručna publikacija može biti svakodnevna literatura građanima, sudijama i punomoćnicima stranaka jer ukazuje na to kako se uz sveukupno angažiranje može riješiti spor i mimo odluke suda koji nameće autoritativno rješavanje spora u kojem jedna strana gubi parnicu, a druga dobija, što samo može pogoršati odnose među strankama i budućim naraštajima.

Zbog svega navedenog sa zadovoljstvom predlažem da se ova stručna publikacija objavi i stavi na raspolaganje građanima, sudijama i stručnim punomoćnicima stranaka.

Dr. sc. Senad Mulabdić
Redovni profesor i sudija
Vrhovnog suda Federacije BiH

Dr. sc. Smajo Šabić

1. PRAVNI POLOŽAJ PARNIČNIH STRANAKA KOD ZAKLJUČENJA SUDSKE NAGODBE

Sažetak

Kroz ovaj rad je naučno istražen način rješavanja spornog građanskopravnog odnosa sporazumom stranaka u sporu. Takav sporazum predstavlja izraz slobodne volje stranaka postignut međusobnim popuštanjem u cilju rješavanja spornog građanskopravnog odnosa. Postignuti sporazum među strankama ima različit pravni učinak, zavisno od toga da li je sporazum postignut u toku parničnog postupka ili u vansudskom postupku. U tom pogledu, posebno je naučno istražen pravni položaj subjekata spornog građanskopravnog odnosa kod zaključenja vansudske nagodbe u odnosu na pravni položaj parničnih stranaka kod zaključenja sudske nagodbe u toku parničnog postupka. Također, kroz ovo naučno istraživanje posebno su istražene prednosti i nedostaci koji utječu na pravni položaj parničnih stranaka kod zaključenja sudske nagodbe u odnosu na pravni položaj parničnih stranaka kod okončanja parničnog postupka meritornom odlukom. Posebna pažnja posvećena je istraživanju mogućih uzroka koji posljedično ograničavaju ili onemogućavaju parnične stranke da u većem obimu koriste institut sudske nagodbe kao jedan od mogućih alternativnih načina rješavanja sudskih sporova.

Ključne riječi: Tužba, nagodba, sudska nagodba, sporni građanskopravni odnos, sporazum stranaka, parnični postupak, parnične stranke, meritorna odluka

1.1. Uvod

Građani, kao subjekti građanskih prava, u svakodnevnom životu ulaze u određene građanskopravne odnose kako bi ostvarili određenu korist ili određeno pravo. U tim pravnim odnosima veoma često dolazi do određenih spornih pitanja u pogledu obima prava i obaveza između subjekata, zbog čega jedan od subjekata pred nadležnim sudom pokreće parnični postupak radi pravne zaštite ugroženih ili povrijeđenih prava. Nakon podnošenja tužbe, sud po pravilima parničnog postupka provodi postupak radi utvrđivanja relevantnog faktičkog činjeničnog stanja o spornom odnosu, a sve u cilju donošenja meritorne odluke, kojom sud sporno faktičko stanje podvodi pod

materijalno pravo, te tako donesenom presudom uspostavlja materijalnopravni odnos zasnovan na pozitivnim materijalnim propisima. I pored toga što se parnični postupak pokreće na inicijativu tužioca isključivo iz razloga što nije postojala volja i želja jedne ili obje strane spornog građanskopravnog odnosa da taj sporni odnos riješe na miran način, kompromisom i međusobnim popuštanjem, ipak su i tokom parničnog postupka česte situacije da parnične stranke u tom pravcu izraze svoju volju i želju za mirnim rješenjem spora bilo postizanjem sporazuma mimo suda, ili zaključenjem sudske nagodbe u toku parničnog postupka.¹

1.2. Pojam nagodbe

Nagodba kao izraz volje stranaka u sporu predstavlja veoma značajan pravni institut na osnovu kojeg stranke određeni sporni odnos u pravilu rješavaju sporazumno na bazi kompromisa i međusobnog popuštanja. Nagodbom subjekti građanskopravnih odnosa određena sporna pitanja iz tih odnosa rješavaju sporazumno, bez učešća i intervencije suda. Do nagodbe najčešće dolazi prije pokretanja bilo kakvog postupka pred nadležnim tijelom u vezi sa spornim pravnom odnosom. Do nagodbe može doći i za vrijeme trajanja takvog postupka mimo nadležnog tijela koje vodi postupak. Također, do nagodbe može doći i u toku postupka pred tijelom koje odlučuje o pravima stranaka iz njihovog spornog pravnog odnosa.² Dva su moguća načina rješavanja spornog građanskopravnog odnosa. Prvi način odnosi se na rješavanje spornog građanskopravnog odnosa između subjekata građanskopravnog odnosa postizanjem sporazuma mirnim putem mimo suda. Nagodba postignuta između subjekata spornog građanskopravnog odnosa van sudskog postupka ima karakter sporazuma o načinu rješavanja spornog odnosa. Nagodba kao ugovor o postignutom sporazumnom načinu uređenja imovinskopravnih odnosa na određeni način predstavlja teretni ugovor za koji se vežu pravna pravila o teretnim ugovorima.

Za razliku od nagodbe postignute u vansudskom postupku, stranke u sporu imaju mogućnost postizanja nagodbe ili poravnjanja i u toku samog

- 1 Više o tematskoj cjelini, vidjeti doktorsku disertaciju pod nazivom "Pravni položaj parničnih stranaka u pogledu disponiranja tužbenim zahtjevom", dr. sc. Smajo Šabić, Pravni fakultet u Zenici, juni 2018. godine.
- 2 Više o tome: I. Grbin, *Nagodba u obveznom pravu te u parničnom i arbitražnom postupku*, Pravo u gospodarstvu, Časopis za gospodarsko pravnu teoriju i praksu, Zagreb, broj 4, 2007, str. 269 (dalje: I. Grbin).

parničnog postupka. Takva nagodba ima karakter sudske nagodbe ili sudskog poravnanja.³ Sudska nagodba je jedan od mogućih načina okončanja parničnog postupka, a postiže se sporazumom između stranaka u sporu koji se zaključuje pred sudom i kojim se parnica na taj način okončava. Parnične stranke u pravilu zaključenjem sudske nagodbe na osnovu procesnopравnih ovlaštenja, međusobnim popuštanjem postižu sporazum o načinu uređenja spora, te na taj način okončavaju parnicu. Sudska nagodba je jedan od načina rješavanja spora do kojeg obično dolazi uzajamnim popuštanjem stranaka, ali za razliku od vansudske nagodbe, popuštanje stranaka nije neophodno za valjanost sudske nagodbe.⁴ Sudska nagodba (njem. gerichtlicher Vergleich, engl. Judicial settlement, franc. judiciaire transaction) je ugovor sklopljen i zapisnički registriran u postupku pred sudom, kojim stranke u cijelosti ili djelimično uređuju svoje sporne odnose, a koji je po svom učinku izjednačen s pravomoćnom sudskom odlukom (res iudicialiter transacta).⁵

1.3. Predmet i pravna priroda sudske nagodbe

Predmet sudske nagodbe mora biti tužbeni zahtjev kao predmet spora, s tim što se nagodba može odnositi na cjelokupan tužbeni zahtjev kojim se u cijelosti okončava parnični spor, a može se odnositi i na jedan dio tužbenog zahtjeva.⁶ Kada je u pitanju pravna priroda sudske nagodbe, u pravnoj teoriji prihvaćen je stav o njenoj dvojakoј prirodi. Sudska nagodba predstavlja građanskopravni ugovor kojim stranke uređuju svoj materijalnopравni odnos, ali istovremeno i parničnu radnju stranaka kojom one utječu na ishod postupka, a koja za krajnju posljedicu ima pravomoćnost, zbog čega parnične stranke ne mogu svojim naknadnim sporazumom otkloniti učinke nagodbe.⁷

3 Član 87. stav 1. ZPP-a FBiH – Stranke mogu zaključiti sudsku nagodbu o predmetu spora u toku cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja (sudska nagodba).

4 Više o tome: S. Triva/V. Belajec/M. Dika, »Građansko parnično procesno pravo« Zagreb, 1986, str. 473.

5 J. Čizmić, *Novo uređenje instituta sudske nagodbe u bosanskohercegovačkom pravu*, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, Mostar, 2004, str. 211.

6 Član 89. stav 1. ZPP-a FBiH iz 2003 – Sudska nagodba može se odnositi na cijeli tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio.

7 Vidi *Komentar zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i Republički Srpskoj*, Sarajevo, 2005, Z. Kulenović/S. Mikulić/Svjetlana Milišić Veličkovski/Jadranka Stanišić/Danka Vučina, str. 168. – Ovakav je stav općeprihvaćen i u ranijoj sudskoj praksi sudova bivše Jugoslavije, zbog čega valjanost sudske nagodbe treba

Sudska nagodba je mješoviti procesnopravni i materijalni građanskopravni ugovor,⁸ i kao takva proizvodi neposredne pravne posljedice i na području procesnog odnosa i na području građanskopravnih odnosa, pa se valjanost sudske nagodbe ima prosuđivati i sa stanovišta procesnog i sa stanovišta materijalnog građanskog prava.⁹ Sudska nagodba je bez obzira na okolnosti pod kojima je sklopljena, također, ugovor stranaka kojim one reguliraju svoje građanskopravne odnose, ali zbog svih tih okolnosti ona proizvodi i značajne procesnopravne učinke.¹⁰

Jedinstveno je shvatanje judikature i doktrine da je sudska nagodba jedna vrsta mješovitog ugovora koji se proteže dijelom na odredbe materijalnog te dijelom na odredbe procesnog prava.¹¹ Sudska nagodba bez obzira na to što nosi naziv sudska, nastaje isključivo na osnovu dispozitivnih radnji parničnih stranaka, a naziv sudska nagodba nosi upravo iz razloga što se kao takva zaključuje pred sudom i ta pretpostavka joj daje snagu presuđene pravne stvari, odnosno snagu izvršne isprave. Sudska nagodba u procesnopravnom smislu izjednačena je s pravomoćnom presudom pa se i na nju odnosi pravilo *ne bis in idem* i prigovor *rei judicialiter transactae* koji je izjednačen s prigovorom *rei judicate*.¹² Sudska nagodba, koja čini izlišnom sudsku presudu, predstavlja elastičniji instrument za uređenje pravnih odnosa među strankama nego što je presuda, zbog mogućnosti da se relativno kruti propisi o paricijskim rokovima uz kondemnatorne judikate zamijene takvim uslovima za dobrovoljno izvršenje koji će bolje odgovarati posebnim odnosima konkretnog slučaja.¹³

---

prosuđivati kako sa stajališta građanskog procesnog prava tako i građanskog prava.

- 8 Vidi odluku: VS Republike Hrvatske, broj Rev 2351/92.
- 9 Više o tome: S. Triva, *Osnovi za jednu raspravu o sudskoj nagodbi*, Naša zakonitost, 1960, br. 1–2, str. 69.
- 10 Ranije jugoslovensko građansko procesno zakonodavstvo prije 1956. godine stvoreno je pod jakim utjecajem njemačke i austrijske škole (ono je bilo gotovo doslovna kopija austrijskog zakonodavstva). Odatle je i prisutan odlučujući utjecaj austrijske i njemačke škole na naše građansko procesno pravo. Duboko zacrtane brazde specifično njemačkog načina obrade i rješavanja pravnih pitanja ostale su kod nas i kad se javila želja za emancipacijom od dotadašnjih uzora. Više o tome: S. Triva, *Osnovi za jednu raspravu o sudskoj nagodbi*, Naša zakonitost, 1960, br. 1–2, str. 61.
- 11 I. Grbin, 2007, str. 292.
- 12 J. Čizmić, *Ibid.*, str. 212.
- 13 S. Triva, *Osnovi za jednu raspravu o sudskoj nagodbi*, Naša zakonitost, 1960, br. 1–2, str. 69, str. 62.

1.4. Uloga suda kod zaključenja sudske nagodbe

Sudskom nagodbom postignutom u parničnom postupku stranke postižu vlastito rješenje spora od zajedničkog interesa koje ih obje čini pobjednicima i stoga omogućava obnovu njihovog privremeno poremećenog odnosa i ujedno trajno zadržavanje takvog dobrog odnosa u budućnosti.¹⁴ Nerijetko odnosi među strankama, koje su odlučile spor riješiti sudskim putem, i nakon završetka ostaju jako poremećeni. Često iste stranke nakon okončanja parničnog postupka pokreću druge vrste sporova protiv istih osoba. To svakako nije dobro ni za parnične stranke, njihove međusobne odnose, kao ni za ukupne društvene odnose, te se mogućnost zaključenja sudske nagodbe nameće kao imperativ, kako parničnim strankama, tako i sudu koji vodi postupak. Predmetom sudske nagodbe u pravilu mogu biti oni građanskopravni odnosi koji se pojavljuju i kao predmet raspravljanja i odlučivanja u parnici, a koji su regulirani dispozitivnim pravnim normama tako da stranke njima mogu slobodno raspolagati.¹⁵ Ukoliko prilikom zaključenja sudske nagodbe sud utvrdi da se nagodba odnosi na predmet kojim stranke ne mogu raspolagati, sud neće dozvoliti takvo zaključenje sudske nagodbe. Nagodba postignuta između parničnih stranaka mora biti rezultat njihove slobodne volje, a nikako rezultat bilo čijeg pritiska ili utjecaja te vrste, koji bi na bilo koji način isključio slobodnu volju bilo koje od parničnih stranaka. U skladu s postojećim zakonskim rješenjima, uloga suda u pogledu postojanja mogućnosti zaključenja sudske nagodbe je takva da se u toku cijelog postupka očekuje aktivnost suda u pogledu nastojanja da stranke zaključe sudsku nagodbu, s tim što sud u tom slučaju mora voditi računa o svojoj nepristrasnosti, te slobodnoj volji parničnih stranaka.¹⁶ Sud ne smije direktno utjecati na volju stranaka, insistirati na rješenju spora sudskom nagodbom ili strankama nametnuti takvo rješenje spora. U skladu s postojećim zakonskim rješenjima, uloga suda u pogledu postizanja sporazuma o rješavanju spora mirnim putem ogleda se u nastojanjima suda da tokom cijelog postupka ispita spremnost i volju parničnih stranaka da razmotre mogućnost zaključenja

14 S. Šimac, *Sudskom nagodbom do bržeg rješenja parničnog postupka*, Informator broj 5610–5611, Zagreb, 2007, str. 2.

15 S. Živković, *Ibid.*, str. 44.

16 Član 88. ZPP-a FBiH iz 2003 – (1) Sud će, na način koji ne ugrožava njegovu nepristrasnost, na pripremnom ročištu, kao i u toku cijelog postupka, nastojati da stranke zaključe sudsku nagodbu. (2) U cilju doprinošenja nagodbi sud može, kada ocijeni da je to osnovano, strankama predložiti kako da se nagode, vodeći računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima.

sudske nagodbe, te ukazivanju na takvu mogućnost.¹⁷ Kroz novo zakonsko rješenje vidljiva je intencija zakonodavca da sudu u pogledu zaključenja sudske nagodbe osigura znatno aktivniju ulogu, na način da sud, ne samo da treba ukazati strankama na ovu mogućnost, nego i aktivno nastojati da dođe do zaključenja sudske nagodbe. Sud strankama može čak predložiti na koji način da se nagode.¹⁸ Prije dopuštenja zaključenja sudske nagodbe između parničnih stranaka, sud će utvrditi da li su stranačka raspolaganja izražena u nagodbi protivna prisilnim propisima. Ukoliko sud dođe do saznanja da stranke nagodbom ujedno raspolažu zahtjevom kojim po zakonu ne mogu raspolagati, donijet će rješenje kojim neće dopustiti takvu nagodbu stranaka.¹⁹ Po tako donesenom rješenju nezadovoljne stranke imaju pravo na pravni lijek.²⁰ Zaključena sudska nagodba ima karakter mirnog rješenja spora, pa takvo poravnanje predstavlja sporazum koji ima procesnopravni učinak. U postupku postizanja sudske nagodbe, parnične stranke saglasno i koordinirano disponiraju predmetom parnice, te nakon što na osnovu međusobnog popuštanja i kompromisa postignu zajednički dogovor oko načina rješenja predmeta raspravljanja, taj dogovor saopćavaju sudu, te predlažu da se na bazi tako postignutog dogovora pred sudom zaključi sudska nagodba i na taj način okonča predmetni spor. Sud u tom slučaju postignuti dogovor prima na zapisnik te sačinjava sporazum o sudskoj nagodbi, koji nakon potpisivanja u cijelosti zamjenjuje presudu i ima snagu izvršne isprave.²¹ Osnovni procesnopravni učinak sudske nagodbe jeste da je ona parnična radnja kojom se okončava parnični postupak.²² Specifična karakteristika okončanja parničnog postupka sudskom nagodbom u odnosu na okončanje spora meritornom presudom ogleda se u tome što se protiv tako zaključene sudske nagodbe ne može izjaviti žalba, već se ona može pobijati samo tužbom i to samo ukoliko je zaključena u zabludi ili pod utjecajem prinude ili prevare.²³ I pored različitih stajališta u pravnoj teoriji kao i u sudskoj

17 Z. Kulenović, S. Mikulić, S. Milišić, J. Stanišić, D. Vučina, *Komentari zakona o parničnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj*, Sarajevo, 2005, str. 170.

18 J. Čizmić, 2016, str. 316.

19 *Ibid.*, 318.

20 Član 89. stav 3. ZPP-a FBiH iz 2003 – Kada sud donese rješenje kojim ne dopušta nagodbu stranaka, dužan je zastati s postupkom dok to rješenje ne postane pravomoćno.

21 Član 91. ZPP FBiH – Sudska nagodba ima snagu izvršnog naslova.

22 I. Grbin, 2007, str. 296.

23 Član 92. ZPP-a FBiH iz 2003 – (1) Sudska nagodba može se pobijati samo tužbom. (2) Sudska nagodba se može pobijati ako je zaključena u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare. (3) Tužba iz stava 1. ovog člana može se podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku od pet godina

praksi, prevladava mišljenje da sudska nagodba nije sudska odluka iako ima isti procesni učinak, već predstavlja sporazum parničnih stranaka zaključen pred sudom i kao takav unesen u zapisnik, te se ne može napadati žalbom, prijedlogom za ponavljanje postupka i drugim vanrednim pravnim lijekovima, već se može pobijati samo tužbom.²⁴

Sudska nagodba kao pravni institut bila je kao predmet sudske regulative zastupljena i u prošlosti. "Prema Srpskom Zakonu o parničnom postupku iz 1865. godine, sud je bio dužan ponuditi strankama zaključenje sudske nagodbe. Po Francuskom zakonu o parničnom postupku koji je bio na snazi sve do 1949. godine obavezan je bio poseban postupak mirenja prije podnošenja tužbe o zahtjevu o kome je nagodba među strankama bila principijelno moguća. Prema Italijanskom zakonodavstvu sud je dužan da za vrijeme parnice nastoji da se stranke nagode, a u radnim sporovima posebni postupak mirenja je preduslov za pokretanje parnice. U teoriji Italijanskog procesnog prava naglašava se da djelatnost mirenja nikada nema za cilj postizanje nagodbe pod svaku cijenu, već samo zadatak da se sugerira jedno pravično poravnanje. Također, i u postupku pred Njemačkim prvostepenim sudovima (Amtsgerichte) obavezan je postupak za pokušaj postizanja nagodbe sa nizom veoma značajnih izuzetaka no propuštanje ovog postupka nema za posljedicu ništavost kasnije parnice. Inače dužnost je sudije pojedinca da pripremajući raspravu pred vijećem pokuša nagoditi stranke. Prema odredbama Mađarskog parničnog postupka iz 1911. godine, sud je mogao ali nije morao pokušati da posreduje između stranaka radi postizanja nagodbe, pa je u tu svrhu mogao stranke uputiti i pred određenog suca. U Sovjetskom parničnom postupku naglašava se zabrana sudovima da forsiraju nagodbu stranaka, ali im se s druge strane preporučuje da u sporovima manje vrijednosti opet ne sprečavaju nagodbu, već da što više pomognu strankama u tom nastojanju. Prema Švedskom parničnom postupku iz 1942. godine, ako se radi o sporu u kome je nagodba dopuštena, sud treba kad god se to pokaže umjesnim da djeluje kod stranaka da se poravnaju.

---

od dana zaključenja sudske nagodbe. (4) Ako sudska nagodba bude poništena, postupak se nastavlja kao da sudska nagodba nije ni bila zaključena.

24 J. Čizmić, Komentar zakona o parničnom postupku, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Sarajevo, 2016, str. 323.

Iz sažetog prikaza značajnih evropskih zakonodavstava nesumnjivo proizilaze dvije tendencije i to nastojanje da se spriječi parničenje, naročito u sporovima manje vrijednosti, propisivanjem posebnih postupaka za pokušaj postizanja poravnjanja, te u složenijim sporovima naglašavanje dužnosti suda da vrši, kad je to potrebno, posredničku ulogu u cilju postizanja sudske nagodbe.”²⁵

1.5. Pravni učinak sudske nagodbe

Parnične stranke svojom odlučnošću da zaključe sudsku nagodbu određuju pravnu sudbinu parničnog postupka, te na taj način posljedično prihvataju pravni učinak sudske nagodbe. Procesni učinak sudske nagodbe odražava se kroz institut presuđene stvari (*res iudicata*), pa tako zaključena sudska nagodba predstavlja smetnju za ponovno vođenje postupka po istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi. Zaključena sudska nagodba ima snagu izvršne isprave. Sudska nagodba u procesnopravnom smislu izjednačena je s pravomoćnom sudskom presudom, zbog čega je dužnost suda da odbaci tužbu kada utvrdi da se parnica vodi o predmetu u kojem je već zaključena sudska nagodba.²⁶ U pogledu materijalnopravnog učinka, karakterističnost sudske nagodbe ogleda se u tome što zaključena sudska nagodba izaziva određene pravne učinke u materijalnopravnim odnosima. Zaključenom nagodbom derogira se raniji spor među parničnim strankama, pa samim tim i neizvjesnost u pogledu prava i obaveza parničnih stranaka, te se nakon zaključene sudske nagodbe na bazi postignutog dogovora uređuje sporni odnos, nakon čega se zasniva novi materijalnopravni odnos.²⁷

---

25 Više o tome: S. Triva, Osnovi za jednu raspravu o sudskoj nagodbi, Naša zakonitost, 1960, br. 1–2, str. 64–65.

26 J. Slovinić, Nagodba u građanskom i procesno pravnom smislu, Informator, br. 5394, 2005, str. 8.

27 Više o tome: G. Stanković, 2010, str. 389.

1.6. Pravni položaj parničnih stranaka kod zaključenja sudske nagodbe u odnosu na redovni parnični postupak

Mirno rješavanje sporova, odnosno alternativno rješavanje sporova (alternative dispute resolution – ADR), kao alternativa dugom i skupom sudskom postupku zaštite ima nesumnjive prednosti.²⁸ Sudska nagodba u odnosu na rješenje spora sudskom odlukom ima svoje prednosti koje se posebno manifestiraju kroz više značajnih kvalitativnih karakteristika koje ovaj vid rješavanja predmetnog spora čine prihvatljivijim. Učinci zaključenja sudske nagodbe su višestruki. Odnos parničnih stranaka je kod zaključenja sudske nagodbe bitno drugačiji u odnosu na odnos parničnih stranaka u toku parničnog postupka, jer zaključenjem sudske nagodbe nema ni pobjednika ni poraženih. Sudskom nagodbom su obje stranke na bazi djelomičnog popuštanja i učinjenog kompromisa ostvarile svoj primarni cilj ili veći dio svog cilja zbog kojeg je i pokrenut parnični postupak, a da poraženih i gubitnika po okončanju postupka nije bilo. Za sudsku nagodbu nije od odlučnog značaja uzajamno popuštanje stranaka. U toku parnice stranke se usaglašavaju da prekinu dalju neizvjesnost parničenja i na taj način izraze svoju spremnost na dogovor u pogledu spornih pitanja. Stoga za zaključenje sudske nagodbe nije odlučno da li je do nagodbe došlo uzajamnim popuštanjem objiju stranaka ili je samo jedna stranka popustila, ili se druga usaglasila s prvom.²⁹

Najčešći slučajevi zaključenja sudske nagodbe u kojoj dolazi do popuštanja samo na jednoj strani jesu slučajevi kada parnične stranke zaključuju sudsku nagodbu nakon izvođenja dokaza, jer već u toj fazi parničnog postupka, nakon što se izvedu svi dokazi, pogotovo kada su u pitanju dokazi kao što su određena vještačenja, parnične stranke procjenjujući mogući ishod sudskog postupka zaključuju sudsku nagodbu na način da samo jedna strana čini ustupke ili priznaje određene činjenice koje su do tog momenta bile sporne te predlaže sudsku nagodbu, dok se druga strana saglašava s prijedlogom protivne parnične stranke. Prilikom zaključenja sudske nagodbe parnične stranke svoj odnos mogu urediti i van granica predmeta spora, dok takvo uređenje međusobnih odnosa okončanjem parnice nije moguće. Mogućnost zaključenja sudske nagodbe predstavlja dio ukupnih dispozitivnih ovlaštenja kod parničnih stranaka. Zaključena sudska nagodba ima karakter negativne

28 D. Palačković, *Mirno rešavanje sporova iz građansko pravnih odnosa*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2005, str. 385.

29 Više o tome: S. Živković, str. 11.

procesne pretpostavke za vođenje parničnog postupka. Postignuta sudska nagodba po svojoj je pravnoj prirodi izjednačena s pravomoćnom sudskom presudom jer zaključenjem sudske nagodbe prestaje teći parnica, dok će eventualnu novu tužbu o predmetu raspravljanja u kojem je već zaključena sudska nagodba sud odbaciti jer se postignuta i zaključena sudska nagodba ima smatrati presuđenom stvari.

Sporazum o sudskoj nagodbi, iako se u Zakonu izričito ne navodi, po svojoj pravnoj snazi izjednačava se s pravomoćnom presudom.³⁰ Shodno navedenom, zaključena sudska nagodba sprečava mogućnost ponovnog vođenja parničnog postupka po istom predmetu u kojem je zaključena sudska nagodba. Navedeno upućuje na jasan zaključak da je položaj parničnih stranaka kod zaključene sudske nagodbe u pogledu pravne sigurnosti po zaključenoj sudskoj nagodbi u potpunosti izjednačen s položajem parničnih stranaka po pravomoćnoj presudi. Također, sporazum o sudskoj nagodbi ima snagu izvršne isprave i na osnovu njega se može pokrenuti izvršni postupak, pa u izvršnom postupku postupajući izvršni sud nema ovlaštenje da ispituje podobnost zaključene sudske nagodbe za izvršenje jer je ta pretpostavka utvrđena pred sudom pred kojim je sklopljena nagodba.³¹ U pogledu pravnog učinka zaključene sudske nagodbe kao izvršne isprave, položaj parničnih stranaka je isti kao i kod pravomoćne presude kao izvršne isprave. Možda je položaj parničnih stranaka kod sudske nagodbe čak i povoljniji, iz razloga što ona momentom zaključenja postaje izvršna isprava, te parnične stranke, naročito stranka koja crpi određena prava iz nagodbe, tako zaključenu nagodbu može odmah nakon njenog zaključenja koristiti kao izvršnu ispravu. Za razliku od sudske nagodbe, sudska presuda postaje pravomoćna znatno kasnije, nakon što drugostepeni sud u žalbenom postupku svojom odlukom odluči o osnovanosti žalbe. Uzimajući u obzir navedeno, može se konstatirati da se pravni učinak sudske

30 To se neizravno može zaključiti iz odredaba člana 93. ZPP FBiH, prema kojim je sud dužan tokom cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti da li se parnica vodi u predmetu u kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba, i ako utvrdi da se parnica vodi o predmetu u kojem je već bila zaključena sudska nagodba, sud će odbaciti tužbu. Također, na takav zaključak upućuje i odredba člana 209. koja propisuje razloge koji čine bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz koje proizlazi da postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka ukoliko je sud meritorno odlučio o zahtjevu u kojem već teče parnica, ili kojeg se tužilac odrekao ili o kojem je već prije pravomoćno presuđeno, ili o kojem je već zaključena sudska nagodba, ili nagodba koja po posebnim propisima ima snagu sudske nagodbe. Više o tome: J. Čizmić, Komentar, 2016, str. 324.

31 A. Jakšić, Građansko procesno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2010, str. 498.

nagodbe manifestira odmah po njenom zaključenju, dok je učinak donesene presude u provedenom postupku odložnog karaktera. U tom je pogledu pravni položaj parničnih stranaka kod zaključenja sudske nagodbe znatno povoljniji.

Dispozitivno ovlaštenje parničnih stranaka ogleda se u činjenici da stranke sudske nagodbu mogu zaključiti u toku cijelog postupka, pa čak i u toku postupka pred drugostepenim sudom, što podrazumijeva da je ostavljena mogućnost parničnim strankama na zaključenje sudske nagodbe i nakon donošenja meritorne odluke (prvostepene presude) sve do njene pravosnažnosti, odnosno donošenja drugostepene odluke po žalbi stranaka u sporu.³² Ovakva zakonska mogućnost ostavljena je parničnim strankama kako bi im se omogućio jedan korektan, prijateljski način rješavanja spora mirnim putem, iako u toj situaciji postoji već prvostepena odluka, koja, iako nepravomoćna, ipak kod obje parnične stranke nosi određenu dozu neizvjesnosti u smislu da drugostepeni sud može i drugačije odlučiti o predmetnoj pravnoj stvari. Ta i dalje prisutna neizvjesnost, te mogućnost prijateljskog sporazumnog rješenja spora, ostavlja mogućnost parničnim strankama da i nakon donošenja prvostepene presude sve do njene pravosnažnosti zakluče sporazum o sudskoj nagodbi te na taj način spor riješe mirnim putem.³³

32 Korisno je napomenuti da ovo unapređenje teksta ima uporišta u preporukama Komiteta ministara Vijeća Evrope koje mjerama o sprečavanju preopterećenosti sudova pozivaju na ohrabrenje prijateljskog rješavanja spora i zaključenje nagodbi između stranaka (prijedlog novele, Obrazloženje str. 41), Preporukom R (86) 12. Komiteta ministara Vijeća Evrope o mjerama za sprečavanje i smanjivanje preopterećenosti sudova pozivaju se države članice da između ostalog ohrabre prijateljsko rješenje spora, odnosno zaključenje nagodbi između stranaka. Okončanje spora zaključenjem sudske nagodbe treba da ima prioritet, pa se predloženim izmjenama jasnije određuju vremenske granice za zaključenje sudske nagodbe tako da stranke mogu zaključiti sudske nagodbu u toku cijelog postupka do njegovog pravosnažnog okončanja. J. Čizmić, 2016, str. 311.

33 Pod prijateljskim odnosom podrazumijeva se postizanje dogovora između parničnih stranaka na osnovu međusobnog dogovora i iznalaženja najprihvatljivijeg rješenja za obje stranke u odnosu na predmetni spor. Također, pod prijateljskim odnosom se podrazumijeva i odnos parničnih stranaka nakon zaključene sudske nagodbe. Naime, vrlo je vjerovatno da odnos između stranaka nakon zaključene sudske nagodbe nije isti kao i nakon pravomoćne presude. Rješavanjem spora pravomoćnom presudom, neprijateljski odnos i jaz između parničnih stranaka ostaje, a u određenim slučajevima se i produbljuje, tako što parnične stranke ulaze u druge parnične postupke, a sve s ciljem stvaranja većeg jaza u građanskopravnim odnosima. Dok kod sudske nagodbe postignute sporazumom i donekle međusobnim razumijevanjem parničnih stranaka, zaista takav međusobni odnos parničnih stranaka ostavlja mogućnost i šansu da njihovi odnosi nakon zaključenja sudske nagodbe budu bolji pa čak i prijateljski, što u konačnici jeste u interesu svakog društva.

U slučaju da parnične stranke izraze interes za zaključenje sudske nagodbe nakon donošenja meritorne odluke, postavlja se pitanje pred kojim sudom će stranke zaključiti sudsku nagodbu, te kakva je pravna sudbina donesene presude i koji sud će odrediti pravnu sudbinu presude. Ukoliko postoji izražena saglasnost i volja parničnih stranaka za zaključenjem sudske nagodbe i nakon donošenja prvostepene odluke, sudsku nagodbu će parnične stranke zaključiti pred drugostepenim sudom pred kojim je u toku postupak po žalbi. Nakon što drugostepeni sud prihvati sudsku nagodbu koju stranke potpišu i na taj način je zakluče, drugostepeni sud će cjelokupan spis vratiti prvostepenom sudu kako bi odlučio o pravnoj sudbini prvostepene presude kako je to i propisano zakonom o parničnom postupku, na način da će prvostepeni sud rješenjem utvrditi da je prvostepena presuda bez učinka.³⁴

Sudsku nagodbu karakterizira dispozitivno ovlaštenje parničnih stranaka jer se ona može sačiniti samo uz saglasnost i djelovanje objiju parničnih stranaka. Za razliku od presude koja se može pobijati žalbom, zaključena sudska nagodba ne ostavlja takvu mogućnost parničnim strankama. Nije dopuštena mogućnost parničnim strankama da zaključenu sudsku nagodbu osporavaju i pobijaju žalbom, što u konačnici upućuje na zaključak da se zaključenjem sudske nagodbe parničnim strankama pruža veća pravna sigurnost, u odnosu na pravnu sigurnost koju ostvaruju donošenjem prvostepene presude. Istini na volju, parničnim strankama je ostavljena mogućnost pobijanja sudske nagodbe, ali samo u tačno određenim slučajevima. S obzirom na to da je za zaključenje sudske nagodbe kao bitan preduvjet potrebna saglasnost i volja stranaka, ukoliko je postojalo odsustvo jednog od navedenih uvjeta, a ipak je zaključena sudska nagodba, parnična stranka koja ima pravni interes može pobijati takvu nagodbu, ali samo tužbom, pritom dokazujući da je sudska nagodba zaključena u zabludi, pod prinudom ili usljed prevare, kako to propisuje odredba člana 92 Zakona o parničnom postupku.³⁵ Samo u slučaju postojanja nekih od navedena tri razloga nezadovoljna parnična stranka može pobijati zaključenu sudsku nagodbu, tako što će podnijeti tužbu radi poništenja sudske nagodbe.

34 Član 87. stav 2. ZPP-a FBiH iz 2003/2015 – Ako je sudska nagodba zaključena nakon donošenja prvostepene presude, prvostepeni sud donijet će rješenje kojim će utvrditi da je prvostepena presuda bez dejstva.

35 Član 92. ZPP-a FBiH – (1) Sudska nagodba se može pobijati samo tužbom. (2) Sudska nagodba se može pobijati, ako je zaključena u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare. (3) Tužba iz stava 1. ovog člana se može podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe. (4) Ako sudska nagodba bude poništena, postupak se nastavlja kao da sudska nagodba nije ni bila zaključena.

Nezadovoljna parnična stranka tužbu može podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe.³⁶ U slučaju da sudska nagodba bude poništena, postupak koji je bio okončan sudskom nagodbom nastavit će se kao da sudska nagodba nije ni donesena.

Jedan od mogućih razloga koji čini povoljnijim ishod sudskog postupka za jednu od parničnih stranaka u odnosu na moguće postizanje sudske nagodbe jeste vrlo vjerovatna izvjesnost uspjeha jedne od parničnih stranaka u toku postupka. Naime, postoje određeni sudski sporovi koji su takve prirode da je ishod sudskog postupka vrlo vjerovatno predvidiv. S obzirom na to da je u takvom sporu parnična stranka gotovo sigurna u moguću ishod postupka, ona zbog navedene činjenice nema interes za zaključenje bilo kakve sudske nagodbe jer teži ka povoljnijem pravu koje će postići meritornom odlukom suda, nego što bi to bilo pravo koje bi postigla zaključenjem sudske nagodbe.

1.7. Okolnosti koje otežavaju mogućnost zaključenja sudske nagodbe

Jedan od veoma značajnih razloga koji sprečavaju mogućnost zaključenja sudske nagodbe u toku parničnog postupka jeste pravni položaj punomoćnika odnosno zakonskih zastupnika parničnih stranaka u toku postupka. Najčešće se kao punomoćnici parničnih stranaka u toku parničnog postupka pojavljuju zaposlenici parničnih stranaka, koji nemaju ovlaštenja za zaključenje sudske nagodbe. S obzirom na to da većina takvih punomoćnika dolazi iz javnih preduzeća, kod takvih subjekata važi nepisano pravilo da je bolje da sud presudom odluči o predmetu spora, pa makar to bilo i manje povoljno za javno preduzeće kao parničnu stranku, u odnosu na moguću ishod postupka postignut sudskom nagodbom koji je znatno povoljniji po to isto javno preduzeće.

Gotovo identična je situacija kod zastupnika države i njenih administrativnih jedinica koji se u parničnim postupcima pojavljuju kao zastupnici parničnih stranaka po zakonu. U ulozi zastupnika po zakonu u toku parničnih postupaka najčešće se pojavljuju pravobranioци, koji u skladu sa zakonima o pravobranilaštvima imaju nadležnost da štite imovinu i imovinske interese države i njenih organa.³⁷ Međutim, isti ti zastupnici, nažalost, nemaju zakonsko

³⁶ Član 92. ZPP-a FBiH.

³⁷ Na nivou Bosne i Hercegovine pravobranilačka funkcija je organizirana i uređena

ovlaštenje da u toku parničnog postupka, kao način rješavanja sudskog spora prihvate mogućnost zaključenja sudske nagodbe. Uloga pravobranilaca i obim njihovih ovlaštenja, na najbolji način došli su do izražaja u sudskim postupcima u kojima su u proteklom periodu predmetom raspravljanja bila prava tužilaca iz radnog odnosa. Takvi sudski postupci vodili su se o pravima tužilaca kao uposlenika, koja proističu iz kolektivnih ugovora, a u proteklih deset godina ovakvi sporovi javljali su se kontinuirano. Kada su u pitanju pravni stavovi sudova u pogledu prava tužilaca na potraživanja iz radnog odnosa, u postupcima u kojima se kao zastupnici tuženih pojavljuju pravobranioci, ti pravni stavovi bili su jasni i poznati i sudu i parničnim strankama, počevši od pravnih stavova prvostepenih sudova, pravnih stavova drugostepenih sudova, pravnih stavova Vrhovnog suda Federacije BiH, kao i pravnih stavova Ustavnog suda BiH. Međutim, i pored toga pravobranioci kao zakonski zastupnici u kontinuitetu

---

Zakonom o Pravobranilaštvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 8/02). Na nivou Federacije Bosne i Hercegovine pravobranilačka funkcija je organizirana i uređena u skladu sa Zakonom o Federalnom pravobranilaštvu ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 2/95, 12/98, 18/00, 61/06); na nivou Republike Srpske pravobranilačka funkcija uređena je i propisana Zakonom o Pravobranilaštvu Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 16 od 25. februara 2005, 77/06, 119/08, 78/11); na nivou Unsko-sanskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobranilačka funkcija je uređena Zakonom o Pravobranilaštvu Unsko-sanskog kantona ("Službeni glasnik", br. 20/04), na nivou Posavskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobranilačka funkcija uređena je Zakonom o Pravobranilaštvu Posavskog kantona ("Narodne novine", br. 9/08); na nivou Tuzlanskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona, pravobranilačka funkcija uređena je Zakonom o Pravobranilaštvu Tuzlanskog kantona ("Službene novine", br. 4/04); na nivou Zeničko-dobojskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobranilačka funkcija uređena je Zakonom o Pravobranilaštvu Zeničko-dobojskog kantona ("Službene novine", br. 14/08); na nivou Bosansko-podrinjskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobranilačka funkcija uređena je Zakonom o Pravobranilaštvu Bosansko-podrinjskog kantona ("Službene novine", br. 1/06, 14/08); na nivou Srednjobosanskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobranilačka funkcija uređena je Zakonom o Pravobranilaštvu Srednjobosanskog kantona ("Službene novine", br. 6/97, 8/98); na nivou Hercegovačko-neretvanskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobranilačka funkcija uređena je Zakonom o Pravobranilaštvu Hercegovačko-neretvanskog kantona ("Narodne novine", br. 8/99); na nivou Zapadnohercegovačkog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobranilačka funkcija uređena je Zakonom o Pravobranilaštvu Zapadnohercegovačkog kantona ("Narodne novine", 13/07); na nivou Sarajevskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobranilačka funkcija uređena je Zakonom o Pravobranilaštvu Sarajevskog kantona ("Službene novine", br. 33/08); na nivou Livanjskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobranilačka funkcija uređena je Zakonom o Pravobranilaštvu Livanjskog kantona («Narodne novine», br. 1/97).

su istim činjeničnim i pravnim stavovima osporavali tužbene zahtjeve, svjesno se na taj način upuštali u osporavanje tužbenih zahtjeva i sudsko raspravljanje, unaprijed znajući kakav će biti ishod takvog sudskog postupka. Takva uloga i način postupanja pravobranilaca kao zakonskih zastupnika je donekle sasvim razumljiv i očekivan upravo zato što pravobranitelji u toku trajanja sudskih postupaka nisu imali ni ovlaštenja ni nadležnost da zaključuju sudske nagodbe u takvim sudskim postupcima kojih je bio veliki broj. Takvo ograničenje ovlaštenja zakonskih zastupnika pravobranilaca ili punomoćnika, zaposlenika javnih preduzeća, u pogledu ovlaštenja, između ostalog i za zaključenje sudske nagodbe, u konačnici se posljedično odrazilo na štetu parničnih stranaka koje su zastupali. Da su zastupnici po zakonu ili punomoćnici – zaposlenici, u toku sudskih postupaka, između ostalog, imali potrebna ovlaštenja za zaključenje sudske nagodbe, oni bi u gore navedenim sudskim postupcima eventualnim zaključenjima sudske nagodbe ili rješenjem sudskog spora na drugi način mogli izbjeći veoma značajne iznose obaveza po parnične stranke koje zastupaju, a koji se odnose na zakonske zatezne kamate i sudske troškove postupka. Te obaveze su u svim tim provedenim postupcima u konačnici utvrđene i dosuđene u korist tužilaca, radnika, a na štetu tuženih koje zastupaju zakonski zastupnici, pravobranitelji i punomoćnici – zaposlenici tuženih. Takvim načinom i pravnim pristupom punomoćnika javnih preduzeća te zakonskih zastupnika pravobranilaca veliki broj sudskih postupaka bio bi riješen veoma brzo bez nepotrebnog sudskog parničanja.

Koliko je u sudskim postupcima zaista prisutno okončanje sudskih postupaka po osnovu sudske nagodbe kao jednog od mogućih načina rješavanja sudskog spora, na najbolji način pokazuje istraživanje provedeno na nivou Općinskog suda u Zenici. Predmetno istraživanje je provedeno za kalendarsku 2015. i 2016. godinu.

U toku 2015. godine Općinski sud u Zenici je zaprimio ukupno 6.852 parnična predmeta. Od ukupnog broja zaprimljenih parničnih spisa u toku 2015. godine, putem sudske nagodbe riješena su ukupno 162 sudska postupka, odnosno procentualno posmatrano, po osnovu sudske nagodbe riješeno je 2,4% sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj sudskih parničnih postupaka koji su započeti tokom 2015. godine.

U toku 2016. godine Općinski sud u Zenici zaprimio je ukupno 6.220 parničnih predmeta. Od ukupnog broja zaprimljenih parničnih spisa tokom 2016. godine, putem sudske nagodbe kao jednog od mogućih načina rješavanja sudskog postupka riješena su ukupno 193 sudska postupka, odnosno procentualno posmatrano, riješeno je 3,1% sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj sudskih parničnih postupaka koji su započeti u toku 2016. godine. Navedeni

broj i postotak zaključenih sudskih nagodbi u odnosu na ukupan broj zaprimljenih parničnih predmeta, na jasan način pokazuje da sudska nagodba, kao jedan od mogućih alternativnih načina rješavanja sudskog parničnog spora, nije na odgovarajući način uređena u toku parničnog postupka.

U cilju utvrđivanja stvarnih uzroka tako zanemarivog broja postupaka okončanih zaključenjem sudske nagodbe kao jednog od načina alternativnog rješenja spora, izvršeno je dalje istraživanje predmeta u kojima je zaključena sudska nagodba, odnosno istraženo je u koliko su sudskih postupaka, u kojima je zaključena sudska nagodba, kao zakonski zastupnici učestvovali pravobranici ili punomoćnici, zaposlenici javnih preduzeća.

Od ukupno 162 zaključene sudske nagodbe u 2015. godini, samo tri sudske nagodbe zaključene su u parničnim postupcima u kojima su kao zakonski zastupnici učestvovali pravobranici, što procentualno iznosi 1,1% sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj zaključenih sudskih nagodbi, ili 0,043% sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj sudskih postupaka vođenih u 2015. godini.

Kada su u pitanju punomoćnici, zaposlenici javnih preduzeća kao stranaka u sudskom postupku, od ukupno 162 zaključene sudske nagodbe u 2015. godini, u šest sudskih parničnih postupaka zaključene su sudske nagodbe u kojima su kao punomoćnici učestvovali zaposlenici javnih preduzeća, što procentualno iznosi 4,6% sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj zaključenih sudskih nagodbi, ili 0,087% sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj vođenih sudskih postupaka u 2015. godini.

U 2016. godini od ukupno 6.220 vođenih sudskih postupaka, u 193 postupka zaključene su sudske nagodbe. Od ukupnog broja zaključenih sudskih nagodbi, zastupnici pravobranici učestvovali su u četiri postupka u kojima su zaključene sudske nagodbe, što procentualno iznosi 2,1% sudskih postupaka, od ukupnog broja zaključenih sudskih nagodbi ili 0,064% sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj vođenih sudskih postupaka u 2016. godini.

Kada su u pitanju punomoćnici, zaposlenici javnih preduzeća kao stranaka u sudskom postupku, od ukupno 193 zaključene sudske nagodbe u 2016. godini, zaposlenici javnih preduzeća kao punomoćnici učestvovali su u devet sudskih postupaka u kojima su zaključene sudske nagodbe, što procentualno iznosi 4,6% sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj zaključenih sudskih nagodbi, ili 0,014% sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj vođenih sudskih postupaka u 2016. godini.

U svim postupcima u kojima su kao zakonski zastupnici učestvovali pravobranici, u kojima je došlo do zaključenja sudske nagodbe, pravobranici su bili u ulozi zakonskih zastupnika tužilaca. U navedenim postupcima prilikom

zaključenja sudske nagodbe tuženi je u cijelosti preuzeo sve obaveze iz tužbenog zahtjeva, a parnične stranke su sudskom nagodbom samo uredile za tuženog povoljniji period načina izmirenja obaveza u odnosu na period koji bi sud utvrdio meritornom odlukom.

Upravo navedeni rezultati jasno pokazuju da je veoma mali, skoro zanemariv, broj parničnih postupaka koji su riješeni zaključenjem sudske nagodbe, a u kojima se kao parnične stranke pojavljuju punomoćnici, zaposlenici javnih preduzeća, ili pravobranioci kao zastupnici države i njenih administrativnih jedinica, a koji učestvuju u veoma velikom broju parničnih postupaka. Kao što je prethodno istaknuto, glavni i isključivi razlog zašto su u veoma malom broju sudskih nagodbi zastupljeni kao punomoćnici zastupnici – zaposlenici parničnih stranaka ili zakonski zastupnici pravobranioci, leži u činjenici što gore navedeni zastupnici ne raspolažu diskrecionim zakonom propisanim ovlaštenjima na osnovu kojih bi u toku parničnog postupka izabrali najpovoljniji i najprihvatljiviji način rješenja sudskog spora po stranke koje zastupaju, pa između ostalog i rješenje spora zaključenjem sudske nagodbe. Iako su brojne prednosti koje pravni položaj parničnih stranaka čine povoljnijim u slučaju zaključenja sudske nagodbe u odnosu na pravni položaj parničnih stranaka u postupku sudskog odlučivanja, možemo zaključiti da još uvijek postoji nedovoljan broj postupaka koji su riješeni zaključenjem sudske nagodbe u odnosu na ukupan broj vođenih parničnih postupaka.

1.8. Prijedlog rješenja *de lege ferenda* koja će omogućiti veću zastupljenost sudske nagodbe kao načina okončanja parničnog spora

U cilju što većeg motiviranja parničnih stranaka da u toku parničnog postupka koriste mogućnost zaključenja sudske nagodbe kao jednog od alternativnih načina rješenja spora, cijenim neophodnim da se zakonom izričito propiše imperativna dužnost suda da neposredno prije otvaranja pripremnog ročišta upozna parnične stranke s njihovom mogućnosti zaključenja sudske nagodbe te ih pozove na zaključenje sudske nagodbe u konkretnom predmetu raspravljanja, uz potpuno uvažavanje prava parničnih stranaka na pristup sudu i pravo na sudsku zaštitu, te obavezno vođenje računa o načelu nepristrasnosti suda. Ova imperativna dužnost je potrebna iz razloga što uloga i aktivnost suda u pogledu iniciranja mogućnosti zaključenja sudske nagodbe, kako su propisane postojećim zakonskim odredbama, nisu najbolje shvaćene i prihvaćene u svakodnevnom radu sudija, tako da se postupajuće sudije veoma

često upuste u tok parničnog postupka, a da prethodno ne pozovu parnične stranke na moguće rješenje spora putem sudske nagodbe. U početnom stadiju parničnog postupka nije realno očekivati da parnične stranke u masovnom broju prihvate sudsku nagodbu kao način rješenja spora, međutim, nakon što budu provedeni dokazi, u većini predmeta sporne stvari parničnim strankama budu mnogo jasnije i one mogu na osnovu rezultata provedenih dokaza izvesti jasan zaključak o mogućem ishodu postupka, zbog čega cijenim veoma korisnim propisati imperativnu dužnost suda da pozove parnične stranke na mogućnost zaključenja sudske nagodbe i nakon izvođenja dokaza.

Kao što je prethodno istaknuto, jedan od bitnih razloga zašto parnične stranke u toku parničnog postupka ne prihvataju zaključenje sudske nagodbe, jeste upravo taj što te parnične stranke zastupaju punomoćnici, najčešće zaposlenici tih parničnih stranaka ili zastupnici pravobranioci, koji nemaju ni ovlaštenje ni nadležnost za zaključenje sudske nagodbe, zbog čega veoma često, iako svjesni mogućeg ishoda postupka, ne prihvataju sudsku nagodbu kao povoljniji način rješenja spora, nego biraju po svoju stranku manje povoljnu opciju, a to je sudsko odlučivanje. Naime, kada su u pitanju povjerenja javna ovlaštenja, u našem društvu vlada pravilo dosljedne, bukvalne primjene zakona, koje je dominantnije u odnosu na pravilo jednog domaćinskog dobronamjernog odnosa prema povjerenim poslovima. Promjenom društvene svijesti, te promjenom legislative kojom bi punomoćnicima zaposlenicima kao i zastupnicima pravobraniocima, kao pravnim stručnjacima, bilo zakonski propisano diskreciono ovlaštenje i obaveza izbora najpovoljnijeg prava po stranke koje zastupaju, sudska nagodba, kao način rješavanja parničnog spora, zasigurno bi bila mnogo više zastupljena u toku sudskih postupaka, uslijed čega bi došlo do rasterećenja sudova, te drastičnog smanjenja broja jednoobraznih sudskih postupaka, a sve navedeno bi bitno utjecalo na pravni položaj parničnih stranaka u toku parničnog postupka.

Također, jedna od promjena koja bi u bitnome doprinijela povećanju broja zaključenih sudskih nagodbi jeste mogućnost da parnične stranke budu oslobođene obaveze plaćanja sudske takse u slučaju zaključenja sudske nagodbe.

U skladu s postojećom legislativom,³⁸ postoji obaveza plaćanja sudske takse na zaključenu sudsku nagodbu. Međutim, ukoliko bi stranke prilikom zaključenja sudske nagodbe bile oslobođene plaćanja sudske takse u cijelosti, navedena činjenica bila bi zasigurno motiv više da se parnične stranke iz ekonomskih razloga odluče na rješavanje spora zaključenjem sudske nagodbe u odnosu na sudsko odlučivanje i na taj način smanje ukupne troškove. Sudska taksa jeste prihod države odnosno njenih organa, međutim, cijenim da će država ostvariti mnogo veći prihod kroz uštedu nepotrebnih troškova i na taj način oslobađajući postupajućeg sudiju od nepotrebnog sudovanja, u odnosu na prihod koji bi bio realno očekivan da je taksa na sudsku nagodbu naplaćena. Sva navedena predložena zakonska rješenja bi zasigurno stvorila pravnu pretpostavku da parnične stranke, kao i njihovi punomoćnici i zakonski zastupnici, u toku parničnog postupka prepoznaju najpogodnije zakonom dopustive pravne mehanizme po stranke koje zastupaju, pa ponekad kao veoma dobre prihvate i načine rješavanja parničnog spora putem zaključenja sudske nagodbe kao najpovoljnijeg mogućeg načina rješenja spora u odnosu na okončanje parničnog postupka meritornom odlukom.

38 Zakon o sudskim taksama Zeničko-dobojskog kantona, br. 12/09, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama Zeničko-dobojskog kantona, br. 4/11, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama Zeničko-dobojskog kantona, br. 7/11, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama Zeničko-dobojskog kantona, br. 9/13.

2. SUDSKA NAGODBA

2.1. Uvodne napomene

Sudska nagodba po svojoj prirodi predstavlja sporazum stranaka tj. ugovor kojim stranke uređuju svoje građanskopravne odnose kojima mogu slobodno raspolagati u parnici, zaključen u pismenom obliku i dopušten od suda. Taj ugovor ima svojstvo pravomoćnosti, a ako se njime utvrđuje obaveza na neku činidbu, tada ima i svojstvo izvršnosti. Za sudsku nagodbu u procesnom smislu karakteristične su tri stvari. Prvo, zaključenjem sudske nagodbe parnica prestaje teći, jer prestaje potreba za sudskom zaštitom u spornom odnosu stranaka. Drugo, nova parnica o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba između istih stranaka više nije dopuštena. Treće, učinak sudske nagodbe kojim je predviđeno ispunjenje neke obaveze sastoji se u tome što sudska nagodba ima snagu izvršnog naslova. Na osnovu zapisnika u kojem je sadržana sudska nagodba, stranka od suda može zahtijevati provođenje prinudnog ostvarenja potraživanja na koje prema sadržaju nagodbe ima pravo. Sudska nagodba regulirana je odredbama procesnih zakona o parničnom postupku na nivou države BiH,³⁹ entiteta⁴⁰ i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.⁴¹ U pogledu uređenja ovog procesnog instituta nema razlika u zakonodavstvu, te se može zaključiti da je sudska nagodba na jedinstven način regulirana na čitavom području Bosne i Hercegovine. Materijalnim propisom, Zakonom o obligacionim odnosima, regulirana je vansudska nagodba, glava XL "Poravnanje" i to članovima od 1089. do 1104.

---

39 Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 36/04, 84/07, 58/13 i 94/16, dalje ZPP BiH). Ovim zakonom sudska nagodba je regulirana u sedam članova i to od člana 54. do člana 61.

40 Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15, dalje ZPP FBiH), Zakon o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, dalje ZPP RS). Sudska nagodba ovim zakonima je također regulirana u sedam članova i to od člana 87. do člana 94.

41 Zakon o parničnom postupku Brčko distrikta BiH ("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", br. 28/18, dalje ZPP BD). Isto tako sudska nagodba je i ovim zakonom regulirana u sedam članova i to od člana 210. do člana 217.

Međutim, vansudska nagodba koju stranke mogu u spornoj stvari zaključiti, koja je također ugovor između stranaka, nema svojstvo pravomoćnosti, a to dalje znači ni mogućnost pokretanja izvršenja i to je samo jedna od temeljnih razlika u odnosu na sudsku nagodbu. Rad na zadanu temu ima za cilj sudsku nagodbu približiti građanima i upoznati ih s prednostima zaključenja nagodbe u sudskom postupku, kao i olakšati sudijama i punomoćnicima stranaka zaključenje nagodbe kroz odgovor na određena sporna pitanja koja se pojavljuju u postupcima pred sudovima prilikom njenog zaključenja i realizacije. Također, dat će se prikaz sudske nagodbe kako je definirana u teoriji, ali i njena praktična primjena u sudskoj praksi.

Sudska nagodba se razvila u poseban pravni institut još u rimskom pravu, tako da su već tada bile uobičajene obje (danas postojeće) pravne forme nagodbe: vansudska i sudska.⁴² Međutim, u formi u kakvoj je poznajemo danas, sudska nagodba je prvi put bila regulirana Zakonikom o sudskom postupku u građanskim parnicama Kraljevine SHS iz 1929. godine, potom zakonima o parničnom postupku FNRJ/SFRJ – 1957. godine i 1977. godine, zatim u Federaciji BiH 1998. godine, u Brčko distriktu BiH 2000. godine, te 2003. godine u Federaciji BiH i Republici Srpskoj. U uređenju nagodbe nije bilo suštinskih razlika te se između ovih zakona mogu povući paralele da se ona zaključuje o predmetu spora, unosi se u zapisnik i ima snagu izvršnog naslova na osnovu kojeg se može tražiti prinudno izvršenje. Ono u čemu se razlikuje sudska nagodba kako je danas regulirana u odnosu na ranije uređenje jeste mogućnost njenog pobijanja. Teorijska, a i sudska dilema u pogledu mogućnosti pobijanja sudske nagodbe (tužbom ili vanrednim pravnim lijekom ponavljanja postupka), razriješena je donošenjem novog Zakona o parničnom postupku kojim je izričito propisano da se sudska nagodba može pobijati samo tužbom.

2.2. Uporednopravni prikaz sudske nagodbe u zemljama koje su nastale disolucijom SFRJ

U ovom radu dat će se prikaz sudske nagodbe u Republici Hrvatskoj, Republici Srbiji i drugim zemljama koje su nastale disolucijom SFRJ s obzirom na to da su njihovi parnični postupci utemeljeni na odredbama parničnih postupaka bivše Jugoslavije iz 1957. i 1977. godine i zbog činjenice da su izmjene koje su nastale u njihovim parničnim postupcima u velikoj

42 Čalija, B. – Omanović, S.; *Građansko procesno pravo*, Univerzitet u Sarajevu Pravni fakultet, Sarajevo, 2000, str. 244.

mjeri slične rješenjima iz parničnih postupaka koji se primjenjuju na području BiH. Različita rješenja u reguliranju sudske nagodbe, u onom dijelu u kojem postoje, mogu biti korisna osnova za eventualna razmišljanja de lege ferenda. Pored navedenog rad sadrži i relevantnu sudsku praksu ovih država u pogledu instituta sudske nagodbe, s obzirom na to da je ona u većem dijelu regulirana na identičan način, tako da stajališta sudova iz ovih zemalja mogu biti od pomoći domaćim sudovima. U Republici Hrvatskoj sudska nagodba regulirana je Zakonom o parničnom postupku⁴³ (dalje ZPP RH), glava dvadeset druga "Sudska nagodba", i to u članovima od 321. do 325, dakle, u samo četiri člana. Članom 321. stav 1. ZPP RH regulirano je da stranke mogu tokom cijelog postupka pred parničnim sudom do njegovog pravomoćnog okončanja zaključiti nagodbu o predmetu spora (sudska nagodba), pa i tokom postupka pred drugostepenim sudom do donošenja drugostepene odluke povodom žalbe. Identično kao i odredbe zakona o parničnim postupcima na području BiH reguliraju pitanje do kada se može zaključiti nagodba, a to je do pravomoćnog okončanja postupka. ZPP RH je regulirano da se nagodba u pravilu zaključuje pred prvostepenim sudom,⁴⁴ a izuzetak bi se odnosio i na mogućnost zaključenja nagodbe i u žalbenom postupku pred drugostepenim sudom ako se održava sjednica vijeća uz učešće stranaka (član 362. stav 2) ili rasprava (član 373.b stav 2), kada se nagodba može zaključiti i pred tim sudom.⁴⁵

43 »Službeni list SFRJ«, br. 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, "Narodne novine", br. 53/91, 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 43/13 i 89/14.

44 Ako stranke hoće zaključiti nagodbu pred prvostupanjskim sudom nakon donošenja prvostupanjske odluke dok je postupak u povodu žalbe u tijeku pred drugostupanjskim sudom, prvostupanjski će sud bez odgode zatražiti – telefonom, telefaksom ili elektroničkom poštom – od drugostupanjskog suda da ga se obavijesti o tome je li već odlučeno u povodu žalbe te obavijestiti taj sud da stranke namjeravaju zaključiti sudsku nagodbu. Prvostupanjski sud će strankama dopustiti zaključenje nagodbe nakon što ga drugostupanjski sud obavijesti da još uvijek nije odlučeno u povodu žalbe i da je zastao s postupkom dok se postupak zaključenja nagodbe ne dovrši (čl. 321. st. 7. ZPP RH).

45 Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", br. 57/11) iza stava 5. člana 321. dodati su stavovi 6. do 8.

Ako stranke zaključe nagodbu nakon donošenja prvostepene odluke, a prije donošenja drugostepene odluke povodom žalbe, sud pred kojim je nagodba zaključena rješenjem će ukinuti donesenu prvostepenu odluku i utvrditi da je tužba povučena, osim ako stranke nisu drugačije riješile to pitanje u zaključenoj nagodbi (čl. 321. st. 8. ZPP RH).⁴⁶ U pogledu sadržaja nagodbe identična su rješenja i u BiH i Republici Hrvatskoj, tako da se sudska nagodba može odnositi na cijeli tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio.

Kada su u pitanju raspolaganja stranaka koja su protivna prinudnim propisima, te kada stranke pred sudom ne mogu zaključiti nagodbu, identično je rješenje i u ZPP RH i u zakonima o parničnom postupku na području BiH i ovo rješenje je preuzeto iz Zakona o parničnom postupku iz 1977. godine.⁴⁷

ZPP RH je u potpunosti zadržao rješenje Zakona o parničnom postupku iz 1977. godine u pogledu forme zaključenja nagodbe. Tako, sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik. Nagodba je zaključena kad stranke nakon pročitanoj zapisnika o nagodbi potpišu zapisnik. Strankama će se na njihov zahtjev izdati ovjeren prijepis zapisnika u koji je unesena nagodba. Kako se vidi u odnosu na rješenja zakona o parničnom postupku na području BiH, prema ZPP RH nagodba je zaključena kad stranke nakon pročitanoj zapisnika o nagodbi potpišu zapisnik, dok je u BiH nagodba zaključena kad stranke potpišu zapisnik. Iz ovog proizlazi da je zakonodavac kod reguliranja nagodbe na području BiH izostavio dio koji je predviđao da stranke obavezno čitaju zapisnik.⁴⁸

46 Zakoni o parničnom postupku na području BiH ovu situaciju drugačije reguliraju, tako ako je sudska nagodba zaključena nakon donošenja prvostepene presude, prvostepeni sud donijet će rješenje kojim će utvrditi da je prvostepena presuda bez dejstava/djelovanja (čl. 87. st. 2. ZPP FBiH/ZPP RS, čl. 54. st. 2. ZPP BiH i čl. 210. st. 2. ZPP BDBiH). Sud će rješenjem utvrditi da je prvostepena presuda bez dejstva i da je žalilac odustao od žalbe, ako su stranke zaključile sudsku nagodbu u toku postupka po žalbi (čl. 224a. ZPP FBiH/ZPP RS, čl. 191a. ZPP BiH i čl. 344. ZPP BDBiH).

47 Pred sudom se ne može zaključiti poravnanje u pogledu zahtjeva kojim stranke ne mogu raspolagati (čl. 3. st. 3). Kad sud donese rješenje kojim ne dozvoljava poravnanje stranaka, zastat će s postupkom dok ovo rješenje ne postane pravosnažno (čl. 321. ZPP iz 1977. godine).

48 Iako se zapisnik sastavlja tako da sudija kazuje glasno zapisničaru šta će unijeti u zapisnik, te da stranke imaju pravo pročitati zapisnik ili zahtijevati da im se pročita (čl. 375. ZPP FBiH/ZPP RS, čl. 312. ZPP BiH, čl. 85. ZPP BDBiH regulira da se pripremno ročište i glavna rasprava tonski snimaju, s tim da sudija može odrediti da se tonski snimak u cjelini ili djelomično prepíše), držimo da je i na području BiH trebalo zadržati ranije rješenje kojim je bilo predviđeno da stranke obavezno čitaju zapisnik u kojem je sadržana nagodba, a ovo iz razloga što je nagodba sporazum stranaka kojim one uređuju svoje odnose, tako da je uputno da ga prije potpisivanja

U pogledu učinka sudske nagodbe, u potpunosti je isto rješenje u zakonima o parničnom postupku na području Republike Hrvatske i BiH, tako da će sud u toku cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti da li se parnica vodi o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba i ako utvrdi da se parnica vodi o predmetu o kojem je već zaključena sudska nagodba, odbacit će tužbu.

ZPP RH je zadržao ranije rješenje kojim osoba koja namjerava podići tužbu može preko nižeg suda prvog stepena na čijem području protivna strana ima prebivalište pokušati da postigne nagodbu. Sud kojem je takav prijedlog upućen pozvat će protivnu stranu i upoznati je s prijedlogom o nagodbi. Troškove tog postupka podmiruje podnosilac prijedloga.⁴⁹

ZPP RH ne sadrži rješenje kao što sadrže rješenja zakona o parničnom postupku na području BiH da se sudska nagodba može pobijati samo tužbom.⁵⁰

Sudska nagodba u Zakonu o parničnom postupku Republike Srbije⁵¹ regulirana je u Glavi XXIV koja nosi naslov "Sudsko poravnanje" i također je regulirana u četiri člana počevši od člana 336. do 340. Članom 336. stav 1. naprijed citiranog zakona regulirano je da će sud u toku postupka ukazati strankama na mogućnost nagodbe pred sudom.⁵² Kao što je na području BiH

---

pročitaju. Pored navedenog, odredbe člana 195. ZPP FBiH/ZPP RS, člana 162. ZPP BiH i člana 315. ZPP BDBiH "Ispravljanje presude" odnose se isključivo na mogućnost ispravke presude i rješenja kao odluke suda, a nikako na mogućnost ispravke sudske nagodbe bez obzira na to što je ona zaključena u toku parničnog postupka, tako da bi čitanjem zapisnika stranke mogle odmah uočiti pogreške u imenima i brojevima, kao i druge očite pogreške u pisanju i računanju i tražiti njihovo ispravljanje, prije nego što potpišu nagodbu.

- 49 Zakoni o parničnom postupku na području BiH ne sadrže odredbe ranijeg člana 305. ZPP-a iz 1977. godine koji je predviđao mogućnost zaključenja tzv. vanparnične ili pretorske nagodbe, iako su nacrti entitetskih zakona o parničnom postupku to sadržavali. Mišljenja smo da je potrebno utvrditi koriste li u Republici Hrvatskoj stranke mogućnost zaključenja sudske nagodbe prije podnošenja tužbe, te ako ta odredba pokazuje rezultate, da se i kod nas de lege ferenda razmisli o vraćanju te odredbe u zakone o parničnom postupku.
- 50 Zakon o parničnom postupku ne sadrži odredbe o sredstvima pobijanja sudske nagodbe. No, u praksi i teoriji izražen je stav da se ne može pobijati redovnim pravnim lijekovima upravo zbog izjednačenosti s pravomoćnom presudom, a s obzirom na njezina obveznopravna svojstva, sudska nagodbu može se pobijati ili utvrđivati ništavom po pravilima građanskog materijalnog prava (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 505/2008-3, 28. oktobar 2008. godine).
- 51 »Službeni glasnik RS«, br. 72/11, 49/13 – odluka US, 74/2013 – odluka US, 55/14 i 87/18.
- 52 Odredbe zakona o parničnom postupku na području BiH u ovom dijelu na nešto drugačiji način reguliraju nastojanje suda da stranke zakluče nagodbu. Naime, u smislu odredaba čl. 88. ZPP FBiH/ZPP RS, čl. 55. ZPP BiH i čl. 211. ZPP BDBiH,

regulirano da se sudska nagodba može zaključiti tokom cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja, identično je regulirano i u Zakonu o parničnom postupku Republike Srbije. Za razliku od uređenja u BiH, u Republici Srbiji zakonodavac je odredio da ako je sudska nagodba zaključena poslije donošenja prvostepene odluke, sud će donijeti rješenje kojim će utvrditi da je prvostepena presuda bez učinka i obustaviti postupak.⁵³ Dakle, u Republici Srbiji postupak se obustavlja, a što kod nas nije određeno, nego se samo utvrđuje da je prvostepena presuda bez učinka, a ako se sudska nagodba zaključuje pred drugostepenim sudom, konstatira se i da je žalilac odustao od žalbe, te je na taj način okončan predmetni postupak.

Vezano za zaključenje nagodbe u pogledu zahtjeva kojim stranke ne mogu raspolagati, identična su rješenja u zakonima o parničnom postupku u BiH i Republici Srbiji – ako stranke sadržajem nagodbe koji su predložile raspoložu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati, sud donosi rješenje kojim ne dozvoljava nagodbu stranaka, te zastaje s postupkom dok ovo rješenje ne postane pravomoćno.⁵⁴

Članom 337. Zakona o parničnom postupku Republike Srbije propisano je da se sporazum stranaka o nagodbi unosi u zapisnik. Nagodba je zaključena kad stranke poslije pročitanoog zapisnika o nagodbi potpišu zapisnik. Strankama se izdaje ovjeren prijepis zapisnika u kojem je sadržana nagodba, koja ima isti učinak kao i sudska presuda. U pogledu postupka zaključenja nagodbe, kako se vidi, nema suštinske razlike između zakonodavstva u BiH i Zakona o parničnom postupku Republike Srbije, izuzev što i u ZPP RS, kao što je ranije bilo regulirano parničnom procedurom, a kako je i sada regulirano u Republici Hrvatskoj, stranke obavezno čitaju sadržaj sudske nagodbe, a što u zakonima o parničnom postupku na području BiH nije propisano. Ono što je važno naglasiti na ovom mjestu jeste to da ni ZPP RH, a ni Zakon o parničnom postupku Republike Srbije ne sadrže odredbe koje sadrže naši zakoni o parničnom postupku kojima se regulira da ako stranke ne postignu sporazum o troškovima, mogu se dogovoriti da odluku o troškovima donese sud. O troškovima zaključenja sudske nagodbe bit će više riječi u posebnom odjeljku ovog rada.

---

sud će na način koji ne ugrožava njegovu nepristranost, na pripremnom ročištu, kao i tokom cijelog postupka, nastojati da stranke zakluče sudska nagodbu. U cilju doprinošenja nagodbi sud može, kada ocijeni da je to osnovano, strankama predložiti kako da se nagode, vodeći računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima.

53 Vidi član 336. stav 3. Zakona o parničnom postupku Republike Srbije.

54 Vidi član 336. stavove 4. i 5. Zakona o parničnom postupku Republike Srbije.

Kako prema našim zakonima o parničnom postupku, tako je i prema ZPP-u Republike Srbije riješeno da sud po službenoj dužnosti pazi da li teče parnica o zahtjevu o kojem je ranije zaključena sudska nagodba, pa ako takva nagodba postoji, odbacit će se tužba.⁵⁵ Identična su rješenja o pobijanju nagodbe, tako da se sudska nagodba može pobijati samo tužbom. Za razliku od našeg zakonodavstva, Zakon o parničnom postupku Republike Srbije ne regulira iz kojih razloga se može pobijati nagodba, a ne propisuje ni rokove u kojima je to moguće. Međutim, u tom dijelu sudovi primjenjuju odredbe Zakona o obligacionim odnosima.

Konačno, identično je i rješenje kako se postupa kada se sudska nagodba poništi, tako da se postupak nastavlja kao da nagodba nije ni bila zaključena.⁵⁶ Pored navedenog, i u drugim državama koje su nastale disolucijom SFRJ sudska nagodba kao način mirnog rješavanja sporova preuzeta je onako kako je bila regulirana u Zakonu o parničnom postupku iz 1977. godine u Zakon o parničnom postupku,⁵⁷ Zakonot za parničnata postapka⁵⁸ i Zakon o pravdnem postopku.⁵⁹

55 Vidi član 338. Zakona o parničnom postupku Republike Srbije.

56 Vidi član 339. stav 2. Zakona o parničnom postupku Republike Srbije.

57 »Službeni list RCG«, br. 22/04, 28/05, 76/06, 47/15 i 48/15. Sudska nagodba ovim zakonom regulirana je članovima od 322. do 329. te su u potpunosti zadržana ranija rješenja. Članom 327. ovog zakona dodano je rješenje o mogućnosti pobijanja sudske nagodbe tužbom. Jedino odredbe ovog zakona u odnosu na sva rješenja država koje su nastale disolucijom SFRJ sadrže rješenje o tome kada je nagodba ništava, tako nagodba je ništava ako je zaključena u pogledu zahtjeva kojima stranke ne mogu raspolagati (član 4. stav 3), što je dobro rješenje te smatramo da bi ovakvo rješenje trebali sadržavati i naši zakoni o parničnom postupku.

58 "Služben vesnik na Republika Makedonija", br. 79/05, 110/08, 83/09, 116/10, 7/11 prečišćeni tekst ZPP. Odredbama ovog zakona sudska nagodba regulirana je članovima od 306. do 310. i u potpunosti je preuzeto rješenje iz Zakona o parničnom postupku iz 1977. godine.

59 »Uradni list RS«, št. 73/07 – uradno prečišćeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US i 10/14 – odl. US: ZPP-NPB20. Odredbama ovog zakona sudska nagodba regulirana je članovima od 306. do 310. Rješenja su identična onima koja je sadržavao Zakon o parničnom postupku iz 1977. godine.

2.3. Procesne pretpostavke za zaključenje sudske nagodbe

Stranke mogu zaključiti sudsku nagodbu o predmetu spora u toku cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja. Parnični postupak se pokreće tužbom, a parnica počinje teći dostavom tužbe tuženom, tako da je od trenutka podnošenja tužbe sudu pa sve do pravomoćnog okončanja postupka moguće zaključiti sudsku nagodbu. Mišljenja smo da je sudsku nagodbu moguće zaključiti i prije podnošenja tužbe u postupku određivanja mjere osiguranja, pa čak i privremene mjere osiguranja. Naime, u smislu člana 276. stav 1. ZPP FBiH/ZPP RS mjera osiguranja može se predložiti prije pokretanja i tokom sudskog postupka te nakon završetka tog postupka, sve dok izvršenje ne bude provedeno. Kada je mjera osiguranja određena prije podnošenja tužbe, odlukom o određivanju mjere osiguranja odredit će se rok ne duži od 30 dana u kojem predlagač mora podnijeti tužbu.⁶⁰ Kako se prijedlog za određivanje mjere osiguranja podnosi u pismenoj formi, te kako u prijedlogu predlagač osiguranja mora istaći zahtjev u kojem će označiti potraživanje čije osiguranje traži, dakle već u prijedlogu mora biti određen zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih potraživanja (tužbeni zahtjev), to protivnik osiguranja može u pismenom odgovoru na prijedlog za određivanje mjere osiguranja predložiti zaključenje sudske nagodbe. Identično se može zaključiti i za privremenu mjeru osiguranja koja također mora sadržavati tužbeni zahtjev, te protivnik osiguranja u svom odgovoru na privremenu mjeru može tražiti zaključenje sudske nagodbe,⁶¹ a sud na ročištu može prihvatiti prijedlog stranaka za zaključenje nagodbe. Dakle, i u postupku određivanja mjere osiguranja prije podnošenja tužbe moguće je zaključenje sudske nagodbe.

Kako je sud dužan donijeti presudu i izraditi pismeni otpравak najkasnije u roku od 30 dana od dana zaključenja glavne rasprave, držimo da stranke mogu tražiti od prvostepenog suda i da se poslije zaključenja glavne rasprave zakaže ročište, odnosno da primi na zapisnik sudsku nagodbu, nakon čega se otklanja potreba donošenja prvostepene presude. Isto bi se moglo zaključiti i za raspravu pred drugostepenim sudom, jer je i drugostepeni sud dužan donijeti odluku u roku od 30 dana od dana zaključenja rasprave, pa kada bi se nakon toga zaključila nagodba, otpala bi potreba donošenja drugostepene odluke.

60 Vidi član 280. ZPP FBiH/ZPP RS.

61 Vidjeti kako se donosi privremena mjera, R. Račić, Izvršno procesno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Banja Luci, Banja Luka, 2017. godina.

Kada stranka poduzima radnje u postupku osobno, ona tada može zaključiti sudsku nagodbu. Međutim, ako stranka poduzima radnje u postupku preko punomoćnika, tada treba praviti razliku između toga da li je stranka izdala punomoć advokatu ili je stranka izdala punomoć punomoćniku koji nije advokat.

Ako stranka u punomoći nije pobliže odredila ovlaštenje punomoćnika, punomoćnik koji nije advokat može na osnovu takve punomoći obavljati sve radnje u postupku, ali mu je uvijek potrebno izričito ovlaštenje za zaključenje nagodbe.⁶² Suprotno tome, ako je stranka izdala punomoć advokatu za vođenje parnice, a nije pobliže odredila ovlaštenje u punomoći, advokat je ovlašten na osnovu takve punomoći zaključiti nagodbu. Da li je punomoćnik stranke koji je u njeno ime zaključio sudsku nagodbu imao za to valjano ovlaštenje, ocjenjuje se prema pravilima procesnog prava. Za pravne posljedice nepostojanja tog ovlaštenja i prekoračenja ovlaštenja mjerodavne su, međutim, odredbe materijalnog prava Zakona o obligacionim odnosima. Naime, član 87. naprijed citiranog zakona regulira prekoračenje granica ovlaštenja – kada zastupnik prekorači granice ovlaštenja, zastupani je u obavezi samo ukoliko odobri prekoračenje. Član 88. Zakona o obligacionim odnosima regulira zaključenje ugovora od strane neovlaštene osobe, a u smislu ovog člana ugovor koji neka osoba zaključi kao punomoćnik u ime drugog bez njegovog ovlaštenja obavezuje neovlašteno zastupanog samo ako on ugovor naknadno odobri.

Ono što je važno naglasiti da i u situaciji kada punomoćnik stranke ima generalnu punomoć koja je deponirana u sudu, a u pravilu se radi o punomoćnicima pravnih osoba, mada to mogu biti i fizičke osobe, u generalnoj punomoći također mora biti izričito ovlaštenje stranke da punomoćnik može zaključiti nagodbu.

62 Sud pred kojim se vodi postupak mora po službenoj dužnosti voditi računa da punomoćnik stranke fizičke osobe koji nije advokat ispunjava uvjete iz čl. 301. ZPP FBiH/ZPP RS, čl. 241. ZPP BiH i čl. 50. ZPP BDBiH, odnosno da je punomoćnik stranke bračni/vanbračni drug ili srodnik stranke po krvi ili po tazbini. Stajalište je sudske prakse da izjavu punomoćnika stranke o stepenu njegovog krvnog ili tazbinskog srodstva sa strankom, na koju suprotna strana nije imala primjedbi, ne treba dodatno provjeravati izvođenjem adekvatnih dokaza. Iako u Zakonu o parničnom postupku nije regulisano ko je i na koji način dužan dokazati postojanje krvnog srodstva i tazbinske veze, ovaj sud ocjenjuje da je izjavom datom na sudu o vrsti i stepenu srodstva punomoćnica tužiteljice dovoljno dokazala da je sa strankom u navedenom srodstvu. S obzirom da protivna stranka, tuženi, tome nije prigovarao, niti je zahtijevao da se to pitanje raspravi, nije bilo nužno pribavljati dokaze o postojanju krvnog srodstva ili tazbinske veze između tužiteljice i njenog punomoćnika, pa se ne može smatrati da je tužiteljica bila zastupana suprotno odredbi člana 301. stav 1. Zakona o parničnom postupku (Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj 070-0-Rev-09-000114 od 23. 3. 2010. godine, koja je objavljena u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije BiH br. 1/2010, sentenca br. 97, strana 66).

Mišljenja smo da u slučaju da osoba nije podnijela punomoć na ročištu na kojem se predlaže zaključenje nagodbe, sud joj ne bi mogao dopustiti da zaključi nagodbu. Ovo iz razloga što se toj osobi ne bi moglo narediti da naknadno u određenom roku podnese punomoć ili odobrenje stranke za zaključenje nagodbe, jer je nagodba zaključena kad stranke potpišu zapisnik. Naime, sudska nagodba, kao posebni ugovor kojem se pridaju osobine pravomoćne presude, može kao procesnopravni akt biti samo bezuvjetna, jednako kao i presuda.⁶³ U ovakvoj situaciji uputno bi bilo odložiti ročište na kraći period. Time bi se osobi koja nije podnijela punomoć omogućilo da je podnese na nastavku ročišta, te da na njemu zaključi nagodbu.

U postupku zaključenja nagodbe kada se kao stranke pojavljuju država, entiteti i niži nivoi vlasti, pravobranilac bi morao imati posebno ovlaštenje za zaključenje nagodbe.⁶⁴

Kada je u pitanju nagodba iz pravnog osnova naknade štete ili koje drugo potraživanje, koje roditelj u ime svog maloljetnog djeteta kao oštećenog želi zaključiti sa suprotnom strankom ili putem punomoćnika, za to mu nije potrebno odobrenje nadležnog organa starateljstva jer nagodba koja ima za predmet potraživanje naknade štete ili drugo potraživanje nije pravni posao kojim se otuđuje ili opterećuje imovina maloljetnog djeteta.⁶⁵

Nagodbom stranke mogu obuhvatiti samo jedan dio zahtjeva ili jedan od više postavljenih zahtjeva, a kod materijalnih suparničara iz člana 362. stav 1. tačka 1. ZPP FBiH/ZPP RS, član 300. stav 1. tačka 1. ZPP BiH i član 167. stav 1. tačka a. ZPP BDBiH kod kojih prava i obaveze proističu iz istog činjeničnog i pravnog osnova, ako se mogu odvojiti kao samostalni zahtjevi ili kod formalnih suparničara iz člana 362 stav 1. tačka 2. ZPP FBiH, član 300. stav 1. tačka 2. ZPP BiH i član 167. stav 1. tačka b. ZPP BDBiH nagodbom može biti obuhvaćen samo dio zahtjeva koji se odnosi na materijalnog, odnosno poseban zahtjev

63 Triva, S. – Dika, M., *Gradansko parnično procesno pravo*, Zagreb, 2004, str. 473.

64 Vidi član 13. stav 20. Zakona o Pravobranilaštvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 8/02, 10/02, 44/04, 102/09 i 47/14), član 19. stav 3. Zakona o Pravobranilaštvu Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 7/18), član 9. Zakona o Pravobranilaštvu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", broj 28/06, 19/07, 17/08, 20/10, 15/15 i 28/18).

65 Vidi član 266. Porodičnog zakona Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/05, 41/05 i 31/14). U tom smislu i sudska praksa "(...) vansudska nagodba o naknadi nematerijalne i materijalne štete malodobnom tužitelju koju je osnovom date punomoći od strane roditelja, zaključio punomoćnik bez odobrenja organa starateljstva, proizvodi pravno dejstvo (...)" presuda Vrhovnog suda Federacije BiH br. 51 0 P 001099 12 Rev od 23. 7. 2013. godine, koja je objavljena u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije BiH br. 1–2/2013, sentenca br. 60, strana 48.

koji se odnosi na formalnog suparničara.

U sudskom postupku u kojem se raspravlja i po protutužbi moguće je zaključenje nagodbe i o zahtjevu iz tužbe i protivtužbe, a isto tako i po pojedinačnom zahtjevu. Držimo da je moguće i kada nije podnesena protivtužba da stranke nagodbom obuhvate i određeni zahtjev koji tuženi ima prema tužiocu. Kod eventualnog spajanja prema članu 55. stav 4. ZPP FBiH/ZPP RS, kada tužilac u jednoj tužbi istakne dva ili više tužbenih zahtjeva koji su u međusobnoj vezi, moguće je između stranaka zaključiti nagodbu o jednom od tih zahtjeva, s tim da ne bi bilo moguće zaključenje nagodbe o više takvih zahtjeva jer se oni međusobno isključuju i zaključenjem nagodbe o jednom zahtjevu ostvaren je cilj zatražene pravne zaštite u parnici. Pored navedenog, držimo da i kod eventualnog ili supsidijarnog suparničarstva iz člana 363. ZPP FBiH/ZPP RS, kada tužilac tuži dva ili više tuženih tražeći da tužbeni zahtjev bude usvojen prema sljedećem tuženom u slučaju da bude odbijen prema onome koji je u tužbi naveden prije njega, stranke imaju mogućnost zaključenja nagodbe prema jednom od tuženih. I u postupku po tužbi glavnog intervijenta moguće je zaključenje nagodbe.⁶⁶

Sudsku nagodbu mogu zaključiti samo stranke tokom postupka, ali ne i umješaci. Umješaci mogu samo pristupiti nagodbi koju su zaključile parnične stranke.⁶⁷

Zamoljeni sud kojem je upućena molba da obavi radnju za koju je zamoljen, ima pravo uzeti na zapisnik sporazum stranaka o uvjetima i načinu na koji će regulirati sporni odnos nagodbom na ročištu koje on održava, s tim da smo mišljenja da ocjenu njegove dozvoljenosti mora izvršiti sud od kojeg je primio molbu za davanje pravne pomoći kod kojeg se vodi parnica, pošto zamoljeni sud u pravilu nije upoznat u cjelini s predmetom spora, ne raspolaže spisom, tako da ne može pravilno primijeniti odredbu člana 3. stav 2. ZPP-a.

66 Članom 364. ZPP FBiH/ZPP RS, članom 301. ZPP BiH i članom 168. ZPP BDBiH propisano je da osoba koja u cijelosti ili djelimično traži stvar ili pravo o kojem između drugih osoba već teče parnica, može pred sudom pred kojim ta parnica teče tužiti obje stranke jednom tužbom, sve dok se postupak pravomoćno ne završi. Temeljna je pretpostavka za zasnivanje ovog zakonskog suparničarstva da se pred određenim sudom vodi parnica o stvari ili pravu koje treća osoba, potencijalni tužitelj traži (pretendentski zahtjev). Tužitelj može u odnosu na oba tužena postaviti isti zahtjev (npr. za utvrđenje nekog njegovog prava) ili različite zahtjeve – npr. prema jednoj od stranaka u ranijoj parnici radi predaje stvari, a prema drugoj radi utvrđenja njegovog prava vlasništva ili radi nepostojanja nekog prava te druge stranke. Više o tome Čizmić, Jozo; *Komentar Zakona o parničnom postupku*, Sarajevo, 2016, str. 1048.

67 Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž –1251/05 od 8. 9. 2005. godine.

Stranke imaju mogućnost zaključiti sudsku nagodbu i u izvršnom postupku. Odredbom člana 21. Zakona o izvršnom postupku propisano je da se u postupku izvršenja shodno primjenjuju odredbe ZPP-a, ako ovim ili drugim zakonom nije drugačije određeno. Prema odredbi člana 3. ZPP-a stranke mogu slobodno raspolagati zahtjevima koje su stavile u toku postupka, pa u skladu s tim procesnim ovlaštenjem, koje predstavlja osnovu načela dispozicije, stranke mogu zaključiti sudsku nagodbu sve do okončanja postupka. Takvo raspolaganje stranaka nije protivno prinudnim propisima, jer shodno članu 87. ZPP-a, stranke mogu u toku cijelog postupka zaključiti nagodbu o predmetu spora (sudska nagodba), te je mogu zaključiti i do okončanja izvršnog postupka, s obzirom na shodnu primjenu odredaba ZPP-a u izvršnom postupku. U ovom slučaju bi u sudskoj nagodbi izvršni sud morao konstatirati da je presuda bez pravnog učinka. Isto tako stranke imaju mogućnost zaključenja sudske nagodbe i u onim vanparničnim postupcima u kojima mogu disponirati zahtjevom, s obzirom na to da se u vanparničnom postupku shodno primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku.

2.4. Predmet i sadržaj sudske nagodbe

Određba člana 87. stav 1. ZPP FBiH/ZPP RS, člana 56. stav 1. ZPP BiH i člana 212. stav 1. ZPP BDBiH propisuje da se sudska nagodba može zaključiti o predmetu spora. Iz navedenog proizlazi da predmet nagodbe mogu biti svi oni građanskopravni odnosi koji mogu biti predmet parničnog postupka. Izuzetak se odnosi na one sporove u kojima stranke u pogledu zahtjeva ne mogu raspolagati (čl. 3. stav 2. ZPP). U pravnoj teoriji zastupa se stajalište da ona može obuhvatiti i širi predmet od predmeta konkretnog spora,⁶⁸ dok ZPP regulira da se sudska nagodba može odnositi na cijeli tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio. Međutim, sudije tome rijetko pribjegavaju, tako da se nagodba u pravilu odnosi na predmet spora. Mišljenja smo da se predmet sudske nagodbe u pravilu treba odnositi na predmet spora, ali treba uvažiti interes stranaka da se njome uredi i drugi sporni pravni odnosi povezani s predmetom spora, te na taj način spriječiti pokretanje novog postupka između istih stranaka. Ako je zaključena sudska nagodba o dijelu tužbenog zahtjeva, taj se dio drži okončanim, a o preostalom dijelu tužbenog zahtjeva nastaviti će se parnični postupak. U članu 1. ZPP-a propisano je da sudovi

68 Triva, S., Belajac, V., Dika, M., Građansko parnično procesno pravo, 6. izd., Zagreb, 1986, str. 472–473.

raspravljaju i odlučuju o građanskopravnim sporovima, ne navodeći koji su to sporovi, odnosno izostavljaju se nabranja tih pojedinačnih odnosa i područje regulative, za razliku od ranijih propisa, ZPP-a iz 1998. godine kao i ZPP-a iz 1977. godine koji su definirali šta su to građanskopravni odnosi. Prema tim zakonima, to su sporovi iz osobnih i porodičnih odnosa, iz radnih odnosa, kao iz imovinskih i drugih građanskopravnih odnosa fizičkih i pravnih osoba. Pretpostavka za pokretanje parničnog postupka je postojanje spora između nosioca prava i nosioca obaveze u određenom pravnom odnosu, povreda ili ugrožavanje subjektivnog građanskog prava, što opravdava angažiranje suda radi zaštite prava.⁶⁹ Član 16. ZPP-a određuje da sud do pravosnažnosti odluke, po službenoj dužnosti, pazi da li rješavanje spora spada u sudsku nadležnost. Iz ove odredbe dalo bi se zaključiti da rješavanje svih sporova koji mogu nastati iz građanskopravnih odnosa spada u sudsku nadležnost, osim ako neki od tih sporova nije posebnim zakonom stavljen u nadležnost drugog suda ili državnog organa.

Sudska nagodba se može zaključiti samo u sporovima u kojima stranke mogu disponirati predmetom spora.⁷⁰ Tako predmet sudske nagodbe ne mogu biti bračni sporovi, a ni sporovi iz odnosa roditelja i djece. Članom 272. stav 1. Porodičnog zakona Federacije BiH regulirano je da je bračni spor, spor o utvrđivanju postojanja ili nepostojanja braka, o poništenju i razvodu braka, a stavom drugim ovog člana regulirano je da su sporovi iz odnosa roditelja i djece: sporovi o utvrđivanju ili osporavanju materinstva ili očinstva, te sporovi o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, o načinu održavanja osobnih odnosa i neposrednih kontakata djeteta s drugim roditeljem i o roditeljskom staranju i sporovi o izdržavanju djeteta, bez obzira na to da li se rješavaju samostalno ili zajedno s bračnim sporovima i sporovima o utvrđivanju materinstva i očinstva.

Za sudsku nagodbu nije bitno uzajamno popuštanje stranaka kao kod vansudske nagodbe (čl. 1089. ZOO-a).⁷¹ Držimo da je moguće da stranke zaključe sudsku nagodbu obostranim popuštanjem stranaka u pogledu

69 Čizmić, Jozo; *Komentar Zakona o parničnom postupku*, Sarajevo, 2016, str. 36.

70 Tužitelj ne može postaviti tužbeni zahtjev kojim bi se tuženiku naložilo sklapanje sudske nagodbe budući da sklapanje sudske nagodbe ovisi o dispoziciji stranaka u sporu. Ako je tužitelj prvostupanjskom sudu podnio tužbu s tako postavljenim tužbenim zahtjevom, sud se morao oglasiti nenadležnim, ukinuti eventualno provedene radnje i odbaciti tužbu (Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž 1061/06 od 24. februara 2009).

71 Suprotno, Čalija, Branko i Omanović, Sanjin (*Građansko procesno pravo*) smatraju da je nagodba uvijek rezultat kompromisa, to jeste obostranog popuštanja stranaka u pogledu predmeta spora.

predmeta spora, ali isto tako i da tuženi pristaje ispuniti zahtijevanu obavezu ili da se tužitelj odrekne tužbenog zahtjeva.⁷² Nagodbom se može izmijeniti pravni odnos između stranaka (ugovoriti druga činidba, drugi rok ispunjenja, ispunjenje u ratama). Iz sudske prakse proizlazi da do nagodbe obično dolazi tako što tužilac odustaje od dijela potraživanja, kako glavnog tako i sporednog (zatezne kamate), kao i u situaciji kada tuženi priznaje potraživanje tužbenog zahtjeva, s tim što tužilac pristaje na isplatu u ratama. Sudska nagodba može biti kondemnatornog, konstitutivnog i deklaratornog karaktera. Sudska nagodba kondemnatornog značaja predstavlja izvršnu ispravu. Kada je u pitanju tužba za utvrđenje, nagodba se može odnositi na utvrđenje postojanja ili nepostojanja nekog prava ili pravnog odnosa, a isto tako se može odnositi na utvrđenje postojanja odnosno nepostojanja činjenice ako je to predviđeno posebnim zakonom ili drugim propisom.⁷³

2.5. Dopuštenost sudske nagodbe

Sud neće uvažiti raspolaganja stranaka koja su protivna prinudnim propisima, pa tako sud neće dopustiti nagodbu u kojoj stranke raspolažu zahtjevom kojim ne mogu raspolagati. Predmet sudske nagodbe mogu biti samo oni građanskopravni odnosi koji mogu biti predmetom raspravljanja i odlučivanja u parnici i koji su uređeni dispozitivnim pravnim normama, tako

72 Na sudsku nagodbu pored odredaba ZPP-a, shodno se primjenjuju i odredbe Zakona o obligacionim odnosima, kako u pogledu općih uvjeta za zaključenje ugovora, tako i posebnih uvjeta za zaključenje nagodbe kao pravnog posla. U toku zaključenja sudske nagodbe obaveza je suda ne samo da sadržaj sudske nagodbe unese u zapisnik, nego i da strankama pomogne kako da se nagode, pri čemu vodi računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima. Ovo podrazumijeva obavezu suda da vodi računa o interesima obje stranke, uz obavezu da ispita da li je njihova prava volja upravo da parnicu okončaju zaključenjem nagodbe, a ne priznanjem tužbenog zahtjeva odnosno odricanjem od tužbenog zahtjeva. Stoga je nužno da sud prethodno ispita kakva je zapravo volja parničnih stranaka, naročito volja one strane koja u potpunosti priznaje pravo drugoj strani, te da ispita iz kog razloga ta stranka priznaje zahtjev druge strane ili se odriče svog zahtjeva u formi sudske nagodbe, umjesto izjavom o priznanju odnosno odricanju od zahtjeva. Pored navedenog, sud je dužan voditi računa i o općem interesu, ispitujući da li je takvo raspolaganje stranaka dozvoljeno.

73 Ovdje se misli na posebne tužbe za zaštitu od diskriminacije shodno članu 12. Zakona o zabrani diskriminacije ("Službeni glasnik BiH", br. 59/09 i 66/16). Ovim članom propisane su tužbe za zaštitu od diskriminacije, a u pitanju su tužba za utvrđivanje diskriminacije, tužba za zabranu ili otklanjanje diskriminacije te tužba za naknadu štete. Držimo da je u svim ovim postupcima moguće zaključiti sudsku nagodbu.

da njima stranke mogu slobodno raspolagati.⁷⁴ Prinudni propisi označavaju opće kogentne norme sadržane u zakonima i propisima donesenim na osnovu zakona. Kogentnost propisa može proizlaziti iz formulacije ili smisla norme. Veliki broj subjektivnih, imovinskih i drugih prava stranaka reguliran je prinudnim propisima, a dijelom i međunarodnim ugovorima. Stjecanje i gubitak tih prava odnosno njihova promjena ili promet, zavise od kogentnog propisa koji isključuje dispoziciju stranaka. Odredbe prinudnog karaktera nalaze se u mnogim drugim materijalnim zakonima: o građevinskom zemljištu, šumama, vodama, o putevima, oblasti stanarskog prava, o lovu i ribolovu itd. Pored navedenog, entitetskim zakonima o stvarnim pravima određeni predmeti proglašeni su stvarima van prometa ili je njihov promet ograničen ili uvjetovan. Prilikom zaključenja sudske nagodbe koja bi imala za predmet prava i obaveze koje se tiču naprijed navedenih materijalnih propisa, sud bi morao ispitati da li je to raspolaganje stranaka dopušteno.

Sud nije dužan prilikom zaključenja sudske nagodbe donijeti rješenje kojim se ona uvažava, dozvoljava ili usvaja, kako se inače navodi u zapisnicima sudova, na kojima je zaključena sudska nagodba. Ako sud ocijeni da sudska nagodba nije suprotna članu 3. stav 2. ZPP-a, sudija neće donijeti nikakvo rješenje, jer dužnost suda za donošenje rješenja postoji tek ako bi ocijenio suprotno, da stranke žele raspolagati zahtjevima kojima ne mogu raspolagati. Tokom postupka zaključenja sudske nagodbe sud ispituje da li stranke predlažu sudsku nagodbu kako bi raspolagale zahtjevima koji su u suprotnosti s prinudnim propisima.⁷⁵ Kada sud utvrdi da su u pitanju zahtjevi kojim stranke

⁷⁴ Čizmić, Jozo; *Komentar Zakona o parničnom postupku*, Sarajevo, 2016, str. 317.

⁷⁵ Iz priloženih dokaza nesporno proizilazi da se u konkretnom slučaju radi o gradskom građevinskom zemljištu. Sadržajem sudske nagodbe kako su to predložile stranke proizilazi da se oblik i površina parcela i to k.č. 6/1, k.č. 6/5 i k.č. 6/6 mijenja, dakle stranke predloženom sudskom nagodbom mijenjaju oblik i površinu katastarskih čestica koje su u naravi parcele gradskog građevinskog zemljišta. Kako se u konkretnom radi o izgrađenom i neizgrađenom gradskom građevinskom zemljištu to imajući u vidu odredbu člana 19. ZGZ evidentno je da parnične stranke prijedlogom ove sudske nagodbe raspolažu sa zahtjevom kojim ne mogu raspolagati. Naime, kogentnom odredbom ZGZ je propisano da oblik i površina parcele gradskog građevinskog zemljišta može se mijenjati samo u skladu sa postupkom privođenja zemljišta namjeni, na osnovu prostornog plana ili plana parcelacije, dakle, prijedlogom sudske nagodbe stranke mimo postupka privođenja zemljišta namjeni temeljem prostornog plana ili plana parcelacije vrše izmjenu oblika i površine parcela koje su gradsko građevinsko zemljište, a što nije moguće, tako da ovaj sud nije prihvatio zaključenje sudske nagodbe s obzirom da stranke raspolažu zahtjevima sa kojima ne mogu raspolagati. Postupak privođenja zemljišta namjeni temeljem usvojenog prostornog plana i plana parcelacije uređen je Zakonom o prostornom uređenju, a istim zakonom je propisano koji organ donosi

ne mogu raspolagati, tada je u obavezi upozoriti stranke na to da ne mogu zaključiti sudsku nagodbu. Ako stranke i poslije upozorenja suda da ne mogu zaključiti sudsku nagodbu traže njeno zaključenje, tada sudsku nagodbu treba unijeti u zapisnik po prijedlogu stranaka s napomenom kako to stranke izlažu, a sud treba donijeti rješenje kojim ne dopušta nagodbu stranaka, te zastati s postupkom dok to rješenje ne postane pravomoćno.⁷⁶ Ovaj zastoj predstavlja samo faktičko privremeno obustavljanje nekih procesnih aktivnosti i ne proizvodi pravne posljedice.⁷⁷ Držimo da prvostepeni sud ne bi trebao donijeti rješenje o zastoju postupka. Kako bi sud uopće mogao ocijeniti ukazuje li konkretni prijedlog stranaka za zaključenje nagodbe na to da su u pitanju raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti s prisilnim propisima, držimo da sud treba odložiti ročište te nastavak zakazati u kraćem roku, a kako bi u međuvremenu utvrdio da li se radi o raspolaganjima kojima stranke ne mogu raspolagati. Ovo je praktično rješenje za sudove jer stranke na ročištu daju prijedlog sudske nagodbe, a sudija na tom ročištu s obzirom na složenost

---

prostorni plan i plan parcelizacije, tako prostorni plan kantona, odnosno Grada, je dugoročni plan, a donosi ga zakonodavno tijelo kantona, odnosno gradsko vijeće (član 15. Zakona o prostornom uređenju), a plan parcelacije za područja od značaja za Federaciju, donosi organ kojeg svojim propisom odredi Vlada, a za ostala područja, organ, odnosno služba koje svojim propisom odredi kanton, odnosno Grad (član 56. stav 2. Zakona o prostornom uređenju), koja u vezi s tim planom donosi rješenja o izmjeni oblika i površine parcela koje se privode konačnoj namjeni. To dalje znači da u sudskom postupku ni u kom slučaju nije moguće mijenjati oblik i površinu parcele gradskog građevinskog zemljišta, dakle sud za takav postupak ne bi bio nadležan, nego organ uprave a kako je to regulisano Zakonom o prostornom uređenju (neobjavljena odluka Općinskog suda u Zenici broj 43 0 P 101548 13 P od 21. 5. 2015. godine koja je potvrđena rješenjem Kantonalnog suda u Zenici broj 43 0 P 101548 15 Gž od 14. 1. 2016. godine, a na koje rješenje drugostepenog suda je izjavljena revizija koju je Vrhovni sud Federacije BiH odbacio rješenjem od 9. 4. 2019. godine. Iz obrazloženja rješenja VSFBiH proizlazi da pobijano rješenje drugostepenog suda nije rješenje kojim je postupak pravomoćno završen jer i dalje postoje tužba i protivtužba kao i obaveza prvostepenog suda da odluči o osnovanosti tužbenog i protivtužbenog zahtjeva).

76 Ne može se odbiti prijedlog za sudsku nagodbu navodeći da je ista u suprotnosti sa prinudnim propisima, a da se prethodno ne dopusti strankama da iznesu njen sadržaj. Prvostepeni sud je morao na raspravni zapisnik od 15. 8. 2007. godine unijeti sadržaj prijedloga za sudsku nagodbu, pa tek onda cijeliti da li konkretni prijedlog ukazuje da je u pitanju raspolaganje koje je u suprotnosti s prisilnim propisima i pravilima morala društva, kakvo raspolaganje se ne može uvažiti saglasno odredbi člana 3. stav 2. ZPP-a. (Rješenje Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj 097-0-Gž-07-000521 od 8. 5. 2008. godine, objavljeno u "Domaća i strana sudska praksa", broj 39, 2010, str. 53).

77 Tako, Čizmić, str. 319.

spora nije u mogućnosti odmah dati svoj sud o tome da li je prijedlog nagodbe suprotan članu 3. stav 2. ZPP-a. Stajalište je sudske prakse da se o ništavosti ili valjanosti određenog pravnog posla ne može zaključiti sudska nagodba.⁷⁸

2.6. Zaključenje sudske nagodbe

Sudska nagodba mora biti zaključena u pismenoj formi pred nadležnim sudom. Sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik. Iz navedenog proizlazi da se u toku zaključenja sudske nagodbe ne donosi odluka, nego sud na zapisnik prima sadržaj nagodbe, nakon čega saglasno prijedlogu stranaka na zapisnik konstatira da su stranke zaključile nagodbu sa sadržajem koji su predložile. U tekst nagodbe nepotrebno je i bespredmetno unositi izjavu o povlačenju tužbe, jer sudska nagodba neposredno konstitutivno djeluje na okončanje postupka. Ako je nagodba zaključena na ročištu, unosi se u zapisnik o ročištu, a ako je sporazum stranaka o nagodbi postignut van ročišta, unosi se u poseban zapisnik. Kada stranke postignu sporazum o nagodbi na uviđaju, tada se on unosi u zapisnik s uviđaja koji stranke potpisuju. Pošto se u pravilu radi o zapisniku koji daktilograf piše rukom, to nije smetnja da se nagodba stranaka na taj način zaključi, jer se na uviđaju onako kako stranke predlažu i uz pomoć vještaka najvjerodostojnije konstatira sporazum stranaka. Ovaj zapisnik se prekucava kako bi se mogao izdati ovjeren prijepis zapisnika strankama, a izvornik zapisnika ostati u spisu. Također postoji mogućnost da stranke odmah s uviđaja pristupe u sud i da se tamo sačini zapisnik o nagodbi stranaka. Mišljenja smo da se u sudskoj nagodbi stranke mogu pozvati na nalaz i mišljenje vještaka koji bi mogli činiti sastavni dio nalaza, jer se ovakvim jednostranim dispozitivnim parničnim radnjama u potpunosti određuje predmet nagodbe, a ovakvim postupanjem strankama bi se omogućila provedba nagodbe kod nadležnog tijela (npr. katastar, zemljišna knjiga).

U smislu odredbe člana 90. stav 1. ZPP FBiH/ZPP RS, člana 57. stav 1. ZPP BiH i člana 213. stav 1. ZPP BDBiH sud ne donosi rješenje kojim odobrava zaključenu nagodbu. Ako bi sud donio takvo rješenje, ono ne bi imalo nikakav pravni učinak, pa u skladu s tim nije dopuštena žalba protiv tog rješenja ni protiv te sudske nagodbe. Dužnost je suda da zaključena sudska nagodba, ako se odnosi na činidbu, bude izvršiva, a rokovi izvršenja obaveze određeni.⁷⁹ Isto tako obaveza je suda da

78 Vrhovni sud Republike Hrvatske, broj Rev-1411/99 od 9. 7. 2002. godine, objavljeno u "Domaća i strana sudska praksa", broj 21, 2007, str. 87.

79 Sudsko poravnanje izvršno je ako je potraživanje koje se prema njemu treba ispuniti dospjelo. Dospjelost potraživanja dokazuje se zapisnikom o poravnanju,

strankama ukaže na nejasne i neodređene odredbe u nagodbi te da im u tom pravcu pomogne zaključiti nagodbu koja će se moći provesti. Nagodba ne bi mogla biti zaključena pod uvjetom, jer, kako je rečeno, sudskoj nagodbi se pridaju osobine pravomoćne presude, te kao procesnopravni akt može biti samo bezuvjetna.

Kada su predmet sudske nagodbe novčana potraživanja, stranke mogu ugovoriti da u slučaju kašnjenja dužnika u plaćanju duga povjerilac ima pravo na zateznu kamatu od dana dospijeaća do plaćanja. U slučaju da stranke na ovakav način ne odrede plaćanje zatezne kamate, ne bi je mogle potraživati u izvršnom postupku. Naime, načelo formalnog legaliteta predstavlja jedno od načela izvršnog postupka, što znači da je sud u izvršnom postupku vezan sadržajem izvršne isprave, tako da je sud dužan da provede izvršenje onako kako glasi izvršna isprava. U slučaju da zatezna kamata nije određena u izvršnoj ispravi, sudskoj nagodbi, tada je ni sud ne bi mogao odrediti.

Ako se stranke ne slože o tome koja će od njih snositi parnične troškove prilikom zaključenja sudske nagodbe, sud ne može odlučivati mimo ovlaštenja iz člana 391. ZPP FBiH/ZPP RS, člana 328. ZPP BiH i člana 125. ZPP BDBiH. Tada svaka stranka snosi svoje troškove koje je imala u parnici.⁸⁰

Stranke mogu odustati od nagodbe, ako se npr. ne slože o troškovima spora koji nisu ušli u tekst nagodbe ili ako se jedna stranka prije potpisivanja predomisli. U tom slučaju ročište se nastavlja, odnosno ako su se stranke pokušale nagoditi u nekom drugom stadiju postupka, on se nastavlja.

Zapisnik o sudskoj nagodbi ima značaj javne isprave, pa se pretpostavlja da je njegov sadržaj istinit dok se ne dokaže protivno.⁸¹

---

javnom ispravom ili prema zakonu ovjerenom ispravom. Dospjelost koja se ne može dokazati na ovaj način, dokazuje se pravosnažnom odlukom donesenom u parničnom postupku kojom se utvrđuje dospelost (čl. 26. ZIP).

80 Kako se prilikom zaključenja sudske nagodbe stranke nisu dogovorile i o troškovima postupka, niti su se dogovorile da odluku o troškovima donese sud (član 90. stav 3. ZPP-a), pravilno je prvostepeni sud primijenio odredbu iz člana 391. stav 1. ZPP-a, kada je odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove. Pod pojmom "svoji troškovi" podrazumijevaju se oni troškovi koje je stranka imala u toku postupka ili ih je po zakonu dužna platiti (npr. plaćanje sudske takse). (Rješenje Kantonalnog suda u Bihaću, broj Gž-881/04 od 25. 1. 2007. godine, objavljeno u "Domaća i strana sudska praksa", broj 21, 2007, str. 47).

81 Vrhovni sud BiH, broj Rev-660/88 od 14. 7. 1989. godine, objavljeno u Porobić i dr., Zakoni o parničnom postupku sa komentarom i sudskom praksom, Sarajevo, 2004, str. 581.

2.7. Učinak sudske nagodbe

Sudska nagodba proizvodi isti pravni učinak kao i pravomoćna sudska odluka. Njom se na konačan način regulira sporni odnos stranaka. O predmetu sudske nagodbe više se ne može voditi parnica, kao ni kod pravomoćno presuđene stvari. Sud je zato u svakoj parnici dužan paziti da li je o predmetu spora već ranije zaključena nagodba i to u svakom stadiju postupka (tokom pripreme glavne rasprave, na glavnoj raspravi, u drugostepenom postupku i u postupku po vanrednim pravnim lijekovima).

Kada sud utvrdi da je predmet spora oko koga se stranke spore u parnici već riješen sudskom nagodbom u ranijem sporu, odbacit će tužbu. Pravomoćnost koja je zahvaćena sudskom nagodbom ne bi, dakle, ni na prešutan način bila poništena novom nagodbom stranaka o istom predmetu spora, ako bi to sud primijetio ili saznao. O postojanju sudske nagodbe sud saznaje iz prigovora stranaka, s tim da postojanje ranije zaključene nagodbe sud može utvrditi i na drugi način (pred sudijom zaključena nagodba, iz razgovora s drugim sudijama, uvidom u Sistem za upravljanje sudskim predmetima – VSTV BiH CMS).

Protiv rješenja kojim se odbacuje tužba zbog toga što je o istom predmetu već ranije zaključena sudska nagodba, može se izjaviti žalba drugostepenom sudu. Samo sudska nagodba je izvršni naslov, po pravnim pravilima izvršnog postupka.⁸² Vansudska nagodba nema to svojstvo, već predstavlja samo sporazum stranaka o načinu reguliranja spornog odnosa, koji se može ostvariti tek u parnici. Stranke mogu van suda usmeno ili pismeno zaključiti vansudsku nagodbu. Ona nema značaj za samo okončanje parničnog postupka, ako tužilac nakon toga ne povuče tužbu u parnici. Međutim, u daljnjem toku parnice tužilac i tuženi se mogu pozvati na zaključenu vansudsku nagodbu i dokazivati da su svoja prava i obaveze drugačije regulirali, pa bi od takve vansudske nagodbe mogla zavisiti i konačna odluka o tužbenom zahtjevu.

---

82 Član 23. ZIP-a.

2.8. Pobijanje sudske nagodbe

Teorijska, a i sudska dilema u pogledu mogućnosti pobijanja sudske nagodbe (tužbom ili vanrednim pravnim lijekom ponavljanje postupka) razriješena je donošenjem novog Zakona o parničnom postupku kojim je izričito propisano da se sudska nagodba može pobijati samo tužbom.⁸³ Dakle, sudska nagodba ne može se pobijati žalbom, te u slučaju da stranka izjavi žalbu, treba je odbaciti kao nedopuštenu. Sudska nagodba se također ne može pobijati ni prijedlogom za ponavljanje postupka, pa u slučaju da stranka podnese prijedlog za ponavljanje postupka, takav prijedlog ima se odbaciti kao nedopušten.

Sudska nagodba se može pobijati ako je zaključena u zabludi ili pod utjecajem prinude ili prevare, dakle kada su u pitanju mane volje. Tužilac tokom postupka treba dokazati da postoje razlozi iz člana 111. Zakona o obligacionim odnosima da bi sud poništio sudsku nagodbu. Tužba se može podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja (subjektivni rok), a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe (objektivni rok).

Iako po svojoj prirodi sudska nagodba jeste ugovor, na navedeni pravni institut se ne primjenjuju pravila koja važe u slučaju neispunjenja ugovora, zbog toga što sudska nagodba ima snagu izvršne sudske odluke, te se prinudno može izvršavati u izvršnom sudskom postupku.

Na pasivnoj strani moraju tužbom biti obuhvaćene sve stranke koje su učesnici zaključenja sudske nagodbe, kao nužni suparničari.⁸⁴

Novelirane odredbe ZPP-a predviđaju da ako sudska nagodba bude poništena, postupak se nastavlja kao da sudska nagodba nije niti bila zaključena.

2.9. Zaključno razmatranje

Nagodba je ugovor između stranaka. To vrijedi i za sudsku nagodbu. Ona se zaključuje dispozicijom stranaka, pa je za njezinu pravovaljanost potrebno da postoje svi procesnopravni i materijalnopravni uvjeti kao i za svaki ugovor: slobodno izražena volja, da ona nije očitovana pod prisilom, prevarom ili da nije

83 Više o pobijanju Salma Marija, Pobijanje sudskog poravnanja, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, 2/2011, str. 139–154.

84 Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj 070-0-Rev-08-001725 od 26. 1. 2007. godine, objavljena u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije BiH, broj 1/2010, str. 67.

dana u zabludi. Zbog nepostojanja ovih materijalnopравnih uvjeta, u parnici se u pravilu mogu pobijati i sudska i vansudska nagodba, kao i svaki drugi ugovor. Na postojanje procesnih i materijalnopравnih uvjeta sud pazi po službenoj dužnosti. Zaključenjem sudske nagodbe stranke imaju mogućnost urediti svoj sporni odnos onako kako njima najbolje odgovara. Do nagodbe stranaka dolazi eventualnim popuštanjem stranaka, ali i priznanjem ili odricanjem od zahtjeva. Nagodbom stranke određuju ko će snositi troškove i koliko oni iznose. Sud će u toku postupka ukazati strankama na mogućnost zaključenja sudske nagodbe i pomoći će im u tome. Sud ne bi smio vršiti pritisak, utjecati na volju jedne stranke, staviti u izgled eventualno nepovoljno rješenje spora po nju da bi se stranka odlučila na zaključenje nagodbe, već ta želja mora biti slobodna. Stranke slobodno odlučuju da li će pristupiti zaključenju sudske nagodbe, i u toku tog postupka mogu jedna drugoj popustiti u svojim zahtjevima. Sud će strankama pomoći da iznađu pravo rješenje za razrješenje spornog odnosa zaključenjem nagodbe, vodeći računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima. Također će se starati o tome da nagodba bude izvršiva, ako se odnosi na činidbu, a rokovi izvršenja obaveze određeni i sl.

Sud je pored dužnosti da ukaže na nagodbu i pomogne strankama da je zaključe, također obavezan spriječiti takva raspolaganja koja stranke u parnici žele izvršiti (izbjegavanje donošenja sudske odluke), a koja su u suprotnosti s članom 3. stav 2. ZPP-a.

Odluka stranaka o tome hoće li uopće i kada eventualno zaključiti sudska nagodbu još uglavnom zavisi od njihove procjene trajanja postupka, visine troškova, i naravno najvažnijeg kriterija, izgleda za uspjeh u sporu. Zaključenje sudske nagodbe u konačnici omogućava strankama da i u budućnosti zadrže dobre odnose u kojima su bile prije nastanka spora, dok se to ne bi moglo očekivati okončanjem parničnog postupka donošenjem pravomoćne odluke. Držimo da bi kroz razvijanje kulture mirnog rješavanja sporova poticanjem sudova na mirno okončanje sporova zaključenjem sudske nagodbe, mogli biti postignuti određeni povoljni učinci u vidu većeg udjela sudskih nagodbi u ukupnom broju okončanih parničnih postupaka, a što zasigurno predstavlja i snažan doprinos zaštiti ljudskih prava i efikasnosti pravosuđa.

Da bi se povećao broj zaključenih sudskih nagodbi, a time postigla i veća efikasnost sudova, mišljenja smo da je potrebna dodatna obuka i usavršavanje sudija s parničnog referata u pogledu primjene i upoznavanja s metodologijom i tehnikom mirnog rješavanja sporova, a ovo je potrebno osigurati kroz kontinuiranu obuku u okviru stručnog usavršavanja koju provode entitetski centri za edukaciju sudija i tužilaca. U ovom segmentu potrebno je također

pratiti trendove drugih zemalja koje imaju visok procenat zaključenih nagodbi u sudskom postupku, te njihova iskustva primijeniti i kod nas. Pored navedenog, orijentacijom ka mirnom rješenju spora zaključenjem nagodbe potrebno je obuhvatiti i druge važne aktere postupka, a to se prije svega odnosi na advokate. Držimo da je potrebno i u okviru entitetskih advokatskih komora provesti dodatnu obuku advokata, a sve s ciljem povećanja broja postupaka koji bi se završili zaključenjem nagodbi. Da bi se to ostvarilo, svi učesnici u postupku moraju biti za to motivirani. Ukoliko bi se zaključena sudska nagodba vrednovala dvostruko u odnosu na presudu donesenu nakon provedene glavne rasprave, sudije bi bile snažnije motivirane da aktivno usmjeravaju stranke prema zaključenju nagodbe. Dodatna motivacija za advokate bilo bi adekvatno nagrađivanje advokata, a za stranke oslobađanje od plaćanja sudske takse na nagodbu kroz odgovarajuće izmjene zakona o sudskim taksama.

Konačno, da bi se povećao broj zaključenih nagodbi, a time i alternativno riješenih sporova, mišljenja smo da je potrebno kod svih učesnika u ovom procesu promijeniti svijest i ustaljene navike za vođenje postupka. Naime, iako u velikom broju postupaka postoji mogućnost nagodbe, većina se završava tek pravomoćnošću odluke, a neki ni tada jer stranke koriste i vanredna pravna sredstva, apelaciju Ustavnom sudu BiH, pa čak i podnošenje novih tužbi, a to se sve veže za autoritet suda. Upravo autoritet suda treba iskoristiti kao mogućnost da se spor okonča na miran način u parničnom postupku zaključenjem sudske nagodbe.

Mirjana Kevo
Minja Belović

3. SUDSKA NAGODBA

Sudska nagodba ili sudsko poravnanje je poseban pravni institut koji je reguliran odredbama čl. 87–93. Zakona o parničnom postupku i on ustvari predstavlja način rješavanja spora do kojeg obično dolazi uzajamnim popuštanjem stranaka (tužioca i tuženog). Ukoliko je prijedlog jedne stranke za zaključenje nagodbe/poravnanja odbijen od strane druge, spor se nastavlja prema pravilima o parničnom postupku. Tada se parnica, po pravilu, okončava presudom. Ukoliko je prihvaćen prijedlog za zaključenje nagodbe/poravnanja, parnica se okončava sporazumom stranaka pred sudom. Dakle, sudska nagodba/poravnanje je jedan od oblika okončanja parničnog postupka bez meritorne sudske odluke. Ali, sporazum o zaključenom sudskom poravnanju ima učinak pravomoćne sudske odluke.

Cilj rada jeste analizirati institut sudske nagodbe/poravnanja, te općenito istražiti pravnu prirodu sudske nagodbe, stadije u kojima se može zaključiti, procesnu legitimaciju za zaključenje, predmet sudske nagodbe, procesnopravne učinke sudske nagodbe, trenutak zaključenja sudske nagodbe i mogućnost njezinog pobijanja.

Ključne riječi: sudska nagodba, pravna priroda, pobijanje nagodbe

3.1. Uvod

Sudska nagodba predstavlja ugovor procesnog prava kojim parnične stranke suređuju svoje građanskopravne odnose, kojima mogu slobodno raspolagati, i jedan je od mogućih načina okončanja parničnog postupka. Umjesto da se postupak vodi do donošenja sudske odluke, stranke zaključenjem sudske nagodbe odustaju od zahtjeva za angažiranjem sudske vlasti, radi rješavanja spornog materijalnopravnog odnosa. Mogućnost zaključenja sudske nagodbe proizlazi iz načela dispozicije u parničnom postupku. To znači, da pokretanje parnice, njeno održavanje u toku, razvoj procesnih stadija i prestanak parnice zavise od volje stranaka. Polazeći od ovog načela svi procesni zakoni u BiH odnosno Zakon o parničnom postupku Federacije BiH⁸⁵, Zakon o parničnom

---

85 Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, "Službene novine

postupku Republike Srpske⁸⁶, Zakon o parničnom postupku Brčko distrikta⁸⁷, te Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine⁸⁸ reguliraju zaključenje sudske nagodbe na istovjetan način: “Stranke mogu zaključiti nagodbu o predmetu spora u toku cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja (sudska nagodba)”. Stranke same određuju sadržaj sudske nagodbe imajući, naravno, u vidu ograničenja postavljena zakonom. Tužilac popušta u svom napadu, tuženi u odbrani.

3.2. Pojam i pravna priroda sudske nagodbe

Sudska nagodba (poravnanje, res iudicialiter transacta) je ugovor kojim stranke uređuju svoje građanskopravne odnose kojima mogu slobodno raspolagati, zaključen u pismenoj formi u parnici ili van parnice, pred nadležnim sudom i dopušten od suda, koji ima svojstvo pravomoćne presude, a ako se njime utvrđuje obaveza na neku činidbu, onda i svojstvo izvršne isprave.⁸⁹ Zaključenjem sudske nagodbe dolazi do okončanja parnice, pa je otuda oduvijek postojao interes zakonodavca da stimulatивно djeluje na stranke da svoje sporove riješe na miran način.

Pravna priroda sudske nagodbe je u pravnoj nauci bila vrlo sporna, a razlike u shvatanjima povlačile su različite praktične posljedice. Prema jednom mišljenju (*Rosenberg, ZPR, 1954, str. 58*), sudska nagodba je materijalnopravni ugovor i ne sadrži procesnopravne elemente. Dakle, prema ovom mišljenju, koje se može nazvati materijalnopravnim, sudska nagodba se po svojoj prirodi ne razlikuje od nagodbe o pravu i obavezi o kojima ne teče parnica (vansud-

---

Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 53/03, 73/05. i 19/06, dalje ZPP FBiH iz 2003. Zakon o izmjenama i dopunama ZPP FBiH, “Službene novine F BiH”, br. 98/15, dalje Izmjene ZPP FBiH.

86 Zakon o parničnom postupku Republike Srpske, “Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 59/2003, 85/03, 74/05, 63/07, dalje ZPP RS. Zakon o izmjenama i dopunama ZPP RS, “Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 6/13, dalje Izmjene ZPP RS iz 2013. godine.

87 Zakon o parničnom postupku Brčko distrikta BiH, “Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 28/18, dalje ZPP BDBiH.

88 Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine, “Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, br. 36/04, 84//07, 58/13 i 94/16, dalje ZPP BiH.

89 Triva, S., Belajec, V., Dika, M., Građansko parnično procesno pravo, 6. izd., Zagreb, 1986, str. 470–478. Up. Triva S., Dika, M., Građansko parnično procesno pravo, VII izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2004, (dalje: Triva – Dika), str. 569–578.

ska, materijalnopravna). Od vansudske nagodbe ona se razlikuje samo po tome što pored materijalnopravnih ima i procesne učinke. Međutim, takvo mišljenje naišlo je na kritiku jer je sudsku nagodbu nemoguće zamisliti bez procesnoprvnih elemenata: ona mora biti izjavljena pred sudom, sud cijeni njezinu dopuštenost, o sudskoj nagodbi se sastavlja zapisnik, sudska nagodba razvija svoje učinke i u oblasti procesnog prava (pravomoćnost i izvršnost).

Prema drugom, oprečnom shvatanju (*Baumbach-Lauterbach, ZPO, 1966, str. 635, Pollak, str. 414, Petschek, str. 291*), sudska nagodba je samo parnična radnja. Za ocjenu valjanosti sudske nagodbe mjerodavno je samo procesno pravo. Ovoj teoriji se zamjeralo jer se udaljavala od životne stvarnosti: volja stranaka da parnica prestane teći ima svoj uzrok redovno u sporazumu kojim one otklanjaju spor u materijalnopravnom odnosu.

Prema trećem mišljenju (*Fasching, Kommentar II, str. 967, Holzhammer, str. 186, Bruns, str. 260*, sudska nagodba je zbir dvaju akata, materijalnopravnog i procesnoprvnog ugovora. Nakon što su stranke sporazumno otklonile spor u svom odnosu, one sudu saglasno stavljaju na znanje volju da parnica prestaje teći. Dva elementa su nezavisna jedan od drugog i njihova se punovažnost cijeni za svaki posebno po odgovarajućem zakonu.

Prema četvrtom shvatanju (*Rosenberg, ZPR, 1986, str. 816, Lent – Jauerling, str. 145, Nikisch, str. 272, Thomas – Putzo, 1970, str. 876, Arens, str. 173, Blomeyer, str. 323*), sudska nagodba ima prirodu mješovitog ugovora. Ono se od prethodnog razlikuje po tome što dva prednje spomenuta elementa ne zadržavaju samostalnost, nego su nerazdvojni i u suštini obrazuju jedan akt. Ovakvim shvatanjem vodi se u punoj mjeri računa o volji stranaka, jer je ispravno poći od toga da one sudskom nagodbom hoće ne samo urediti svoj odnos, nego istovremeno okončati parnicu, i to na način da im sudska nagodba zamjenjuje presudu. Procesna teorija prihvatila je vladajući stav da je sudska nagodba mješovit, procesnoprvni i građanskopravni ugovor.⁹⁰ Njezinu valjanost treba prosuđivati sa stajališta građanskog procesnog prava i građanskog materijalnog prava.⁹¹ Pored toga što ima određene procesnoprvne učinke, ona je i ugovor kojim stranke uređuju svoje građanskopravne odnose kojima mogu slobodno raspolagati. Njegovim zaključenjem pred sudom u strogo propisanoj formi znači da se radi o strogo

90 Detaljnije o pravnoj prirodi sudske nagodbe kod Poznić, B., Rakić-Vodinić, V., Građansko procesno pravo, 15. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Beograd, Savremena administracija, Beograd, (dalje: Poznić – Rakić – Vodinić), 1999, str. 333–338, Poznić, B., Građansko procesno pravo, Peto, dopunjeno izdanje, Savremena administracija, Beograd, (dalje: Poznić), 1976, str. 344.

91 Vidi Triva, S., Građansko procesno pravo I, Narodne novine, Zagreb, (dalje: Triva), 1965, str. 480.

formalnom ugovoru. U odnosu na njezin sadržaj, ona je uvijek građanskopravni ugovor pa se njezina valjanost ocjenjuje i u odnosu na pravila koja vrijede za materijalnopravnu stranu takvog pravnog posla. Materijalnopravna priroda sudske nagodbe ogleda se i u činjenici da se ona pobija zbog mana volje.

3.3. Pretpostavke za zaključenje sudske nagodbe

Za dopustivost sudske nagodbe trebaju se ispuniti sljedeće pretpostavke:

- 1) sudska nadležnost;
- 2) pravilan sastav suda;
- 3) sposobnost ugovarača;
- 4) pravni interes za zaključenje ugovora u vidu sudske nagodbe;
- 5) dopuštenost predmeta i sadržaja, te
- 6) propisana forma ugovora o sudskoj nagodbi.⁹²

Nagodba zaključena pred nenadležnim sudom mogla bi se pobijati samo ako bi se radilo o apsolutnoj nenadležnosti suda.

Pravilan sastav suda postoji ako je nagodba zaključena pred sudijom prvostepenog suda, odnosno pred predsjednikom vijeća drugostepenog suda. U širem smislu posmatrano, sud nije pravilno sastavljen ako je u donošenju odluke učestvovao sudija koji je trebao biti izuzet.

Parnične stranke za zaključenje sudske nagodbe moraju imati stranačku i parničnu sposobnost, odnosno biti uredno zastupane, u suprotnom nagodba se smatra apsolutno ništavom.

Za zaključenje sudske nagodbe stranke moraju imati određeni pravni interes, a on ne postoji ako je stvar pravomoćno presuđena, ako je o istom predmetu spora nagodba već zaključena ili ako se tužilac u prijašnjoj parnici odrekao tužbenog zahtjeva. U parnici stranke ne moraju dokazivati poseban pravni interes za zaključenje sudske nagodbe, pravni interes je u toj parnici nesumnjiv, nagodba čini suvišnim daljnje parničenje.

Sljedeći uvjet za dopustivost sudske nagodbe je dopuštenost predmeta i sadržaja. Sud neće dopustiti zaključivanje nagodbe ako ustanovi da je ona svojim sadržajem u suprotnosti s prinudnim propisima.

Bitna pretpostavka za dopustivost sudske nagodbe je propisana forma. Sudska nagodba je strogo formalni, pismeni ugovor, te je održavanje propisane forme bitna pretpostavka za njezinu dopustivost i valjanost.

⁹² Tako Triva – Dika, *op. cit.*, str. 570.

3.4. Stadiji u kojima se može zaključiti sudska nagodba i uloga suda

Stranke mogu zaključiti nagodbu o predmetu spora tokom cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja (sudska nagodba)⁹³, kako pred prvostepenim sudom, tako i tokom postupka pred drugostepenim sudom do donošenja drugostepene odluke povodom žalbe. Na ovaj način otklanja se potreba za donošenjem prvostepene odluke ako se nagodba zaključi nakon zaključenja glavne rasprave, a prije donošenja prvostepene presude, odnosno potreba za donošenjem drugostepene odluke.⁹⁴ Ako, pak, stranke zaključe nagodbu nakon donošenja prvostepene presude, prvostepeni sud će donijeti rješenje kojim će utvrditi da je prvostepena presuda bez učinka.

Kod pokušaja zaključenja sudske nagodbe posebno dolazi do izražaja taktičnost sudije i njegova sposobnost da posreduje u mirnom rješavanju spora.⁹⁵ Pojedine sudije posjeduju urođene ili naučene sposobnosti (visoka emocionalna inteligencija) koje uspješno koriste za poticanje sklapanja velikog broja sudskih nagodbi, dok neki, pak, nemaju te sposobnosti, pa su prirodno opredijeljeni prema kontradiktornom raspravljanju i autoritativnom okončanju spora donošenjem presude. Stoga trend jačanja alternativnih načina rješavanja sporova zahtijeva dodatnu obuku i usavršavanje sudija, premda za uspješno zaključenje sudske nagodbe svi učesnici u parničnom postupku moraju biti motivirani. Od presudne je važnosti postojanje volje stranaka za mirno rješenje spora, ali ako poticaj za to ne dođe od sudije i advokata stranke, izgledi za sklapanje nagodbe bit će umanjeni. Sama nagodba, nadalje, prvenstveno mora biti rezultat slobodne volje stranaka na koju sud ne smije direktno utjecati, odnosno insistirati na njezinom zaključenju. Međutim, sud ne smije biti ni pasivan. Dužnost suda je ukazati na mogućnost zaključenja sudske nagodbe, kad po njegovoj ocjeni za to postoje izgledi.⁹⁶ Nastojanje suda da stranke tokom cijelog postupka, a naročito na pripremnom ročištu, zaključe sudska nagodbu, na način koji ne ugrožava njegovu nepristranost i objektivnost, znači ispitivanje spremnosti i volje stranaka da razmotre mogućnost zaključenja sudske nagodbe. Sud treba strankama ukazati na ovu mogućnost,

93 Vidi čl. 87. st. 1. ZPP FBiH, čl. 87. st. 1. ZPP RS, te čl. 210. st. 1. ZPP BDBiH, čl. 54. st. 1. ZPP BiH.

94 Drakulić, L., *Sudska nagodba kao način rješavanja spora*, Podatak na stranici <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=12250>.

95 Tako i Stanković, G., *Građansko procesno pravo*, Prva sveska, *Parnično procesno pravo*, Niš, 2010, str. 386.

96 Tako Poznić, *op. cit.*, str. 344.

pri tome vodeći računa o njihovim željama i interesima, prirodi sudskog spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima. Dakle, sud, u nastojanju da očuva svoju nepristranost i objektivnost, ne smije vršiti pritisak ili utjecaj na volju jedne stranke, niti smije prejudicirati ishod spora ako nagodba ne bude zaključena.

3.4.1. Procesna legitimacija za zaključenje sudske nagodbe

Sudsku nagodbu mogu zaključiti parnične stranke, tužilac i tuženi, ali ne i umješači. Umješači mogu samo pristupiti nagodbi koju su zaključile parnične stranke.⁹⁷ Kada se u ulozi stranaka pojavljuje više osoba, u svojstvu suparničara razlikuju se dvije situacije: da li se pojavljuju u svojstvu običnih, formalnih suparničara, koji zadržavaju samostalan položaj u parnici, pa radnje koje poduzimaju niti koriste niti štete ostalim, ili u svojstvu jedinstvenih suparničara. Kod običnih, formalnih suparničara, ako pojedini suparničar s protivnom strankom zakluči sudsku nagodbu, njezini učinci se ograničavaju samo na tog suparničara i protivnu stranku. U slučaju jedinstvenih suparničara, svi moraju pristupiti zaključenju sudske nagodbe sa suprotnom strankom ili strankama, koje se na protivnoj strani nalaze u položaju jedinstvenih suparničara.

Ako je stranka izdala advokatu punomoć za vođenje parnice, a nije pobliže odredila ovlaštenja u punomoći, on je na osnovu takve punomoći ovlašten zaključiti sudsku nagodbu (čl. 305. st. 1. tač. 1. ZPP FBiH)⁹⁸, dok je punomoćniku koji nije advokat za zaključenje sudske nagodbe uvijek potrebno izričito ovlaštenje (čl. 307. ZPP FBiH).⁹⁹ Zakonski zastupnik parnično nesposobne stranke može zaključiti sudsku nagodbu ako ima posebna ovlaštenja kada je u postupku posebnim propisima određeno da mora imati posebna ovlaštenja (čl. 294. st. 1. ZPP FBiH).¹⁰⁰

97 Visoki trgovački sud RH, Pž-1251/05, 8. septembra 2005. Podatak kod Čizmić, J., Komentar zakona o parničnom postupku, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Sarajevo, (dalje: Čizmić – Komentar), 2016, str. 312.

98 Istovjetne su odredbe čl. 305. st. 1. ZPP RS, te čl. 54. st. 1. ZPP BDBiH i čl. 245. st. 1. ZPP BiH.

99 Istovjetne su odredbe čl. 307. st. 1. ZPP RS, te čl. 56. st. 1. ZPP BDBiH i čl. 247. st. 1. ZPP BiH.

100 Isto rješenje predviđeno je odredbama čl. 294. st. 1. ZPP RS, te odredbama čl. 43. ZPP BDBiH i čl. 238. ZPP BiH.

3.5. Predmet sudske nagodbe

Predmet sudske nagodbe je tužbeni zahtjev, kao predmet spora, s tim što se nagodba može odnositi na cjelokupni tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio, odnosno na samo jedan od više postavljenih tužbenih zahtjeva.¹⁰¹ Predmet sudske nagodbe mogu biti samo zahtjevi kojima stranke mogu slobodno raspolagati, o čemu sud vodi računa po službenoj dužnosti. Kad utvrdi da se radi o zahtjevima kojima stranke ne mogu raspolagati, odnosno da je nagodba po svom predmetu ili sadržaju protivna prinudnim propisima, sud će upozoriti stranke na takav nedostatak, pa ako stranke i dalje insistiraju na zaključenju nagodbe, u zapisnik suda unijet će se njihov sporazum i donijeti rješenje kojim sud utvrđuje da je taj sporazum bez pravnog učinka. Do pravomoćnosti ovog rješenja sud će zastati s postupkom.¹⁰² Kad utvrdi da se radi o nagodbi koja nije dopuštena, sud donosi rješenje kojim ne dopušta nagodbu. Kad izrekne takvu odluku, sud zastaje s postupkom do njezine pravomoćnosti odnosno do odluke drugostepenog suda. Ako drugostepeni sud ocijeni da se ne radi o zahtjevima kojima stranke ne mogu raspolagati, pa je stoga nagodba dopuštena, preinačiti će ovo rješenje prvostepenog suda.¹⁰³

Kad je predmet sudske nagodbe jedan od više tužbenih zahtjeva ili samo dio jednog tužbenog zahtjeva, parnica se nastavlja u dijelu o kojem se stranke nisu nagodile. Da bi se utvrdilo u kojem se dijelu parnica okončava, a u kojem nastavlja, potrebno je jasno utvrditi sadržaj sudske nagodbe. Nagodba se ne može zaključiti u parnicama u kojima važi načelo oficioznosti i inkviziciono načelo, kao što su parnice u bračnim, maternitetskim i paternitetskim sporovima. Sporazum o nagodbi treba sadržavati nagodbu o svim glavnim i sporednim potraživanjima, uključujući i troškove postupka. Ako stranke ne postignu sporazum o troškovima, mogu se dogovoriti da odluku o troškovima donese sud.¹⁰⁴ U tom slučaju, sud odluku donosi odmah i unosi je u zapisnik. Ako stranke ne postupe ni na taj način, odredba čl. 391. ZPP FBiH propisuje da će svaka strana snositi svoje troškove.¹⁰⁵ Predmet sudske nagodbe ne može

101 Vidi čl. 89. st. 1. ZPP FBiH, čl. 89. st. 1. ZPP RS, te čl. 212. st. 1. ZPP BDBiH i čl. 56. st. 1. ZPP BiH.

102 Vidi Zečević, E., Komentar zakona o parničnom postupku, Logos, Sarajevo, 2004, str. 98. Up. Poznić, B., Građansko procesno pravo, Beograd, 1989, str. 337.

103 Tako i Kulenović, Z., Mikulić, S., Milišić-Veličovski, S., Stanišić, J., Vučina, D., Komentar Zakona o parničnom postupku FBiH/RS, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Mostar, (dalje: Kulenović), 2011, str. 213.

104 Vidi čl. 90. st. 3. ZPP FBiH, čl. 90. st. 2. ZPP RS, te čl. 213. st. 3. ZPP BDBiH i čl. 57. st. 3. ZPP BiH.

105 U tom pravcu i sudska praksa: "Kada se prilikom zaključenja sudske nagodbe

biti zahtjev kojim stranke ne mogu raspolagati, odnosno zahtjev koji je u suprotnosti s prinudnim propisima (čl. 3. st. 2. ZPP FBiH),^{106, 107} kao ni onaj predmet spora o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba. Sud tokom cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi da li se parnica vodi o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba i ako ustanovi da se parnica vodi o predmetu o kojem je zaključena sudska nagodba, odbacit će tužbu (čl. 93. ZPP FBiH).¹⁰⁸

3.6. Učinci sudske nagodbe

Sudska nagodba proizvodi dvostruke učinke: materijalnopravne i procesnopravne.

a) Materijalnopravni učinci

Prema normama materijalnog prava određuju se opći uvjeti od kojih zavisi dopuštenost i valjanost sudske nagodbe: pravna i poslovna sposobnost, ovlaštenja strana da disponiraju pravima i obavezama, prosuđuju se i nedostaci u izjavi volje uslijed kojih se može zahtijevati pobijanje sudske nagodbe. Također, strane iz materijalnopravnih odnosa, povodom kojih sklapaju nagodbu, daju novi pravni osnov (novatio), pa iz tog razloga sudska nagodba ima konstitutivan karakter.

b) Procesnopravni učinci

Procesni učinci sudske nagodbe sastoje se, kao prvo, u tome što zaključenjem sudske nagodbe parnica prestaje teći. Drugo, nije dopuštena nova parnica s istim predmetom spora između istih stranaka. Sud po službenoj

---

stranke nisu dogovorile i o troškovima postupka, niti su se dogovorile da odluku o troškovima donese sud (čl. 90. st. 3. ZPP-a FBiH), pravilno je prvostupanjski sud primijenio odredbu iz čl. 391. st. 1. ZPP-a FBiH kada je odlučio da svaka strana snosi svoje troškove postupka." Vidi Rješenje Kantonalnog suda u Bihaću, broj: Gž-881/04 od 25. 1. 2007. godine, Domaća i strana sudska praksa, broj 21, 2007, str. 47.

106 Istovjetne su odredbe čl. 3. st. 2. ZPP RS, te odredbe čl. 3. st. 2. ZPP BDBiH i čl. 8. st. 2. ZPP BiH.

107 Tako je prema stajalištu sudske prakse ništava sudska nagodba kad prilikom njezina zaključenja tužitelja nije zastupao zakonski zastupnik (OS Split, Gž-1406/88. od 22. jula 1988. PSP 39/120), kao i sudska nagodba koju je u ime mjesne zajednice zaključio njezin predsjednik umjesto pravobranitelja koji je po zakonu ovlašten zastupati mjesnu zajednicu u sudskom postupku (VS BiH, Rev-162/83 od 9. juna 1983, Bilten VSBiH, br. 2/84). Podatak kod Čizmić – Komentar, op. cit., str. 317.

108 Istovjetne su odredbe čl. 93. ZPP RS, te odredbe čl. 190. st. 1. tač. e. ZPP BDBiH i čl. 34. st. 1. tač. 5. ZPP BiH.

dužnosti pazi na okončanje ranije parnice zaključenjem sudske nagodbe, iako on to redovno sazna iz prigovora. Ako utvrdi tu činjenicu, on odbacuje tužbu. Ovdje posebno dolazi do izražaja prigovor rei judicialiter transactae.¹⁰⁹ Dakle, u procesnopravnom smislu sudska nagodba izjednačena je s pravomoćnom presudom.¹¹⁰ Treći, procesnopravni učinak sudske nagodbe sastoji se u tome što zapisnik u kojem je sadržana sudska nagodba ima svojstvo izvršne isprave. Na osnovu njega ovlaštena stranka može od suda zahtijevati prinudno ostvarenje činidbe na koju prema sadržaju sudske nagodbe ima pravo, pod uvjetom da je protekao paricioni rok, te da je potraživanje koje se prema njemu ima ispuniti dospjelo.

3.7. Trenutak zaključenja sudske nagodbe

Sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik, a nagodba je zaključena kada stranke potpišu zapisnik. Dakle, o zaključenoj nagodbi se ne donosi odluka, nego se sporazum stranaka unosi u zapisnik. U praksi sudova ponekad se u zapisnicima o sudskoj nagodbi unose rješenja kojima se nagodba dozvoljava ili usvaja. Međutim, zakonodavac je obavezu donošenja rješenja propisao samo ako sud ocijeni da nagodba nije dozvoljena.¹¹¹ U zapisnik kojim se zaključuje sudska nagodba ne treba unositi ni izjavu o povlačenju tužbe, jer se sudskom nagodbom parnica okončava dispozicijskim radnjama parničnih stranaka, a povlačenjem tužbe parnica prestaje teći, odustankom tužioca od postupka

109 Stvar koja je riješena sudskom nagodbom.

110 Sudska nagodba ima jednaku pravnu snagu kao i pravomoćna sudska presuda. Ona pored materijalnopravnog učinka jednog stranačkog ugovora, ima pravni učinak sudske odluke. Prilikom zahtjeva za izvršenje jedne sudske nagodbe, izvršni sud ne može da ispituje podobnost nagodbe za izvršenje jer je nagodba u pitanju već bila podvrgnuta kontroli suda, pred kojim je sklopljena. Sud, pred kojim je nagodba sklopljena, već po samom zakonu je obvezan da primajući nagodbu na zapisnik pazi da ne pomogne strankama da ne ostvaruju ciljeve koji idu preko granice što ih je javni poredak ili javni moral ostavio njihovoj dispoziciji. Sud po službenoj dužnosti odlučuje da li je nagodba dopuštena, istina on to ne izriče, jer mu zakon to ne nalaže, ali ako sud smatra da je nagodba protivna zakonu ili javnom moralu, po službenoj dužnosti odlučuje da se nagodba ne dopušta. (Vrhovni sud Srbije, Gžž. 334/69). R. Čosić, T. Krsmanović, Aktualna sudska praksa iz građanskog-procesnog prava, Prvo izdanje, Beograd, (dalje Čosić – Krsmanović), 2003, str. 106.

111 Sud ne donosi rješenje kojim odobrava zaključenu sudsku nagodbu, a ako bi sud donio takvo rješenje, ono ne bi imalo nikakvo pravno djelovanje, pa u skladu s tim žalba protiv tog rješenja nije dopuštena, a nije dopuštena ni žalba protiv te sudske nagodbe. Vrhovni sud Crne Gore, Gž.-250/65. Podatak kod Kulenović, op. cit., str. 214.

u konkretnom slučaju. Ako se nakon postignutog usmenog sporazuma ili diktiranja zapisnika jedna od stranaka predomisli i odbije potpisati zapisnik, ne dolazi do zaključenja sudske nagodbe i parnični postupak se nastavlja. Sud je dužan ovjeren prijepis zapisnika u koji je unesena nagodba izdati strankama. Sudska nagodba ima isti učinak kao i pravomoćna presuda i predstavlja izvršnu ispravu, pa kako se primjerak presude obavezno dostavlja strankama, tako se i zapisnik u koji je unesena nagodba obavezno mora uručiti strankama.

3.8. Pobijanje sudske nagodbe

Sudska nagodba može se pobijati samo tužbom (čl. 92. st. 1. ZPP FBiH).¹¹² Pravo na pobijanje pripada u prvom redu strankama, s obzirom na to da su one zaključile nagodbu. Pored stranaka, sudsku nagodbu, kao i svaki drugi ugovor, može pobijati svaka treća osoba koja ima pravni interes, odnosno čija su prava povrijeđena nagodbom.¹¹³ Sudsku nagodbu može pobijati i javni tužilac iz razloga koji su predviđeni u čl. 3. st. 2. ZPP FBiH, odnosno ako je ugovor zaključen protivno prinudim propisima. Sudska nagodba se može pobijati tužbom ako je zaključena u zabludi ili pod utjecajem prinude ili prevare (čl. 92. st. 2. ZPP FBiH).¹¹⁴ U pogledu mana volje, sud u postupku kontrole nema obavezu kontrolirati da li je volja stranaka bila slobodna, bez utjecaja prinude, prevare ili zablude. Otuda strankama preostaje da se prilikom pobijanja pozivaju na mane volje. Tužba protiv pobijanja podnosi se sudu koji je nadležan da rješava sporove povodom tužbenog zahtjeva u prvom stepenu u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razlog pobijanja (subjektivni rok), a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe (objektivni rok). Povodom tako podnesene tužbe sud odlučuje presudom, kojom usvaja ili odbija tužbeni zahtjev, zavisno od razloga za pobijanje navedenih u tužbi. Protiv presude kojom se odlučuje o pobijanju sudske nagodbe dopuštena je žalba. Dopuštenost vanrednih pravnih lijekova zavisi od toga da li je sudska nagodba zaključena u općem parničnom postupku ili u nekom od posebnih parničnih postupaka, u kojima se zbog prirode predmeta spora odstupa od

112 Istovjetne su odredbe čl. 92. st. 1. ZPP RS, te ZPP BDBiH i ZPP BiH.

113 VSSr. Gž.-1883/73, podatak kod Janković, str. 336. Kao i svaki drugi ugovor, i sudsko poravnanje može pobijati i svaka treća osoba koja ima pravni interes, odnosno čija su prava poravnanjem povrijeđena (Vrhovni sud Srbije, Gzz-15/81), Ćosić – Krsmanović, op. cit., str. 107.

114 Istovjetne su odredbe čl. 92. st. 2. ZPP RS, te ZPP BDBiH i ZPP BiH.

primjene pravila općeg postupka.¹¹⁵ Osnovni učinak uspješno pobijene sudske nagodbe propisan je odredbom čl. 92. st. 4. ZPP FBiH.¹¹⁶ Prema toj odredbi ako sudska nagodba bude poništena, postupak se nastavlja kao da sudska nagodba nije ni bila zaključena.

3.9. Zaključak

Veći broj rješavanja sporova sudskom nagodbom smanjio bi opterećenost sudova, povećao njihovu učinkovitost, te utjecao na kraće trajanje sudskih postupaka. U tom smislu se ističe potreba konstantnog širenja i promoviranja sudske nagodbe kao mirnog i efikasnog načina rješavanja sporova čijim zaključenjem dolazi do okončanja parnice odnosno do sprečavanja da do parnice uopće dođe. Sudska nagodba zaključuje se u pismenoj formi ugovora pred nadležnim sudom, koji ima svojstvo pravomoćne presude, a u slučaju da se ugovara obaveza na neku činidbu, ima snagu izvršnog naslova. Pri zaključenju sudske nagodbe važnu ulogu ima taktičnost sudije i njegova sposobnost da posreduje u mirnom rješavanju spora, te dužnost suda da strankama ukaže na mogućnost zaključenja sudske nagodbe, kad po njegovoj ocjeni za to postoje izgledi. Međutim, odluka stranaka o tome da li će i kada će zaključiti sudsku nagodbu, još uvijek uglavnom ovisi o njihovoj procjeni trajanja postupka, visini troškova postupka i sl. Institut sudske nagodbe dobit će u praksi zasluženo mjesto onog trenutka kada stranke otkriju kako rješavanje svih problema vezanih uz njihove sporove zapravo leži u njihovim vlastitim rukama. Od tog trenutka će postati *dominus litis*, a time i svoga vremena i svojih materijalnih sredstava. U tom trenutku će suđenje postati alternativa upravo sudskoj nagodbi.

115 Tako i Salma, M., Pobijanje sudske poravnane (Pojam, pravna priroda i oblici pobijanja u domaćem i uporednom pravu), str. 146, Zbornik radova Pravnog fakulteta, Novi Sad, 2011, vol. 45, br. 2., str. 139–154, Podatak na stranici zbornik.pf.uns.ac.rs>content>article>73-izdavaštvo.

116 Isto rješenje predviđeno je odredbama čl. 92. st. 4. ZPP RS, te odredbama čl. 215. st. 4 ZPP BDBiH i čl. 56. st. 3. ZPP BiH.

4. SUDSKA NAGODBA U SVJETLU ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU FBiH

4.1. Uvod

U modernim pravnim sistemima je kao bitna prepoznata potreba da se strankama između kojih postoji spor, pruži mogućnost da spor riješe i na način koji ne mora podrazumijevati klasični sudski postupak koji će biti okončan odlukom. U skladu s ovom idejom razvili su se brojni procesni sistemi u kojima je strankama omogućeno da svoje sporove rješavaju i u okolnostima koje ne uključuju tipičnu ulogu suda kao voditelja postupka i donosioca odluke. Ipak, dominantno je stajalište da stranke koje očekuju od suda da odlukom riješi njihov spor također ne trebaju biti lišene mogućnosti da u okviru parničnog postupka, saglasnošću svojih volja, postignu nagodbu o predmetu spora ili nekom njegovom dijelu. Koristeći institut sudske nagodbe, stranke imaju mogućnost postići sporazum koji bi umjesto sudske odluke okončao postupak i riješio spor između njih. Pravni sistemi Bosne i Hercegovine ne predstavljaju izuzetak od pravnih sistema koji slijede gore izloženo shvatanje, budući da zakoni koji uređuju parnični postupak ne samo da omogućavaju strankama zaključenje sudske nagodbe, već ih i kroz brojne odredbe i stimuliraju, o čemu će biti riječi u nastavku teksta. Iako i propisi Republike Srpske i Brčko distrikta BiH uređuju ovo pitanje, u fokusu ovog rada će biti uređenje sudske nagodbe u Federaciji Bosne i Hercegovine (u nastavku i kao FBiH).

4.2. Pojam sudske nagodbe

Sudska nagodba definira se kao ugovor sklopljen i zapisnički registriran u postupku pred sudom, kojim stranke u cijelosti ili djelomično uređuju svoje sporne odnose koji su predmet spora, a koji je po svom procesnopravnom učinku izjednačen s pravomoćnom sudskom presudom.¹¹⁷ Sudska nagodba je

---

117 Čizmić, J. (2016) Komentar zakona o parničnom postupku. Sarajevo: Privredna štampa, str. 313.

emanacija načela dispozitivnosti, budući da stranke u postupku, preduzimanjem dispozitivnih radnji, svojom voljom mogu okončati postupak. Tako shvaćena, sudska nagodba predstavlja jedan od mogućih načina okončanja parničnog postupka. Umjesto da se postupak vodi do donošenja odluke od strane suda, stranke same, na temelju procesnopravne dispozicije, okončavaju parnicu. Na ovaj način strankama je pružena mogućnost rješenja spora mirnim putem bez donošenja odluke od strane suda i nakon pokretanja parnice, što podrazumijeva njihovo aktivnije učešće u postupku. Ovo ujedno znači da će dispozicije stranaka u postupku u kojem će doći do zaključenja sudske nagodbe imati posebnu važnost, što s druge strane utječe na ulogu suda u postupku, u kojem će se ona izmijeniti u odnosu na klasično shvaćanje prema kojem sud donosi odluku kojom rješava spor povodom kojeg se postupak vodi.

4.3. Pravna priroda i učinci sudske nagodbe

Pitanje pravne prirode sudske nagodbe dugo vremena je bilo predmet rasprava, kako pravnih teoretičara, tako i pravne prakse. Danas prevladava stav da je sudska nagodba mješovit procesnopravni i materijalnopravni ugovor. Zbog toga valjanost sudske nagodbe treba cijeliti i s aspekta građanskog procesnog prava i s aspekta materijalnog građanskog prava.¹¹⁸ Stranke pristupaju zaključenju sudske nagodbe da bi njome uredile svoj materijalnopravni odnos, ali i da bi okončale parnicu, pa je stoga sudska nagodba istovremeno i strogo formalni građanskopravni ugovor i neposredna parnična radnja stranaka.¹¹⁹

Materijalnopravni učinci sudske nagodbe ogledaju se u tome što norme materijalnog prava određuju opće uvjete od kojih zavisi njena dopuštenost i valjanost.¹²⁰ Stoga se smatra da sudska nagodba nije akt suda, već akt stranaka, tj. da ima karakter materijalnopravnog ugovora stranaka zaključenog pred sudom.¹²¹ Opće uvjete za valjanost sudske nagodbe treba prosuđivati prema

118 *Ibid.*

119 Karamarković, L. (2004) Poravnanje i medijacija. Beograd: Fakultet za poslovno pravo, str. 211.

120 Mulabdić, S. (2010) Građansko procesno pravo. Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli, str. 314.

121 Salma, M. (2011) "Pobijanje sudskog poravnanja (Pojam, pravna priroda i oblici pobijanja u domaćem i uporednom pravu)", Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, Vol. XLV, br. 2/2011, str. 139–154. Dostupno na: <http://zbornik.pf.uns.ac.rs/zbornik-radova-pravnog-fakulteta-u-novom-sadu/zbornik-radova-pravnog-fa->

odredbama materijalnog građanskog prava, kao što su one koje uređuju pitanja poslovne sposobnosti ugovarača, saglasnosti izjava volja, postojanje i dopuštenost predmeta i osnova ugovorne obaveze itd.¹²²

Na navedene materijalnopravne aspekte sudske nagodbe ukazuje odredba Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u nastavku i kao ZPP FBiH)¹²³ koja propisuje da se sudska nagodba može pobijati samo tužbom, a ne žalbom ili vanrednim pravnim lijekovima.¹²⁴ Razlog tome je što se sudska nagodba smatra sporazumom stranaka, a ne sudskom odlukom, o čemu će biti govora u nastavku rada.

Procesnopravni učinci sudske nagodbe su:

1. Zaključenjem sudske nagodbe dolazi do okončanja parnice, ali bez donošenja sudske odluke;
2. Sprečava vođenje parnica o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba, odnosno ima učinak negativne procesne pretpostavke;
3. Sudska nagodba ima snagu izvršne isprave.

Sudska nagodba dovodi do okončanja parnice bez donošenja sudske odluke, ali sa svim učincima koje proizvodi presuda kao završni akt suda.¹²⁵ Naravno, ovi učinci će se proizvoditi pod uvjetom da se sudska nagodba odnosi na cijeli tužbeni zahtjev. Ukoliko su se, pak, stranke nagodile samo u jednom dijelu tužbenog zahtjeva, parnica nastavlja teći u preostalom dijelu i okončava se donošenjem sudske odluke. Na izvjesne procesne aspekte sudske nagodbe ukazuju i odredbe ZPP FBiH koje govore o fazama postupka u kojima je moguće zaključiti sudska nagodbu, odredbe o obimu nagodbe, odredbe o ulozi suda te odredbe o granicama raspolaganja predmetom spora.¹²⁶

---

kulteta-u-novom-sadu-2011/zbornik-2, pristupljeno: 8. 3. 2019.

122 Mulabdić, S. (2010) *Građansko procesno pravo*, str. 315.

123 Službene novine Federacije BiH broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15.

124 Član 92. ZPP FBiH.

125 Čalija, B. i Omanović, S. (2000) *Građansko procesno pravo*. Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu – Pravni fakultet, str. 245.

126 Salma, M. (2011) "Pobijanje sudskog poravnjanja (Pojam, pravna priroda i oblici pobijanja u domaćem i uporednom pravu)", str. 139–154.

4.4. Prednosti sudske nagodbe

S obzirom na to na koga se odnosi, prednosti sudske nagodbe se mogu posmatrati iz ugla stranaka koje će ih ostvariti u postupku s jedne strane, te iz ugla cjelokupnog pravosudnog sistema s druge strane.

Prva skupina odnosi se na prednosti koje stranke direktno uživaju u postupku. Sudska nagodba predstavlja način okončanja spora kojim će obje stranke u konačnici biti zadovoljne, budući da je jedini način da do sudske nagodbe dođe, postizanje saglasnosti volja stranaka u postupku o njenom sadržaju. Ukoliko stranke ne dođu do sporazuma koji bi bio obostrano prihvatljiv, one ni u kojem slučaju nisu prinuđene zaključiti sudsku nagodbu. Stoga okončanje postupka sudskom nagodbom za stranke u postupku ima pozitivan psihički učinak, jer ni jedna od njih neće biti samo pobjednica ili poražena.¹²⁷ Zbog svog sporazumnog karaktera, sudska nagodba sprečava narušavanje odnosa između stranaka. Ukoliko su, pak, odnosi između stranaka zbog spora narušeni, prirodno je da postoje veći izgledi da ih poboljšaju ukoliko sudski postupak bude okončan njihovim sporazumom umjesto odlukom suda.

Naredna pogodnost koju će stranke u postupku uživati ogleda se u izbjegavanju provođenja cjelokupnog postupka. Zaključivanjem sudske nagodbe stranke će biti pošteđene gubitka vremena i energije na vođenje uglavnom dugotrajnog i iscrpljujućeg parničnog postupka kojeg nužno prate i troškovi, a nakon toga i često neizvjesno izvršenje.¹²⁸

Nadalje, prednost sudske nagodbe ogleda se u njenoj podobnosti za izvršenje u skladu sa ZPP FBiH. Kako će u nastavku biti detaljnije adresirano, sudska nagodba predstavlja izvršni naslov, što strankama pruža sigurnost da će njihov sporazum u stvarnosti biti realiziran s učinkovitošću kakvu uživaju i prava i obaveze koje su utvrđene sudskim presudama.¹²⁹ Ujedno, karakter izvršnog naslova je prednost koju sudska nagodba uživa u odnosu na nagodbu koja se zaključuje van suda. Dok vansudska nagodba predstavlja obligacionopravni odnos za čiju je prinudnu realizaciju potrebno voditi parnični postupak, a nakon toga često i izvršni postupak, sudska nagodba

127 Jakšić A. (2008) Građansko procesno pravo. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, str. 471.

128 Štaviše, zakonodavac potiče stranke u postupku na zaključivanje sudske nagodbe i tako što u tom slučaju propisuje niže troškove postupka. Naprimjer, u Zakonu o sudskim taksama Kantona Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo br. 36/14 i 23/16) je predviđeno da je iznos sudske takse koji je potrebno platiti za sudsku nagodbu zaključenu u toku prvostepenog postupka jednak jednoj polovini iznosa koji bi bilo potrebno platiti kada bi sud donio presudu u prvostepenom postupku.

129 Član 91. ZPP FBiH.

omogućava strankama da u slučaju neispunjenja prava i obaveza iz sporazuma odmah pokrenu izvršni postupak.

Druga skupina prednosti sudske nagodbe ima učinak na poboljšanje pravosudnog sistema. Pravosudni sistem je po svojoj prirodi efikasniji što se manje predmeta nalazi u njemu. Također, efikasnost se povećava i zbog toga što se predmeti koji su u toku brže okončavaju. Prirodno, postupci u kojima dođe do sudske nagodbe bit će okončani brže nego oni u kojima je na sudu da done-se presudu. To će posljedično značiti da će sudovi moći više vremena posvetiti drugim predmetima. Sudska nagodba, dakle, omogućava rasterećenje sudova od onih predmeta u kojima stranke postignu sporazum.

S druge strane, sudske nagodbe ne predstavljaju potencijalni rizik za pravosudni sistem, kao ni za druge društvene interese koji se u njemu štite. Takav rizik je eliminiran budući da ZPP FBiH zabranjuje strankama da zaključuju sudske nagodbe onda kada nisu slobodne raspolagati predmetom spora.¹³⁰ Kada u određenom postupku postoji interes koji nije isključivo privatnog karaktera, nego je od šireg društvenog značaja, stranke neće imati mogućnost putem sporazuma odlučivati o njegovom ishodu. Kada se predmet spora ne tiče samo stranaka u postupku, predviđeno je da će o njemu odlučivati isključivo sud. Dakle, rizik je eliminiran kroz ovako ograničenu autonomiju volje stranaka. Uz to, sud je uvijek obavezan kontrolirati sadržaj sporazuma stranaka i voditi računa o tome da stranke ne prekorače svoja ovlaštenja, o čemu će biti više govora u nastavku.

Stoga, sudska nagodba ima sistemski značaj za funkcioniranje cjelokupnog pravosuđa, budući da dovodi do smanjenja broja sudskih predmeta i povećanja efikasnosti sistema u cijelosti.

4.5. Do koje faze u postupku je moguće zaključiti sudsku nagodbu?

ZPP FBiH je uredio pitanje roka, ili preciznije rečeno, faze postupka do koje je moguće zaključiti sudsku nagodbu.¹³¹ Odredbe koje uređuju ovo pitanje su od momenta donošenja reformskog ZPP FBiH 2003. godine pretrpjele određene izmjene. Naime, ZPP FBiH iz 2003. godine prvobitno je propisivao da stranke mogu zaključiti sudsku nagodbu tokom cijelog postupka. Radilo se o nejasnoj odredbi koja nije pružala nesumnjiv odgovor na pitanje do kojeg

¹³⁰ Član 89. stav 2. ZPP FBiH.

¹³¹ Član 87. ZPP FBiH.

trenutka u razvoju postupka može doći do zaključenja sudske nagodbe.¹³² Postavilo se pitanje da li se pojmom “cijeli postupak” nastojalo omogućiti zaključenje sudske nagodbe do zaključenja prvostepenog postupka, ili se, pak, mislilo i na postupak po pravnim lijekovima i izvršni postupak.

Odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku¹³³ iz 2015. godine ova odredba je dopunjena na način da je jasno precizirano do kojeg momenta je moguće zaključiti sudsku nagodbu, čime je otklonjena mogućnost različitog tumačenja riječi “cijeli postupak”. Radi se o relativno novoj odredbi koja je rezultat nastojanja zakonodavca da otklanjanjem svake sumnje u pogledu roka za zaključenje sudske nagodbe poboljša efikasnost sudova u rješavanju sporova.

Odredba ZPP FBiH dopunjena je na način da je sudsku nagodbu moguće zaključiti u toku cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja.¹³⁴ Time je strankama omogućeno da svoj pravni odnos urede u toku cijelog postupka, sve do njegovog pravomoćnog okončanja, što podrazumijeva mogućnost zaključenja sudske nagodbe i pred drugostepenim sudom do donošenja drugostepene odluke po žalbi. Na taj način otklonjena je potreba donošenja prvostepene odluke ako se nagodba zaključi nakon zaključenja glavne rasprave, a prije donošenja prvostepene odluke, odnosno potreba donošenja drugostepene odluke.¹³⁵

Pored navedene izmjene, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku propisao je i način postupanja suda u slučaju da je do zaključenja sudske nagodbe došlo tek nakon donošenja prvostepene presude. Tako je ZPP FBiH propisano da će prvostepeni sud donijeti rješenje kojim će utvrditi da je prvostepena odluka bez učinka ukoliko dođe do zaključenja sudske nagodbe nakon donošenja prvostepene presude.¹³⁶ Zaključenje sudske nagodbe nakon donošenja prvostepene presude u protivnom bi značilo da istovremeno u pogledu iste pravne stvari egzistiraju dvije izvršne isprave: sudska nagodba, koja, kako je prethodno navedeno, ima snagu izvršne isprave i prvostepena presuda.¹³⁷

132 Karamarković, L. (2004) Poravnanje i medijacija, str. 200.

133 Član 19. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, Službene novine FBiH, broj 98/2015.

134 Član 87. stav 1. ZPP FBiH.

135 Drakulić, Lj. (2012) Sudska nagodba kao način rješavanja spora. Preuzeto s: <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=12250> dana 6. 3. 2019.

136 Član 87. stav 2. ZPP FBiH.

137 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 312.

Nadalje, članom 42. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku FBiH, nakon člana 224. ZPP FBiH dodat je novi član 224a, a koji propisuje način postupanja za slučaj da do zaključenja sudske nagodbe dođe tokom postupka po žalbi. Prema članu 224a ZPP FBiH, ukoliko stranke zaključe sudsku nagodbu u toku postupka po žalbi, drugostepeni sud će rješenjem utvrditi da je prvostepena presuda bez učinka i da je žalilac odustao od žalbe. Navedenom odredbom je u potpunosti razriješena dilema u pogledu sudbine prvostepenog rješenja i prethodno izjavljene žalbe.

Slijedom navedenog zaključujemo da je sudsku nagodbu moguće zaključiti i pred prvostepenim i pred drugostepenim sudom. ZPP FBiH izričito ne uređuje pitanje zaključenja sudske nagodbe pred drugim, određenim ili zamoljenim sudijom.

4.6. Postupak zaključenja sudske nagodbe

Postupak zaključenja sudske nagodbe uređen je u skladu s načelom dispozitivnosti. Stranke su slobodne bez prinude započeti pregovore oko zaključenja nagodbe, odrediti njen sadržaj i dinamiku. Ipak, ZPP FBiH propisuje određene elemente koji se smatraju bitnim za ovaj sporazum.

ZPP FBiH propisuje da je za punovažnost sudske nagodbe potrebno ispuniti sljedeće uvjete:

1. Mora postojati sporazum stranaka o nagodbi;
2. Sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik suda;
3. Potpis stranaka na zapisniku.

ZPP FBiH propisuje da će se sudska nagodba zaključiti tako što će se sporazum stranaka unijeti u zapisnik.¹³⁸ Dakle, posebna forma je propisana kao bitni element sudske nagodbe. Iako je uređena kao formalan pravni posao, sudska nagodba nije regulirana naročito restriktivno. Tako, zakonske odredbe strankama ostavljaju mogućnost da zaključe sporazum u pogledu cijelog tužbenog zahtjeva ili njegovog pojedinog dijela. U slučaju da se nagodba odnosi na samo jedan dio tužbenog zahtjeva, o preostalom dijelu će se nastaviti voditi parnični postupak.¹³⁹ Nadalje, ukoliko postoji mogućnost zaključenja sudske nagodbe, sud je ovlašten na prijedlog obje stranke odložiti započeto ročište

138 Član 90. ZPP FBiH.

139 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 316.

kako bi im ostavio potrebno vrijeme i prostor za postizanje sporazuma.¹⁴⁰ Sam postupak pregovaranja oko zaključenja sporazuma može proizvoditi pravne posljedice, bez obzira na njegov konačni ishod. U tom smislu, Vrhovni sud FBiH je utvrdio da se priznanjem duga može smatrati i priznanje učinjeno u pregovorima između dužnika i povjerioca o nagodbi, bez obzira na to da li će oni u konačnici zaključiti sudsku nagodbu ili ne.¹⁴¹

Nakon što je sporazum postignut i unesen u zapisnik, on se smatra zaključenim nakon što ga stranke potpišu. Nakon toga, sud će im izdati ovjeren prijepis zapisnika. Zapisnik strankama može poslužiti prilikom pokretanja izvršnog postupka. U tom smislu, Zakon o izvršnom postupku propisuje kako je sudska nagodba izvršna ukoliko je obaveza koja je određena u njoj dospjela, pri čemu se izvršnost, između ostalih mogućnosti, može dokazati i zapisnikom.¹⁴²

ZPP FBiH različito uređuje pitanje ovlaštenja zastupnika ili punomoćnika na zaključenje sudske nagodbe. Kada se u ime stranke u postupku javlja njen zakonski zastupnik, ZPP FBiH kao opće pravilo utvrđuje da je on ovlašten zaključiti sudsku nagodbu, ukoliko posebni propis ne ukazuje na nešto drugo.¹⁴³ Ukoliko je stranka ovlastila punomoćnika na vođenje parnice, pitanje njegovog ovlaštenja za zaključenje sudske nagodbe zavisi u prvom redu od toga da li je ono u punomoći eksplicitno utvrđeno ili zabranjeno. Ukoliko u punomoći nije pobliže određeno ima li punomoćnik ovo ovlaštenje, njegovo postojanje zavisi od toga da li je punomoćnik advokat ili ne. Ako je punomoćnik advokat, tada se smatra da mu punomoć koja ne adresira ovo pitanje daje ovlaštenje na zaključenje sudske nagodbe.¹⁴⁴ Obratno, ukoliko punomoćnik nije advokat, on neće imati ovo ovlaštenje, ukoliko mu ga punomoć izričito ne dodjeljuje.¹⁴⁵

140 Član 112. ZPP FBiH.

141 Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 63 O P 000967 09 Rev od 13. 4. 2010. godine.

142 Član 26. stavovi 1. i 2. Zakona o izvršnom postupku FBiH.

143 Član 294. ZPP FBiH.

144 Član 305. ZPP FBiH.

145 Član 307. ZPP FBiH.

4.7. Uloga suda prilikom zaključenja sudske nagodbe

Da bi došlo do zaključenja sudske nagodbe, nije dovoljno samo aktivno učešće stranaka, nego i aktivno učešće suda. Prilikom zaključenja sudske nagodbe parnični sud ima dvostruku ulogu. S jedne strane, uloga suda ogleda se u kontinuiranom nastojanju suda da uopće dođe do zaključenja sudske nagodbe, te u pružanju pomoći strankama. S druge strane, aktivnost suda podrazumijeva njegovu obavezu ispitivanja i utvrđivanja da li su raspolaganja stranaka dopuštena i u skladu s prinudnim propisima. U oba navedena slučaja sud ima aktivnu ulogu. Međutim, kako se radi o dispozitivnoj radnji stranaka, svakako treba stalno imati na umu da stranke u konačnici donose odluku o tome da li će sporni pravni odnos razriješiti sudskom nagodbom i kakav će biti njen sadržaj.

Način postupanja suda i njegova uloga kod zaključenja sudske nagodbe propisani su odredbama ZPP FBiH.¹⁴⁶ Sud će nastojati da stranke zaključe sudsku nagodbu na način koji ne ugrožava njegovu nepristrasnost kako na pripremnom ročištu tako i tokom cijelog postupka. Takvo postupanje suda svakako ne smije prerasti u konstantno navođenje i insistiranje na tome da stranke zaključe sudsku nagodbu¹⁴⁷ čak i ukoliko procijeni da bi to bilo u interesu stranaka. Sud ne smije direktno utjecati na volju stranaka i insistirati na rješenju spora sudskom nagodbom ili strankama nametnuti takvo rješenje spora. Stoga "nastojanje" suda treba shvatiti kao ispitivanje spremnosti i volje stranaka da razmotre mogućnost zaključenja nagodbe u toku cijelog postupka, kao i ukazivanje na ovu mogućnost.¹⁴⁸

Pored navedenog, odredbe ZPP FBiH propisuju da sud može, u cilju doprinošenja zaključenju nagodbe, kada ocijeni da je to utemeljeno, predložiti strankama kako se nagoditi. Pri tome treba voditi računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima. Iz navedene odredbe proizlazi da kod stranaka već od ranije mora postojati volja da spor riješe zaključenjem sudske nagodbe. Strankama kod kojih već prethodno postoji volja za rješavanjem spora mirnim putem, sud može predložiti kako se nagoditi. U ranijoj pravnoj teoriji vladao je stav da sud strankama može pomoći tako što će im ukazati na uvjete pod kojima bi mogle postići sudsku nagodbu

146 Član 88. ZPP FBiH.

147 Dika, M. i Čizmić, J. (2000.) Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine. Sarajevo: OSCE – Ured za demokratizaciju, str. 532.

148 Milišić-Veličković, S. u: Kulenović, Z. et al. (2005) Komentari zakona o parničnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, Sarajevo: Zajednički projekat Vijeća Evrope i Evropske komisije, str. 170, komentar uz član 88, tač. 2.

ili, kada to smatra potrebnim, može postavljanjem pitanja strankama razjasniti obim i sadržaj njihovog sporazuma.¹⁴⁹ Sud može predložiti strankama kako se nagoditi samo ukoliko je to u cilju doprinošenja zaključenju nagodbe i ukoliko poštuje želje stranaka. To, dakle, ni u kojem slučaju ne znači da sud određuje sadržaj sudske nagodbe niti nameće određena rješenja strankama. Od stranaka u konačnici zavisi sadržaj same nagodbe, o čemu će više riječi biti u nastavku.

Ograničenje djelovanja suda prilikom zaključenja sudske nagodbe ogleda se u sljedećem: očuvanju sudske nepristrasnosti, nevršenju pritiska ili utjecaja na volju stranaka da zakluče sudsku nagodbu, nenametanju sadržaja sudske nagodbe strankama, čak i kada određena rješenja idu u korist strankama, te stavljanju u izgled eventualno nepovoljnog rješenja spora po tu stranu.¹⁵⁰

U pogledu svoje druge uloge sud je dužan ispitati i utvrditi da li su raspolaganja stranaka dopuštena i u skladu s prinudnim propisima. U ovom slučaju uloga suda je kontrolna. Ukoliko sud ustanovi da stranke idu za tim da raspoložu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati, on će ih upozoriti i ukazati na nedozvoljenost takve nagodbe.¹⁵¹ Međutim, ako i pored upozorenja suda stranke zakluče sudsku nagodbu u pogledu zahtjeva kojima po zakonu ne mogu raspolagati, sud će donijeti rješenje kojim ne dopušta nagodbu stranaka i zastati s postupkom dok rješenje ne postane pravomoćno.¹⁵²

4.8. Sadržaj sudske nagodbe

Budući da se sporazum na temelju kojeg će doći do okončanja postupka unosi u zapisnik, njegov sadržaj će, pored parničnih stranaka, biti poznat i sudu. Ukoliko sam sadržaj sporazuma ne bi bio unesen u zapisnik, već samo konstatacija da su stranke postigle nagodbu, tada bi se takav sporazum smatrao vansudskom nagodbom.¹⁵³

Stav doktrine je da je sadržaj sudske nagodbe potrebno cijiniti prema odredbama materijalnog građanskog prava.¹⁵⁴ U prvom redu to bi bile odredbe

149 *Ibid.*

150 Bešić, A. (2015) "Sudska nagodba – novi pristup u rješavanju sporova", Društveni ogledi – Časopis za pravnu teoriju i praksu, br. 1–2/2015, str. 251–275. Dostupno na: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=424610>, pristupljeno: 5. 3. 2019.

151 Karamarković, L. (2004) Poravnanje i medijacija, str. 182.

152 Mulabdić, S. (2010) Građansko procesno pravo, str. 313.

153 Karamarković, L. (2004) Poravnanje i medijacija, str. 239.

154 Mulabdić, S. (2010) Građansko procesno pravo. Tuzla: Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli, str. 315.

Zakona o obligacionim odnosima koje uređuju temeljna pitanja u vezi sa zaključenjem pravnih poslova, kao što su poslovna sposobnost ugovornih strana, mogućnost, dopuštenost i određenost ili odredivost predmeta pravnog posla, mane volje itd. Ukoliko je građanskopravni odnos između stranaka reguliran i drugim materijalnopравnim propisima, tada će se i prema njima cijeliti valjanost sudske nagodbe.

U prethodnim odjeljcima opisana je uloga suda prilikom zaključivanja sudske nagodbe, te su navedene okolnosti o kojima će sud voditi računa. Na ovom mjestu podsjetili bismo na to da je sud dužan kontrolirati sadržaj postignutog sporazuma tako što neće dozvoliti zaključenje nagodbe o zahtjevima kojima stranke ne mogu raspolagati. U doktrini se smatra da se pod takvim zahtjevima podrazumijevaju pitanja koja proizlaze iz pravnih odnosa koji ne mogu biti predmetom parnice i koja nisu uređena dispozitivnim normama.¹⁵⁵ Vrhovni sud FBiH je zauzeo stajalište da sadržaj sudske nagodbe nije ovlašten cijeliti vještak bilo koje struke, pa ni vještak finansijske struke, nego je to pravno pitanje koje je ovlašten cijeliti isključivo sud.¹⁵⁶

U pogledu snošenja troškova postupka, strankama je ostavljena mogućnost dogovora. Također im je dozvoljeno da pitanje snošenja troškova mogu delegirati i sudu na odlučivanje. Kao što je ranije rečeno, postizanje sporazuma o troškovima postupka je strankama olakšano utoliko što će oni uglavnom biti niži nego što bi bili kada bi prvostepeni sud trebao donijeti presudu. Ukoliko se stranke odluče prepustiti sudu odluku o troškovima, postavlja se pitanje kako bi sud trebao odlučiti. ZPP FBiH ovo pitanje ne uređuje konkluzivno, ostavljajući mogućnost za različite interpretacije. U uporednom pravu je prisutno rješenje prema kojem je u slučaju zaključenja sudske nagodbe svaka od stranaka u postupku dužna snositi troškove koje je prouzrokovala.¹⁵⁷ Domaća sudska praksa se o ovom pitanju izjasnila na istovjetan način, te je razjašnjeno da se pod pojmom "svoji troškovi" "podrazumijevaju troškovi koje je stranka imala

155 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 317.

156 Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 259793 12 Rev od 21. 2. 2013. godine.

157 Naprimjer, Zakon o parničnom postupku Hrvatske u članu 159. stav 1. propisuje: "Svaka stranka snosi svoje troškove ako je parnica završena sudskom nagodbom, a u nagodbi nije drugačije ugovoreno." Zakon o parničnom postupku Srbije u članu 158. stav 1. ovo pitanje uređuje na istovjetan način, propisujući: "Svaka stranka snosi svoje troškove ako je parnica okončana sudskim poravnanjem ili poravnanjem posle uspjele medijacije, osim ako se stranke drugačije ne sporazumiju ili ako je to posebnim zakonom drugačije propisano."

u toku postupka ili ih je po zakonu dužna platiti (npr. plaćanje sudske takse).¹⁵⁸

U praksi, sudska nagodba će se javljati kao rezultat kompromisa stranaka. Drugim riječima, stranke će svoje interese putem sporazuma ostvariti u slučaju da su obje spremne na međusobno popuštanje. Ovo je prirodno zbog toga što stranke na raspolaganju imaju druge procesne institute, ukoliko bi samo jedna od njih željela odustati od svoje početne pozicije u postupku. Naprimjer, kada je samo strana koja se javlja kao tužilac spremna popustiti, na raspolaganju joj stoje povlačenje tužbe i odricanje od tužbe. Isti primjer se može dati za situacije kada je samo tuženi spreman popustiti, jer to može ostvariti putem priznanja tužbenog zahtjeva. Također, stranke u postupku mogu unilateralno načiniti ustupke i na način da priznaju činjenice u postupku, zbog čega druga strana neće imati potrebu da ih dokazuje.¹⁵⁹ Dakle, sudska nagodba će biti primamljiva strankama, ukoliko su obje spremne popustiti u određenoj mjeri kako bi u dogovoru našle prihvatljivo rješenje za obje strane.¹⁶⁰

Ipak, u doktrini nije do kraja razjašnjeno pitanje da li je u slučaju sudske nagodbe potrebno dosljedno slijediti odredbe Zakona o obligacionim odnosima FBiH (u nastavku kao: ZOO FBiH) koji postavlja uzajamno popuštanje kao uvjet valjanosti nagodbe. ZOO FBiH eksplicitno ističe da se u nedostatku međusobnog popuštanja zaključeni pravni posao neće smatrati ugovorom o nagodbi.¹⁶¹ Prema jednom stajalištu, za razliku od vansudske nagodbe, kod sudske nagodbe ne mora doći do međusobnog popuštanja stranaka.¹⁶² Tako, sudska nagodba će važiti i onda kada samo jedna stranka načini ustupak.¹⁶³ Prema drugom stajalištu,¹⁶⁴ međusobni ustupci predstavljaju bitan element

158 Rješenje Kantonalnog suda u Bijaću, broj Gž-881/04 od 25. 1. 2007. godine.

159 Član 125. stav 1. ZPP FBiH.

160 Član 1090. Zakona o obligacionim odnosima u tom smislu daje primjere radnji koje će se smatrati popuštanjem, navodeći da je, između ostalog, riječ o "djelimičnom ili potpunom priznavanju nekog zahtjeva druge strane, ili u odricanju od nekog svog zahtjeva; u uzimanju na sebe neke nove obaveze; u smanjenju kamatne stope; u produženju roka; u pristajanju na djelimične otplate; u davanju prava na odustanicu."

161 Članovi 1089. i 1090. Zakona o obligacionim odnosima.

162 Stav da za zaključenje sudske nagodbe nisu potrebni uzajamni ustupci zastupaju brojni autori među kojima su: Zuglia, Arandelović, Jakšić, Triva, Dika, Belajac, Mulabdić i drugi.

163 Čizmić, J. (2016) Komentar zakona o parničnom postupku. Sarajevo: Privredna štampa, str. 313.

164 Ovaj stav zastupaju posebno autori s njemačkog pravnog područja kao što su Horten i Liebig. Oni načelno zastupaju stav da je uzajamno popuštanje nužno za zaključenje sudske nagodbe, ali kada govore o mjeri tog propuštanja, gotovo da dolaze do zaključka da popuštanje nije nužno. Karamarković, L. (2004) Poravnanje i medijacija, str. 186–188.

nagodbe, ali istovremeno i osnovu zbog koje stranke uopće zaključuju sudsku nagodbu. U nedostatku međusobnog popuštanja u tom pravnom poslu, ugovor će u skladu sa ZOO FBiH biti ništav.¹⁶⁵

4.9. Sudska nagodba kao izvršna isprava

Sudska nagodba ima snagu izvršne isprave. Kao takva, sudska nagodba predstavlja materijalnopravno ovlaštenje za vođenje postupka. Prema Zakonu o izvršnom postupku, iz izvršne isprave proizlazi dužnost suda da na prijedlog tražioca izvršenja dozvoli i provede izvršenje.¹⁶⁶

Navedeno je izričito propisano u dvama zakonima, i to u dijelu ZPP FBiH koji se odnosi na sudsku nagodbu¹⁶⁷ i u odredbama Zakona o izvršnom postupku FBiH koje govore o izvršnim i vjerodostojnim ispravama¹⁶⁸. Zakonom o izvršnom postupku FBiH taksativno su propisane sljedeće izvršne isprave:

1. izvršna odluka sudova i izvršno sudsko poravnanje;
2. izvršna odluka donesena u upravnom postupku i nagodba u upravnom postupku, ako glasi na ispunjenje novčane obaveze, ukoliko zakonom nije drukčije određeno;
3. izvršna notarska isprava;
4. druge isprave koje su zakonom određene kao izvršne isprave.

Iz navedene odredbe Zakona o izvršnom postupku proizlazi da se svaka nagodba zaključena pred sudom smatra izvršnom ispravom, pod uvjetom da je ona po svojoj prirodi kondemnatorna.¹⁶⁹ Kondemnatorna sudska nagodba će biti izvršna ako u roku određenom u nagodbi tuženi nije izvršio dospjelo potraživanje.¹⁷⁰ Osim kondemnatorne, sudska nagodba može biti i konstitutivna i deklaratorna. Snagu izvršne isprave ima samo nagodba kondemnatornog značaja.

165 Član 52. Zakona o obligacionim odnosima.

166 Daupović, A. u: Daupović, A. et al. (2005) Komentari zakona o izvršnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, str. 82, komentar uz član 23, tač. 3.

167 Član 91. ZPP FBiH.

168 Član 23. stav 1. Zakona o izvršnom postupku FBiH.

169 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 321.

170 Mulabdić, S. (2010) Građansko procesno pravo, str. 317.

4.10. Sudska nagodba kao presuđena stvar

Kako smo ranije naveli, sudska nagodba ima svojstvo izvršnog naslova. Prema toj karakteristici je moguće zaključiti da ona u određenoj mjeri podsjeća na pravomoćnu presudu.¹⁷¹ Jednom zaključena, sudska nagodba proizvodi još neke pravne posljedice po kojima ta sličnost još više dolazi do izražaja. Na ovom mjestu naročito ističemo da je klasični učinak pravomoćne presude – učinak presuđene stvari (*res iudicata*) također i učinak sudske nagodbe, što je izraženo u više zakonskih odredbi.

U odredbama ZPP FBiH koje govore o povredama parničnog postupka, zakonodavac je izdvojio one povrede koje su od takvog značaja za postupak da ih je, kada su prisutne u postupku, uvijek potrebno smatrati važnim povredama, tj. povredama koje su utjecale na donošenje zakonite i pravilne presude. Jedna od takvih povreda predstavlja odlučivanje suda u predmetu u kojem je zaključena sudska nagodba ili nagodba koja po posebnim propisima ima svojstvo sudske nagodbe.¹⁷²

Nadalje, ZPP FBiH propisuje obavezu suda da po službenoj dužnosti vodi računa o tome da li se parnica vodi o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba. Ukoliko utvrdi da se o takvom predmetu vodi parnica, dužan je tužbu odbaciti.¹⁷³ Situacija je ista i kada drugostepeni sud utvrdi da je u prvostepenom postupku donesena odluka u predmetu u kojem je ranije zaključena sudska nagodba. Drugostepeni sud je tada dužan ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.¹⁷⁴ Ista obaveza je također predviđena i za revizijski sud, koji će ukinuti ranije donesene odluke i odbaciti tužbu.¹⁷⁵

4.11. Pobijanje sudske nagodbe

Mješovita pravna priroda sudske nagodbe naročito dolazi do izražaja kada je riječ o njenom pobijanju. Način pobijanja sudske nagodbe umnogome ovisi o tome da li se sudska nagodba po svojoj pravnoj prirodi smatra sporazumom stranaka pred sudom ili sudskom odlukom. Uprkos različitim stanovištima u pravnoj nauci i praksi, ipak preovladava stav prema

171 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 324.

172 Član 209. stav 2. ZPP FBiH.

173 Član 93. ZPP FBiH.

174 Član 227. stav 2. ZPP FBiH.

175 Član 249. stav 2. ZPP FBiH.

kojem sudska nagodba nije sudska odluka, iako proizvodi isti procesni učinak, nego je sporazum stranaka zaključen pred sudom i unesen u zapisnik.¹⁷⁶ Naš zakonodavac je u tom smislu izričit, što se vidi iz često korištene konstrukcije “sporazum stranaka o nagodbi”. Dakle, shvatanje prema kojem sudska nagodba nije sudska odluka, iako proizvodi iste procesnopravne učinke, jeste polazišna premisa za utvrđivanje načina pobijanja sudske nagodbe.

Do donošenja reformskog ZPP FBiH iz 2003. godine pitanje pobijanja sudske nagodbe nije bilo regulirano, te se u praksi i teoriji razvio niz različitih stavova i mišljenja kojima su polazišta bila upravo različita shvatanja o pravnoj prirodi sudske nagodbe. Teorija i praksa bile su podijeljene između stava da je sudska nagodbu moguće pobijati prijedlogom za ponavljanje postupka, s jedne, odnosno tužbom, s druge strane. Opravdanje za pobijanje sudske nagodbe prijedlogom za ponavljanje postupka autori su crpili iz procesnopravnih učinaka sudske nagodbe.¹⁷⁷ S obzirom na to da sudska nagodba proizvodi iste procesnopravne učinke kao i pravomoćna sudska odluka, smatralo se da se može pobijati vanrednim pravnim lijekom – prijedlogom za ponavljanje postupka.

Danas je situacija jasnija. ZPP FBiH sadrži izričite odredbe koje se odnose na pobijanje sudske nagodbe.¹⁷⁸ Sudska nagodba može se pobijati samo tužbom.¹⁷⁹ Iz navedenog slijedi da opredjeljenje prema kojem se sudska nagodba može pobijati samo tužbom proizlazi iz shvatanja sudske nagodbe kao sporazuma stranaka. S obzirom na to da sudska nagodba nije sudska odluka, ne može se pobijati ni redovnim niti vanrednim pravnim sredstvima.

Ovakvom eksplicitnom odredbom ZPP FBiH otklonjene su moguće nesuglasice u pogledu načina pobijanja sudske nagodbe. Nadalje, jasno je propisano da je subjektivni rok za podnošenje tužbe tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a objektivni rok je pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe. Navedeni rokovi su prekluzivni, te se njihovim protekom gubi pravo na pravnu zaštitu. To znači da se sudska nagodba ne može pobijati nakon proteka roka od tri mjeseca od dana saznanja za razlog pobijanja, odnosno pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe.

Sudska nagodba se može pobijati samo zbog mana volje, to jeste ukoliko je zaključena u zabludi ili pod utjecajem prinude ili prevare. Zakonodavac kao razloge pobijanja prihvata razloge zbog kojih se prema Zakonu o obligacionim

176 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 323.

177 Karamarković, L. (2004) Poravnanje i medijacija, str. 279–292.

178 Član 92. ZPP FBiH.

179 Član 92. stav 1. ZPP FBiH.

odnosima mogu pobijati ugovori, te stoga postojanje mana volje treba cijeliti prema odredbama tog zakona.¹⁸⁰

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2015. godine¹⁸¹, ZPP FBiH je dopunjen odredbom koja propisuje način postupanja u slučaju da dođe do poništenja sudske nagodbe. Ako sudska nagodba bude poništena, propisano je da se postupak nastavlja kao da sudska nagodba nije bila ni zaključena.

4.12. Zaključak

Sudska nagodba je mješoviti materijalnopравни i procesnopравни institut čijem zaključenju stranke pristupaju kako bi istovremeno uredile svoj materijalnopравни odnos i okončale parnicu. Radi se o institutu koji po svojim procesnopравnim učincima predstavlja adekvatan supstitut za sudsku presudu. Kao pravni institut koji omogućava odstupanje od klasičnog toka sudskog postupka, te njegovo prilagođavanje specifičnim potrebama stranaka, sudska nagodba je zasluženno pronašla svoje mjesto u modernim pravnim sistemima.

Pravni okvir za primjenu sudske nagodbe u pozitivnopравnom zakonodavstvu FBiH čini Zakon o parničnim postupku, gdje je članovima 87. do 93. uređen postupak zaključenja sudske nagodbe, uloga suda prilikom zaključenja sudske nagodbe, faze postupka u kojima je moguće zaključiti sudska nagodbu, sadržaj sudske nagodbe, procesnopравни učinci te način pobijanja sudske nagodbe. Time je stvoreno okruženje u kojem stranke mogu slobodno pregovarati (uz pomoć suda, ukoliko je to potrebno), sigurnost da će pravni sistem zaštititi opstojnost sporazuma koji će postići, kao i izvjesnost da će njihov sporazum biti realiziran. U prilog tome govori i fleksibilnost koju predviđa pozitivno pravo u pogledu vremena u kojem je moguće zaključiti sudska nagodbu, što govori o opredijeljenosti zakonodavca na podsticanje korištenja ovog instituta. Naime, strankama je omogućeno da svoj pravni odnos uredi u toku cijelog postupka, sve do njegovog pravomoćnog okončanja, što podrazumijeva mogućnost zaključenja sudske nagodbe i pred drugostepenim sudom do donošenja drugostepene odluke po žalbi.

Kako bi zauzela mjesto koje joj je zakonodavac u parničnom postupku namijenio, najvažnije je da stranke u postupku shvate prednosti koje im donosi sudska nagodba. Njena temeljna prednost proizlazi iz činjenice da je

180 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 323.

181 Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 98/15.

sporazum o nagodbi rezultat kompromisa stranaka, a ne “nametnuto” rješenje trećeg subjekta – suda. Ukoliko stranke iznađu rješenje koje je prihvatljivo za sve, sudska nagodba im omogućava da brzo, efikasno i u obostranom interesu riješe nastali spor i time izbjegnu vođenje često vremenski i materijalno iscrpljujućeg sudskog postupka. Možda i najvažnije od svega, sudska nagodba im omogućava da kroz rješavanje konkretnog spora svoje međusobne odnose unaprijede i dugoročno grade na zdravim temeljima i van spora o kojem će zaključiti nagodbu. Ujedno, rješavanje spora zaključenjem sporazuma o nagodbi posredno utječe i na efikasnost cjelokupnog pravnog sistema jer se na taj način sud rasterećuje i oslobađa za rješavanje složenijih predmeta.

RECENZIJE

***

Autori su u radovima o sudskoj nagodbi, koji su predloženi za publikaciju, u zadovoljavajućoj mjeri ukazali na sve prednosti okončanja parnice sudskom nagodbom u odnosu na donošenje presude, koja može samo dodatno pogoršati poremećene odnose među strankama zbog gubitka spora jedne stranke.

Pravilno je uočena stručna uloga suda koji mora cijeliti mogu li stranke u predmetu spora raspolagati zahtjevima i u kojim imperativnim sporovima nije dopušteno zaključenje sudske nagodbe, bez obzira na pokazanu želju stranaka da okončaju parnicu na ovaj način. Iako je samo u dispozitivnim sporovima moguće zaključenje sudske nagodbe, time se ne umanjuje njen značaj u rješavanju što većeg broja sporova saglasnom voljom stranaka. Autori su konkretno ukazali i na nove momente u praktičnoj primjeni sudske nagodbe, a to je aktivna uloga i punomoćnika stranaka koji trebaju podržati svaki razuman prijedlog suda i sami na njega ukazati strankama, koje će u njih vjerovatno imati više povjerenja nego u sud, na velike prednosti miroljubivog načina okončanja parnice.

Kada sud u odnosu na obje stranke pokaže isti stepen nepristrasnosti u ukazivanju na i predlaganju sadržaja sudske nagodbe, građani će ponovo steći povjerenje u sudstvo, kako su to pravilno uočili i autori radova o sudskoj nagodbi.

Dr. sc. Senad Mulabdić
Redovni profesor i sudija
Vrhovnog suda Federacije BiH

***

Sudska nagodba, kao parnična radnja kojom se rješava spor, predstavlja regulator međusobnih odnosa parničara i zamjenu za sudsku odluku. Reguliranje spornih odnosa sudskom nagodbom ima višestruk značaj kako za same parnične stranke tako i za pravosuđe uopće. Ukoliko parničari zaključe sudsku nagodbu i riješe spor mirnim putem, ostvaruju se ne samo zahtjevi koji su postavljeni u načelu efikasnosti i ekonomičnosti, već i pravno-politički razlozi. U prilog rješavanju spora sudskom nagodbom, prof. Arandelović je davno napisao da je "bolje i mršavo poravnanje nego debela parnica". Rješavanje spora putem sudske nagodbe promovira već duže vrijeme i Visoko sudsko i tužilačko vijeće u pravosudnom sistemu Bosne i Hercegovine. Bez

obzira na prednosti sudske nagodbe kao procesnog fenomena u odnosu na kontradiktorni, dugotrajni i iscrpljujući postupak, sudska nagodba još uvijek nema onaj značaj i mjesto koje bi trebala imati pred sudovima u Bosni i Hercegovini. Razloga za to ima više. Prije svega, građani koji su odlučili pokrenuti parnični postupak, po pravilu, žele da sud donese meritornu odluku i da "presudi" o pravu stranke u konkretnom slučaju. U onim slučajevima kada parnične stranke zastupaju punomoćnici – advokati, po pravilu, postupak se okončava sudskom odlukom, a ne zaključenjem sudske nagodbe. Također, ni sudije nisu previše motivirane za to da se spor riješi zaključenjem sudske nagodbe. Svi razlozi koji demotiviraju stranke, njihove punomoćnike pa i sud mogli bi se podvesti pod jedan glavni, a to je što još uvijek nisu sagledane sve prednosti koje zaključena sudska nagodba proizvodi kako na terenu procesnog prava tako i u materijalnopравnim odnosima.

Zbornik radova koji je posvećen sudskoj nagodbi karakterizira inventivnost u sagledavanju prednosti i eventualnih nedostataka koji se manifestiraju zaključenjem sudske nagodbe. Zbornik sadrži četiri rada koji na različite načine tretiraju procesni fenomen sudske nagodbe.

Primjetna je želja autora da daju svoj doprinos u rješavanju pravne prirode sudske nagodbe, što nije nimalo lak zadatak. Pravna priroda sudske nagodbe određuje i pravni lijek. Bez obzira na to što je zakonodavac odredio ekskluzivan pravni lijek – tužbu za pobijanje sudske nagodbe, još uvijek nisu razriješene sve nedoumice i problemi vezani za sudska nagodbu. Doprinos ovog zbornika radova je upravo u činjenici da su određena pitanja vezana za sudska nagodbu identificirana i postavljena. Na neka od njih autori su sasvim uspješno odgovorili, dok su druga ostala otvorena. Pitanja koja čekaju odgovor uvijek predstavljaju podsticaj za procesnu teoriju i pravne teoretičare da zauzmu određene stavove i daju odgovore.

Radovi koji su posvećeni sudskoj nagodbi, a koji su našli mjesto u ovom zborniku, od značaja su kako za pravnu teoriju tako i za pravnike praktičare koji, ponekad potpuno neopravdano, zanemaruju prednosti sudske nagodbe i po inerciji upravljaju postupkom koji često bezrazložno dugo traje i koji se okončava meritornim rješenjem spora, ali istovremeno i nezadovoljstvom i razočaranjem jednog parničara ne samo u ishod spora, već i u pravosuđe uopće. Nasuprot tome, zaključena sudska nagodba nema za posljedicu odluku o "pobjedniku i poraženom", već okončanje spora mirnim putem uz učešće i na zadovoljstvo svih subjekata u postupku, što se ne bi smjelo zanemariti prilikom rješavanja spora u svakom konkretnom slučaju.

Prof. dr. Ranka Račić

*Судско поравнање
у правном сисџему
Босне и Херцеїовине*

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Ова публикација је израђена уз финансијску подршку Европске уније. Њен садржај је искључива одговорност Високог судског и тужилачког савјета БиХ и не одражава нужно ставове Европске уније.

Смајо Шабихћ, Аднан Буручија, Мирјана Кево,
Миња Беловић, Аниса Рухотина, Насир Муфтић

СУДСКО ПОРАВНАЊЕ

У ПРАВНОМ СИСТЕМУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Сарајево, 2022. година

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР ПУБЛИКАЦИЈЕ	88
-----------------------------	----

1. ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ПАРНИЧНИХ СТРАНАКА КОД ЗАКЉУЧЕЊА СУДСКОГ ПОРАВНАЊА..... 89

1.1. Увод.....	89
1.2. Појам поравнања.....	90
1.3. Предмет и правна природа судског поравнања	91
1.4. Улога суда код закључења судског поравнања	93
1.5. Правно дејство судског поравнања	96
1.6. Правни положај парничних странака код закључења судског поравнања у односу на редовни парнични поступак	97
1.7. Околности које отежавају могућност закључења судског поравнања.....	102
1.8. Приједлог рјешења <i>de lege ferenda</i> која ће омогућити већу заступљеност судског поравнања као начина окончања парничног спора.....	106

2. СУДСКО ПОРАВНАЊЕ .....

2.1. Уводне напомене.....	109
2.2. Упоредноправни приказ судског поравнања у земљама које су настале дисолуцијом СФРЈ	110
2.3. Процесне претпоставке за закључење судског поравнања	116
2.4. Предмет и садржај судског поравнања	121
2.5. Допуштеност судског поравнања	123
2.6. Закључење судског поравнања	126
2.7. Дејство судског поравнања.....	128
2.8. Побијање судског поравнања.....	129
2.9. Закључно разматрање.....	129

3. СУДСКО ПОРАВНАЊЕ 133

3.1. Увод.....	133
3.2. Појам и правна природа судског поравнања.....	134
3.3. Претпоставке за закључење судског поравнања.....	136
3.4. Стадијуми у којима може да се закључи судско поравнање и улога суда.....	137
3.4.1. Процесна легитимација за закључење судског поравнања.....	138
3.5. Предмет судског поравнања.....	139
3.6. Дејства судског поравнања.....	141
3.7. Тренутак закључења судског поравнања.....	142
3.8. Побивање судског поравнања.....	143
3.9. Закључак.....	144

4. СУДСКО ПОРАВНАЊЕ У СВЈЕТЛУ ЗАКОНА О ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ ФБиХ 145

4.1. Увод.....	145
4.2. Појам судског поравнања.....	145
4.3. Правна природа и дејства судског поравнања.....	146
4.4. Предности судског поравнања.....	148
4.5. До које фазе у поступку је могуће да се закључи судско поравнање?.....	150
4.6. Поступак закључења судског поравнања.....	151
4.7. Улога суда приликом закључења судског поравнања.....	153
4.8. Садржина судског поравнања.....	155
4.9. Судско поравнање као извршна исправа.....	157
4.10. Судско поравнање као пресуђена ствар.....	158
4.11. Побивање судског поравнања.....	159
4.12. Закључак.....	161

5. РЕЦЕНЗИЈЕ 163

ПРЕДГОВОР ПУБЛИКАЦИЈЕ

Предмет спора је тужбени захтјев у чијим границама суд одлучује тако да га усваја или одбија, у цијелости или дјеломично. Парница се заснива на принципу двију странака са супротним интересима. Доношењем пресуде окончава се парница између странака тако да је успјех тужиоца увијек неуспјех туженог и обрнуто. Но, свака парница не мора увијек да се оконча доношењем пресуде. У оквиру материјалних диспозиција странке могу да парницу окончају и закључењем судског поравнања све до правоснажног окончања поступка.

Стручна улога суда у закључењу судског поравнања испољава се у томе што ће да цијени да ли се ради о захтјевима којима странке могу да располажу и ако је овај услов испуњен, онда ће непристрасно да укаже странкама на ову могућност и помогне им да закључе судско поравнање на начин који одговара њиховој слободној вољи и рјешавању спора на пријатељски начин према њиховим жељама. Велике су предности оваквог мирољубивог начина рјешавања спора јер странке одмах имају правоснажну одлуку која је и извршни наслов. Када су странке мирољубиво ријешиле спор, онда ће у правилу и тужени добровољно да изврши обавезе према тужиоцу, чиме је спор дефинитивно ријешен. Закључењем судског поравнања нема побједника нити губитника у парници, тако да странке могу поремећене односе да поправе и одрже их у будућности и тако велико животно искуство пренесу на млађи нараштај.

Ова стручна публикација може да буде свакодневна литература грађанима, судијама и пуномоћницима странака јер указује на то како се уз свеукупно ангажовање спор може да ријешити и мимо одлуке суда који намеће ауторитативно рјешавање спора у коме једна страна губи парницу, а друга добија, што само може да погорша односе међу странкама и будућим нараштајима.

Због свега наведеног са задовољством предлажем да се ова стручна публикација објави и стави на располагање грађанима, судијама и стручним пуномоћницима странака.

Др сц. Сенад Мулабдић
Редовни професор и судија
Врховног суда Федерације БиХ

Др си. Смајо Шабић

1. ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ПАРНИЧНИХ СТРАНАКА КОД ЗАКЉУЧЕЊА СУДСКОГ ПОРАВНАЊА

Сажетак

Кроз овај рад је научно истражен начин рјешавања спорног грађанско-правног односа споразумом странака у спору. Такав споразум представља израз слободне воље странака постигнут међусобним попуштањем у циљу рјешавања спорног грађанскоправног односа. Постигнути споразум међу странкама има различито правно дејство, зависно од тога да ли је споразум постигнут у току парничног поступка или у вансудском поступку. У том погледу, посебно је научно истражен правни положај субјеката спорног грађанскоправног односа код закључења вансудског поравнања у односу на правни положај парничних странака код закључења судског поравнања у току парничног поступка. Такође, кроз ово научно истраживање посебно су истражене предности и недостаци који утичу на правни положај парничних странака код закључења судског поравнања у односу на правни положај парничних странака код окончања парничног поступка мериторном одлуком. Посебна пажња посвећена је истраживању могућих узрока који посљедишно ограничавају или онемогућавају парничне странке да у већем обиму користе институт судског поравнања као један од могућих алтернативних начина рјешавања судских спорова.

Кључне ријечи: Тужба, поравнање, судско поравнање, спорни грађанско-правни однос, споразум странака, парнични поступак, парничне странке, мериторна одлука

1.1. Увод

Грађани, као субјекти грађанских права, у свакодневном животу улазе у одређене грађанскоправне односе како би остварили одређену корист или одређено право. У тим правним односима веома често долази до одређених спорних питања у погледу обима права и обавеза између субјеката, због чега један од субјеката пред надлежним судом покреће парнични поступак ради правне заштите угрожених или повријеђених права. Након подношења тужбе, суд по правилима парничног поступка спроводи поступак ради утврђивања релевантног фактичког чињеничног стања о спорном односу, а све у циљу доношења мериторне одлуке,

којом суд спорно фактичко стање подводи под материјално право, те тако донесеном пресудом успоставља материјалноправни однос заснован на позитивним материјалним прописима. И поред тога што се парнични поступак покреће на иницијативу тужиоца искључиво из разлога што није постојала воља и жеља једне или обје стране спорног грађанскоправног односа да тај спорни однос ријеше на миран начин, компромисом и међусобним попуштањем, ипак су и у току парничног поступка честе ситуације да парничне странке у том правцу изразе своју вољу и жељу за мирним рјешењем спора било постизањем споразума мимо суда, или закључењем судског поравнања у току парничног поступка.¹

1.2. Појам поравнања

Поравнање као израз воље странака у спору представља веома значајан правни институт на основу којег странке одређени спорни однос у правилу рјешавају споразумно на бази компромиса и међусобног попуштања. Поравнањем субјекти грађанскоправних односа одређена спорна питања из тих односа рјешавају споразумно, без учешћа и интервенције суда. До поравнања најчешће долази прије покретања било каквог поступка пред надлежним органом у вези са спорним правним односом. До поравнања може да дође и за вријеме трајања таквог поступка мимо надлежног органа који води поступак. Такође, до поравнања може да дође и у току поступка пред органом који одлучује о правима странака из њиховог спорног правног односа.² Два су могућа начина рјешавања спорног грађанскоправног односа. Први начин односи се на рјешавање спорног грађанскоправног односа између субјеката грађанскоправног односа постизањем споразума мирним путем мимо суда. Поравнање постигнуто између субјеката спорног грађанскоправног односа ван судског поступка има карактер споразума о начину рјешавања спорног односа. Поравнање као уговор о постигнутом споразумном начину уређења својинскоправних односа на одређени начин представља теретни уговор за који се вежу правна правила о теретним уговорима.

1 Више о тематској цјелини, видјети докторску дисертацију под називом »Правни положај парничних странака у погледу располагања тужбеним захтјевом«, др sc. Смајо Шабић, Правни факултет у Зеници, јуни 2018. године.

2 Више о томе: И. Грбин, Нагодба у обвезном праву те у парничном и арбитражном поступку, Право у господарству, Часопис за господарско правну теорију и праксу, Загреб, број 4, 2007, стр. 269 (даље: И. Грбин).

За разлику од поравнања постигнутог у вансудском поступку, странке у спору имају могућност постизања нагодбе или поравнања и у току самог парничног поступка. Такво поравнање има карактер судске нагодбе или судског поравнања.³ Судско поравнање је један од могућих начина окончања парничног поступка, а постиже се споразумом између странака у спору који се закључује пред судом и којим се парница на тај начин окончава. Парничне странке у правилу закључењем судског поравнања на основу процесноправних овлашћења, међусобним попуштањем постижу споразум о начину уређења спора, те на тај начин окончавају парницу. Судско поравнање је један од начина рјешавања спора до којег обично долази узајамним попуштањем странака, али за разлику од вансудског поравнања, попуштање странака није неопходно за ваљаност судског поравнања.⁴ Судско поравнање (њем. *gerichtlicher Vergleich*, енгл. *Judicial settlement*, франц. *judiciaire transaction*) је уговор склопљен и записнички регистрован у поступку пред судом, којим странке у цијелости или дјелимично уређују своје спорне односе, а који је по свом дејству изједначен с правоснажном судском одлуком (*res iudicialiter transacta*).⁵

1.3. Предмет и правна природа судског поравнања

Предмет судског поравнања мора бити тужбени захтјев као предмет спора, с тим што поравнање може да се односи на цијелокупан тужбени захтјев којим се у цијелости окончава парнични спор, а може да се односи и на један дио тужбеног захтјева.⁶ Када је у питању правна природа судског поравнања, у правној теорији прихваћен је став о његовој двојакој природи. Судско поравнање представља грађанско-правни уговор којим странке уређују свој материјалноправни однос, али истовремено и парничну радњу странака којом оне утичу на ис-

3 Члан 87. став 1. ЗПП-а ФБиХ – Странке могу у току цијелог поступка да закључе поравнање о предмету спора до његовог правоснажног окончања (судско поравнање).

4 Више о томе: С. Трива/В. Белајец/М. Дика, »Грађанско парнично процесно право« Загреб, 1986, стр. 473.

5 Ј. Чизмић, Ново уређење института судске нагодбе у босанскохерцеговачком праву, Зборник радова Правног факултета Свеучилишта у Мостару, Мостар, 2004, стр. 211.

6 Члан 89. став 1. ЗПП-а ФБиХ из 2003 – Судско поравнање може да се односи на цио тужбени захтјев или на један његов дио.

ход поступка, а која за крајњу посљедицу има правоснажност, због чега парничне странке не могу својим накнадним споразумом да отклоне дејства поравнања.⁷ Судско поравнање је мјешовити процесноправни и материјални грађанскоправни уговор,⁸ и као такав производи директне правне посљедице и на подручју процесног односа и на подручју грађанскоправних односа, па ваљаност судског поравнања треба да се просуђује и са становишта процесног и са становишта материјалног грађанског права.⁹ Судско поравнање је без обзира на околности под којима је склопљено, такођер, уговор странака којим оне регулишу своје грађанскоправне односе, али због свих тих околности оно производи и значајна процесноправна дејства.¹⁰

Јединствено је схватање јудикатуре и доктрине да је судско поравнање једна врста мјешовитог уговора који се протеже дијелом на одредбе материјалног те дијелом на одредбе процесног права.¹¹ Судско поравнање без обзира на то што носи назив судско, настаје искључиво на основу диспозитивних радњи парничних странака, а назив судско поравнање носи управо из разлога што се као такво закључује пред судом и та претпоставка му даје снагу пресуђене правне ствари, односно снагу извршне исправе. Судско поравнање у процесноправном смислу изједначено је са правоснажном пресудом па се и на њега односи правило не бис ин идем и приговор *rei iudicialiter transactae* који је изједначен са приговором *rei iudicate*.¹² Судско поравнање, које чини излишном судску пресуду,

7 Види Коментар закона о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине и Републици Српској, Сарајево, 2005, З. Куленовић/С. Микулић/Свјетлана Милишић Величковски/Јадранка Станишић/Данка Вучина, стр. 168. – Овакав је став општеприхваћен и у ранијој судској пракси судова бивше Југославије, због чега ваљаност судског поравнања треба просуђивати како са стајалишта грађанског процесног права тако и грађанског права.

8 Види одлуку: ВС Р. Хрватске, број Рев 2351/92.

9 Више о томе: С. Трива, Основи за једну расправу о судској нагодби, *Наша законитост*, 1960, бр. 1–2, стр. 69.

10 Раније југословенско грађанско процесно законодавство прије 1956. године створено је под јаким утицајем њемачке и аустријске школе (оно је било готово дословна копија аустријског законодавства). Одатле је и присутан одлучујући утицај аустријске и њемачке школе на наше грађанско процесно право. Дубоко зацртане бразде специфично њемачког начина обраде и рјешавања правних питања остале су код нас и кад се јавила жеља за еманципацијом од дотадашњих узора. Више о томе: С. Трива, Основи за једну расправу о судској нагодби, *Наша законитост*, 1960, бр. 1–2, стр. 61.

11 И. Грбин, 2007, стр. 292.

12 Ј. Чизмић, *Ibid.*, стр. 212.

представља еластичнији инструмент за уређење правних односа међу странкама него што је пресуда, због могућности да се релативно крути прописи о парицијским роковима уз кондемнаторне јудикате замијене таквим условима за добровољно извршење који ће боље да одговарају посебним односима конкретног случаја.¹³

1.4. Улога суда код закључења судског поравнања

Судским поравнањем постигнутим у парничном поступку странке постижу сопствено рјешење спора од заједничког интереса које их обједињује побједницима и стога омогућава обнављање њиховог привремено поремећеног односа и уједно трајно задржавање таквог доброг односа у будућности.¹⁴ Неријетко односи међу странкама, које су одлучиле да спор ријеше судским путем, и након завршетка остају јако поремећени. Често исте странке након окончања парничног поступка покрећу друге врсте спорова против истих лица. То свакако није добро ни за парничне странке, њихове међусобне односе, као ни за укупне друштвене односе, те се могућност закључења судског поравнања намеће као императив, како парничним странкама, тако и суду који води поступак. Предметом судског поравнања у правилу могу да буду они грађанскоправни односи који се појављују и као предмет расправљања и одлучивања у парници, а који су регулисани диспозитивним правним нормама тако да странке њима могу слободно да располажу.¹⁵ Уколико приликом закључења судског поравнања суд утврди да се нагодба односи на предмет којим странке не могу да располажу, суд неће дозволити такво закључење судског поравнања. Поравнање постигнуто између парничних странака мора да буде резултат њихове слободне воље, а никако резултат било чијег притиска или утицаја те врсте, који би на било који начин искључио слободну вољу било које од парничних странака. У складу са постојећим законским рјешењима, улога суда у погледу постојања могућности закључења судског поравнања је таква да се у току цијелог поступка очекује активност суда у погледу настојања да странке закључе судско поравнање, с

13 С. Трива, *Основи за једну расправу о судској нагодби, Наша законитост*, 1960, бр. 1–2, стр. 69, стр. 62.

14 С. Шимац, *Судском нагодбом до бржег рјешења парничног поступка*, Информатор број 5610–5611, Загреб, 2007, стр. 2.

15 С. Живковић, *Ibid.*, стр. 44.

тим што суд у том случају мора да води рачуна о својој непристрасности, те слободној вољи парничних странака.¹⁶ Суд не смије директно да утиче на вољу странака, инсистира на рјешењу спора судским поравнањем или странкама наметне такво рјешење спора. У складу са постојећим законским рјешењима, улога суда у погледу постизања споразума о рјешавању спора мирним путем огледа се у настојањима суда да у току цијелог поступка испита спремност и вољу парничних странака да размотре могућност закључења судског поравнања, те указивању на такву могућност.¹⁷ Кроз ново законско рјешење видљива је интенција законодавца да суду у погледу закључења судског поравнања обезбиједи много активнију улогу, на начин да суд, не само да треба да укаже странкама на ову могућност, него и да активно настоји да дође до закључења судског поравнања. Суд странкама може чак да предложи на који начин да се поравнају.¹⁸ Прије допуштења закључења судског поравнања између парничних странака, суд ће да утврди да ли су страначка располагања изражена у поравнању противна присилним прописима. Уколико суд дође до сазнања да странке поравнањем уједно располажу захтјевом којим по закону не могу да располажу, донијеће рјешење којим неће допустити такво поравнање странака.¹⁹ По тако донесеном рјешењу незадовољне странке имају право на правни лијек.²⁰ Закључено судско поравнање има карактер мирног рјешења спора, па такво поравнање представља споразум који има процесноправно дејство. У поступку постизања судског поравнања, парничне странке сагласно и координисано диспонирају предметом парнице, те након што на основу међусобног попуштања и компромиса постигну заједнички договор око начина рјешења предмета расправљања, тај договор саопштавају суду, те предлажу да се на основу

16 Члан 88. ЗПП-а ФБиХ из 2003 – (1) Суд ће, на начин који не угрожава његову непристрасност, на припремном рочишту, као и у току цијелог поступка, настојати да странке закључе судско поравнање. (2) У циљу доприноса поравнању суд може, када оцијени да је то основано, странкама да предложи како да се поравнају, водећи рачуна о жељама странака, природи спора, односима међу странкама и другим околностима.

17 З. Куленовић, С. Милилић, С. Милишић, Ј. Станишић, Д. Вучина, Коментари закона о парничном поступку у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској, Сарајево, 2005, стр. 170.

18 Ј. Чизмић, 2016, стр. 316.

19 *Ibid.*, 318.

20 Члан 89. став 3. ЗПП-а ФБиХ из 2003 – Када суд донесе рјешење којим не дозвољава поравнање странака, застаће са поступком док то рјешење не постане правоснажно.

тако постигнутог договора пред судом закључи судско поравнање и на тај начин оконча предметни спор. Суд у том случају постигнути договор прима на записник те сачињава споразум о судском поравнању, који након потписивања у цијелости замјењује пресуду и има снагу извршне исправе.²¹ Основно процесноправно дејство судског поравнања јесте да је оно парнична радња којом се окончава парнични поступак.²² Специфична карактеристика окончања парничног поступка судским поравнањем у односу на окончање спора мериторном пресудом огледа се у томе што против тако закљученог судског поравнања не може да се изјави жалба, већ оно може да се побија само тужбом и то само уколико је закључено у заблуди или под утицајем принуде или преваре.²³ И поред различитих стајалишта у правној теорији као и у судској пракси, преовладава мишљење да судско поравнање није судска одлука иако има исто процесно дејство, већ представља споразум парничних странака закључен пред судом и као такав унесен у записник, те не може да се напада жалбом, приједлогом за понављање поступка и другим ванредним правним лијевковима, већ може да се побија само тужбом.²⁴

Судско поравнање као правни институт било је као предмет судске регулативе заступљено и у прошлости. "Према Српском Закону о парничном поступку из 1865. године, суд је био дужан понудити странкама закључење судске нагодбе. По Француском закону о парничном поступку који је био на снази све до 1949. године обавезан је био посебан поступак мирења прије подношења тужбе о захтјеву о коме је нагодба међу странкама била принципијелно могућа. Према Италијанском законодавству суд је дужан да за вријеме парнице настоји да се странке нагоде, а у радним споровима посебни поступак мирења је предуслов за покретање парнице. У теорији Италијанског процесног права наглашава се да дјелатност мирења никада нема за циљ постизање нагодбе под сваку цијену, већ само задатак да се

21 Члан 91. ЗПП ФБиХ – Судско поравнање има снагу извршног наслова.

22 И. Грбин, 2007, стр. 296.

23 Члан 92. ЗПП-а ФБиХ из 2003 – (1) Судско поравнање може се побијати само тужбом. (2) Судско поравнање може се побијати ако је закључено у заблуди или под утицајем принуде или преваре. (3) Тужба из става 1. овог члана може се поднијети у року од три мјесеца од дана сазнања за разлоге побијања, а најдоцније у року од пет година од дана закључења судског поравнања. (4) Ако судско поравнање буде поништено, поступак се наставља као да судско поравнање није ни било закључено.

24 Ј. Чизмић, Коментар закона о парничном поступку, Друго измијењено и допуњено издање, Сарајево, 2016, стр. 323.

сугерира једно правично поравнање. Такођер, и у поступку пред Њемачким првостепеним судовима (Amtsgerichte) обавезан је поступак за покушај постизања нагодбе са низом веома значајних изузетака но пропуштање овог поступка нема за посљедицу ништавост касније парнице. Иначе дужност је судије појединца да припремајући расправу пред вијећем покуша нагодити странке. Према одредбама Мађарског парничног поступка из 1911. године, суд је могао али није морао покушати да посредује између странака ради постизања нагодбе, па је у ту сврху могао странке упутити и пред одређеног суца. У Совјетском парничном поступку наглашава се забрана судовима да форсирају нагодбу странака, али им се с друге стране препоручује да у споровима мање вриједности опет не спречавају нагодбу, већ да што више помогну странкама у том настојању. Према Шведском парничном поступку из 1942. године, ако се ради о спору у коме је нагодба допуштена, суд треба кад год се то покаже умјесним да дјелује код странака да се поравнају. Из сажетог приказа значајних европских законодавстава несумњиво произилазе двије тенденције и то настојање да се спријечи парничење, нарочито у споровима мање вриједности, прописивањем посебних поступака за покушај постизања поравнања, те у сложенијим споровима наглашавање дужности суда да врши, кад је то потребно, посредничку улогу у циљу постизања судске нагодбе.²⁵

1.5. Правно дејство судског поравнања

Парничне странке својом одлучношћу да закључе судско поравнање одређују правну судбину парничног поступка, те на тај начин посљедично прихватају правно дејство судског поравнања. Процесно дејство судског поравнања одражава се кроз институт пресуђене ствари (res iudicata), па тако закључено судско поравнање представља сметњу за поновно вођење поступка по истом чињеничном и правном основу. Закључено судско поравнање има снагу извршне исправе. Судско поравнање у процесноправном смислу изједначено је са правоснажном судском пресудом, због чега је дужност суда да одбаци тужбу када утврди да се парница води о предмету у којем је већ закључено судско поравнање.²⁶ У погледу материјалноправног дејства, каракте-

25 Више о томе: С. Трива, Основи за једну расправу о судској нагодби, Наша законитост, 1960, бр. 1–2, стр. 64–65.

26 Ј. Словинић, Нагодба у грађанском и процесно правном смислу, Информа-

ристичност судског поравнања огледа се у томе што закључено судско поравнање изазива одређена правна дејства у материјалноправним односима. Закљученим поравнањем дерогира се ранији спор међу парничним странкама, па самим тим и неизвјесност у погледу права и обавеза парничних странака, те се након закљученог судског поравнања на бази постигнутог договора уређује спорни однос, након чега се заснива нови материјалноправни однос.²⁷

1.6. Правни положај парничних странака код закључења судског поравнања у односу на редовни парнични поступак

Мирно рјешавање спорова, односно алтернативно рјешавање спорова (alternative dispute resolution – ADR), као алтернатива дугом и скупом судском поступку заштите има несумњиве предности.²⁸ Судско поравнање у односу на рјешење спора судском одлуком има своје предности које се посебно манифестују кроз више значајних квалитативних карактеристика које овај вид рјешавања предметног спора чине прихватљивијим. Дејства закључења судског поравнања су вишеструка. Однос парничних странака је код закључења судског поравнања битно другачији у односу на однос парничних странака у току парничног поступка, јер закључењем судског поравнања нема ни побједника ни поражених. Судским поравнањем су обе странке на бази дјеломичног попуштања и учињеног компромиса оствариле свој примарни циљ или већи дио свог циља због којег је и покренут парнични поступак, а да поражених и губитника по окончању поступка није било. За судско поравнање није одлучног значаја узајамно попуштање странака. У току парнице странке се усаглашавају да прекину даљу неизвјесност парницења и на тај начин изразе своју спремност на договор у погледу спорних питања. Стога за закључење судског поравнања није одлучно да ли је до поравнања дошло узајамним попуштањем обију странака или је само једна странка попустила, или се друга усагласила с првом.²⁹

тор, бр. 5394, 2005, стр. 8.

27 Више о томе: Г. Станковић, 2010, стр. 389.

28 Д. Палачковић, Мирно решавање спорова из грађанско правних односа, Зборник радова Правног факултета у Крагујевцу, Крагујевац, 2005, стр. 385.

29 Више о томе: С. Живковић, стр. 11.

Најчешћи случајеви закључења судског поравнања у којем долази до попуштања само на једној страни јесу случајеви када парничне странке закључују судско поравнање након извођења доказа, јер већ у тој фази парничног поступка, након што се изведу сви докази, поготово када су у питању докази као што су одређена вјештачења, парничне странке процјењујући могући исход судског поступка закључују судско поравнање на начин да само једна страна чини уступке или признаје одређене чињенице које су до тог момента биле спорне те предлаже судско поравнање, док се друга страна саглашава са приједлогом противне парничне странке. Приликом закључења судског поравнања парничне странке свој однос могу да уреде и ван граница предмета спора, док такво уређење међусобних односа окончањем парнице није могуће. Могућност закључења судског поравнања представља дио укупних диспозитивних овлашћења код парничних странака. Закључено судско поравнање има карактер негативне процесне претпоставке за вођење парничног поступка. Постигнуто судско поравнање по својој је правној природи изједначено са правоснажном судском пресудом јер закључењем судског поравнања престаје да тече парница, док ће евентуалну нову тужбу о предмету расправљања у коме је већ закључено судско поравнање суд да одбаци јер се постигнуто и закључено судско поравнање има сматрати пресуђеном ствари.

Споразум о судском поравнању, иако се у Закону изричито не наводи, по својој правној снази изједначава се са правоснажном пресудом.³⁰ Сходно наведеном, закључено судско поравнање спречава могућност поновног вођења парничног поступка по истом предмету у којем је закључено судско поравнање. Наведено упућује на јасан закључак да је положај парничних странака код закљученог судског поравнања у погледу правне безбједности по закљученом судском поравнању у потпуности изједначен са положајем парничних странака по правоснажној пресуди.

30 То се неизравно може закључити из одредаба члана 93. ЗПП ФБиХ а према којим је суд дужан током цијелог поступка по службеној дужности пазити води ли се парница у предмету у којем је раније била закључена судска нагодба, и ако утврди да се парница води о предмету у којем је већ била закључена судска нагодба суд ће одбацити тужбу. Такођер, на такав закључак упућује и одредба члана 209. која прописује разлоге који чине битну повреду одредаба парничног поступка из које произилази да постоји битна пореда одредаба парничног поступка уколико је суд мериторно одлучио о захтјеву у којем већ тече парница, или којег се тужилац одрекао или о којем је већ прије правомоћно пресуђено, или о којем је већ закључена судска нагодба, или нагодба која по посебним прописима има снагу судске нагодбе. Више о томе: Ј. Чизмић, Коментар, 2016, стр. 324.

Такође, споразум о судском поравнању има снагу извршне исправе и на основу њега може да се покрене извршни поступак, па у извршном поступку поступајући извршни суд нема овлашћење да испитује подобност закљученог судског поравнања за извршење, јер је та претпоставка утврђена пред судом пред којим је склопљено поравнање.³¹ У погледу правног дејства закљученог судског поравнања као извршне исправе, положај парничних странака је исти као и код правоснажне пресуде као извршне исправе. Можда је положај парничних странака код судског поравнања чак и повољнији, из разлога што оно моментом закључења постаје извршна исправа, те парничне странке, нарочито странка која црпи одређена права из поравнања, тако закључено поравнање може одмах након његовог закључења да користи као извршну исправу. За разлику од судског поравнања, судска пресуда постаје правоснажна знатно доцније, након што другостепени суд у жалбеном поступку својом одлуком одлучи о основаности жалбе. Узимајући у обзир наведено, може се констатовати да се правно дејство судског поравнања манифестује одмах по његовом закључењу, док је дејство донесене пресуде у спроведеном поступку одложног карактера. У том је погледу правни положај парничних странака код закључења судског поравнања знатно повољнији.

Диспозитивно овлашћење парничних странака огледа се у чињеници да странке судско поравнање могу да закључе у току цијелог поступка, па чак и у току поступка пред другостепеним судом, што подразумијева да је остављена могућност парничним странкама на закључење судског поравнања и након доношења мериторне одлуке (првостепене пресуде) све до њене правоснажности, односно доношења другостепене одлуке по жалби странака у спору.³² Оваква законска могућност остављена је пар-

31 А. Јакшић, Грађанско процесно право, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2010, стр. 498.

32 Корисно је напоменути да ово унапређење текста има упоришта у препорукама Комитета министара Савјета Европе које мјерама о спречавању преоптерећености судова позивају на охрабрење пријатељског рјешавања спора и закључење поравнања између странака (приједлог новеле, Образложење стр. 41), Препоруком R (86) 12. Комитета министара Савјета Европе о мјерама за спречавање и смањивање преоптерећености судова позивају се државе чланице да између осталог охрабре пријатељско рјешење спора, односно закључење поравнања између странака. Окончање спора закључењем судског поравнања треба да има приоритет па се предложеним измјенама јасније одређују временске границе за закључење судског поравнања тако да странке могу да закључе судско поравнање у току цијелог поступка до његовог правоснажног окончања. Ј. Чизмић, 2016, стр. 311.

ничним странкама како би им се омогућио један коректан, пријатељски начин рјешавања спора мирним путем, иако у тој ситуацији постоји већ првостепена одлука, која, иако неправоснажна, ипак код обје парничне странке носи одређену дозу неизвјесности у смислу да другостепени суд може и другачије да одлучи о предметној правној ствари. Та и даље присутна неизвјесност, те могућност пријатељског споразумног рјешења спора, оставља могућност парничним странкама да и након доношења првостепене пресуде све до њене правоснажности закључе споразум о судском поравнању те на тај начин спор ријеше мирним путем.³³

У случају да парничне странке изразе интерес за закључење судског поравнања након доношења мериторне одлуке, поставља се питање пред којим судом ће странке закључити судско поравнање, те каква је правна судбина донесене пресуде и који суд ће да одреди правну судбину пресуде. Уколико постоји изражена сагласност и воља парничних странака за закључењем судског поравнања и након доношења првостепене одлуке, парничне странке закључиће судско поравнање пред другостепеним судом пред којим је у току поступак по жалби. Након што другостепени суд прихвати судско поравнање које странке потпишу и на тај начин га закључе, другостепени суд вратиће цјелокупан спис првостепеном суду како би одлучио о правној судбини првостепене пресуде како је то и прописано законом о парничном поступку, на начин да ће првостепени суд рјешењем утврдити да је првостепена пресуда без дејства.³⁴ Судско поравнање карактерише диспозитивно овлашћење парничних

33 Под пријатељским односом подразумева се постизање договора између парничних странака на основу међусобног договора и изналажења најприхватљивијег рјешења за обје странке у односу на предметни спор. Такође, под пријатељским односом се подразумева и однос парничних странака након закљученог судског поравнања. Наиме, врло је вјероватно да однос између странака након закљученог судског поравнања није исти као и након правоснажне пресуде. Рјешавањем спора правоснажном пресудом, непријатељски однос и јаз између парничних странака остаје, а у одређеним случајевима се и продубљује, тако што парничне странке улазе у друге парничне поступке, а све с циљем стварања већег јаза у грађанскоправним односима. Док код судског поравнања постигнутог споразумом и донекле међусобним разумијевањем парничних странака, заиста такав међусобни однос парничних странака оставља могућност и шансу да њихови односи након закључења судског поравнања буду бољи па чак и пријатељски, што у коначници јесте у интересу сваког друштва.

34 Члан 87. став 2. ЗПП-а ФБиХ из 2003/2015 – Ако је судско поравнање закључено након доношења првостепене пресуде, првостепени суд донијеће рјешење којим ће утврдити да је првостепена пресуда без дејства.

странака јер се оно може сачинити само уз сагласност и дјеловање обију парничних странака. За разлику од пресуде која може да се побија жалбом, закључено судско поравнање не оставља такву могућност парничним странкама. Није допуштена могућност парничним странкама да закључено судско поравнање оспоравају и побијају жалбом, што у коначници упућује на закључак да се закључењем судског поравнања парничним странкама пружа већа правна безбједност, у односу на правну безбједност коју остварују доношењем првостепене пресуде. Истини на вољу, парничним странкама је остављена могућност побијања судског поравнања, али само у тачно одређеним случајевима. С обзиром на то да је за закључење судског поравнања као битан предуслов потребна сагласност и воља странака, уколико је постојало одсуство једног од наведених услова, а ипак је закључено судско поравнање, парнична странка која има правни интерес може да побија такво поравнање, али само тужбом, притом доказујући да је судско поравнање закључено у заблуди, под принудом или усљед преваре, како то прописује одредба члана 92 Закона о парничном поступку.³⁵ Само у случају постојања неких од наведена три разлога незадовољна парнична странка може да побија закључено судско поравнање, тако што ће да поднесе тужбу ради поништења судског поравнања. Незадовољна парнична странка може да поднесе тужбу у року од три мјесеца од дана сазнања за разлоге побијања, а најдоцније у року од пет година од дана закључења судског поравнања. У случају да судско поравнање буде поништено, поступак који је био окончан судским поравнањем наставиће се као да судско поравнање није ни донесено.³⁶

Један од могућих разлога који чини повољнијим исход судског поступка за једну од парничних странака у односу на могуће постизање судског поравнања јесте врло вјероватна извјесност успјеха једне од парничних странака у току поступка. Наиме, постоје одређени судски спорови који су такве природе да је исход судског поступка врло вјероватно предвидив. С обзиром на то да је у таквом спору парнична странка готово сигурна у могући исход поступка, она због наведене чињенице нема интерес за

35 Члан 92. ЗПП-а ФБиХ – (1) Судско поравнање може се побијати само тужбом. (2) Судско поравнање се може побијати ако је закључено у заблуди или под утицајем принуде или преваре. (3) Тужба из става 1. овог члана се може поднијети у року од три мјесеца од дана сазнања за разлоге побијања, а најдоцније у року од пет година од дана закључења судског поравнања. (4) Ако судско поравнање буде поништено, поступак се наставља као да судско поравнање није ни било закључено.

36 Члан 92. ЗПП-а ФБиХ.

закључење било каквог судског поравнања јер тежи ка повољнијем праву које ће постићи мериторном одлуком суда, него што би то било право које би постигла закључењем судског поравнања.

1.7. Околности које отежавају могућност закључења судског поравнања

Један од веома значајних разлога који спречавају могућност закључења судског поравнања у току парничног поступка јесте правни положај пуномоћника односно законских заступника парничних странака у току поступка. Најчешће се као пуномоћници парничних странака у току парничног поступка појављују запосленици парничних странака, који немају овлашћења за закључење судског поравнања. С обзиром на то да већина таквих пуномоћника долази из јавних предузећа, код таквих субјеката важи неписано правило да је боље да суд пресудом одлучи о предмету спора, па макар то било и мање повољно за јавно предузеће као парничну странку, у односу на могући исход поступка постигнут судским поравнањем који је знатно повољнији по то исто јавно предузеће.

Скоро идентична је ситуација код заступника државе и њених административних јединица који се у парничним поступцима појављују као заступници парничних странака по закону. У улози заступника по закону у току парничних поступака најчешће се појављују правобраниоци, који у складу са законима о правобранилаштвима имају надлежност да штите својину и својинске интересе државе и њених органа.³⁷ Међутим, исти ти

37 На нивоу Босне и Херцеговине правобранилачка функција је организована и уређена Законом о Правобранилаштву Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 8/02). На нивоу Федерације Босне и Херцеговине правобранилачка функција је организована и уређена у складу са Законом о Федералном правобранилаштву ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине", бр. 2/95, 12/98, 18/00, 61/06); на нивоу Републике Српске правобранилачка функција уређена је и прописана Законом о Правобранилаштву Републике Српске ("Сл. гласник РС", бр. 16 од 25. фебруара 2005, 77/06, 119/08, 78/11); на нивоу Унско-санског кантона те општина које се налазе унутар тог кантона правобранилачка функција је уређена Законом о Правобранилаштву Унско-санског кантона ("Службени гласник", бр. 20/04), на нивоу Посавског кантона те општина које се налазе унутар тог кантона правобранилачка функција уређена је Законом о Правобранилаштву Посавског кантона ("Народне новине", бр. 9/08); на нивоу Тузланског кантона те општина које се налазе унутар тог кантона, правобранилачка функција уређена је Законом о Правобранилаштву Тузланског кантона ("Службене новине", бр. 4/04); на нивоу Зеничко-до-

заступници, нажалост, немају законско овлашћење да у току парничног поступка, као начин рјешавања судског спора прихвате могућност закључења судског поравнања. Улога правобранилаца и обим њихових овлашћења на најбољи начин дошли су до изражаја у судским поступцима у којима су у протеклом периоду предметом расправљања била права тужилаца из радног односа. Такви судски поступци водили су се о правима тужилаца као запосленика, која проистичу из колективних уговора. У протеклих десет година овакви спорови јављали су се у континуитету. Када су у питању правни ставови судова у погледу права тужилаца на потраживања из радног односа, у поступцима у којима се као заступници тужених појављују правобраниоци, ти правни ставови били су јасни и познати и суду и парничним странкама, почевши од правних ставова првостепених судова, правних ставова другостепених судова, правних ставова Врховног суда Федерације БиХ, као и правних ставова Уставног суда БиХ. Међутим, и поред тога правобраниоци као законски заступници у континуитету су истим чињеничним и правним ставовима оспоравали тужбене захтјеве, свјесно се на тај начин упуштали у оспоравање тужбених захтјева и судско расправљање, унапријед знајући какав ће бити исход таквог судског поступка. Таква улога и начин поступања правобранилаца као законских заступника је донекле сасвим разумљив и очекиван управо зато што правобраниоци у току трајања судских поступака нису имали ни овлашћења ни надлежност да закључују судско поравнање у таквим судским

бојског кантона те општина које се налазе унутар тог кантона правобранилачка функција уређена је Законом о Правобранилаштву Зеничко-добојског кантона ("Службене новине", бр. 14/08); на нивоу Босанско-подрињског кантона те општина које се налазе унутар тог кантона правобранилачка функција уређена је Законом о Правобранилаштву Босанско-подрињског кантона ("Службене новине", бр. 1/06, 14/08); на нивоу Средњобосанског кантона те општина које се налазе унутар тог кантона правобранилачка функција уређена је Законом о Правобранилаштву Средњобосанског кантона ("Службене новине", бр. 6/97, 8/98); на нивоу Херцеговачко-неретванског кантона те општина које се налазе унутар тог кантона правобранилачка функција уређена је Законом о Правобранилаштву Херцеговачко-неретванског кантона ("Народне новине", бр. 8/99); на нивоу Западнохерцеговачког кантона те општина које се налазе унутар тог кантона правобранилачка функција уређена је Законом о Правобранилаштву Западнохерцеговачког кантона ("Народне новине", 13/07); на нивоу Сарајевског кантона те општина које се налазе унутар тог кантона правобранилачка функција уређена је Законом о Правобранилаштву Сарајевског кантона ("Службене новине", бр. 33/08); на нивоу Ливањског кантона те општина које се налазе унутар тог кантона правобранилачка функција уређена је Законом о Правобранилаштву Ливањског кантона ("Народне новине", бр. 1/97).

поступцима којих је био велики број. Такво ограничење овлашћења законских заступника правобранилаца или пуномоћника, запосленика јавних предузећа, у погледу овлашћења, између осталог и за закључење судског поравнања, у коначници се посљедично одразило на штету парничних странака које су заступали. Да су заступници по закону или пуномоћници – запосленици, у току судских поступака, између осталог, имали потребна овлашћења за закључење судског поравнања, они би у горе наведеним судским поступцима евентуалним закључењима судског поравнања или рјешењем судског спора на други начин могли да избјегну веома значајне износе обавеза по парничне странке које заступају, а који се односе на законске затезне камате и судске трошкове поступка. Те обавезе су у свим тим спроведеним поступцима у коначници утврђене и досуђене у корист тужилаца, радника, а на штету тужених које заступају законски заступници, правобраниоци и пуномоћници – запосленици тужених. Таквим начином и правним приступом пуномоћника јавних предузећа те законских заступника правобранилаца велики број судских поступака био би ријешен веома брзо без непотребног судског парничења.

Колико је у судским поступцима заиста присутно окончање судских поступака по основу судског поравнања као једног од могућих начина рјешавања судског спора, на најбољи начин показује истраживање спроведено на нивоу Општинског суда у Зеници. Предметно истраживање је спроведено за календарску 2015. и 2016. годину.

У току 2015. године Општински суд у Зеници је запримио укупно 6.852 парнична предмета. Од укупног броја запримљених парничних списа у току 2015. године, путем судског поравнања ријешена су укупно 162 судска поступка, односно процентуално посматрано, по основу судског поравнања ријешено је 2,4% судских поступака у односу на укупан број судских парничних поступака који су започети у току 2015. године.

У току 2016. године Општински суд у Зеници запримио је укупно 6.220 парничних предмета. Од укупног броја запримљених парничних списа у току 2016. године, путем судског поравнања као једног од могућих начина рјешавања судског поступка ријешена су укупно 193 судска поступка, односно процентуално посматрано, ријешено је 3,1% судских поступака у односу на укупан број судских парничних поступака који су започети у току 2016. године. Наведени број и постотак закључених судских поравнања у односу на укупан број запримљених парничних предмета, на јасан начин показује да судско поравнање, као један од могућих алтернативних начина рјешавања судског парничног спора, није на одговарајући начин уређено у току парничног поступка.

У циљу утврђивања стварних узрока тако занемаривог броја поступака окончаних закључењем судског поравнања као једног од начина алтернативног рјешења спора, извршено је даље истраживање предмета у којима је закључено судско поравнање, односно истражено је у колико су судских поступака, у којима је закључено судско поравнање, као законски заступници учествовали правобраниоци или пуномоћници, запосленици јавних предузећа.

Од укупно 162 закључена судска поравнања у 2015. години, само три судска поравнања закључена су у парничним поступцима у којима су као законски заступници учествовали правобраниоци, што процентуално износи 1,1% судских поступака у односу на укупан број закључених судских поравнања, или 0,043% судских поступака у односу на укупан број судских поступака вођених у 2015. години.

Када су у питању пуномоћници, запосленици јавних предузећа као странака у судском поступку, од укупно 162 закључена судска поравнања у 2015. години, у шест судских парничних поступака закључена су судска поравнања у којима су као пуномоћници учествовали запосленици јавних предузећа, што процентуално износи 4,6% судских поступака у односу на укупан број закључених судских поравнања, или 0,087% судских поступака у односу на укупан број вођених судских поступака у 2015. години.

У 2016. години од укупно 6.220 вођених судских поступака, у 193 поступка закључена су судска поравнања. Од укупног броја закључених судских поравнања, заступници правобраниоци учествовали су у четири поступка у којима су закључена судска поравнања, што процентуално износи 2,1% судских поступака, од укупног броја закључених судских поравнања или 0,064% судских поступака у односу на укупан број вођених судских поступака у 2016. години.

Када су у питању пуномоћници, запосленици јавних предузећа као странака у судском поступку, од укупно 193 закључена судска поравнања у 2016. години, запосленици јавних предузећа као пуномоћници учествовали су у девет судских поступака у којима су закључена судска поравнања, што процентуално износи 4,6% судских поступака у односу на укупан број закључених судских поравнања, или 0,014% судских поступака у односу на укупан број вођених судских поступака у 2016. години.

У свим поступцима у којима су као законски заступници учествовали правобраниоци, у којим је дошло до закључења судског поравнања, правобраниоци су били у улози законских заступника тужилаца. У наведеним поступцима приликом закључења судског поравнања тужени је у цијелости преузео све обавезе из тужбеног захтјева, а парничне странке су судским

поравнањем само уредиле за туженог повољнији период начина измирења обавеза у односу на период који би суд утврдио мериторном одлуком.

Управо наведени резултати јасно показују да је веома мали, скоро занемарив, број парничних поступака који су ријешени закључењем судског поравнања, а у којима се као парничне странке појављују пуномоћници, запосленици јавних предузећа, или правобраниоци као заступници државе и њених административних јединица, а који учествују у веома великом броју парничних поступака. Као што је претходно истакнуто, главни и искључиви разлог зашто су у веома малом броју судских поравнања заступљени као пуномоћници заступници – запосленици парничних странака или законски заступници правобраниоци, лежи у чињеници што горе наведени заступници не располажу дискреционим законом прописаним овлашћењима на основу којих би у току парничног поступка изабрали најповољнији и најприхватљивији начин рјешења судског спора по странке које заступају, па између осталог и рјешење спора закључењем судског поравнања. Иако су бројне предности које правни положај парничних странака чине повољнијим у случају закључења судског поравнања у односу на правни положај парничних странака у поступку судског одлучивања, можемо да закључимо да још увијек постоји недовољан број поступака који су ријешени закључењем судског поравнања у односу на укупан број вођених парничних поступака.

1.8. Приједлог рјешења *de lege ferenda* која ће омогућити већу заступљеност судског поравнања као начина окончања парничног спора

У циљу што већег мотивисања парничних странака да у току парничног поступка користе могућност закључења судског поравнања као једног од алтернативних начина рјешења спора, цијеним неопходним да се законом изричито пропише императивна дужност суда да непосредно прије отварања припремног рочишта упозна парничне странке са њиховом могућности закључења судског поравнања те их позове на закључење судског поравнања у конкретном предмету расправљања, уз потпуно уважавање права парничних странака на приступ суду и право на судску заштиту, те обавезно вођење рачуна о начелу непристрасности суда. Ова императивна дужност је потребна из разлога што улога и активност суда у погледу

иницирања могућности закључења судског поравнања, како су прописане постојећим законским одредбама, нису најбоље схваћене и прихваћене у свакодневном раду судија, тако да се поступајуће судије веома често упусте у ток парничног поступка, а да претходно не позову парничне странке на могуће рјешење спора путем судског поравнања. У почетном стадијуму парничног поступка није реално да се очекује да парничне странке у масовном броју прихвате судско поравнање као начин рјешења спора, међутим, након што буду спроведени докази, у већини предмета спорне ствари парничним странкама буду много јасније и оне могу да на основу резултата спроведених доказа изведу јасан закључак о могућем исходу поступка, због чега цијеним веома корисним да се пропише императивна дужност суда да позове парничне странке на могућност закључења судског поравнања и након извођења доказа.

Као што је претходно истакнуто, један од битних разлога зашто парничне странке у току парничног поступка не прихватају закључење судског поравнања, јесте управо тај што те парничне странке заступају пуномоћници, најчешће запосленици тих парничних странака или заступници правобраниоци, који немају ни овлашћење ни надлежност за закључење судског поравнања, због чега веома често, иако свјесни могућег исхода поступка, не прихватају судску нагодбу као повољнији начин рјешења спора, него бирају по своју странку мање повољну опцију, а то је судско одлучивање. Наиме, када су у питању повјерена јавна овлашћења, у нашем друштву влада правило досљедне, буквалне примјене закона, које је доминантније у односу на правило једног домаћинског добронамјерног односа према повјереним пословима. Промјеном друштвене свијести, те промјеном легислативе којом би пуномоћницима запосленицима као и заступницима правобраниоцима, као правним стручњацима, било законски прописано дискреционо овлашћење и обавеза избора најповољнијег права по странке које заступају, судско поравнање, као начин рјешавања парничног спора, засигурно би било много више заступљено у току судских поступака, усљед чега би дошло до растеређења судова, те драстичног смањења броја једнообразних судских поступака, а све наведено би битно утицало на правни положај парничних странака у току парничног поступка.

Такође, једна од промјена која би у битноме допринијела повећању броја закључених судских поравнања јесте могућност да парничне странке буду ослобођене обавезе плаћања судске таксе у случају закључења судског поравнања. У складу са постојећом легислативом,³⁸ постоји обавеза плаћања судске таксе на закључено судско поравнање. Међутим, уколико би странке приликом закључења судског поравнања биле ослобођене плаћања судске таксе у цијелости, наведена чињеница била би засигурно мотив више да се парничне странке из економских разлога одлуче на рјешавање спора закључењем судског поравнања у односу на судско одлучивање и на тај начин смање укупне трошкове. Судска такса јесте приход државе односно њених органа, међутим, цијеним да ће држава да оствари много већи приход кроз уштеду непотребних трошкова и на тај начин ослобађајући поступајућег судију од непотребног судовања, у односу на приход који би био реално очекиван да је такса на судско поравнање наплаћена. Сва наведена предложена законска рјешења би засигурно створила правну претпоставку да парничне странке, као и њихови пуномоћници и законски заступници, у току парничног поступка препознају најпогодније законом допустиве правне механизме по странке које заступају, па понекад као веома добре прихвате и начине рјешавања парничног спора путем закључења судског поравнања као најповољнијег могућег начина рјешења спора у односу на окончање парничног поступка мериторном одлуком.

---

38 Закон о судским таксама Зеничко-добојског кантона, бр. 12/09, Закон о измјенама и допунама Закона о судским таксама Зеничко-добојског кантона, бр. 4/11, Закон о измјенама и допунама Закона о судским таксама Зеничко-добојског кантона, бр. 7/11, Закон о измјенама и допунама Закона о судским таксама Зеничко-добојског кантона, бр. 9/13.

2. СУДСКО ПОРАВНАЊЕ

2.1. Уводне напомене

Судско поравнање по својој природи представља споразум странака тј. уговор којим странке уређују своје грађанскоправне односе који могу слободно да располажу у парници, закључен у писменом облику и допуштен од суда. Тај уговор има својство правоснажности, а ако се њиме утврђује обавеза на неку чинидбу, тада има и својство извршности. За судско поравнање у процесном смислу карактеристичне су три ствари. Прво, закључењем судског поравнања парница престаје да тече, јер престаје потреба за судском заштитом у спорном односу странака. Друго, нова парница о предмету о којем је раније било закључено судско поравнање између истих странака више није допуштена. Треће, дејство судског поравнања којим је предвиђено испуњење неке обавезе састоји се у томе што судско поравнање има снагу извршног наслова. На основу записника у којем је садржано судско поравнање, странка од суда може да захтијева да се спроведе принудно остварење потраживања на које према садржају поравнања има право. Судско поравнање регулисано је одредбама процесних закона о парничном поступку на нивоу државе БиХ,³⁹ ентитета⁴⁰ и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. У погледу уређења овог процесног института нема разлика у законодавству, те може да се закључи да је судско поравнање на јединствен начин регулисано на читавом подручју Босне и Херцеговине.⁴¹ Материјалним прописом, Законом о облигационим односима, регулисано је вансудско поравнање, глава ХЛ »Поравнање« и то члановима од 1089. до 1104. Међутим, вансудско поравнање које стран-

39 Закон о парничном поступку пред Судом Босне и Херцеговине (»Службени гласник БиХ«, бр. 36/04, 84/07, 58/13 и 94/16, даље ЗПП БиХ). Овим законом судско поравнање је регулисано у седам чланова и то од члана 54. до члана 61.

40 Закон о парничном поступку (»Службене новине Федерације БиХ«, бр. 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15, даље ЗПП ФБиХ), Закон о парничном поступку (»Службени гласник Републике Српске«, бр. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 и 61/13, даље ЗПП РС). Судско поравнање овим законима је такођер регулисано у седам чланова и то од члана 87. до члана 94.

41 Закон о парничном поступку Брчко дистрикта БиХ (»Службени гласник Брчко дистрикта БиХ«, бр. 28/18, даље ЗПП БД). Исто тако судско поравнање је и овим законом регулисано у седам чланова и то од члана 210. до члана 217.

ке могу да закључе у спорној ствари, које је такођер уговор између странака, нема својство правоснажности, а то даље значи ни могућност покретања извршења и то је само једна од основних разлика у односу на судско поравнање. Рад на задану тему има за циљ да судско поравнање приближи грађанима и упозна их са предностима закључења поравнања у судском поступку, као и да олакша судијама и пуномоћницима странака закључење поравнања кроз одговор на одређена спорна питања која се појављују у поступцима пред судовима приликом његовог закључења и реализације. Такође, даће се приказ судског поравнања како је дефинисано у теорији, али и његова практична примјена у судској пракси.

Судско поравнање се развило у посебан правни институт још у римском праву, тако да су већ тада биле уобличене обје (данас постојеће) правне форме поравнања: вансудско и судско.⁴² Међутим, у форми у каквој га познајемо данас, судско поравнање је први пут било регулисано Законом о судском поступку у грађанским парницама Краљевине СХС из 1929. године, потом законима о парничном поступку ФНРЈ/СФРЈ – 1957. године и 1977. године, затим у Федерацији БиХ 1998. године, у Брчко дистрикту БиХ 2000. године, те 2003. године у Федерацији БиХ и Републици Српској. У уређењу поравнања није било суштинских разлика те се између ових закона могу повући паралеле да се оно закључује о предмету спора, уноси се у записник и има снагу извршног наслова на основу којег може да се тражи принудно извршење. Оно у чему се разликује судско поравнање како је данас регулисано у односу на раније уређење јесте могућност његовог побијања. Теоријска, а и судска дилема у погледу могућности побијања судског поравнања (тужбом или ванредним правним лијеком понављања поступка), разријешена је доношењем новог Закона о парничном поступку којим је изричито прописано да судско поравнање може да се побија само тужбом.

2.2. Упоредноправни приказ судског поравнања у земљама које су настале дисолуцијом СФРЈ

У овом раду даће се приказ судског поравнања у Републици Хрватској, Републици Србији и другим земљама које су настале дисолуцијом СФРЈ с обзиром на то да су њихови парнични поступци утемељени на

42 Чалија, Б. – Омановић, С.; Грађанско процесно право, Универзитет у Сарајеву Правни факултет, Сарајево, 2000, стр. 244.

одредбама парничних поступака бивше Југославије из 1957. и 1977. године и због чињенице да су измјене које су настале у њиховим парничним поступцима у великој мјери сличне рјешењима из парничних поступака који се примјењују на подручју БиХ. Различита рјешења у регулисању судског поравнања, у оном дијелу у којем постоје, могу да буду корисна основа за евентуална размишљања *de lege ferenda*. Поред наведеног рад садржи и релевантну судску праксу ових држава у погледу института судског поравнања, с обзиром на то да је она у већем дијелу регулисана на идентичан начин, тако да стајалишта судова из ових земаља могу да буду од помоћи домаћим судовима. У Републици Хрватској судско поравнање регулисано је Законом о парничном поступку (даље ЗПП РХ), глава двадесет друга “Судска нагодба”, и то у члановима од 321. до 325, дакле, у само четири члана.⁴³ Чланом 321. став 1. ЗПП РХ регулисано је да странке могу током цијелог поступка пред парничним судом до његовог правоснажног окончања да закључе поравнање о предмету спора (судско поравнање), па и током поступка пред другостепеним судом до доношења другостепене одлуке поводом жалбе. Идентично као и одредбе закона о парничним поступцима на подручју БиХ регулишу питање до када може да се закључи поравнање, а то је до правоснажног окончања поступка. ЗПП РХ је регулисано да се поравнање у правилу закључује пред првостепеним судом,⁴⁴ а изузетак би се односио и на могућност закључења поравнања и у жалбеном поступку пред другостепеним судом ако се одржава сједница вијећа уз учешће странака (члан 362. став 2) или расправа (члан 373.б став 2), када поравнање може да се закључи и пред тим судом.⁴⁵ Ако странке закључе поравнање након доношења првостепене одлуке, а прије доношења другостепене одлуке поводом жалбе, суд

43 »Службени лист СФРЈ«, бр. 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, »Народне новине«, бр. 53/91, 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 43/13 и 89/14.

44 Ако странке хоће закључити нагодбу пред првоступањским судом након доношења првоступањске одлуке док је поступак у поводу жалбе у тијеку пред другоступањским судом, првоступањски ће суд без одгоде затражити – телефоном, телефаксом или електроничком поштом – од другоступањског суда да га се обавијести о томе је ли већ одлучено у поводу жалбе те обавијестити тај суд да странке намјеравају закључити судску нагодбу. Првоступањски суд ће странкама допустити закључење нагодбе након што га другоступањски суд обавијести да још увијек није одлучено у поводу жалбе и да је застао с поступком док се поступак закључења нагодбе не доврши (чл. 321. ст. 7. ЗПП РХ).

45 Законом о измјенама и допунама Закона о парничном поступку (»Народне новине«, бр. 57/11) иза става 5. члана 321. додати су ставови 6. до 8.

пред којим је поравнање закључено рјешењем ће укинути донесену првостепену одлуку и утврдиће да је тужба повучена, осим ако странке нису другачије ријешиле то питање у закљученом поравнању (чл. 321. ст. 8. ЗПП РХ).⁴⁶

У погледу садржаја поравнања идентична су рјешења и у БиХ и Републици Хрватској, тако судско поравнање може да се односи на цијели тужбени захтјев или на један његов дио.

Када су у питању располагања странака која су противна принудним прописима, те када странке пред судом не могу да закључе поравнање, идентично је рјешење и у ЗПП РХ и у законима о парничном поступку на подручју БиХ и ово рјешење је преузето из Закона о парничном поступку из 1977. године.⁴⁷

ЗПП РХ је у потпуности задржао рјешење Закона о парничном поступку из 1977. године у погледу форме закључења поравнања. Тако, споразум странака о поравнању уноси се у записник. Поравнање је закључено кад странке након прочитаног записника о поравнању потпишу записник. Странкама ће се на њихов захтјев издати овјерен препис записника у који је унесено поравнање. Како се види у односу на рјешења закона о парничном поступку на подручју БиХ, према ЗПП РХ поравнање је закључено кад странке након прочитаног записника о поравнању потпишу записник, док је у БиХ поравнање закључено кад странке потпишу записник. Из овог произлази да је законодавац код регулисања поравнања на подручју БиХ изоставио дио који је предвиђао да странке обавезно читају записник.⁴⁸

46 Закони о парничном поступку на подручју БиХ ову ситуацију другачије регулишу, тако ако је судско поравнање закључено након доношења првостепене пресуде, првостепени суд донијеће рјешење којим ће да утврди да је првостепена пресуда без дејстава/дјеловања (чл. 87. ст. 2. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, чл. 54. ст. 2. ЗПП БиХ и чл. 210. ст. 2. ЗПП БДБиХ). Суд ће рјешењем утврдити да је првостепена пресуда без дејства и да је жалилац одустао од жалбе, ако су странке закључиле судско поравнање у току поступка по жалби (чл. 224а. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, чл. 191а. ЗПП БиХ и чл. 344. ЗПП БДБиХ).

47 Пред судом се не може закључити поравнање у погледу захтјева којим странке не могу располагати (чл. 3. ст. 3). Кад суд донесе рјешење којим не дозвољава поравнање странака, застаће с поступком док ово рјешење не постане правоснажно (чл. 321. ЗПП из 1977. године).

48 Иако се записник саставља тако да судија казује гласно записничару шта ће унијети у записник, те да странке имају право да прочитају записник или да захтијевају да им се прочита (чл. 375. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, чл. 312. ЗПП БиХ, чл. 85. ЗПП БДБиХ регулише да се припремно рочиште и главна расправа тонски снимају, с тим да судија може да одреди да се тонски снимак у цјелини или дјеломично препише), држимо да је и на подручју БиХ требало да се задржи раније рјешење којим је било предвиђено да странке обавезно читају записник у којем је садржано поравнање, а ово из разлога што је поравнање спо-

У погледу дејства судског поравнања, у потпуности је исто рјешење у законима о парничном поступку на подручју Републике Хрватске и БиХ, тако да ће суд у току цијелог поступка по службеној дужности да пази да ли се парница води о предмету о којем је раније било закључено судско поравнање и ако утврди да се парница води о предмету о којем је већ закључено судско поравнање, одбациће тужбу.

ЗПП РХ је задржао раније рјешење којим лице које намјерава да подигне тужбу може преко нижег суда првог степена на чијем подручју противна страна има пребивалиште да покуша да постигне поравнање. Суд којем је такав приједлог упућен позваће противну страну и упознати је с приједлогом о поравнању. Трошкове тог поступка подмирује подносилац приједлога.⁴⁹ ЗПП РХ не садржи рјешење као што садрже рјешења закона о парничном поступку на подручју БиХ да се судско поравнање може побијати само тужбом.⁵⁰

Судско поравнање у Закону о парничном поступку Републике Србије⁵¹ регулисано је у Глави ХХИВ која носи наслов “Судско поравнање” и такође је регулисано у четири члана почевши од члана 336. до 340. Чланом 336.

разум странака којим оне уређују своје односе, тако да је упутно да га прије потписивања прочитају. Поред наведеног, одредбе члана 195. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, члана 162. ЗПП БиХ и члана 315. ЗПП БДБиХ “Исправљање пресуде” односе се искључиво на могућност исправке пресуде и рјешења као одлуке суда, а никако на могућност исправке судског поравнања без обзира на то што је оно закључено у току парничног поступка, тако да би читањем записника странке могле одмах да уоче погрешке у именима и бројевима, као и друге очигледне погрешке у писању и рачунању и да траже њихово исправљање, прије него што потпишу поравнање.

- 49 Закони о парничном поступку на подручју БиХ не садрже одредбе ранијег члана 305. ЗПП-а из 1977. године који је предвиђао могућност закључења тзв. ванпарничног или преторског поравнања, иако су нацрти ентитетских закона о парничном поступку то садржавали. Мишљења смо да је потребно да се утврди да ли у Републици Хрватској странке користе могућност закључења поравнања прије подношења тужбе, те ако та одредба показује резултате, да се и код нас *de lege ferenda* размисли о враћању те одредбе у законе о парничном поступку.
- 50 Закон о парничном поступку не садржи одредбе о средствима побијања судске нагодбе. Но, у пракси и теорији изражен је став да се не може побијати редовним правним лијековима управо због изједначености с правоћном пресудом, а с обзиром на њезина обвезноправна својства, судску нагодбу може се побијати или утврђивати ништавом по правилима грађанског материјалног права (Врховни суд Републике Хрватске, Рев 505/2008-3, 28. октобар 2008. године).
- 51 »Службени гласник РС«, бр. 72/11, 49/13 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/14 и 87/18.

став 1. напријед цитираног закона регулисано је да ће суд у току поступка да укаже странкама на могућност да се поравнају пред судом.⁵² Као што је на подручју БиХ регулисано да судско поравнање може да се закључи током цијелог поступка до његовог правоснажног окончања, идентично је и регулисано у Закону о парничном поступку Републике Србије. За разлику од уређења у БиХ, у Републици Србији законодавац је одредио да ако је судско поравнање закључено послје доношења првостепене одлуке, суд ће да донесе рјешење којим ће да утврди да је првостепена пресуда без дејства и да обустави поступак.⁵³ Дакле, у Републици Србији поступак се обуставља, а што код нас није одређено, него се само утврђује да је првостепена пресуда без дејства, а ако се судско поравнање закључује пред другостепеним судом, констатује се и да је жалилац одустао од жалбе, те је на тај начин окончан предметни поступак.

Везано за закључење поравнања у погледу захтјева којим странке не могу да располажу, идентична су рјешења у законима о парничном поступку у БиХ и Републици Србији – ако странке садржином поравнања коју су предложиле располажу захтјевима којима не могу да располажу, суд доноси рјешење којим не дозвољава поравнање странака, те застаје с поступком док ово рјешење не постане правоснажно.⁵⁴

Чланом 337. Закона о парничном поступку Републике Србије прописано је да се споразум странака о поравнању уноси у записник. Поравнање је закључено кад странке послје прочитаног записника о поравнању потпишу записник. Странкама се издаје овјерен препис записника у коме је садржано поравнање, које има исто дејство као и судска пресуда. У погледу поступка закључења поравнања, како се види, нема суштинске разлике између законодавства у БиХ и Закона о парничном поступку Републике Србије, изузев што и у ЗПП РС, као што је раније било регулисано парничном процедуром, а што је и сада регулисано у Републици Хрватској, странке обавезно читају садржај судског поравнања, а што у

52 Одредбе закона о парничном поступку на подручју БиХ у овом дијелу на нешто другачији начин регулишу настојање суда да странке закључе поравнање. Наиме, у смислу одредаба чл. 88. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, чл. 55. ЗПП БиХ и чл. 211. ЗПП БДБиХ, суд ће на начин који не угрожава његову непристрасност, на припремном рочишту, као и током цијелог поступка, настојати да странке закључе судско поравнање. У циљу доприноса поравнању суд може, када оцијени да је то основано, странкама да предложи како да се поравнају, водећи рачуна о жељама странака, природи спора, односима међу странкама и другим околностима.

53 Види члан 336. став 3. Закона о парничном поступку Републике Србије.

54 Види члан 336. ставове 4. и 5. Закона о парничном поступку Републике Србије.

законима о парничном поступку на подручју БиХ није прописано. Оно што је важно да се нагласи на овом мјесту јесте то да ни ЗПП РХ а ни Закон о парничном поступку Републике Србије не садрже одредбе које садрже наши закони о парничном поступку којима се регулише да ако странке не постигну споразум о трошковима, могу да се договоре да одлуку о трошковима донесе суд. О трошковима закључења судског поравнања биће више ријечи у посебном дијелу овог рада.

Како према нашим законима о парничном поступку, тако је и према ЗПП-у Републике Србије ријешено да суд по службеној дужности пази да ли тече парница о захтјеву о коме је раније закључено судско поравнање, па ако такво поравнање постоји, одбациће се тужба.⁵⁵ Идентична су рјешења о побијању поравнања, тако да судско поравнање може да се побија само тужбом. За разлику од нашег законодавства, Закон о парничном поступку Републике Србије не регулише из којих разлога може да се побија поравнање, а не прописује ни рокове у којима је то могуће. Међутим, у том дијелу судови примјењују одредбе Закона о облигационим односима.

Коначно, идентично је и рјешење како се поступа када се судско поравнање поништи, тако да се поступак наставља као да поравнање није ни било закључено.⁵⁶ Поред наведеног и у другим државама које су настале дисолуцијом СФРЈ судско поравнање као начин мирног рјешавања спорова преузето је онако како је било регулисано у Закону о парничном поступку из 1977. године у Закон о парничном поступку,⁵⁷ Законот за парничната постапка⁵⁸ и Закон о правдном поступку.⁵⁹

55 Види члан 338. Закона о парничном поступку Републике Србије.

56 Види члан 339. став 2. Закона о парничном поступку Републике Србије.

57 “Службени лист РЦГ”, бр. 22/04, 28/05, 76/06, 47/15 и 48/15. Судско поравнање овим законом регулисано је члановима од 322. до 329. те су у потпуности задржана ранија рјешења. Чланом 327. овог закона додато је рјешење о могућности побијања судског поравнања тужбом. Једино одредбе овог закона у односу на сва рјешења држава које су настале дисолуцијом СФРЈ садрже рјешење о томе када је поравнање ништаво, тако поравнање је ништаво ако је закључено у погледу захтјева којима странке не могу да располажу (члан 4. став 3) што је добро рјешење те сматрамо да би овакво рјешење требали да садрже и наши закони о парничном поступку.

58 “Службени весник на Република Македонија”, бр. 79/05, 110/08, 83/09, 116/10, 7/11 пречишћени текст ЗПП. Одредбама овог закона судско поравнање је регулисано члановима од 306. до 310. и у потпуности је преузето рјешење из Закона о парничном поступку из 1977. године.

59 “Урадни лист РС”, шт. 73/07 – урадно пречишћено беседило, 45/08 – ЗАрбит, 45/08, 57/09 – одл. УС, 12/10 – одл. УС, 50/10 – одл. УС, 107/10 – одл. УС, 75/12 – одл. УС, 40/13 – одл. УС и 10/14 – одл. УС: ЗПП-НПБ20. Одредбама овог закона

2.3. Процесне претпоставке за закључење судског поравнања

Странке могу закључити судско поравнање о предмету спора у току цијелог поступка до његовог правоснажног окончања. Парнични поступак се покреће тужбом, а парница почиње да тече доставом тужбе туженом, тако да је од тренутка подношења тужбе суду па све до правоснажног окончања поступка могуће да се закључи судско поравнање. Мишљења смо да судско поравнање може да се закључи и прије подношења тужбе у поступку одређивања мјере обезбјеђења, па чак и привремене мјере обезбјеђења. Наиме, у смислу члана 276. став 1. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС мјера обезбјеђења може да се предложи прије покретања и током судског поступка те након завршетка тог поступка, све док извршење не буде спроведено. Када је мјера обезбјеђења одређена прије подношења тужбе, одлуком о одређивању мјере обезбјеђења одредиће се рок не дужи од 30 дана у ком предлагач мора да поднесе тужбу.⁶⁰ Како се приједлог за одређивање мјере обезбјеђења подноси у писменој форми, те како у приједлогу предлагач обезбјеђења мора да истакне захтјев у коме ће означити потраживање чије обезбјеђење тражи, дакле већ у приједлогу мора да буде одређен захтјев у погледу главне ствари и споредних потраживања (тужбени захтјев), то противник обезбјеђења може у писменом одговору на приједлог за одређивање мјере обезбјеђења да предложи закључење судског поравнања. Идентично може да се закључи и за привремену мјеру обезбјеђења која такође мора да садржи тужбени захтјев, те противник обезбјеђења у свом одговору на привремену мјеру може да тражи закључење судског поравнања,⁶¹ а суд на рочишту може да прихвати приједлог странака за закључење поравнања. Дакле, и у поступку одређивања мјере обезбјеђења прије подношења тужбе могуће је закључење судског поравнања.

Како је суд дужан да донесе пресуду и изради писмени отправак најкасније у року од 30 дана од дана закључења главне расправе, држимо да странке могу да траже од првостепеног суда и да се послуже закључења

судско поравнање је регулисано члановима од 306. до 310. и идентична су рјешења у односу на рјешења која је садржавао Закон о парничном поступку из 1977. године.

60 Види члан 280. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС.

61 Видјети како се доноси привремена мјера, Р. Рачић, Извршно процесно право, Правни факултет Универзитета у Бања Луци, Бања Лука, 2017. година.

главне расправе закаже рочиште, односно да прими на записник судско поравнање, након чега се отклања потреба доношења првостепене пресуде. Исто би могло да се закључи и за расправу пред другостепеним судом, јер је и другостепени суд дужан да донесе одлуку у року од 30 дана од дана закључења расправе, па када би се након тога закључило поравнање, отпала би потреба доношења другостепене одлуке.

Када странка предузима радње у поступку лично, она тада може да закључи судско поравнање. Међутим, ако странка предузима радње у поступку преко пуномоћника, тада треба правити разлику између тога да ли је странка издала пуномоћје адвокату или је странка издала пуномоћје пуномоћнику који није адвокат. Ако странка у пуномоћју није поближе одредила овлашћење пуномоћника, пуномоћник који није адвокат може на основу таквог пуномоћја да обавља све радње у поступку, али му је увијек потребно изричито овлашћење за закључење поравнања.⁶² Супротно томе, ако је странка издала пуномоћје адвокату за вођење парнице, а није поближе одредила овлашћење у пуномоћју, адвокат је овлашћен да на основу таквог пуномоћја закључи поравнање. Да ли је пуномоћник странке који је у њено име закључио судско поравнање имао за то ваљано овлашћење, оцјењује се према правилима процесног права. За правне посљедице непостојања тог овлашћења и прекорачења овлашћења мјеродавне су, међутим, одредбе материјалног права Закона о облигационим односима. Наиме, члан 87. напријед цитираног закона регулише прекорачење граница овлашћења – када заступник прекорачи границе

62 Суд пред којим се води поступак мора по службеној дужности водити рачуна да пуномоћник странке физичке особе који није адвокат испуњава увјете из чл. 301. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, чл. 241. ЗПП БиХ и чл. 50. ЗПП БДБиХ, односно да је пуномоћник странке брачни/ванбрачни друг или сродник странке по крви или по тазбини. Стајалиште је судске праксе да изјаву пуномоћника странке о степену његовог крвног или тазбинског сродства са странком, на коју супротна страна није имала примједби, не треба додатно провјеравати извођењем адекватних доказа. Иако у Закону о парничном поступку није регулисано ко је и на који начин дужан доказати постојање крвног сродства и тазбинске везе, овај суд оцјењује да је изјавом датом на суду о врсти и степену сродства пуномоћница тужитељице довољно доказала да је са странком у наведеном сродству. С обзиром да противна странка, тужени, томе није приговарао, нити је захтијевао да се то питање расправи, није било нужно прибављати доказе о постојању крвног сродства или тазбинске везе између тужитељице и њеног пуномоћника, па се не може сматрати да је тужитељица била заступана супротно одредби члана 301. став 1. Закона о парничном поступку (Пресуда Врховног суда Федерације БиХ број 070-0-Рев-09-000114 од 23. 3. 2010. године, која је објављена у Билтену судске праксе Врховног суда Федерације БиХ бр. 1/2010, сентенца бр. 97, страна 66).

овлашћења, заступани је у обавези само уколико одобри прекорачење. Члан 88. Закона о облигационим односима регулише закључење уговора од стране неовлашћеног лица, а у смислу овог члана уговор који неко лице закључи као пуномоћник у име другог без његовог овлашћења обавезује неовлашћено заступаног само ако он уговор накнадно одобри.

Оно што је важно нагласити да и у ситуацији када пуномоћник странке има генерално пуномоћје које је депоновано у суду, а у правилу се ради о пуномоћницима правних лица, мада то могу бити и физичка лица, у генералном пуномоћју такође мора да буде изричито овлашћење странке да пуномоћник може да закључи поравнање. Мишљења смо да у случају да лице није поднијело пуномоћје на рочишту на којем се предлаже закључење поравнања, суд не би могао да му допусти да закључи поравнање. Ово из разлога што том лицу не би могло да се нареди да накнадно у одређеном року поднесе пуномоћје или одобрење странке за закључење поравнања, јер је поравнање закључено кад странке потпишу записник. Наиме, судско поравнање, као посебни уговор којем се придају особине правоснажне пресуде, може као процесноправни акт бити само безусловно, једнако као и пресуда.⁶³ У оваквој ситуацији упутно би било да се рочиште одложи на краћи период. Тиме би се лицу које није поднијело пуномоћје омогућило да га поднесе на наставку рочишта, те да на њему закључи поравнање.

У поступку закључења поравнања када се као странке појављују држава, ентитети и нижи нивои власти, правобранилац би морао имати посебно овлашћење за закључење поравнања.⁶⁴

Када је у питању поравнање из правног основа накнаде штете или које друго потраживање, које родитељ у име свог малољетног дјетета као оштећеног жели да закључи са супротном странком или путем пуномоћника, за то му није потребно одобрење надлежног органа старатељства јер поравнање које има за предмет потраживање накнаде штете или друго потраживање није правни посао којим се отуђује или оптерећује имовина малољетног дјетета.⁶⁵

63 Трива, С. – Дика, М., Грађанско парнично процесно право, Загреб, 2004, стр. 473.

64 Види члан 13. став 20. Закона о Правобранилаштву БиХ (“Службени гласник БиХ”, број 8/02, 10/02, 44/04, 102/09 и 47/14), члан 19. став 3. Закона о Правобранилаштву Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 7/18), члан 9. Закона о Правобранилаштву Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (“Службени гласник Брчко дистрикта БиХ”, број 28/06, 19/07, 17/08, 20/10, 15/15 и 28/18).

65 Види члан 266. Породичног закона Федерације БиХ (“Службене новине Феде-

Поравнањем странке могу да обухвате само један дио захтјева или један од више постављених захтјева, а код материјалних супарничара из члана 362. став 1. тачка 1. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, члан 300. став 1. тачка 1. ЗПП БиХ и члан 167. став 1. тачка а. ЗПП БДБиХ код којих права и обавезе проистичу из истог чињеничног и правног основа, ако могу да се одвоје као самостални захтјеви или код формалних супарничара из члана 362 став 1. тачка 2. ЗПП ФБиХ, члан 300. став 1. тачка 2. ЗПП БиХ и члан 167. став 1. тачка б. ЗПП БДБиХ поравнањем може бити обухваћен само дио захтјева који се односи на материјалног, односно посебан захтјев који се односи на формалног супарничара.

У судском поступку у којем се расправља и по противтужби могуће је закључење поравнања и о захтјеву из тужбе и противтужбе, а исто тако и по појединачном захтјеву. Држимо да је могуће и када није поднесена противтужба да странке поравнањем обухвате и одређени захтјев који тужени има према тужиоцу. Код евентуалног спајања према члану 55. став 4. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, када тужилац у једној тужби истакне два или више тужбених захтјева који су у међусобној вези, могуће је да се између странка закључи поравнање о једном од тих захтјева, с тим да не би било могуће закључење поравнања о више таквих захтјева јер се они међусобно искључују и закључењем поравнања о једном захтјеву остварен је циљ затражене правне заштите у парници. Поред наведеног, држимо да и код евентуалног или супсидијарног супарничарства из члана 363. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, када тужилац тужи два или више тужених тражећи да тужбени захтјев буде усвојен према сљедећем туженом у случају да буде одбијен према ономе који је у тужби наведен прије њега, странке имају могућност закључења поравнања према једном од тужених. И у поступку по тужби главног интервијента могуће је закључење поравнања.⁶⁶

рације БиХ”, бр. 35/05, 41/05 и 31/14). У том смислу и судска пракса “(...) ван-судска нагодба о накнади нематеријалне и материјалне штете малодобном тужитељу коју је основом дате пуномоћи од стране родитеља, закључио пуномоћник без одобрења органа старатељства, производи правно дејство (...)” пресуда Врховног суда Федерације БиХ бр. 51 0 П 001099 12 Рев од 23. 7. 2013. године, која је објављена у Билтену судске праксе Врховног суда Федерације БиХ бр. 1–2/2013, сентенца бр. 60, страна 48.

- 66 Чланом 364. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, чланом 301. ЗПП БиХ и чланом 168. ЗПП БДБиХ прописано је да особа која у цијелости или дјелимично тражи ствар или право о којем између других особа већ тече парница, може пред судом пред којим та парница тече тужити обје странке једном тужбом, све док се поступак правоснажно не заврши. Темељна је претпоставка за заснивање овог законског супарничарства да се пред одређеним судом води парница о ствари

Судско поравнање могу да закључе само странке током поступка, али не и умјешачи. Умјешачи могу само да приступе поравнању које су закључиле парничне странке.⁶⁷

Замољени суд коме је упућена молба да обави радњу за коју је замољен, има право да узме на записник споразум странака о условима и начину на који ће да регулише спорни однос поравнањем на рочишту које он одржава, с тим да смо мишљења да оцјену његове дозвољености мора да изврши суд од кога је примио молбу за давање правне помоћи код којег се води парница, пошто замољени суд у правилу није упознат у цјелини с предметом спора, не располаже списом, тако да не може правилно ни да примијени одредбу члана 3. став 2. ЗПП-а.

Странке имају могућност да закључе судско поравнање и у извршном поступку. Одредбом члана 21. Закона о извршном поступку прописано је да се у поступку извршења сходно примјењују одредбе ЗПП-а, ако овим или другим законом није другачије одређено. Према одредби члана 3. ЗПП-а странке могу слободно да располажу захтјевима које су ставиле у току поступка, па у складу с тим процесним овлашћењем, које представља основу принципа диспозиције, странке могу да закључе судско поравнање све до окончања поступка. Такво располагање странака није противно принудним прописима, јер сходно члану 87. ЗПП-а, странке могу у току цијелог поступка да закључе поравнање о предмету спора (судско поравнање), те могу да га закључе и до окончања извршног поступка, с обзиром на сходну примјену одредаба ЗПП-а у извршном поступку. У овом случају би у судском поравнању извршни суд морао да констатује да је пресуда без правног дејства. Исто тако странке имају могућност закључења судског поравнања и у оним ванпарничним поступцима у којима могу да диспонирају захтјевом, с обзиром на то да се у ванпарничном поступку сходно примјењују одредбе Закона о парничном поступку.

или праву које трећа особа, потенцијални тужитељ тражи (претендентски захтјев). Тужитељ може у односу на оба тужена поставити исти захтјев (нпр. за утврђење неког његовог права) или различите захтјеве – нпр. према једној од странака у ранијој парници ради предаје ствари, а према другој ради утврђења његовог права власништва или ради непостојања неког права те друге странке. Више о томе Чизмић, Јозо; Коментар Закона о парничном поступку, Сарајево, 2016, стр. 1048.

67 Високи трговачки суд Републике Хрватске Пж –1251/05 од 8. 9. 2005. године.

2.4. Предмет и садржај судског поравнања

Одредба члана 87. став 1. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, члана 56. став 1. ЗПП БиХ и члана 212. став 1. ЗПП БДБиХ прописује да судско поравнање може да се закључи о предмету спора. Из наведеног произлази да предмет поравнања могу да буду сви они грађанскоправни односи који могу да буду предмет парничног поступка. Изузетак се односи на оне спорове у којима странке у погледу захтјева не могу да располажу (чл. 3. став 2. ЗПП). У правној теорији заступа се стајалиште да она може да обухвати и шири предмет од предмета конкретног спора,⁶⁸ док ЗПП регулише да судско поравнање може да се односи на цијели тужбени захтјев или на један његов дио. Међутим, судије томе ријетко прибјегавају, тако да се поравнање у правилу односи на предмет спора. Мишљења смо да предмет судског поравнања у правилу треба да се односи на предмет спора, али треба да се уважи интерес странака да се њим уреде и други спорни правни односи повезани с предметом спора, те да се на тај начин спријечи покретање новог поступка између истих странака. Ако је закључено судско поравнање о дијелу тужбеног захтјева, тај се дио држи окончаним, а о преосталом дијелу тужбеног захтјева наставиће се парнични поступак. У члану 1. ЗПП-а прописано је да судови расправљају и одлучују о грађанскоправним споровима, не наводећи који су то спорови, односно изостављају се набрајања тих појединачних односа и подручје регулативе, за разлику од ранијих прописа, ЗПП-а из 1998. године као и ЗПП-а из 1977. године који су дефинисали шта су то грађанскоправни односи. Према тим законима, то су спорови из личних и породичних односа, из радних односа, као из својинских и других грађанскоправних односа физичких и правних лица. Претпоставка за покретање парничног поступка је постојање спора између носиоца права и носиоца обавезе у одређеном правном односу, повреда или угрожавање субјективног грађанског права, што оправдава ангажовање суда ради заштите права.⁶⁹ Члан 16. ЗПП-а одређује да суд до правоснажности одлуке, по службеној дужности, пази да ли рјешавање спора спада у судску надлежност. Из ове одредбе дало би се закључити да рјешавање свих спорова који могу да настану из грађанскоправних односа спада у судску надлежност, осим ако неки од тих спорова није посебним законом стављен у надлежност другог суда или државног органа.

68 Трива, С., Белајац, В., Дика, М., Грађанско парнично процесно право, 6. изд., Загреб, 1986, стр. 472–473.

69 Чизмић, Јозо; Коментар Закона о парничном поступку, Сарајево, 2016, стр. 36.

Судско поравнање може да се закључи само у споровима у којима странке могу да диспонирају предметом спора.⁷⁰ Тако предмет судског поравнања не могу да буду брачни спорови, а ни спорови из односа родитеља и дјете. Чланом 272. став 1. Породичног закона Федерације БиХ регулисано је да је брачни спор, спор о утврђивању постојања или непостојања брака, о поништењу и разводу брака, а ставом другим овог члана регулисано је да су спорови из односа родитеља и дјете: спорови о утврђивању или оспоравању материнства или очинства, те спорови о томе с којим родитељем ће дијете да живи, о начину одржавања личних односа и непосредних контаката дјетета с другим родитељем и о родитељском старању и спорови о издржавању дјетета, без обзира на то да ли се рјешавају самостално или заједно са брачним споровима и споровима о утврђивању материнства и очинства.

За судско поравнање није битно узајамно попуштање странака као код вансудског поравнања (чл. 1089. ЗОО-а).⁷¹ Држимо да је могуће да странке закључе судско поравнање обостраним попуштањем странака у погледу предмета спора, али исто тако и да тужени пристаје да испуни захтијевану обавезу или да се тужилац одрекне тужбеног захтјева.⁷² По-

70 Тужитељ не може поставити тужбени захтјев којим би се туженику наложило склапање судске нагодбе будући да склапање судске нагодбе овиси о диспозицији странака у спору. Ако је тужитељ првоступањском суду поднио тужбу с тако постављеним тужбеним захтјевом, суд се морао огласити ненадлежним, укинути евентуално проведене радње и одбацили тужбу (Високи трговачки суд Републике Хрватске, Пж 1061/06 од 24. фебруара 2009).

71 Супротно, Чалија, Бранко и Омановић, Сањин (Грађанско процесно право) сматрају да је поравнање увијек резултат компромиса, то јесте обостраног попуштања странака у погледу предмета спора.

72 На судско поравнање поред одредаба ЗПП-а, сходно се примјењују и одредбе Закона о облигационим односима, како у погледу општих услова за закључење уговора, тако и посебних услова за закључење поравнања као правног посла. У току закључења судског поравнања обавеза је суда не само да садржину судског поравнања унесе у записник, него и да странкама помогне како да се поравнају, при чему води рачуна о жељама странака, природи спора, односима међу странкама и другим околностима. Ово подразумијева обавезу суда да води рачуна о интересима обје странке, уз обавезу да испита да ли је њихова права воља управо да парницу окончају закључењем поравнања, а не признањем тужбеног захтјева односно одрицањем од тужбеног захтјева. Стога је нужно да суд претходно испита каква је заправо воља парничних странака, нарочито воља оне стране која у потпуности признаје право другој страни, те да испита из ког разлога та странка признаје захтјев друге стране или се одриче свог захтјева у форми судског поравнања, умјесто изјавом о признању односно одрицању од захтјева. Поред наведеног, суд је дужан да води рачуна и о општем интересу, испитујући да ли је такво располагање

равнањем може да се измијени правни однос између странака (уговори друга чинидба, други рок испуњења, испуњење у ратама). Из судске праксе произлази да до поравнања обично долази тако што тужилац одустаје од дијела потраживања, како главног тако и споредног (затезне камате), као и у ситуацији када тужени признаје потраживање тужбеног захтјева, с тим што тужилац пристаје на исплату у ратама. Судско поравнање може да буде кондемнаторног, конститутивног и деклараторног карактера. Судско поравнање кондемнаторног значаја представља извршну исправу. Када је у питању тужба за утврђење, поравнање може да се односи на утврђење постојања или непостојања неког права или правног односа, а исто тако се може да се односи на утврђење постојања односно непостојања чињенице ако је то предвиђено посебним законом или другим прописом.⁷³

2.5. Допуштеност судског поравнања

Суд неће уважити располагања странака која су противна принудним прописима, па тако суд неће допустити поравнање у којем странке располажу захтјевом којим не могу да располажу. Предмет судског поравнања могу да буду само они грађанскоправни односи који могу да буду предмет расправљања и одлучивања у парници и који су уређени диспозитивним правним нормама, тако да њима странке могу слободно да располажу.⁷⁴ Принудни прописи означавају опште когентне норме садржане у законима и прописима донесеним на основу закона. Когентност прописа може да произлази из формулације или смисла норме. Велики број субјективних, својинских и других права странака регулисан је принудним прописима, а дијелом и међународним уговорима. Стицање и губитак тих права односно њихова промјена или промет, зависе од когентног прописа који искључује диспозицију странака. Одредбе принудног карактера налазе се у многим другим материјалним законима: о грађевинском земљишту, шумама, водама, о путевима, области станар-

---

странака дозвољено.

73 Овдје се мисли на посебне тужбе за заштиту од дискриминације сходно члану 12. Закона о забрани дискриминације ("Службени гласник БиХ", бр. 59/09 и 66/16). Овим чланом прописане су тужбе за заштиту од дискриминације, а у питању су тужба за утврђивање дискриминације, тужба за забрану или отклањање дискриминације те тужба за накнаду штете. Држимо да је у свим овим поступцима могуће закључити судско поравнање.

74 Чизмић, Јозо; Коментар Закона о парничном поступку, Сарајево, 2016, стр. 317.

ског права, о лову и риболову итд. Поред наведеног, ентитетским законима о стварним правима одређени предмети проглашени су стварима ван промета или је њихов промет ограничен или условљен. Приликом закључења судског поравнања које би имало за предмет права и обавезе које се тичу напријед наведених материјалних прописа, суд би морао да испита да ли је то располагање странака допуштено.

Суд није дужан да приликом закључења судског поравнања донесе рјешење којим се оно уважава, дозвољава или усваја, како се иначе наводи у записницима судова, на којима је закључено судско поравнање. Ако суд оцијени да судско поравнање није супротно члану 3. став 2. ЗПП-а, судија неће донијети никакво рјешење, јер дужност суда за доношење рјешења постоји тек ако би оцијенио супротно, да странке желе да располажу и захтјевима којима не могу да располажу.

У току поступка закључења судског поравнања суд испитује да ли странке предлажу судско поравнање како би располагале захтјевима који су у супротности с принудним прописима.⁷⁵ Када суд утврди да су у

75 Из приложених доказа неспорно произлази да се у конкретном случају ради о градском грађевинском земљишту. Садржајем судске нагодбе како су то предложиле странке произилази да се облик и површина парцела и то к.ч. 6/1, к.ч. 6/5 и к.ч. 6/6 мијења, дакле странке предложеном судском нагодбом мијењају облик и површину катастарских честица које су у нарави парцеле градског грађевинског земљишта. Како се у конкретном ради о изграђеном и неизграђеном градском грађевинском земљишту то имајући у виду одредбу члана 19. ЗГЗ евидентно је да парничне странке приједлогом ове судске нагодбе располажу са захтјевом којим не могу располагати. Наиме, когентном одредбом ЗГЗ је прописано да облик и површина парцеле градског грађевинског земљишта може се мијењати само у складу са поступком привођења земљишта намјени, на основу просторног плана или плана парцелације, дакле, приједлогом судске нагодбе странке мимо поступка привођења земљишта намјени темељем просторног плана или плана парцелизације врше измјену облика и површине парцела које су градско грађевинско земљиште, а што није могуће, тако да овај суд није прихватио закључење судске нагодбе с обзиром да странке располажу захтјевима са којима не могу располагати. Поступак привођења земљишта намјени темељем усвојеног просторног плана и плана парцелације уређен је Законом о просторном уређењу, а истим законом је прописано који орган доноси просторни план и план парцелизације, тако просторни план кантона, односно Града, је дугорочни план, а доноси га законодавно тијело кантона, односно градско вијеће (члан 15. Закона о просторном уређењу), а план парцелације за подручја од значаја за Федерацију, доноси орган којег својим прописом одреди Влада, а за остала подручја, орган, односно служба које својим прописом одреди кантон, односно Град (члан 56. став 2. Закона о просторном уређењу), која у вези с тим планом доноси рјешења о измјени облика и површине парцела које се приводе коначној намјени. То даље значи да у судском поступку ни у ком случају није могуће мијењати облик и површину парцеле градског грађевинског земљишта,

питању захтјеви којима странке не могу да располажу, тада је у обавези да упозори странке на то да оне не могу да закључе судско поравнање. Ако странке и послије упозорења суда да не могу да закључе судско поравнање траже његово закључење, тада судско поравнање треба да се унесе у записник по приједлогу странака са напоменом како то странке излажу, а суд треба да донесе рјешење којим не допушта поравнање странака, те да застане са поступком док то рјешење не постане правоснажно.⁷⁶ Овај застој представља само фактичко привремено обустављање неких процесних активности и не производи правне посљедице.⁷⁷ Држимо да првостепени суд не би требао да донесе рјешење о застоју поступка. Како би суд уопште могао да оцијени да ли конкретни приједлог странака за закључење поравнања на то да су у питању располагања странака која су у супротности с присилним прописима, држимо да суд треба да одложи рочиште те наставак закаже у краћем року, а како би у међувремену утврдио да ли се ради о располагањима којима странке не могу да располажу. Ово је практично рјешење за судове јер странке на рочишту дају приједлог судског поравнања, а судија на том рочишту с обзиром на сложеност спора није у могућности одмах да да свој суд о томе да ли је приједлог поравнања супротан члану 3. став 2. ЗПП-а.

дакле суд за такав поступак не би био надлежан, него орган управе а како је то регулисано Законом о просторном уређењу (необјављена одлука Општинског суда у Зеници број 43 0 П 101548 13 П од 21. 5. 2015. године која је потврђена рјешењем Кантоналног суда у Зеници број 43 0 П 101548 15 Гж од 14. 1. 2016. године, а на које рјешење другостепеног суда је изјављена ревизија коју је Врховни суд Федерације БиХ одбацио рјешењем од 9. 4. 2019. године. Из образложења рјешења ВСФБиХ произлази да побијано рјешење другостепеног суда није рјешење којим је поступак правоснажно завршен јер и даље постоје тужба и противтужба као и обавеза првостепеног суда да одлучи о основаности тужбеног и противтужбеног захтјева).

76 Не може се одбити приједлог за судску нагодбу наводећи да је иста у супротности са принудним прописима, а да се претходно не допусти странкама да изнесу њен садржај. Првостепени суд је морао на расправни записник од 15. 8. 2007. године унијети садржај приједлога за судску нагодбу, па тек онда цијенити да ли конкретни приједлог указује да је у питању располагање које је у супротности с присилним прописима и правилима морала друштва, какво располагање се не може уважити сагласно одредби члана 3. став 2. ЗПП-а. (Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, број 097-0-Гж-07-000521 од 8. 5. 2008. године, објављено у "Домаћа и страна судска пракса", број 39, 2010, стр. 53).

77 Тако, Чизмић, стр. 319.

Стајалиште је судске праксе да о ништавости или ваљаности одређеног правног посла не може да се закључи судско поравнање.⁷⁸

2.6. Закључење судског поравнања

Судско поравнање мора бити закључено у писменој форми пред надлежним судом. Споразум странака о поравнању уноси се у записник. Из наведеног произлази да се у току закључења судског поравнања не доноси одлука, него суд на записник прима садржај поравнања, након чега сагласно приједлогу странака на записник констатује да су странке закључиле поравнање са садржајем који су предложиле. У текст поравнања непотребно је и беспредметно да се уноси изјава о повлачењу тужбе, јер судско поравнање непосредно конститутивно дјелује на окончање поступка. Ако је поравнање закључено на рочишту, уноси се у записник о рочишту, а ако је споразум странака о поравнању постигнут ван рочишта, уноси се у посебан записник. Када странке постигну споразум о поравнању на увиђају, тада се он уноси у записник с увиђаја који странке потписују. Пошто се у правилу ради о записнику који дактилограф пише руком, то није сметња да се поравнање странака на тај начин закључи, јер се на увиђају онако како странке предлажу и уз помоћ вјештака највјеродостојније констатује споразум странака. Овај записник се прекуцава како би могао да се изда овјерен препис записника странака, а да изворник записника остане у спису. Такође постоји могућност да странке одмах с увиђаја приступе у суд и да се тамо сачини записник о поравнању странака. Мишљења смо да у судском поравнању странке могу да се позову на налаз и мишљење вјештака који би могли да чине саставни дио налаза, јер се оваквим једностраним диспозитивним парничним радњама у потпуности одређује предмет поравнања, а оваквим поступањем странака би се омогућило спровођење поравнања код надлежног органа (нпр. катастар, земљишна књига).

У смислу одредбе члана 90. став 1. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, члана 57. став 1. ЗПП БиХ и члана 213. став 1. ЗПП БДБиХ суд не доноси рјешење којим одобрава закључено поравнање. Ако би суд донио такво рјешење, оно не би имало никакво правно дејство, па у складу с тим није допуштена жалба против тог рјешења ни против тог судског поравнања.

---

78 Врховни суд Републике Хрватске, број Рев-1411/99 од 9. 7. 2002. године, објављено у "Домаћа и страна судска пракса", број 21, 2007, стр. 87.

Дужност је суда да закључено судско поравнање, ако се односи на чинидбу, буде извршиво, а рокови извршења обавезе одређени.⁷⁹ Исто тако обавеза је суда да странкама укаже на нејасне и неодређене одредбе у поравнању те да им у том правцу помогне да закључе поравнање које ће се моћи спровести. Поравнање не би могло да буде закључено под условом, јер, како је речено, судском поравнању се придају особине правоснажне пресуде, те као процесноправни акт може да буде само безусловно.

Када су предмет судског потраживања новчана потраживања, странке могу да уговоре да у случају доцње дужника у плаћању дуга повјерилац има право на затезну камату од дана доспијећа до плаћања. У случају да странке на овакав начин не одреде плаћање затезне камате, не би могле да је потражују у извршном поступку. Наиме, начело формалног легалитета представља једно од начела извршног поступка, што значи да је суд у извршном поступку везан садржајем извршне исправе, тако да је суд дужан да спроведе извршење онако како гласи извршна исправа. У случају да затезна камата није одређена у извршној исправи, судском поравнању, тада ни суд не би могао да је одреди.

Ако се странке не сложе о томе која ће од њих да сноси парничне трошкове приликом закључења судског поравнања, суд не може да одлучује мимо овлашћења из члана 391. ЗПП ФБиХ/ЗПП РС, члана 328. ЗПП БиХ и члана 125. ЗПП БДБиХ. Тада свака странка сноси своје трошкове које је имала у парници.⁸⁰

Странке могу да одустану од поравнања, ако се нпр. не сложе о трошковима спора који нису ушли у текст поравнања или ако се једна странка прије потписивања предомисли. У том случају рочиште се наставља, односно ако су странке покушале да се поравнају у неком другом стадијуму поступка, он се наставља.

79 Судско поравнање извршно је ако је потраживање које према њему треба да се испуни доспјело. Доспјелост потраживања доказује се записником о поравнању, јавном исправом или према закону овјереном исправом. Доспјелост која не може да се докаже на овај начин, доказује се правоснажном одлуком донесеном у парничном поступку којом се утврђује доспјелост (чл. 26. ЗИП).

80 Како се приликом закључења судске нагодбе странке нису договориле и о трошковима поступка, нити су се договориле да одлуку о трошковима донесе суд (члан 90. став 3. ЗПП-а), правилно је првостепени суд примијенио одредбу из члана 391. став 1. ЗПП-а, када је одлучио да свака странка сноси своје трошкове. Под појмом "своји трошкови" подразумијевају се они трошкови које је странка имала у току поступка или их је по закону дужна платити (нпр. плаћање судске таксе). (Рјешење Кантоналног суда у Бихаћу, број Гж-881/04 од 25.01.1. 2007. године, објављено у "Домаћа и страна судска пракса", број 21, 2007, стр. 47).

Записник о судском поравнању има значај јавне исправе, па се претпоставља да је његов садржај истинит док се не докаже противно.⁸¹

2.7. Дејство судског поравнања

Судско поравнање производи исто правно дејство као и правоснажна судска одлука. Њим се на коначан начин регулише спорни однос странака. О предмету судског поравнања више не може да се води парница, као ни код правоснажно пресуђене ствари. Суд је зато у свакој парници дужан да пази, да ли је о предмету спора већ раније закључено поравнање и то у сваком стадијуму поступка (током припреме главне расправе, на главној расправи, у другостепеном поступку и у поступку по ванредним правним лијековима).

Када суд утврди да је предмет спора око кога се странке споре у парници већ ријешен судским поравнањем у ранијем спору, одбациће тужбу. Правоснажност која је захваћена судским поравнањем не би, дакле, ни на пређутан начин била поништена новим поравнањем странака о истом предмету спора, ако би то суд примијетио или сазнао. О постојању судског поравнања суд сазнаје из приговора странака, с тим да постојање раније закљученог поравнања суд може да утврди и на други начин (пред судијом закључено поравнање, из разговора с другим судијама, увидом у Систем за управљање судским предметима – ВСТС БиХ ЦМС).

Против рјешења којим се одбацује тужба због тога што је о истом предмету већ раније закључено судско поравнање, може да се изјави жалба другостепеном суду. Само судско поравнање је извршни наслов, по правним правилима извршног поступка.⁸² Вансудско поравнање нема то својство, већ представља само споразум странака о начину регулисања спорног односа, који може да се оствари тек у парници. Странке могу да ван суда усмено или писмено закључе вансудско поравнање. Оно нема значај за само окончање парничног поступка, ако тужилац након тога не повуче тужбу у парници. Међутим, у даљем току парнице тужилац и тужени могу да се позову на закључено вансудско поравнање и да доказују да су своја права и обавезе другачије регулисали, па би од таквог вансудског поравнања могла да зависи и коначна одлука о тужбеном захтјеву.

---

81 Врховни суд БиХ, број Рев-660/88 од 14. 7. 1989. године, објављено у Поробић и др., Закони о парничном поступку са коментаром и судском праксом, Сарајево, 2004, стр. 581.

82 Члан 23. ЗИП-а.

2.8. Побијање судског поравнања

Теоријска, а и судска дилема у погледу могућности побијања судског поравнања (тужбом или ванредним правним лијеком понављање поступка) разријешена је доношењем новог Закона о парничном поступку којим је изричито прописано да судско поравнање може да се побија само тужбом.⁸³ Дакле, судско поравнање не може да се побија жалбом, те у случају да странка изјави жалбу, треба је одбацити као недопуштену. Судско поравнање такође не може да се побија ни приједлогом за понављање поступка, па у случају да странка поднесе приједлог за понављање поступка, такав приједлог има да се одбаци као недопуштен.

Судско поравнање може да се побија ако је закључено у заблуди или под утицајем принуде или преваре, дакле када су у питању мане воље. Тужилац током поступка треба да докаже да постоје разлози из члана 111. Закона о облигационим односима да би суд поништио судско поравнање. Тужба може да се поднесе у року од три мјесеца од дана сазнања за разлоге побијања (субјективни рок), а најдоцније у року од пет година од дана закључења судског поравнања (објективни рок).

Иако по својој природи судско поравнање јесте уговор, на наведени правни институт се не примјењују правила која важе у случају неиспуњења уговора, због тога што судско поравнање има снагу извршне судске одлуке, те принудно може да се извршава у извршном судском поступку.

На пасивној страни тужбом морају да буду обухваћене све странке које су учесници закључења судског поравнања, као нужни супарничари.⁸⁴ Новелиране одредбе ЗПП-а предвиђају да ако судско поравнање буде поништено, поступак се наставља као да судско поравнање није ни било закључено.

2.9. Закључно разматрање

Поравнање је уговор између странака. То вриједи и за судско поравнање. Оно се закључује диспозицијом странака, па је за његову правоваљаност потребно да постоје сви процесноправни и материјал-

83 Више о побијању Салма Марија, *Побијање судског поравнања*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 2/2011, стр. 139–154.

84 Пресуда Врховног суда Федерације БиХ број 070-0-Рев-08-001725 од 26. 1. 2007. године, објављена у Билтену судске праксе Врховног суда Федерације БиХ, број 1/2010, стр. 67.

ноправни услови као и за сваки уговор: слободно изражена воља, да она није очитована под присилом, преваром или да није дата у заблуди. Због непостојања ових материјалноправних услова, у парници у правилу могу да се побијају и судско и вансудско поравнање, као и сваки други уговор. На постојање процесних и материјалноправних услова суд пази по службеној дужности.

Закључењем судског поравнања странке имају могућност да уреде свој спорни однос онако како њима најбоље одговара. До поравнања странака долази евентуалним попуштањем странака, али и признањем или одрицањем од захтјева. Поравнањем странке одређују ко ће да сноси трошкове и колико они износе. Суд ће у току поступка да странкама укаже на могућност закључења судског поравнања и помоћи ће им у томе. Суд не би смио да врши притисак, да утиче на вољу једне странке, да ставља у изглед евентуално неповољно рјешење спора по њу да би се странка одлучила да закључи поравнање, већ та жеља мора да буде слободна. Странке слободно одлучују да ли ће да приступе закључењу судског поравнања, и у току тог поступка могу једна другој да попусте у својим захтјевима. Суд ће странкама да помогне да изнађу право рјешење за разрјешење спорног односа закључењем поравнања, водећи рачуна о жељама странака, природи спора, односима међу странкама и другим околностима. Такође ће се старати о томе да поравнање буде извршиво, ако се односи на чинидбу, а рокови извршења обавезе одређени и сл.

Суд је поред дужности да укаже на нагодбу и помогне странкама да је закључе, такођер обавезан да спријечи таква располагања која странке у парници желе да изврше (избјегавање доношења судске одлуке), а која су у супротности са чланом 3. став 2. ЗПП-а.

Одлука странака о томе да ли ће уопште и када ће евентуално да закључе судско поравнање још углавном зависи од њихове процјене трајања поступка, висине трошкова, и наравно најважнијег критеријума, изгледа за успјех у спору. Закључење судског поравнања у коначници омогућава странкама да и у будућности задрже добре односе у којима су биле прије настанка спора, док то не би могло да се очекује окончањем парничног поступка доношењем правоснажне одлуке. Држимо да би кроз развијање културе мирног рјешавања спорова подстицањем судова на мирно окончање спорова закључењем судског поравнања, могла да буду постигнута одређена повољна дејства у виду већег удјела судских поравнања у укупном броју окончаних парничних поступака, а што засигурно представља и снажан допринос заштити људских права и ефикасности правосуђа. Да би се повећао број закључених судских поравнања, а тиме постигла и

већа ефикасност судова, мишљења смо да је потребна додатна обука и усавршавање судија са парничног реферата у погледу примјене и упознавања са методологијом и техником мирног рјешавања спорова, а ово је потребно обезбиједити кроз сталну обуку у оквиру стручног усавршавања коју спроводе ентитетски центри за едукацију судија и тужилаца. У овом сегменту потребно је такође да се прате трендови других земаља које имају висок проценат закључених поравнања у судском поступку, те да се њихова искуства примијене и код нас. Поред наведеног, оријентацијом ка мирном рјешењу спора закључењем поравнања потребно је да се обухвате и други важни актери поступка, а то се прије свега односи на адвокате. Држимо да је потребно и у оквиру ентитетских адвокатских комора спровести додатну обуку адвоката, а све с циљем повећања броја поступака који би се завршили закључењем поравнања. Да би се то остварило, сви учесници у поступку морају да за то буду мотивисани. Уколико би се закључено судско поравнање вредновало двоструко у односу на пресуду донесену након спроведене главне расправе, судије би биле снажније мотивисане да активно усмјеравају странке према закључењу поравнања. Додатна мотивација за адвокате било би адекватно награђивање адвоката, а за странке ослобађање од плаћања судске таксе на поравнање кроз одговарајуће измјене закона о судским таксама.

Коначно, да би се повећао број закључених поравнања, а тиме и алтернативно ријешених спорова, мишљења смо да је потребно да се код свих учесника у овом процесу промијени свијест и устаљене навике за вођење поступка. Наиме, иако у великом броју поступака постоји могућност поравнања, већина се завршава тек правоснажношћу одлуке, а неки ни тада јер странке користе и ванредна правна средства, апелацију Уставном суду БиХ, па чак и подношење нових тужби, а то се све веже за ауторитет суда. Управо ауторитет суда треба да се искористи као могућност да се спор оконча на миран начин у парничном поступку закључењем судског поравнања.

3. СУДСКО ПОРАВНАЊЕ

Судско поравнање или судска нагодба је посебан правни институт који је регулисан одредбама чл. 87–93. Закона о парничном поступку и оно уствари представља начин рјешавања спора до којег обично долази узајамним попуштањем странака (тужиоца и туженог). Уколико је приједлог једне странке за закључење нагодбе/поравнања одбијен од стране друге, спор се наставља према правилима о парничном поступку. Тада се парница, по правилу, окончава пресудом. Уколико је прихваћен приједлог за закључење нагодбе/поравнања, парница се окончава споразумом странака пред судом. Дакле, судска нагодба/поравнање је један од облика окончања парничног поступка без мериторне судске одлуке. Али, споразум о закљученом судском поравнању има дејство правоснажне судске одлуке.

Циљ рада јесте да се анализира институт судске нагодбе/поравнања, те да се уопште истражи правна природа судског поравнања, стадијуми у којима може да се закључи, процесна легитимацију за закључење, предмет судског поравнања, процесноправна дејства судског поравнања, тренутак закључења судског поравнања и могућност његовог побијања.

Кључне ријечи: судско поравнање, правна природа, побијање поравнања

3.1. Увод

Судско поравнање представља уговор процесног права којим парничне странке уређују своје грађанскоправне односе, којима могу слободно да располажу, и један је од могућих начина окончања парничног поступка. Умјесто да се поступак води до доношења судске одлуке, странке закључењем судског поравнања одустају од захтјева за ангажовањем судске власти, ради рјешавања спорног материјалноправног односа. Могућност закључења судског поравнања произлази из начела диспозиције у парничном поступку. То значи, да покретање парнице, њено одржавање у току, развој процесних стадија и престанак парнице зависе од воље странака. Полазећи од овог начела сви процесни закони

у БиХ односно Закон о парничном поступку Федерације БиХ⁸⁵, Закон о парничном поступку Републике Српске⁸⁶, Закон о парничном поступку Брчко дистрикта⁸⁷, те Закон о парничном поступку пред Судом Босне и Херцеговине⁸⁸ регулишу закључење судског поравнања на истовјетан начин: “Странке могу закључити судско поравнање о предмету спора у току цијелог поступка до његовог правоснажног окончања”. Странке саме одређују садржину судског поравнања имајући, наравно, у виду ограничења постављена законом. Тужилац попушта у свом нападу, тужени у одбрани.

3.2. Појам и правна природа судског поравнања

Судско поравнање (нагодба, *res judicialiter transacta*) је уговор којим странке уређују своје грађанскоправне односе којима могу слободно да располажу, закључен у писменој форми у парници или ван парнице, пред надлежним судом и допуштен од суда, који има својство правоснажне пресуде, а ако се њиме утврђује обавеза на неку чинидбу, онда и својство извршне исправе.⁸⁹ Закључењем судског поравнања долази до окончања парнице, па је отуда одувијек постојао интерес законодавца да стимулативно дјелује на странке да своје спорове ријеше на миран начин.

Правна природа судског поравнања је у правној науци била врло спорна, а разлике у схватањима повлачиле су различите практичне посљедице. Према једном мишљењу (*Rosenberg, ЗПР, 1954, сџр. 58*), судско поравнање

85 Закон о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине, “Службене новине Федерације Босне и Херцеговине”, бр. 53/03, 73/05. и 19/06, даље ЗПП ФБиХ из 2003. Закон о измјенама и допунама ЗПП ФБиХ, “Службене новине Ф БиХ”, бр. 98/15, даље Измјене ЗПП ФБиХ.

86 Закон о парничном поступку Републике Српске, “Службени гласник Републике Српске”, бр. 59/2003, 85/03, 74/05, 63/07, даље ЗПП РС. Закон о измјенама и допунама ЗПП РС, “Службени гласник Републике Српске”, бр. 6/13, даље Измјене ЗПП РС из 2013. године.

87 Закон о парничном поступку Брчко дистрикта БиХ, “Службени гласник Брчко дистрикта БиХ”, бр. 28/18, даље ЗПП БДБиХ.

88 Закон о парничном поступку пред Судом Босне и Херцеговине, “Службени гласник Босне и Херцеговине”, бр. 36/04, 84//07, 58/13 и 94/16, даље ЗПП БиХ.

89 Трива, С., Белајец, В., Дика, М., Грађанско парнично процесно право, 6. изд., Загреб, 1986, стр. 470–478. Уп. Трива С., Дика, М., Грађанско парнично процесно право, VII измијењено и допуњено издање, Народне новине, Загреб, 2004, (даље: Трива – Дика), стр. 569–578.

је материјалноправни уговор и не садржи процесноправне елементе. Дакле, према овом мишљењу, које се може назвати материјалноправним, судско поравнање се по својој природи не разликује од поравнања о праву и обавези о којима не тече парница (вансудско, материјалноправно). Од вансудског поравнања оно се разликује само по томе што поред материјалноправних има и процесна дејства. Међутим, такво мишљење наишло је на критику јер је судско поравнање немогуће замислити без процесноправних елемената: оно мора бити изјављено пред судом, суд цијени његову допуштеност, о судском поравнању се саставља записник, судско поравнање развија своја дејства и у области процесног права (правоснажност и извршност).

Према другом, опречном схватању (*Baumbach-Lauterbach*, ЗПО, 1966, сџр. 635, *Pollak*, сџр. 414, *Petschek*, сџр. 291), судско поравнање је само парнична радња. За оцјену ваљаности судског поравнања мјеродавно је само процесно право. Овој теорији се замјерало јер се удаљавала од животне стварности: воља странака да парница престане да тече има свој узрок редовно у споразуму којим оне отклањају спор у материјалноправном односу.

Према трећем мишљењу (*Fasching, Kommentar II*, сџр. 967, *Holzhammer*, сџр. 186, *Bruns*, сџр. 260), судско поравнање је збир двају аката, материјалноправног и процесноправног уговора. Након што су странке споразумно отклониле спор у свом односу, оне суду сагласно стављају на знање вољу да парница престаје да тече. Два елемента су независна један од другог и њихова се пуноважност цијени за сваки посебно по одговарајућем закону.

Према четвртом схватању (*Rosenberg*, ЗПП, 1986, сџр. 816, *Lent – Jauerling*, сџр. 145, *Nikisch*, сџр. 272, *Thomas – Putzo*, 1970, сџр. 876, *Arens*, сџр. 173, *Blomeyer*, сџр. 323), судско поравнање има природу мјешовитог уговора. Оно се од претходног разликује по томе што два предње споменута елемента не задржавају самосталност, него су нераздвојни и у суштини образују један акт. Оваквим схватањем води се у пуној мјери рачуна о вољи странака, јер је исправно да се пође од тога да оне судским поравнањем хоће не само да уреде свој однос, него истовремено да окончају парницу, и то на начин да им судско поравнање замјењује пресуду. Процесна теорија прихватила је владајући став да је судско поравнање мјешовит, процесноправни и грађанскоправни уговор.⁹⁰ Његова ваљаност треба

90 Детаљније о правној природи судског поравнања код Познић, Б., Ракић-Водинелић, В., Грађанско процесно право, 15. измијењено и допуњено издање, Београд, Савремена администрација, Београд (даље: Познић – Ракић – Во-

да се просуђује са стајалишта грађанског процесног права и грађанског материјалног права.⁹¹ Поред тога што има одређена процесноправна дејства, оно је и уговор којим странке уређују своје грађанскоправне односе којима могу слободно да располажу. Његовим закључењем пред судом у строго прописаној форми значи да се ради о строго формалном уговору. У односу на његову садржину, оно је увијек грађанскоправни уговор па се његова ваљаност оцјењује и у односу на правила која вриједи за материјалноправну страну таквог правног посла. Материјалноправна природа судског поравнања огледа се и у чињеници да се оно побија због мана воље.

3.3. Претпоставке за закључење судског поравнања

За допуштивост судског поравнања треба да се испуне сљедеће претпоставке:

- 1) судска надлежност;
- 2) правилан састав суда;
- 3) способност уговарача;
- 4) правни интерес за закључење уговора у виду судског поравнања;
- 5) допуштеност предмета и садржине, те
- 6) прописана форма уговора о судском поравнању.⁹²

Поравнање закључено пред ненадлежним судом могло би да се побија само ако би се радило о апсолутној ненадлежности суда.

Правилан састав суда постоји ако је поравнање закључено пред судијом првостепеног суда, односно пред предсједником вијећа другостепеног суда. У ширем смислу посматрано, суд није правилно састављен ако је у доношењу одлуке учествовао судија који је требао бити изузет.

Парничне странке за закључење судског поравнања морају да имају страначку и парничну способност, односно да буду уредно заступане, у супротном поравнање се сматра апсолутно ништавим.

динелић), 1999, стр. 333–338, Познић, Б., Грађанско процесно право, Пето, допуњено издање, Савремена администрација, Београд, (даље: Познић), 1976, стр. 344.

91 Види Трива, С., Грађанско процесно право I, Народне новине, Загреб, 1965, (даље: Трива), стр. 480.

92 Тако Трива – Дика, *op. cit.*, стр. 570.

За закључење судског поравнања странке морају да имају одређени правни интерес, а он не постоји ако је ствар правоснажно пресуђена, ако је о истом предмету спора нагодба већ закључена или ако се тужилац у пријашњој парници одрекао тужбеног захтјева. У парници странке не морају да докажу посебан правни интерес за закључење судског поравнања, правни интерес је у тој парници несумњив, поравнање чини сувишним даље парницење.⁹³

Сљедећи услов за допустивост судског поравнања је допуштеност предмета и садржине. Суд неће допустити закључивање поравнања ако установи да је оно својом садржином у супротности с принудним прописима.

Битна претпоставка за допустивост судске нагодбе је прописана форма. Судска нагодба је строго формални, писмени уговор, те је одржавање прописане форме битна претпоставка за њезину допустивост и ваљаност.

3.4. Стадијуми у којима може да се закључи судско поравнање и улога суда

Странке могу да закључе поравнање о предмету спора током цијелог поступка до његовог правоснажног окончања (судско поравнање)⁹⁴, како пред првостепеним судом, тако и у току поступка пред другостепеним судом до доношења другостепене одлуке поводом жалбе. На овај начин отклања се потреба за доношењем првостепене одлуке ако се поравнање закључи након закључења главне расправе, а прије доношења првостепене пресуде, односно потреба за доношењем другостепене одлуке.⁹⁵ Ако, пак, странке закључе поравнање након доношења првостепене пресуде, првостепени суд донијеће рјешење којим ће да утврди да је првостепена пресуда без дејства.

Код покушаја закључења судског поравнања посебно долази до изражаја тактичност судије и његова способност да посредује у мирном рјешавању спора.⁹⁶ Поједине судије посједују урођене или научене способности (висока емоционална интелигенција) које успјешно користе за

93 *Ibid.*

94 Види чл. 87. ст. 1. ЗПП ФБиХ, чл. 87. ст. 1. ЗПП РС, те чл. 210. ст. 1. ЗПП БДБиХ, чл. 54. ст. 1. ЗПП БиХ.

95 Дракулић, Л., Судска нагодба као начин рјешавања спора, Податак на страници <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=12250>.

96 Тако и Станковић, Г., Грађанско процесно право, Прва свеска, Парнично процесно право, Ниш, 2010, стр. 386.

подстицање склапања великог броја судских поравнања, док неки, пак, немају те способности, па су природно одређени према контрадикторном расправљању и ауторитативном окончању спора доношењем пресуде. Стога тренд јачања алтернативних начина рјешавања спорова захтијева додатну обуку и усавршавање судија, премда за успјешно закључење судског поравнања сви учесници у парничном поступку морају да буду мотивисани. Од пресудне је важности постојање воље странака за мирно рјешење спора, али ако подстицај за то не дође од судије и адвоката странке, изгледи за склапање поравнања биће умањени. Само поравнање, надаље, првенствено мора да буде резултат слободне воље странака на коју суд не смије директно да утиче, односно да инсистира на његовом закључењу. Међутим, суд не смије да буде ни пасиван. Дужност суда је да укаже на могућност закључења судског поравнања, кад по његовој оцјени за то постоје изгледи.⁹⁷ Настојање суда да странке током цијелог поступка, а нарочито на припремном рочишту, закључе судско поравнање, на начин који не угрожава његову непристрасност и објективност, значи испитивање спремности и воље странака да размотри могућност закључења судског поравнања. Суд треба странкама да укаже на ову могућност, при томе водећи рачуна о њиховим жељама и интересима, природи судског спора, односима међу странкама и другим околностима. Дакле, суд, у настојању да очува своју непристрасност и објективност, не смије да врши притисак или утицај на вољу једне странке, нити смије да прејудицира исход спора ако поравнање не буде закључено

3.4.1. Процесна легитимација за закључење судског поравнања

Судско поравнање могу да закључе парничне странке, тужилац и тужени, али не и умјешачи. Умјешачи могу само да приступе поравнању које су закључиле парничне странке.⁹⁸ Када се у улози странака појављује више лица, у својству супарничара разликују се двије ситуације: да ли се појављују у својству обичних, формалних супарничара, који задржавају самосталан положај у парници, па радње које предузимају

97 Тако Познић, *op. cit.*, стр. 344.

98 Високи трговачки суд РХ, Пж-1251/05, 8. септембра 2005. Податак код Чизмић, Ј., Коментар закона о парничном поступку, друго измијењено и допуњено издање, Сарајево, (даље: Чизмић – Коментар), 2016, стр. 312.

нити користе нити штете осталим, или у својству јединствених супарничара. Код обичних, формалних супарничара, ако поједини супарничар с противном странком закључи судско поравнање, његова дејства се ограничавају само на тог супарничара и противну странку. У случају јединствених супарничара, сви морају да приступе закључењу судског поравнања са супротном странком или странкама, које се на противној страни налазе у положају јединствених супарничара.

Ако је странка издала адвокату пуномоћје за вођење парнице, а није поближе одредила овлашћења у пуномоћју, он је на основу таквог пуномоћја овлашћен да закључи судско поравнање (чл. 305. ст. 1. тач. 1. ЗПП ФБиХ)⁹⁹, док је пуномоћнику који није адвокат за закључење судског поравнања увијек потребно изричито овлашћење (чл. 307. ЗПП ФБиХ).¹⁰⁰ Законски заступник парнично неспособне странке може да закључи судско поравнање ако има посебно овлашћење када је у поступку посебним прописима одређено да мора да има посебна овлашћења (чл. 294. ст. 1. ЗПП ФБиХ).¹⁰¹

3.5. Предмет судског поравнања

Предмет судског поравнања је тужбени захтјев, као предмет спора, с тим што поравнање може да се односи на цијели тужбени захтјев или на један његов дио, односно на само један од више постављених тужбених захтјева.¹⁰² Предмет судског поравнања могу да буду само захтјеви којима странке могу слободно да располажу, о чему суд води рачуна по службеној дужности. Кад утврди да се ради о захтјевима којима странке не могу да располажу, односно да је поравнање по свом предмету или садржају противно принудним прописима, суд ће да упозори странке на такав недостатак, па ако странке и даље инсистирају на закључењу поравнања, у записник суда унијеће се њихов споразум и донијети рјешење којим суд утврђује да је тај споразум без правног дејства. До правосна-

99 Истовјетне су одредбе чл. 305. ст. 1. ЗПП РС, те чл. 54. ст. 1. ЗПП БДБиХ и чл. 245. ст. 1. ЗПП БиХ.

100 Истовјетне су одредбе чл. 307. ст. 1. ЗПП РС, те чл. 56. ст. 1. ЗПП БДБиХ и чл. 247. ст. 1. ЗПП БиХ.

101 Исто рјешење предвиђено је одредбама чл. 294. ст. 1. ЗПП РС, те одредбама чл. 43. ЗПП БДБиХ и чл. 238. ЗПП БиХ.

102 Види чл. 89. ст. 1. ЗПП ФБиХ, чл. 89. ст. 1. ЗПП РС, те чл. 212. ст. 1. ЗПП БДБиХ и чл. 56. ст. 1. ЗПП БиХ.

жности овог рјешења суд ће да застане с поступком.¹⁰³ Кад утврди да се ради о поравнању које није допуштено, суд доноси рјешење којим не допушта поравнање. Кад изрекне такву одлуку, суд застаје с поступком до њене правоснажности односно до одлуке другостепеног суда. Ако другостепени суд оцијени да се не ради о захтјевима којима странке не могу да располажу, па је стога поравнање допуштено, преиначиће ово рјешење првостепеног суда.¹⁰⁴

Кад је предмет судског поравнања један од више тужбених захтјева или само дио једног тужбеног захтјева, парница се наставља у дијелу о којем се странке нису нагодиле. Да би се утврдило у којем се дијелу парница окончава, а у којем наставља, потребно је да се јасно утврди садржај судског поравнања. Поравнање не може да се закључи у парницама у којима важи принцип официозности и инквизициони принцип, као што су парнице у брачним, матернитетским и патернитетским споровима. Споразум о поравнању треба да садржи поравнање о свим главним и споредним потраживањима, укључујући и трошкове поступка. Ако странке не постигну споразум о трошковима, могу да се договоре да одлуку о трошковима донесе суд.¹⁰⁵ У том случају, суд одлуку доноси одмах и уноси је у записник. Ако странке не поступи ни на тај начин, одредба чл. 391. ЗПП ФБиХ прописује да ће свака страна да сноси своје трошкове.¹⁰⁶ Предмет судског поравнања не може да буде захтјев којим странке не могу да располажу, односно захтјев који је у супротности с принудним прописима (чл. 3. ст. 2. ЗПП ФБиХ),^{107, 108} као ни онај предмет спора о коме

103 Види Зечевић, Е., Коментар закона о парничном поступку, Логос, Сарајево, 2004, стр. 98. Уп. Познић, Б., Грађанско процесно право, Београд, 1989, стр. 337.

104 Тако и Куленовић, З., Микулић, С., Милишић-Величовски, С., Станишић, Ј., Вучина, Д., Коментар Закона о парничном поступку ФБиХ/РС, друго измијењено и допуњено издање, Мостар, (даље: Куленовић), 2011, стр. 213.

105 Види чл. 90. ст. 3. ЗПП ФБиХ, чл. 90. ст. 2. ЗПП РС, те чл. 213. ст. 3. ЗПП БДБиХ и чл. 57. ст. 3. ЗПП БиХ.

106 У том правцу и судска пракса: "Када се приликом закључења судске нагодбе странке нису договориле и о трошковима поступка, нити су се договориле да одлуку о трошковима донесе суд (чл. 90. ст. 3. ЗПП-а ФБиХ), правилно је првоступањски суд примијенио одредбу из чл. 391. ст. 1. ЗПП-а ФБиХ када је одлучио да свака страна сноси своје трошкове поступка." Види Рјешење Кантоналног суда у Бихаћу, број: Гж-881/04 од 25. 1. 2007. године, Домаћа и страна судска пракса, број 21, 2007, стр. 47.

107 Истовјетне су одредбе чл. 3. ст. 2. ЗПП РС, те одредбе чл. 3. ст. 2. ЗПП БДБиХ и чл. 8. ст. 2. ЗПП БиХ.

108 Тако је према стајалишту судске праксе ништаво судско поравнање кад приликом његовог закључења тужиоца није заступао законски заступник (ОС

је раније било закључено судско поравнање. Суд током цијелог поступка по службеној дужности пази да ли се парница води о предмету о коме је раније била закључено судско поравнање и ако установи да се парница води о предмету о коме је закључено судско поравнање, одбациће тужбу (чл. 93. ЗПП ФБиХ).¹⁰⁹

3.6. Дејства судског поравнања

Судско поравнање производи двострука дејства: материјалноправна и процесноправна.

а) Материјалноправна дејства

Према нормама материјалног права одређују се општи услови од којих зависи допуштеност и ваљаност судског поравнања: правна и пословна способност, овлашћења страна да диспонирају правима и обавезама, просуђују се и недостаци у изјави воље усљед којих може да се захтијева побијање судског поравнања. Такође, стране из материјалноправних односа, поводом којих склапају поравнање, дају нови правни основ (*novatio*), па из тог разлога судско поравнање има конститутиван карактер.

б) Процесноправна дејства

Процесна дејства судског поравнања састоје се, као прво, у томе што закључењем судског поравнања парница престаје да тече. Друго, није допуштена нова парница с истим предметом спора између истих странака. Суд по службеној дужности пази на окончање раније парнице закључењем судског поравнања, иако он то редовно сазна из приговора. Ако утврди ту чињеницу, он одбацује тужбу. Овдје посебно долази до изражаја приговор *rei judicialiter transactae*.¹¹⁰ Дакле, у процесноправном смислу судско поравнање изједначено је са правоснажном пресудом.¹¹¹ Треће,

---

Сплит, Гж-1406/88. од 22. јула 1988. ПСП 39/120), као и судско поравнање које је у име мјесне заједнице закључио њен предсједник умјесто правобраниоца који је по закону овлашћен да заступа мјесну заједницу у судском поступку (ВС БиХ, Рев-162/83 од 9. јуна 1983, Билтен ВСБиХ, бр. 2/84). Податак код Коментар – Чизмић, *op. cit.*, стр. 317.

109 Истовјетне су одредбе чл. 93. ЗПП РС, те одредбе чл. 190. ст. 1. тач. е. ЗПП БДБиХ и чл. 34. ст. 1. тач. 5. ЗПП БиХ.

110 Ствар која је ријешена судским поравнањем.

111 Судско поравнање има једнаку правну снагу као и правоснажна судска пре-

процесноправно дејство судског поравнања састоји се у томе што записник у којем је садржано судско поравнање има својство извршне исправе. На основу њега овлашћена странка може од суда да захтијева принудно остварење чинидбе на коју према садржају судског поравнања има право, под условом да је протекао парнициони рок, те да је потраживање које се према њему има да испуни доспјело.

3.7. Тренутак закључења судског поравнања

Споразум странака о поравнању уноси се у записник, а поравнање је закључено када странке потпишу записник. Дакле, о закљученом поравнању се не доноси одлука, него се споразум странака уноси у записник. У пракси судова понекад се у записницима о судском поравнању уносе рјешења којима се поравнање дозвољава или усваја. Међутим, законодавац је обавезу доношења рјешења прописао само ако суд оцијени да поравнање није дозвољено.¹¹² У записник којим се закључује судско поравнање не треба да се уноси ни изјава о повлачењу тужбе, јер се судским поравнањем парница окончава диспозитивним радњама парничних странака, а повлачењем тужбе парница престаје да тече, одустанком тужиоца од поступка у конкретном случају. Ако се након постигнутог усменог споразума или диктирања записника једна од странака предомисли и одбије да потпише

суда. Оно поред материјалноправног дејства једног страначког уговора, има правно дејство судске одлуке. Приликом захтјева за извршење једног судског поравнања, извршни суд не може испитивати подобност поравнања за извршење јер је поравнање у питању већ било подвргнуто контроли суда, пред којим је склопљено. Суд пред којим је поравнање склопљено, већ по самом закону је примајући поравнање на записник обавезан да пази да не помогне странкама да не остварују циљеве који иду преко границе што их је јавни поредак или јавни морал оставио њиховој диспозитивности. Суд по службеној дужности одлучује да ли је поравнање допуштено; истина он то не изриче, јер му закон то не налаже, али ако суд сматра да је поравнање противно закону или јавном моралу, по службеној дужности одлучује да се поравнање не допушта. (Врховни суд Србије, Гжж. 334/69). Р. Ћосић, Т. Крсмановић, Актуална судска пракса из грађанског-процесног права, Прво издање, Београд, (даље: Ћосић – Крсмановић), 2003, стр. 106.

- 112 Суд не доноси рјешење којим одобрава закључено судско поравнање, а ако би суд донио такво рјешење, оно не би имало никакво правно дјеловање, па у складу с тим жалба против тог рјешења није допуштена, а није допуштена ни жалба против тог судског поравнања. Врховни суд Црне Горе, Гж.-250/65. Податак код Куленовић, *op. cit.*, стр. 214.

записник, не долази до закључења судског поравнања и парнични поступак се наставља. Суд је дужан да овјерен препис записника у који је унесено поравнање изда странкама. Судско поравнање има исто дејство као и правоснажна пресуда и представља извршну исправу, па како се примјерак пресуде обавезно доставља странкама, тако се и записник у који је унесено поравнање обавезно мора да уручи странкама.

3.8. Побијање судског поравнања

Судско поравнање може да се побија само тужбом (чл. 92. ст. 1. ЗПП ФБиХ).¹¹³ Право на побијање припада у првом реду странкама, с обзиром на то да су оне закључиле поравнање. Поред странака, судско поравнање, као и сваки други уговор, може да побија свако треће лице које има правни интерес, односно чија су права повријеђена поравнањем.¹¹⁴ Судско поравнање може да побија и јавни тужилац из разлога који су предвиђени у чл. 3. ст. 2. ЗПП ФБиХ, односно ако је уговор закључен противно принудим прописима. Судско поравнање може да се побија тужбом ако је закључено у заблуди или под утицајем принуде или преваре (чл. 92. ст. 2. ЗПП ФБиХ).¹¹⁵ У погледу мана воље, суд у поступку контроле нема обавезу да контролира да ли је воља странака била слободна, без утицаја принуде, преваре или заблуде. Отуда странкама преостаје да се приликом побијања позивају на мане воље. Тужба против побијања подноси се суду који је надлежан да рјешава спорове поводом тужбеног захтјева у првом степену у року од три мјесеца од дана сазнања за разлог побијања (субјективни рок), а најдоцније у року од пет година од дана закључења судског поравнања (објективни рок). Поводом тако поднесене тужбе суд одлучује пресудом, којом усваја или одбија тужбени захтјев, зависно од разлога за побијање наведених у тужби. Против пресуде којом се одлучује о побијању судског поравнања допуштена је жалба. Допуштеност ванредних правних лијекова зависи од тога да ли је судско поравнање закључено у општем парничном поступку или у неком од посебних парничних поступака, у којима се због природе предмета спора

113 Истовјетне су одредбе чл. 92. ст. 1. ЗПП РС, те ЗПП БДБиХ и ЗПП БиХ.

114 ВССр. Гж.-1883/73, податак код Јанковић, стр. 336. Као и сваки други уговор, и судско поравнање може побијати и свака трећа особа која има правни интерес, односно чија су права поравнањем повријеђена (Врховни суд Србије, Гзз-15/81), Ћосић – Крсмановић, *op. cit.*, стр. 107.

115 Истовјетне су одредбе чл. 92. ст. 2. ЗПП РС, те ЗПП БДБиХ и ЗПП БиХ.

одступа од примјене правила општег поступка.¹¹⁶ Основно дејство успјешно побијеног судског поравнања прописано је одредбом чл. 92. ст. 4. ЗПП ФБиХ.¹¹⁷ Према тој одредби ако судско поравнање буде поништено, поступак се наставља као да судско поравнање није ни било закључено.

3.9. Закључак

Већи број рјешавања спорова судским поравнањем смањило би оптерећеност судова, повећао њихову ефикасност, те утицао на краће трајање судских поступака. У том смислу се истиче потреба константног ширења и промовисања судског поравнања као мирног и ефикасног начина рјешавања спорова чијим закључењем долази до окончања парнице односно до спречавања да до парнице уопште дође. Судско поравнање закључује се у писменој форми уговора пред надлежним судом, који има својство правоснажне пресуде, а у случају да се уговара обавеза на неку чинидбу, има снагу извршног наслова. При закључењу судског поравнања важну улогу има тактичност судије и његова способност да посредује у мирном рјешавању спора, те дужност суда да странкама укаже на могућност закључења судског поравнања, кад по његовој оцјени за то постоје изгледи. Међутим, одлука странака о томе да ли ће и када ће да закључе судско поравнање, још увијек углавном овиси о њиховој процјени трајања поступка, висини трошкова поступка и сл. Институт судског поравнања добиће у пракси заслужено мјесто оног тренутка када странке открију како рјешавање свих проблема везаних уз њихове спорове заправо лежи у њиховим сопственим рукама. Од тог тренутка постаће *dominus litis*, а тиме и свога времена и својих материјалних средстава. У том тренутку суђење ће да постане алтернатива управо судском поравнању.

116 Тако и Салма, М., *Побијање судског поравнања (Појам, правна природа и облици побијања у домаћем и упоредном праву)*, стр. 146, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, 2011, vol. 45, бр. 2., стр. 139–154, Податак на страници zbornik.pf.uns.ac.rs/content/article/73-izdavaštvo.

117 Исто рјешење предвиђено је одредбама чл. 92. ст. 4. ЗПП РС, те одредбама чл. 215. ст. 4. ЗПП БДБиХ и чл. 56. ст. 3. ЗПП БиХ.

Аниса Рухотина
Насир Муфтић

4. СУДСКО ПОРАВНАЊЕ У СВЈЕТЛУ ЗАКОНА О ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ ФБиХ

4.1. Увод

У модерним правним системима је као битна препозната потреба да се странкама између којих постоји спор, пружи могућност да спор ријеше и на начин који не мора да подразумијева класични судски поступак који ће бити окончан одлуком. У складу с овом идејом развили су се бројни процесни системи у којима је странкама омогућено да своје спорове рјешавају и у околностима које не укључују типичну улогу суда као водитеља поступка и доносиоца одлуке. Ипак, доминантно је стајалиште да странке које очекују од суда да одлуком ријеши њихов спор такође не треба да буду лишене могућности да у оквиру парничног поступка, сагласношћу својих воља, постигну поравнање о предмету спора или неком његовом дијелу. Користећи институт судског поравнања, странке имају могућност да постигну споразум који би умјесто судске одлуке окончао поступак и ријешио спор између њих. Правни системи Босне и Херцеговине не представљају изузетак од правних система који слиједе горе изложено схватање, будући да закони који уређују парнични поступак не само да омогућавају странкама закључење судског поравнања, већ их и кроз бројне одредбе и стимулишу, о чему ће бити ријечи у наставку текста. Иако и прописи Републике Српске и Брчко дистрикта БиХ уређују ово питање, у фокусу овог рада биће уређење судског поравнања у Федерацији Босне и Херцеговине (у наставку и као ФБиХ).

4.2. Појам судског поравнања

Судско поравнање дефинише се као уговор склопљен и записнички регистрован у поступку пред судом, којим странке у цијелости или дјелимично уређују своје спорне односе који су предмет спора, а који је по свом процесноправном дејству изједначен са правоснажном

судском пресудом.¹¹⁸ Судско поравнање је еманација начела диспозитивности, будући да странке у поступку, предузимањем диспозитивних радњи, својом вољом могу да окончају поступак. Тако схваћено, судско поравнање представља један од могућих начина окончања парничног поступка. Умјесто да се поступак води до доношења одлуке од стране суда, странке саме, на основу процесноправне диспозитије, окончавају парницу. На овај начин странкама је пружена могућност да ријеше спор мирним путем без доношења одлуке од стране суда и након покретања парнице, што подразумемијева њихово активније учешће у поступку. Ово уједно значи да ће диспозитије странака у поступку у коме ће доћи до закључења судског поравнања имати посебну важност, што с друге стране утиче на улогу суда у поступку, у коме ће се она измијенити у односу на класично схватање према коме суд доноси одлуку којом рјешава спор поводом којег се поступак води.

4.3. Правна природа и дејства судског поравнања

Питање правне природе судског поравнања дуго времена је било предмет расправа, како правних теоретичара, тако и правне праксе. Данас преовладава став да је судско поравнање мјешовит процесноправни и материјалноправни уговор. Због тога ваљаност судског поравнања треба цијенити и са аспекта грађанског процесног права и са аспекта материјалног грађанског права.¹¹⁹ Странке приступају закључењу судског поравнања да би њиме уредиле свој материјалноправни однос, али и да би окончале парницу, па је стога судско поравнање истовремено и строго формални грађанскоправни уговор и непосредна парнична радња странака.¹²⁰

Материјалноправна дејства судског поравнања огледају се у томе што норме материјалног права одређују опште услове од којих зависи његова допуштеност и ваљаност.¹²¹ Стога се сматра да судско поравнање није акт суда, већ акт странака, тј. да има карактер материјалноправног уговора

118 Чизмић, Ј. (2016) Коментар закона о парничном поступку. Сарајево: Привредна штампа, стр. 313.

119 *Ibid.*

120 Карамарковић, Л. (2004) Поравнање и медијација. Београд: Факултет за пословно право, стр. 211.

121 Мулабдић, С. (2010) Грађанско процесно право. Тузла: Правни факултет Универзитета у Тузли, стр. 314.

странака закљученог пред судом.¹²² Опште услове за ваљаност судског поравнања треба просуђивати према одредбама материјалног грађанског права, као што су оне које уређују питања пословне способности уговарача, сагласности изјава воља, постојање и допуштеност предмета и основа уговорне обавезе итд.¹²³

На наведене материјалноправне аспекте судског поравнања указује одредба Закона о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине (у наставку и као ЗПП ФБиХ)¹²⁴ која прописује да се судско поравнање може побијати само тужбом, а не жалбом или ванредним правним лијековима.¹²⁵ Разлог томе је што се судско поравнање сматра споразумом странака, а не судском одлуком, о чему ће бити говора у наставку рада.

Процесноправна дејства судског поравнања су:

1. Закључењем судског поравнања долази до окончања парнице, али без доношења судске одлуке;
2. Спречава вођење парница о предмету о коме је раније било закључено судско поравнање, односно има дејство негативне процесне претпоставке;
3. Судско поравнање има снагу извршне исправе.

Судско поравнање доводи до окончања парнице без доношења судске одлуке, али са свим дејствима која производи пресуда као завршни акт суда.¹²⁶ Наравно, ова дејства ће се производити под условом да се судско поравнање односи на цијели тужбени захтјев. Уколико су се, пак, странке нагодиле само у једном дијелу тужбеног захтјева, парница наставља да тече у преосталом дијелу и окончава се доношењем судске одлуке. На извјесне процесне аспекте судског поравнања указују и одредбе ЗПП ФБиХ које говоре о фазама поступка у којима је могуће да се закључи

122 Салма, М. (2011) "Побијање судског поравнања (Појам, правна природа и облици побијања у домаћем и упоредном праву)", Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, Vol. XLV, бр. 2/2011, стр. 139–154. Доступно на: <http://zbornik.pf.uns.ac.rs/zbornik-radova-pravnog-fakulteta-u-novom-sadu/zbornik-radova-pravnog-fakulteta-u-novom-sadu-2011/zbornik-2>, приступљено: 8. 3. 2019.

123 Мулабдић, С. (2010) Грађанско процесно право, стр. 315.

124 Службене новине Федерације БиХ број 53/03, 73/05, 19/06 и 98/15.

125 Члан 92. ЗПП ФБиХ.

126 Чалија, Б. и Омановић, С. (2000) Грађанско процесно право. Сарајево, Универзитет у Сарајеву – Правни факултет, стр. 245.

судско поравнање, одредбе о обиму поравнања, одредбе о улози суда те одредбе о границама располагања предметом спора.¹²⁷

4.4. Предности судског поравнања

С обзиром на то на кога се односи, предности судског поравнања се могу посматрати из угла странака које ће их остварити у поступку са једне стране, те из угла цјелокупног правосудног система са друге стране.

Прва група односи се на предности које странке директно уживају у поступку. Судско поравнање представља начин окончања спора којим ће обје странке у коначници бити задовољне, будући да је једини начин да до судског поравнања дође, постизање сагласности воља странака у поступку о њеној садржини. Уколико странке не дођу до споразума који би био обострано прихватљив, оне ни у ком случају нису принуђене да закључе судско поравнање. Стога окончање поступка судским поравнањем за странке у поступку има позитивно психичко дејство, јер ни једна од њих неће бити само побједница или поражена.¹²⁸ Због свог споразумног карактера, судско поравнање спречава нарушавање односа између странака. Уколико су, пак, односи између странака због спора нарушени, природно је да постоје већи изгледи да их побољшају уколико судски поступак буде окончан њиховим споразумом умјесто одлуком суда.

Наредна погодност коју ће странке у поступку уживати огледа се у избјегавању спровођења цјелокупног поступка. Закључивањем судског поравнања странке ће бити поштеђене губитка времена и енергије на вођење углавном дуготрајног и исцрпљујућег парничног поступка ког нужно прате и трошкови, а након тога и често неизвјесно извршење.¹²⁹

Надаље, предност судског поравнања огледа се у његовој подобности за извршење у складу са ЗПП ФБиХ. Како ће у наставку бити детаљније

127 Салма, М. (2011) "Побијање судског поравнања (Појам, правна природа и облици побијања у домаћем и упоредном праву)", стр. 139–154.

128 Јакшић А. (2008) Грађанско процесно право. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, стр. 471.

129 Штавише, законодавац потиче странке у поступку на закључивање судског поравнања и тако што у том случају прописује ниже трошкове поступка. На примјер, у Закону о судским таксама Кантона Сарајево (Службене новине Кантона Сарајево бр. 36/14 и 23/16) је предвиђено да је износ судске таксе који је потребно да се плати за судско поравнање закључено у току првостепеног поступка једнак једној половини износа који би било потребно платити када би суд донио пресуду у првостепеном поступку.

адресирано, судско поравнање представља извршни наслов, што странкама пружа сигурност да ће њихов споразум у стварности бити реализован са ефикасношћу какву уживају и права и обавезе које су утврђене судским пресудама.¹³⁰ Уједно, карактер извршног наслова је предност коју судско поравнање ужива у односу на поравнање које се закључује ван суда. Док вансудско поравнање представља облигационоправни однос за чију је принудну реализацију потребно да се води парнични поступак, а након тога често и извршни поступак, судско поравнање омогућава странкама да у случају неиспуњења права и обавеза из споразума одмах покрену извршни поступак.

Друга скупина предности судског поравнања има дејство на побољшање правосудног система. Правосудни систем је по својој природи ефикаснији што се мање предмета налази у њему. Такође, ефикасност се повећава и због тога што се предмети који су у току брже окончавају. Природно, поступци у којима дође до судског поравнања биће окончани брже него они у којима је на суду да донесе пресуду. То ће посљедишно да значи да ће судови моћи више времена да посвете другим предметима. Судско поравнање, дакле, омогућава растерећење судова од оних предмета у којима странке постигну споразум.

С друге стране, судска поравнања не представљају потенцијални ризик за правосудни систем, као ни за друге друштвене интересе који се у њему штите. Такав ризик је елиминисан будући да ЗПП ФБиХ забрањује странкама да закључују судска поравнања онда када нису слободне да располажу предметом спора.¹³¹ Када у одређеном поступку постоји интерес који није искључиво приватног карактера, него је од ширег друштвеног значаја, странке неће имати могућност да путем споразума одлучују о његовом исходу. Када се предмет спора не тиче само странака у поступку, предвиђено је да ће о њему да одлучује искључиво суд. Дакле, ризик је елиминисан кроз овако ограничену аутономију воље странака. Уз то, суд је увијек обавезан да контролише садржај споразума странака и води рачуна о томе да странке не прекораче своја овлаштења, о чему ће бити више говора у наставку.

Стога, судско поравнање има системски значај за функционисање цијелокупног правосуђа, будући да доводи до смањења броја судских предмета и повећања ефикасности система у цијелости.

130 Члан 91. ЗПП ФБиХ.

131 Члан 89. став 2. ЗПП ФБиХ.

4.5. До које фазе у поступку је могуће да се закључи судско поравнање?

ЗПП ФБиХ је уредио питање рока, или прецизније речено, фазе поступка до које је могуће да се закључи судско поравнање.¹³² Одредбе које уређују ово питање су од момента доношења реформског ЗПП ФБиХ 2003. године претрпјеле одређене измјене. Наиме, ЗПП ФБиХ из 2003. године првобитно је прописивао да странке могу да закључе судско поравнање у току цијелог поступка. Радило се о нејасној одредби која није пружала несумњив одговор на питање до ког момента у развоју поступка може доћи до закључења судског поравнања.¹³³ Поставило се питање да ли се појмом “цијели поступак” настојало да омогући закључење судског поравнања до закључења првостепеног поступка, или се, пак, мислило и на поступак по правним лијековима и извршни поступак.

Одредбама Закона о измјенама и допунама Закона о парничном поступку¹³⁴ из 2015. године ова одредба је допуњена на начин да је јасно прецизирано до којег момента је могуће да се закључи судско поравнање, чиме је отклоњена могућност различитог тумачења ријечи “цијели поступак”. Ради се о релативно новој одредби која је резултат настојања законодавца да отклањањем сваке сумње у погледу рока за закључење судског поравнања побољша ефикасност судова у рјешавању спорова.

Одредба ЗПП ФБиХ допуњена је на начин да је могуће да се судско поравнање закључи у току цијелог поступка до његовог правоснажног окончања.¹³⁵ Тиме је странкама омогућено да свој правни однос уреде у току цијелог поступка, све до његовог правоснажног окончања, што подразумијева могућност закључења судског поравнања и пред другостепеним судом до доношења другостепене одлуке по жалби. На тај начин отклоњена је потреба доношења првостепене одлуке ако се поравнање закључи након закључења главне расправе, а прије доношења првостепене одлуке, односно потреба доношења другостепене одлуке.¹³⁶

Поред наведене измјене, Закон о измјенама и допунама Закона о пар-

132 Члан 87. ЗПП ФБиХ.

133 Карамарковић, Л. (2004) Поравнање и медијација, стр. 200.

134 Члан 19. Закона о измјенама и допунама Закона о парничном поступку, Службене новине ФБиХ, број 98/2015.

135 Члан 87. став 1. ЗПП ФБиХ.

136 Дракулић, Љ. (2012) Судска нагодба као начин рјешавања спора. Преузето с: <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=12250> дана 6. 3. 2019.

ничном поступку прописао је и начин поступања суда у случају да је до закључења судског поравнања дошло тек након доношења првостепене пресуде. Тако је ЗПП ФБиХ прописано да ће првостепени суд да донесе рјешење којим ће да утврди да је првостепена одлука без дејства уколико дође до закључења судског поравнања након доношења првостепене пресуде.¹³⁷ Закључење судског поравнања након доношења првостепене пресуде у противном би значило да истовремено у погледу исте правне ствари егзистирају двије извршне исправе: судско поравнање, које, како је претходно наведено, има снагу извршне исправе и првостепена пресуда.¹³⁸

Надаље, чланом 42. Закона о измјенама и допунама Закона о парничном поступку ФБиХ, након члана 224. ЗПП ФБиХ додат је нови члан 224а, а који прописује начин поступања за случај да до закључења судског поравнања дође у току поступка по жалби. Према члану 224а. ЗПП ФБиХ, уколико странке закључе судско поравнање у току поступка по жалби, другостепени суд ће рјешењем да утврди да је првостепена пресуда без дејства и да је жалилац одустао од жалбе. Наведеном одредбом је у потпуности разријешена дилема у погледу судбине првостепеног рјешења и претходно изјављене жалбе.

Слиједећи наведено закључујемо да је могуће да се судско поравнање закључи и пред првостепеним и пред другостепеним судом. ЗПП ФБиХ изричито не уређује питање закључења судског поравнања пред другим, одређеним или замољеним судијом.

4.6. Поступак закључења судског поравнања

Поступак закључења судског поравнања уређен је у складу с принципом диспозитивности. Странке су слободне да без принуде започну преговоре око закључења поравнања, одреде његову садржину и динамику. Ипак, ЗПП ФБиХ прописује одређене елементе који се сматрају битним за овај споразум. ЗПП ФБиХ прописује да је за пуноважност судског поравнања потребно да се испуне следећи услови:

1. Мора постојати споразум странака о поравнању;
2. Споразум странака о поравнању уноси се у записник суда;
3. Потпис странака на записнику.

137 Члан 87. став 2. ЗПП ФБиХ.

138 Чизмић, Ј. (2016). Коментар закона о парничном поступку, стр. 312.

ЗПП ФБиХ прописује да ће се судско поравнање закључити тако што ће се споразум странака унијети у записник.¹³⁹ Дакле, посебна форма је прописана као битни елемент судског поравнања. Иако је уређено као формалан правни посао, судско поравнање није регулисано нарочито рестриктивно. Тако, законске одредбе странкама остављају могућност да закључе споразум у погледу цијелог тужбеног захтјева или његовог појединог дијела. У случају да се поравнање односи на само један дио тужбеног захтјева, о преосталом дијелу парнични поступак ће наставити да се води.¹⁴⁰ Надаље, уколико постоји могућност закључења судског поравнања, суд је овлашћен да на приједлог обје странке одложи започето рочиште како би им оставио потребно вријеме и простор за постизање споразума.¹⁴¹ Сам поступак преговарања око закључења споразума може да производи правне посљедице, без обзира на његов коначни исход. У том смислу, Врховни суд ФБиХ је утврдио да признањем дуга може да се сматра и признање учињено у преговорима између дужника и повјериоца о поравнању, без обзира на то да ли ће они у коначници да закључе судско поравнање или не.¹⁴²

Након што је споразум постигнут и унесен у записник, он се сматра закљученим након што га странке потпишу. Након тога, суд ће да им изда овјерен препис записника. Записник странкама може да послужи приликом покретања извршног поступка. У том смислу, Закон о извршном поступку прописује како је судско поравнање извршно уколико је обавеза која је одређена у њему доспјела, при чему извршност, између осталих могућности, може да се докаже и записником.¹⁴³

ЗПП ФБиХ различито уређује питање овлашћења заступника или пуномоћника на закључење судског поравнања. Када се у име странке у поступку јавља њен законски заступник, ЗПП ФБиХ као опште правило утврђује да је он овлашћен да закључи судско поравнање, уколико посебни пропис не указује на нешто друго.¹⁴⁴ Уколико је странка овластила пуномоћника на вођење парнице, питање његовог овлашћења за закључење судског поравнања зависи у првом реду од тога да ли је оно у пуномоћју

---

139 Члан 90. ЗПП ФБиХ.

140 Чизмић, Ј. (2016). Коментар закона о парничном поступку, стр. 316.

141 Члан 112. ЗПП ФБиХ.

142 Пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине, број: 63 0 П 000967 09 Рев од 13. 4. 2010. године.

143 Члан 26. ставови 1. и 2. Закона о извршном поступку ФБиХ.

144 Члан 294. ЗПП ФБиХ.

експлицитно утврђено или забрањено. Уколико у пуномоћју није поближе одређено да ли пуномоћник има ово овлашћење, његово постојање зависи од тога да ли је пуномоћник адвокат или не. Ако је пуномоћник адвокат, тада се сматра да му пуномоћје које не адресира ово питање даје овлашћење на закључење судског поравнања.¹⁴⁵ Обратно, уколико пуномоћник није адвокат, он неће имати ово овлашћење, уколико му га пуномоћје изричито не додјељује.¹⁴⁶

4.7. Улога суда приликом закључења судског поравнања

Да би дошло до закључења судског поравнања, није довољно само активно учешће странака, него и активно учешће суда. Приликом закључења судског поравнања, парнични суд има двоструку улогу. Са једне стране, улога суда огледа се у континуираном настојању суда да уопште дође до закључења судског поравнања, те у пружању помоћи странкама. Са друге стране, активност суда подразумијева његову обавезу да испита и утврди да ли су располагања странака допуштена и у складу са принудним прописима. У оба наведена случаја суд има активну улогу. Међутим, како се ради о диспозитивној радњи странака, свакако треба стално имати на уму да странке у коначници доносе одлуку о томе да ли ће спорни правни однос да разријеше судским поравнањем и каква ће бити његова садржина.

Начин поступања суда и његова улога код закључења судског поравнања прописани су одредбама ЗПП ФБиХ.¹⁴⁷ Суд ће да настоји да странке закључе судско поравнање на начин који не угрожава његову непристрасност како на припремном рочишту тако и у току цијелог поступка. Такво поступање суда свакако не смије да прерасте у константно навођење и инсистирање на томе да странке закључе судско поравнање,¹⁴⁸ чак и уколико процијени да би то било у интересу странака. Суд не смије директно да утиче на вољу странака и инсистира на рјешењу спора судским поравнањем или да странкама наметне такво рјешење спора. Стога “настојање”

145 Члан 305. ЗПП ФБиХ.

146 Члан 307. ЗПП ФБиХ.

147 Члан 88. ЗПП ФБиХ.

148 Дика, М. и Чизмић, Ј. (2000.) Коментар Закона о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине. Сарајево: ОСЦЕ – Уред за демократизацију, стр. 532.

суда треба да се схвати као испитивање спремности и воље странака да размотре могућност закључења поравнања у току цијелог поступка, као и указивање на ову могућност.¹⁴⁹

Поред наведеног, одредбе ЗПП ФБиХ прописују да суд може, у циљу доприношења закључењу поравнања, када оцијени да је то основано, да предложи странкама како да се поравнају. При томе треба да води рачуна о жељама странака, природи спора, односима међу странкама и другим околностима. Из наведене одредбе произлази да код странака већ од раније мора да постоји воља да спор ријеше закључењем судског поравнања. Странкама код којих већ претходно постоји воља за рјешавањем спора мирним путем, суд може да предложи како да се поравнају. У ранијој правној теорији владао је став да суд странкама може да помогне тако што ће да им укаже на услове под којим би могле да постигну судско поравнање или, када то сматра потребним, може постављањем питања странкама да разјасни обим и садржину њиховог споразума.¹⁵⁰ Суд може да предложи странкама како да се поравнају само уколико је то у циљу доприношења закључењу поравнања и уколико поштује жеље странака. То, дакле, ни у ком случају не значи да суд одређује садржину судског поравнања нити да намеће одређена рјешења странкама. Од странака у коначници зависи садржај самог поравнања, о чему ће више ријечи бити у наставку.

Ограничење дјеловања суда приликом закључења судског поравнања огледа се у сљедећем: очувању судске непристрасности, невршењу притиска или утицаја на вољу странака да закључе судско поравнање, ненаметању садржаја судског поравнања странкама, чак и када одређена рјешења иду у корист странкама, те стављању у изглед евентуално неповољног рјешења спора по ту страну.¹⁵¹

У погледу своје друге улоге суд је дужан да испита и утврди да ли су располагања странака допуштена и у складу с принудним прописима. У овом случају улога суда је контролна. Уколико суд установи да странке иду за тим да располажу захтјевима којима не могу да располажу, он ће

149 Милишић-Величковић, С. у: Куленовић, З. *et al.* (2005) Коментари закона о парничном поступку у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској, Сарајево: Заједнички пројекат Савјета Европе и Европске комисије, стр. 170, коментар уз члан 88, тач. 2.

150 *Ibid.*

151 Бешић, А. (2015) "Судска нагодба – нови приступ у рјешавању спорова", Друштвени огледи – Часопис за правну теорију и праксу, бр. 1–2/2015, стр. 251–275. Доступно на: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=424610>, приступљено: 5. 3. 2019.

да их упозори и укаже на недозвољеност таквог поравнања.¹⁵² Међутим, ако и поред упозорења суда странке закључе судско поравнање у погледу захтјева којима по закону не могу да располажу, суд ће донијети рјешење којим не допушта поравнање странака и застати с поступком док рјешење не постане правоснажно.¹⁵³

4.8. Садржина судског поравнања

Будући да се споразум на основу којег ће доћи до окончања поступка уноси у записник, његова садржина ће, поред парничних странака, бити позната и суду. Уколико сама садржина споразума не би била унесена у записник, већ само констатација да су странке постигле поравнање, тада би се такав споразум сматрао вансудским поравнањем.¹⁵⁴

Став доктрине је да је садржину судског поравнања потребно цијенити према одредбама материјалног грађанског права.¹⁵⁵ У првом реду то би биле одредбе Закона о облигационим односима које уређују темељна питања у вези са закључењем правних послова, као што су пословна способност уговорних страна, могућност, допуштеност и одређеност или одредивост предмета правног посла, мане воље итд. Уколико је грађанскоправни однос између странака регулисан и другим материјалноправним прописима, тада ће и према њима да се цијени ваљаност судског поравнања.

У претходним дијеловима описана је улога суда приликом закључивања судског поравнања, те су наведене околности о којима ће суд да води рачуна. На овом мјесту подсетили бисмо на то да је суд дужан да контролише садржину постигнутог споразума тако што неће дозволити закључење поравнања о захтјевима којима странке не могу да располажу. У доктрини се сматра да се под таквим захтјевима подразумевају питања која произлазе из правних односа који не могу да буду предметом парнице и која нису уређена диспозитивним нормама.¹⁵⁶ Врховни суд ФБиХ је заузео стајалиште да садржину судског поравнања није овлашћен да цијени вјештак било које струке, па ни вјештак финансијске струке, него је то правно питање које је овлашћен да цијени искључиво суд.¹⁵⁷

152 Карамарковић, Л. (2004) Поравнање и медијација, стр. 182.

153 Мулабдић, С. (2010) Грађанско процесно право, стр. 313.

154 Карамарковић, Л. (2004) Поравнање и медијација, стр. 239.

155 Мулабдић, С. (2010) Грађанско процесно право, стр. 315.

156 Чизмић, Ј. (2016). Коментар закона о парничном поступку, стр. 317.

157 Пресуда Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број: 65 0 П 259793

У погледу сношења трошкова поступка, странкама је остављена могућност договора. Такође им је дозвољено да питање сношења трошкова могу да делегирају и суду на одлучивање. Као што је раније речено, постизање споразума о трошковима поступка је странкама олакшано утолико што ће они углавном бити нижи него што би били када би првостепени суд требао да донесе пресуду. Уколико се странке одлуче да препусте суду одлуку о трошковима, поставља се питање како би суд требао да одлучи. ЗПП ФБиХ ово питање не уређује конклузивно, остављајући могућност за различите интерпретације. У упоредном праву је присутно рјешење према коме је у случају закључења судског поравнања свака од странака у поступку дужна да сноси трошкове које је проузроковала.¹⁵⁸ Домаћа судска пракса се о овом питању изјаснила на истовјетан начин, те је разјашњено да се под појмом “своји трошкови” “подразумијевају трошкови које је странка имала у току поступка или их је по закону дужна платити (нпр. плаћање судске таксе).”¹⁵⁹

У пракси, судско поравнање ће се јављати као резултат компромиса странака. Другим ријечима, странке ће да остваре своје интересе путем споразума у случају да су обје спремне на међусобно попуштање. Ово је природно због тога што странке на располагању имају друге процесне институције, уколико би само једна од њих жељела да одустане од своје почетне позиције у поступку. На примјер, када је само страна која се јавља као тужилац спремна да попусти, на располагању јој стоје повлачење тужбе и одрицање од тужбе. Исти примјер може да се да за ситуације када је само тужени спреман да попусти, јер то може да оствари путем признања тужбеног захтјева. Такође, странке у поступку могу унилатерално да начине уступке и на начин да признају чињенице у поступку, због чега друга страна неће имати потребу да их докажује.¹⁶⁰ Дакле, судско поравнање ће бити примамљиво странкама, уколико су обје спремне да попусте у одређеној мјери како би

---

12 Рев од 21. 2. 2013. године.

158 На примјер, Закон о парничном поступку Хрватске у члану 159. став 1. прописује: “Свака странка сноси своје трошкове ако је парница завршена судском нагодбом, а у нагодби није другачије уговорено.” Закон о парничном поступку Србије у члану 158. став 1. ово питање уређује на истовјетан начин, прописујући: “Свака странка сноси своје трошкове ако је парница окончана судским поравнањем или поравнањем после успјеле медијације, осим ако се странке другачије не споразумију или ако је то посебним законом другачије прописано.”

159 Рјешење Кантоналног суда у Бихаћу, број Гж-881/04 од 25. 1. 2007. године.

160 Члан 125. став 1. ЗПП ФБиХ.

у договору нашле прихватљиво рјешење за обје стране.¹⁶¹ Ипак, у доктрини није до краја разјашњено питање да ли је у случају судског поравнања потребно досљедно слиједити одредбе Закона о облигационим односима ФБиХ (у наставку као: ЗОО ФБиХ) који поставља узајамно попуштање као услов ваљаности поравнања. ЗОО ФБиХ експлицитно истиче да се у недостатку међусобног попуштања закључени правни посао неће сматрати уговором о поравнању.¹⁶² Према једном стајалишту, за разлику од вансудског поравнања, код судског поравнања не мора да дође до међусобног попуштања странака.¹⁶³ Тако, судско поравнање ће да важи и онда када само једна странка начини уступак.¹⁶⁴ Према другом стајалишту,¹⁶⁵ међусобни уступци представљају битан елемент поравнања, али истовремено и основ због којег странке уопште закључују судско поравнање. У недостатку међусобног попуштања у том правном послу, уговор ће у складу са ЗОО ФБиХ да буде ништав.¹⁶⁶

4.9. Судско поравнање као извршна исправа

Судско поравнање има снагу извршне исправе. Као такво, судско поравнање представља материјалноправно овлашћење за вођење поступка. Према Закону о извршном поступку, из извршне исправе произлази дужност суда да на приједлог тражиоца извршења дозволи и спроведе извршење.¹⁶⁷

161 Члан 1090. Закона о облигационим односима у том смислу даје примјере радњи које ће да се сматрају попуштањем, наводећи да је, између осталог, ријеч о “дјелимичном или потпуном признавању неког захтјева друге стране, или у одрицању од неког свог захтјева; у узимању на себе неке нове обавезе; у смањењу каматне стопе; у продужењу рока; у пристајању на дјелимичне отплате; у давању права на одустаницу.”

162 Чланови 1089. и 1090. Закона о облигационим односима.

163 Став да за закључење судског поравнања нису потребни узајамни уступци заступају бројни аутори међу којима су: Зуглиа, Аранђеловић, Јакшић, Трива, Дика, Белајац, Мулабдић и други.

164 Чизмић, Ј. (2016) Коментар закона о парничном поступку. Сарајево: Привредна штампа, стр. 313.

165 Овај став заступају посебно аутори с њемачког правног подручја као што су Хортен и Либиг. Они начелно заступају став да је узајамно попуштање нужно за закључење судског поравнања, али када говоре о мјери тог пропуштања, готово да долазе до закључка да попуштање није нужно. Карамарковић, Л. (2004) Поравнање и медијација, стр. 186–188.

166 Члан 52. Закона о облигационим односима.

167 Дауповић, А. у: Дауповић, А. ет ал. (2005) Коментари закона о извршном по-

Наведено је нарочито прописано у два закона, и то у дијелу ЗПП ФБиХ који се односи на судско поравнање¹⁶⁸ и у одредбама Закона о извршном поступку ФБиХ које говоре о извршним и вјеродостојним исправама¹⁶⁹. Законом о извршном поступку ФБиХ таксативно су прописане следеће извршне исправе:

- 1) извршна одлука судова и извршно судско поравнање;
- 2) извршна одлука донесена у управном поступку и поравнање у управном поступку, ако гласи на испуњење новчане обавезе, уколико законом није друкчије одређено;
- 3) извршна нотарска исправа;
- 4) друге исправе које су законом одређене као извршне исправе.

Из наведене одредбе Закона о извршном поступку произлази да се свако поравнање закључено пред судом сматра извршном исправом, под условом да је оно по својој природи кондемпаторно.¹⁷⁰ Кондемпаторно судско поравнање биће извршно ако у року одређеном у поравнању тужени није извршио доспјело потраживање.¹⁷¹ Осим кондемпаторног, судско поравнање може да буде и конститутивно и деклараторно. Снагу извршне исправе има само поравнање кондемпаторног значаја.

4.10. Судско поравнање као пресуђена ствар

Како смо раније навели, судско поравнање има својство извршног наслова. Према тој карактеристици је могуће закључити да оно у одређеној мјери подсјећа на правоснажну пресуду.¹⁷² Једном закључено, судско поравнање производи још неке правне посљедице по којима та сличност још више долази до изражаја. На овом мјесту нарочито истичемо да је класично дејство правоснажне пресуде – дејство пресуђене ствари (*res iudicata*) такође и дејство судског поравнања, што је изражено у више законских одредби.

ступку у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској, стр. 82, коментар уз члан 23, тач. 3.

168 Члан 91. ЗПП ФБиХ.

169 Члан 23. став 1. Закона о извршном поступку ФБиХ.

170 Чизмић, Ј. (2016). Коментар закона о парничном поступку, стр. 321.

171 Мулабдић, С. (2010) Грађанско процесно право, стр. 317.

172 Чизмић, Ј. (2016). Коментар закона о парничном поступку, стр. 324.

У одредбама ЗПП ФБиХ које говоре о повредама парничног поступка, законодавац је издвојио оне повреде које су од таквог значаја за поступак да је, када су присутне у поступку, увијек потребно да их се сматра важним повредама, тј. повредама које су утицале на доношење законите и правилне пресуде. Једна од таквих повреда представља одлучивање суда у предмету у коме је закључено судско поравнање или поравнање које по посебним прописима има својство судског поравнања.¹⁷³

Надаље, ЗПП ФБиХ прописује обавезу суда да по службеној дужности води рачуна о томе да ли се парница води о предмету о коме је раније било закључено судско поравнање. Уколико утврди да се о таквом предмету води парница, дужан је да одбаци тужбу.¹⁷⁴ Ситуација је иста и када другостепени суд утврди да је у првостепеном поступку донесена одлука у предмету у коме је раније закључено судско поравнање. Другостепени суд је тада дужан да укине првостепену пресуду и одбаци тужбу.¹⁷⁵ Иста обавеза је такођер предвиђена и за ревизијски суд, који ће да укине раније донесене одлуке и одбаци тужбу.¹⁷⁶

4.11. Побијање судског поравнања

Мјешовита правна природа судског поравнања нарочито долази до изражаја када је ријеч о његовом побијању. Начин побијања судског поравнања умногоме овиси о томе да ли се судско поравнање по својој правној природи сматра споразумом странака пред судом или судском одлуком. Упркос различитим становиштима у правној науци и пракси, ипак преовладава став према коме судско поравнање није судска одлука, иако производи исто процесно дејство, него је споразум странака закључен пред судом и унесен у записник.¹⁷⁷ Наш законодавац је у том смислу изричит, што се види из често кориштене конструкције “споразум странака о поравнању”. Дакле, схватање према коме судско поравнање није судска одлука, иако производи иста процесноправна дејства, јесте полазишна премиса за утврђивање начина побијања судског поравнања.

173 Члан 209. став 2. ЗПП ФБиХ.

174 Члан 93. ЗПП ФБиХ.

175 Члан 227. став 2. ЗПП ФБиХ.

176 Члан 249. став 2. ЗПП ФБиХ.

177 Чизмић, Ј. (2016). Коментар закона о парничном поступку, стр. 323.

До доношења реформског ЗПП ФБиХ из 2003. године питање побијања судског поравнања није било регулисано, те се у пракси и теорији развио низ различитих ставова и мишљења којима су полазишта била управо различита схватања о правној природи судског поравнања. Теорија и пракса биле су подијељене између става да судско поравнање може да се побија приједлогом за понављање поступка, са једне, односно тужбом, са друге стране. Оправдање за побијање судског поравнања приједлогом за понављање поступка аутори су црпили из процесноправних дејстава судског поравнања.¹⁷⁸ С обзиром на то да судско поравнање производи иста процесноправна дејства као и правоснажна судска одлука, сматрало се да може да се побија ванредним правним лијеком – приједлогом за понављање поступка.

Данас је ситуација јаснија. ЗПП ФБиХ садржи изричите одредбе које се односе на побијање судског поравнања.¹⁷⁹ Судско поравнање може да се побија само тужбом.¹⁸⁰ Из наведеног слиједи да одређење према коме судско поравнање може да се побија само тужбом произлази из схватања судског поравнања као споразума странака. С обзиром на то да судско поравнање није судска одлука, оно не може да се побија ни редовним нити ванредним правним средствима.

Оваквом експлицитном одредбом ЗПП ФБиХ отклоњене су могуће несугласице у погледу начина побијања судског поравнања. Надаље, јасно је прописано да је субјективни рок за подношење тужбе три мјесеца од дана сазнања за разлоге побијања, а објективни рок је пет година од дана закључења судског поравнања. Наведени рокови су преклузивни, те се њиховим протеком губи право на правну заштиту. То значи да судско поравнање не може да се побија након протеча рока од три мјесеца од дана сазнања за разлог побијања, односно пет година од дана закључења судског поравнања.

Судско поравнање може да се побија само због мана воље, то јесте уколико је закључено у заблуди или под утицајем принуде или преваре. Законодавац као разлоге побијања прихвата разлоге због којих према Закону о облигационим односима могу да се побијају уговори, те стога постојање мана воље треба да се цијени према одредбама тог закона.¹⁸¹

Законом о измјенама и допунама Закона о парничном поступку из

178 Карамарковић, Л. (2004) Поравнање и медијација, стр. 279–292.

179 Члан 92. ЗПП ФБиХ.

180 Члан 92. став 1. ЗПП ФБиХ.

181 Чизмић, Ј. (2016). Коментар закона о парничном поступку, стр. 323.

2015. године ¹⁸², ЗПП ФБиХ је допуњен одредбом која прописује начин поступања у случају да дође до поништења судског поравнања. Ако судско поравнање буде поништено, прописано је да се поступак наставља као да судско поравнање није ни било закључено.

4.12. Закључак

Судско поравнање је мјешовити материјалноправни и процесноправни институт чијем закључењу странке приступају како би истовремено уредиле свој материјалноправни однос и окончале парницу. Ради се о институту који по својим процесноправним дејствима представља адекватан супститут за судску пресуду. Као правни институт који омогућава одступање од класичног тока судског поступка, те његово прилагођавање специфичним потребама странака, судско поравнање је заслужено пронашло своје мјесто у модерним правним системима.

Правни оквир за примјену судског поравнања у позитивноправном законодавству ФБиХ чини Закон о парничним поступку, гдје је члановима 87. до 93. уређен поступак закључења судског поравнања, улога суда приликом закључења судског поравнања, фазе поступка у којима је могуће да се закључи судско поравнање, садржина судског поравнања, процесноправна дејства те начин побијања судског поравнања. Тиме је створено окружење у коме странке могу слободно да преговарају (уз помоћ суда, уколико је то потребно), сигурност да ће правни систем да заштити опстојност споразума који ће да постигну, као и извјесност да ће њихов споразум да буде реализован. У прилог томе говори и флексибилност коју предвиђа позитивно право у погледу времена у коме је могуће да се закључи судско поравнање, што говори о опредијељености законодавца на подстицање коришћења овог института. Наиме, странкама је омогућено да свој правни однос уреде у току цијелог поступка, све до његовог правоснажног окончања, што подразумијева могућност закључења судског поравнања и пред другостепеним судом до доношења другостепене одлуке по жалби.

Како би заузело мјесто које му је законодавац у парничном поступку намијенио, најважније је да странке у поступку схвате предности које им доноси судско поравнање. Његова основна предност произлази из чињенице да је споразум о поравнању резултат компромиса странака, а не “наметнуто” рјешење трећег субјекта – суда. Уколико странке знају рјешење које

182 Службене новине Федерације Босне и Херцеговине, бр. 98/15.

је прихватљиво за све, судско поравнање им омогућава да брзо, ефикасно и у обостраном интересу ријеше настали спор и тиме избјегну вођење често временски и материјално исцрпљујућег судског поступка. Можда и најважније од свега, судско поравнање им омогућава да кроз рјешавање конкретног спора своје међусобне односе унаприједе и дугорочно граде на здравим основама и ван спора о коме ће да закључе поравнање. Уједно, рјешавање спора закључењем споразума о поравнању посредно утиче и на ефикасност цјелокупног правног система јер се на тај начин суд растерећује и ослобађа за рјешавање сложенијих предмета.

5. РЕЦЕНЗИЈЕ

***

Аутори су у радовима о судском поравнању, који су предложени за публикацију, у задовољавајућој мјери указали на све предности окончања парнице судским поравнањем у односу на доношење пресуде, која може само додатно да погорша поремећене односе међу странкама због губитка спора једне странке.

Правилно је уочена стручна улога суда који мора да цијени да ли странке у предмету спора могу да располажу захтјевима и у којим императивним споровима није допуштено закључење судског поравнања, без обзира на показану жељу странака да окончају парницу на овај начин. Иако је само у диспозитивним споровима могуће закључење судског поравнања, тиме се не умањује његов значај да се што већи број спорова ријеши сагласном вољом странака. Аутори су конкретно указали и на нове моменте у практичној примјени судског поравнања, а то је активна улога и пуномоћника странака који треба да подрже сваки разуман приједлог суда и да сами на њега укажу странкама, које ће у њих вјероватно имати више повјерења него у суд, на велике предности мирољубивог начина окончања парнице.

Када суд у односу на обје странке покаже исти степен непристрасности у указивању на и предлагању садржаја судског поравнања, грађани ће поново стећи повјерење у судство, како су то правилно уочили и аутори радова о судском поравнању.

Др сц. Сенад Мулабдић
Редовни професор и судија
Врховног суда Федерације БиХ

***

Судско поравнање као парнична радња којом се рјешава спор представља регулатор међусобних односа парничара и замјену за судску одлуку. Регулисање спорних односа судским поравнањем има вишеструк значај како за саме парничне странке тако и за правосуђе уопште. Уколико парничари закључе судско поравнање и ријеше спор мирним путем, остварују се не само захтјеви који су постављени у принципу ефикасности и економичности већ и правно-политички разлози. У прилог рјешавању спора судским поравнањем проф. Аранђеловић је давно написао да је “боље и мршаво поравнање него дебела парница”.

Рјешавање спора путем судског поравнања промовише већ дуже вријеме и Високи судски и тужилачки савјет у правосудном систему Босне и Херцеговине. Без обзира на предности судског поравнања као процесног феномена у односу на контрадикторни, дуготрајни и исцрпљујући поступак, судско поравнање још увијек нема онај значај и мјесто које би требало да има пред судовима у Босни и Херцеговини. Разлога за то има више. Прије свега, грађани који су одлучили да покрену парнични поступак, по правилу, желе да суд донесе мериторну одлуку и да “пресуди” о праву странке у конкретном случају. У оним случајевима када парничне странке заступају пуномоћници – адвокати, по правилу, поступак се окончава судском одлуком, а не закључењем судског поравнања. Такође, ни судије нису превише мотивисане да се спор ријеша закључењем судског поравнања. Сви разлози који демотивишу странке, њихове пуномоћнике па и суд могли би се подвести под један главни, а то је што још увијек нису сагледане све предности које закључено судско поравнање производи како на терену процесног права тако и у материјалноправним односима.

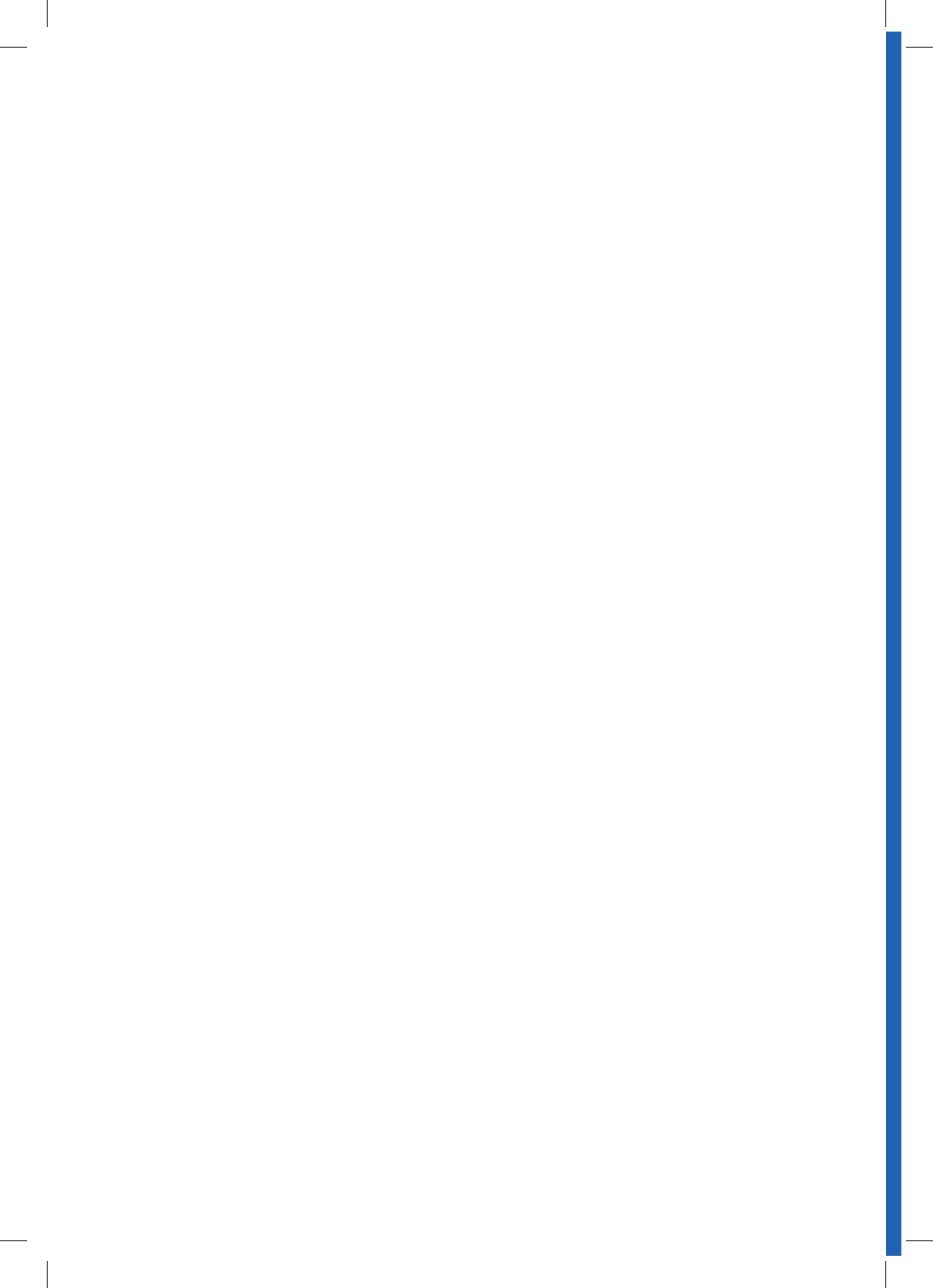
Зборник радова који је посвећен судском поравнању карактерише инвентивност у сагледавању предности и евентуалних недостатака који се манифестују закључењем судског поравнања. Зборник садржи четири рада која на различите начине третирају процесни феномен судског поравнања.

Примјетна је жеља аутора да дају свој допринос у рјешавању правне природе судског поравнања, што није нимало лак задатак. Правна природа судског поравнања одређује и правни лијек. Без обзира на то што је законодавац одредио ексклузиван правни лијек – тужбу за побијање судског поравнања, још увијек нису разријешене све недоумице и проблеми везани за судско поравнање. Допринос овог зборника радова је управо и у чињеници да су одређена питања која су везана за судско поравнање идентификована и постављена. На нека од њих аутори су сасвим успјешно

одговорили, док су друга остала отворена. Питања која чекају одговор увијек представљају подстицај за процесну теорију и правне теоретичаре да заузму одређене ставове и дају одговоре.

Радови који су посвећени судском поравнању, а који су нашли мјесто у овом зборнику, од значаја су како за правну теорију тако и за правнике практичаре који, понекад потпуно неоправдано, занемарују предности судског поравнања и по инерцији управљају поступком који често безразложно дуго траје и који се окончава мериторним рјешењем спора, али истовремено и незадовољством и разочарањем једног парничара не само у исход спора, већ и у правосуђе уопште. Насупрот томе, закључено судско поравнање нема за посљедицу одлуку о “побједнику и пораженом”, већ окончање спора мирним путем уз учешће и на задовољство свих субјеката у поступку, што се не би смјело да се занемари приликом рјешавања спора у сваком конкретном случају.

Проф. др Ранка Рачић

*Sudska nagodba
u pravnom sustavu
Bosne i Hercegovine*

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Ova je publikacija izrađena uz finansijsku potporu europske unije. Njen sadržaj je isključiva odgovornost Visokog sudbenog tužiteljskog vijeća BiH i ne odražava nužno stavove Europske unije.

Smajo Šabić, Adnan Baručija, Mirjana Kevo,
Minja Belović, Anisa Ruhotina, Nasir Muftić

SUDSKA NAGODBA

U PRAVNOM SUSTAVU BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, 2022. godina

SADRŽAJ

PREGOVOR PUBLIKACIJE	174
-----------------------------------	------------

1. PRAVNI POLOŽAJ PARNIČNIH STRANAKA KOD ZAKLJUČENJA SUDSKE NAGODBE.....	175
---	------------

1.1. Uvod.....	175
1.2. Pojam nagodbe	176
1.3. Predmet i pravna priroda sudske nagodbe	177
1.4. Uloga suda kod zaključenja sudske nagodbe	179
1.5. Pravni učinak sudske nagodbe	182
1.6. Pravni položaj parničnih stranaka kod zaključenja sudske nagodbe u odnosu na redoviti parnični postupak.....	182
1.7. Okolnosti koje otežavaju mogućnost zaključenja sudske nagodbe	187
1.8. Prijedlog rješenja <i>de lege ferenda</i> koja će omogućiti veću zastupljenost sudske nagodbe kao načina okončanja parničnog spora	191

2. SUDSKA NAGODBA	193
--------------------------------	------------

2.1. Uvodne napomene	193
2.2. Usporednopravni prikaz sudske nagodbe u zemljama koje su nastale disolucijom SFRJ.....	194
2.3. Procesne pretpostavke za zaključenje sudske nagodbe.....	199
2.4. Predmet i sadržaj sudske nagodbe.....	204
2.5. Dopuštenost sudske nagodbe	206
2.6. Zaključenje sudske nagodbe.....	209
2.7. Učinak sudske nagodbe.....	210
2.8. Pobijanje sudske nagodbe	211
2.9. Zaključno razmatranje	212

3. SUDSKA NAGODBA 215

3.1. Uvod.....	215
3.2. Pojam i pravna priroda sudske nagodbe	216
3.3. Pretpostavke za zaključenje sudske nagodbe	218
3.4. Stadiji u kojima se može zaključiti sudska nagodba i uloga suda.....	219
3.4.1. Procesna legitimacija za zaključenje sudske nagodbe.....	²²⁰
3.5. Predmet sudske nagodbe	221
3.6. Učinci sudske nagodbe.....	223
3.7. Trenutak zaključenja sudske nagodbe	224
3.8. Pobijanje sudske nagodbe	224
3.9. Zaključak	225

4. SUDSKA NAGODBA U SVJETLU ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU FBiH 227

4.1. Uvod.....	227
4.2. Pojam sudske nagodbe.....	227
4.3. Pravna priroda i učinci sudske nagodbe	228
4.4. Prednosti sudske nagodbe.....	230
4.5. Do koje faze u postupku je moguće zaključiti sudsku nagodbu?	231
4.6. Postupak zaključenja sudske nagodbe	233
4.7. Uloga suda prilikom zaključenja sudske nagodbe	235
4.8. Sadržaj sudske nagodbe	236
4.9. Sudska nagodba kao ovršna isprava.....	239
4.10. Sudska nagodba kao presuđena stvar	240
4.11. Pobijanje sudske nagodbe	241
4.12. Zaključak	242

RECENZIJJE..... 245

PREDGOVOR PUBLIKACIJE

Predmet spora je tužbeni zahtjev u čijim granicama sud odlučuje tako da ga usvaja ili odbija, u cijelosti ili djelomično. Parnica se zasniva na načelu dviju stranaka sa suprotnim interesima. Donošenjem presude okončava se parnica između stranaka tako da je uspjeh tužitelja uvijek neuspjeh tuženika i obratno. No, svaka parnica ne mora se uvijek okončati donošenjem presude. U okviru materijalnih dispozicija stranke mogu parnicu okončati i zaključenjem sudske nagodbe sve do pravomoćnog okončanja postupka.

Stručna uloga suda u zaključenju sudske nagodbe ispoljava se u tome što će cijeniti radi li se o zahtjevima kojima stranke mogu raspolagati i ako je ovaj uvjet ispunjen, onda će nepristrano ukazati strankama na ovu mogućnost i pomoći im da zakluče sudsku nagodbu na način koji odgovara njihovoj slobodnoj volji i rješavanju spora na prijateljski način prema njihovim željama. Velike su prednosti ovakvog miroljubivog načina rješavanja spora jer stranke odmah imaju pravomoćnu odluku koja je i ovršni naslov. Kada stranke miroljubivo riješe spor, onda će u pravilu i tuženik dragovoljno izvršiti obveze prema tužitelju, čime je spor definitivno riješen. Zaključenjem sudske nagodbe nema ni pobjednika niti gubitnika u parnici, tako da stranke mogu poremećene odnose popraviti i održati ih u budućnosti i tako veliko životno iskustvo prenijeti na mlađi naraštaj.

Ova stručna publikacija može biti svakodnevna literatura građanima, sucima i punomoćnicima stranaka jer ukazuje na to kako se uz sveukupno angažiranje može riješiti spor i mimo odluke suda koji nameće autoritativno rješavanje spora u kojem jedna strana gubi parnicu, a druga dobiva, što samo može pogoršati odnose među strankama i budućim naraštajima. Zbog svega navedenog sa zadovoljstvom predlažem objavu ove stručne publikacije i njeno stavljanje na raspolaganje građanima, sucima i stručnim punomoćnicima stranaka.

Dr. sc. Senad Mulabdić
Redoviti profesor i sudac Vrhovnog suda
Federacije Bosne i Hercegovine

1. PRAVNI POLOŽAJ PARNIČNIH STRANAKA KOD ZAKLJUČENJA SUDSKE NAGODBE

Sažetak

Kroz ovaj rad je znanstveno istražen način rješavanja spornog građansko-pravnog odnosa sporazumom stranaka u sporu. Takav sporazum predstavlja izraz slobodne volje stranaka postignut međusobnim popuštanjem u cilju rješavanja spornog građanskopravnog odnosa. Postignuti sporazum među strankama ima različit pravni učinak, ovisno o tome je li sporazum postignut tijekom parničnog postupka ili u izvansudskom postupku. Glede toga, posebno je znanstveno istražen pravni položaj subjekata spornog građansko-pravnog odnosa kod zaključenja izvansudske nagodbe u odnosu na pravni položaj parničnih stranaka kod zaključenja sudske nagodbe tijekom parničnog postupka. Također, kroz ovo znanstveno istraživanje posebno su istražene prednosti i nedostaci koji utječu na pravni položaj parničnih stranaka kod zaključenja sudske nagodbe u odnosu na pravni položaj parničnih stranaka kod okončanja parničnog postupka meritornom odlukom. Posebna pozornost posvećena je istraživanju mogućih uzroka koji posljedično ograničavaju ili onemogućavaju parnične stranke da u većem opsegu koriste institut sudske nagodbe kao jedan od mogućih alternativnih načina rješavanja sudskih sporova.

Ključne riječi: Tužba, nagodba, sudska nagodba, sporni građanskopravni odnos, sporazum stranaka, parnični postupak, parnične stranke, meritorna odluka

1.1. Uvod

Građani, kao subjekti građanskih prava, u svakodnevnom životu ulaze u određene građanskopravne odnose kako bi ostvarili određenu korist ili određeno pravo. U tim pravnim odnosima veoma često dolazi do određenih spornih pitanja glede opsega prava i obveza između subjekata, zbog čega jedan od subjekata pred nadležnim sudom pokreće parnični postupak radi pravne zaštite ugroženih ili povrijeđenih prava. Nakon podnošenja tužbe, sud po

pravilima parničnog postupka provodi postupak radi utvrđivanja relevantnog faktičkog činjeničnog stanja o spornom odnosu, a sve u cilju donošenja meritorne odluke, kojom sud sporno faktičko stanje podvodi pod materijalno pravo, te tako donesenom presudom uspostavlja materijalnopravni odnos zasnovan na pozitivnim materijalnim propisima. I pored toga što se parnični postupak pokreće na inicijativu tužitelja isključivo iz razloga što nije postojala volja i želja jedne ili obje strane spornog građanskopravnog odnosa da taj sporni odnos riješe na miran način, kompromisom i međusobnim popuštanjem, ipak su i tijekom parničnog postupka česte situacije da parnične stranke u tom pravcu izraze svoju volju i želju za mirnim rješenjem spora bilo postizanjem sporazuma mimo suda, ili zaključenjem sudske nagodbe tijekom parničnog postupka.¹

1.2. Pojam nagodbe

Nagodba kao izraz volje stranaka u sporu predstavlja veoma značajan pravni institut na temelju kojeg stranke određeni sporni odnos u pravilu rješavaju sporazumno na bazi kompromisa i međusobnog popuštanja. Nagodbom subjekti građanskopravnih odnosa određena sporna pitanja iz tih odnosa rješavaju sporazumno, bez sudjelovanja i intervencije suda. Do nagodbe najčešće dolazi prije pokretanja bilo kakvog postupka pred nadležnim tijelom u vezi sa spornim pravnom odnosom. Do nagodbe može doći i za vrijeme trajanja takvog postupka mimo nadležnog tijela koje vodi postupak. Također, do nagodbe može doći i tijekom postupka pred tijelom koje odlučuje o pravima stranaka iz njihovog spornog pravnog odnosa.² Dva su moguća načina rješavanja spornog građanskopravnog odnosa. Prvi način odnosi se na rješavanje spornog građanskopravnog odnosa između subjekata građanskopravnog odnosa postizanjem sporazuma mirnim putem mimo suda. Nagodba postignuta između subjekata spornog građanskopravnog odnosa izvan sudske postupke ima karakter sporazuma o načinu rješavanja spornog odnosa. Nagodba kao ugovor o postignutom sporazumnom načinu uređenja imovinskopravnih odnosa na određeni način predstavlja teretni ugovor za koji se vežu pravna pravila o teretnim ugovorima.

- 1 Više o tematskoj cjelini, vidjeti doktorsku disertaciju pod nazivom "Pravni položaj parničnih stranaka u pogledu disponiranja tužbenim zahtjevom", dr. sc. Smajo Šabić, Pravni fakultet u Zenici, lipanj 2018. godine.
- 2 Više o tome: I. Grbin, *Nagodba u obveznom pravu te u parničnom i arbitražnom postupku*, Pravo u gospodarstvu, Časopis za gospodarsko pravnu teoriju i praksu, Zagreb, broj 4, 2007, str. 269 (dalje: I. Grbin).

Za razliku od nagodbe postignute u izvansudskom postupku, stranke u sporu imaju mogućnost postizanja nagodbe ili poravnanja i tijekom samog parničnog postupka. Takva nagodba ima karakter sudske nagodbe ili sudskog poravnanja.³ Sudska nagodba je jedan od mogućih načina okončanja parničnog postupka, a postiže se sporazumom između stranaka u sporu koji se zaključuje pred sudom i kojim se parnica na taj način okončava. Parnične stranke u pravilu zaključenjem sudske nagodbe na temelju procesnopравниh ovlasti, međusobnim popuštanjem postižu sporazum o načinu uređenja spora, te na taj način okončavaju parnicu. Sudska nagodba je jedan od načina rješavanja spora do kojeg obično dolazi uzajamnim popuštanjem stranaka, ali za razliku od izvansudske nagodbe, popuštanje stranaka nije neophodno za valjanost sudske nagodbe.⁴ Sudska nagodba (njem. gerichtlicher Vergleich, engl. Judicial settlement, franc. judiciaire transaction) je ugovor sklopljen i zapisnički registriran u postupku pred sudom, kojim stranke u cijelosti ili djelomično uređuju svoje sporne odnose, a koji je po svom učinku izjednačen s pravomoćnom sudskom odlukom (res iudicialiter transacta).⁵

1.3. Predmet i pravna priroda sudske nagodbe

Predmet sudske nagodbe mora biti tužbeni zahtjev kao predmet spora, s tim što se nagodba može odnositi na cjelokupan tužbeni zahtjev kojim se u cijelosti okončava parnični spor, a može se odnositi i na jedan dio tužbenog zahtjeva.⁶ Kada je u pitanju pravna priroda sudske nagodbe, u pravnoj teoriji prihvaćen je stav o njejoj dvojakoj prirodi. Sudska nagodba predstavlja građanskopravni ugovor kojim stranke uređuju svoj materijalnopravni odnos, ali istovremeno i parničnu radnju stranaka kojom one utječu na ishod postupka, a koja za krajnju posljednicu ima pravomoćnost, zbog čega parnične stranke ne mogu svojim naknadnim sporazumom otkloniti učinke nagodbe.⁷ Sudska

3 Članak 87. stavak 1. ZPP-a FBiH – Stranke mogu zaključiti sudsku nagodbu o predmetu spora u tijeku cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja (sudska nagodba).

4 Više o tome: S. Triva/V. Belajec/M. Dika, "Građansko parnično procesno pravo" Zagreb, 1986, str. 473.

5 J. Čizmić, *Novo uređenje instituta sudske nagodbe u bosanskohercegovačkom pravu*, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, Mostar, 2004, str. 211.

6 Članak 89. stavak 1. ZPP-a FBiH iz 2003. – Sudska nagodba može se odnositi na cijeli tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio.

7 Vidi *Komentar zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i Republici*

nagodba je mješoviti procesnopravni i materijalni građanskopravni ugovor,⁸ i kao takva proizvodi izravne pravne posljedice i na području procesnog odnosa i na području građanskopravnih odnosa, pa se valjanost sudske nagodbe ima prosuđivati i sa stanovišta procesnog i sa stanovišta materijalnog građanskog prava.⁹ Sudska nagodba je bez obzira na okolnosti pod kojima je sklopljena, također, ugovor stranaka kojim one reguliraju svoje građanskopravne odnose, ali zbog svih tih okolnosti ona proizvodi i značajne procesnopravne učinke.¹⁰

Jedinstveno je shvaćanje judikature i doktrine da je sudska nagodba jedna vrsta mješovitog ugovora koji se proteže dijelom na odredbe materijalnog te dijelom na odredbe procesnog prava.¹¹ Sudska nagodba bez obzira na to što nosi naziv sudska, nastaje isključivo na osnovu dispozicijskih radnji parničnih stranaka, a naziv sudska nagodba nosi upravo iz razloga što se kao takva zaključuje pred sudom i ta pretpostavka joj daje snagu presuđene pravne stvari, odnosno snagu ovršne isprave. Sudska nagodba u procesnopravnom smislu izjednačena je s pravomoćnom presudom pa se i na nju odnosi pravilo ne bis in idem i prigovor rei judicialiter transactae koji je izjednačen s prigovorom rei judicate.¹² Sudska nagodba, koja čini izlišnom sudsku presudu, predstavlja elastičniji instrument za uređenje pravnih odnosa među strankama nego što je presuda, zbog mogućnosti da se relativno kruti propisi o paricijskim rokovima uz kondemnatorne judikate zamijene takvim uvjetima za dragovoljno ispunjenje koji će bolje odgovarati posebnim odnosima konkretnog slučaja.¹³

Srpskoj, Sarajevo, 2005, Z. Kulenović/S. Mikulić/Svjetlana Milišić Veličkovski/Jadranka Stanišić/Danka Vučina, str. 168. – Ovakav je stav općeprihvaćen i u ranijoj sudskoj praksi sudova bivše Jugoslavije, zbog čega valjanost sudske nagodbe treba prosuđivati kako sa stajališta građanskog procesnog prava tako i građanskog prava.

- 8 Vidi odluku: VS R. Hrvatske, broj Rev 2351/92.
- 9 Više o tome: S. Triva, *Osnovi za jednu raspravu o sudskoj nagodbi*, Naša zakonitost, 1960, br. 1–2, str. 69.
- 10 Ranije jugoslovensko građansko procesno zakonodavstvo prije 1956. godine stvoreno je pod jakim utjecajem njemačke i austrijske škole (ono je bilo gotovo doslovna kopija austrijskog zakonodavstva). Odatle je i prisutan odlučujući utjecaj austrijske i njemačke škole na naše građansko procesno pravo. Duboko zacrtane brazde specifično njemačkog načina obrade i rješavanja pravnih pitanja ostale su kod nas i kad se javila želja za emancipacijom od dotadašnjih uzora. Više o tome: S. Triva, *Osnovi za jednu raspravu o sudskoj nagodbi*, Naša zakonitost, 1960, br. 1–2, str. 61.
- 11 I. Grbin, 2007, str. 292.
- 12 J. Čizmić, *Ibid.*, str. 212.
- 13 S. Triva, *Osnovi za jednu raspravu o sudskoj nagodbi*, Naša zakonitost, 1960, br. 1–2, str. 69, str. 62.

1.4. Uloga suda kod zaključenja sudske nagodbe

Sudskom nagodbom postignutom u parničnom postupku stranke postižu vlastito rješenje spora od zajedničkog interesa koje ih obje čini pobjednicima i stoga omogućava obnovu njihovog privremeno poremećenog odnosa i ujedno trajno zadržavanje takvog dobrog odnosa u budućnosti.¹⁴ Nerijetko odnosi među strankama koje su odlučile spor riješiti sudskim putem, i nakon završetka ostaju jako poremećeni. Često iste stranke nakon okončanja parničnog postupka pokreću druge vrste sporova protiv istih osoba. To svakako nije dobro ni za parnične stranke, njihove međusobne odnose, kao ni za ukupne društvene odnose, te se mogućnost zaključenja sudske nagodbe nameće kao imperativ, kako parničnim strankama, tako i sudu koji vodi postupak. Predmetom sudske nagodbe u pravilu mogu biti oni građanskopravni odnosi koji se pojavljuju i kao predmet raspravljanja i odlučivanja u parnici, a koji su regulirani dispozicijskim pravnim normama tako da stranke njima mogu slobodno raspolagati.¹⁵ Ukoliko prilikom zaključenja sudske nagodbe sud utvrdi da se nagodba odnosi na predmet kojim stranke ne mogu raspolagati, sud neće dozvoliti takvo zaključenje sudske nagodbe. Nagodba postignuta između parničnih stranaka mora biti rezultat njihove slobodne volje, a nikako rezultat bilo čijeg pritiska ili utjecaja te vrste, koji bi na bilo koji način isključio slobodnu volju bilo koje od parničnih stranaka. Sukladno postojećim zakonskim rješenjima, uloga suda glede postojanja mogućnosti zaključenja sudske nagodbe je takva da se tijekom cijelog postupka očekuje aktivnost suda glede nastojanja da stranke zaključe sudsku nagodbu, s tim što sud u tom slučaju mora voditi računa o svojoj nepristranosti, te slobodnoj volji parničnih stranaka.¹⁶ Sud ne smije izravno utjecati na volju stranaka, inzistirati na rješenju spora sudskom nagodbom ili strankama nametnuti takvo rješenje spora. Sukladno postojećim zakonskim rješenjima, uloga suda glede postizanja sporazuma o rješavanju spora mirnim putem ogleđa se u nastojanjima suda da tijekom cijelog postupka ispita spremnost i volju parničnih stranaka da razmotre mogućnost zaključenja sudske nagodbe, te ukazivanju na takvu mogućnost.¹⁷ Kroz novo zakonsko rje-

14 S. Šimac, *Sudskom nagodbom do bržeg rješenja parničnog postupka*, Informator, br. 5610–5611, Zagreb, 2007, str. 2.

15 S. Živković, *Ibid.*, str. 44.

16 Članak 88. ZPP-a FBiH iz 2003. – (1) Sud će, na način koji ne ugrožava njegovu nepristranost, na pripremnom ročištu, kao i u tijeku cijelog postupka, nastojati da stranke zaključe sudsku nagodbu. (2) U cilju doprinosa nagodbi sud može, kada ocijeni da je to utemeljeno, strankama predložiti kako da se nagode, vodeći računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima.

17 Z. Kulenović, S. Mikulić, S. Milišić, J. Stanišić, D. Vučina, *Komentari zakona o par-*

šenje vidljiva je intencija zakonodavca da sudu glede zaključenja sudske nagodbe osigura znatno aktivniju ulogu, na način da sud, ne samo da treba ukazati strankama na ovu mogućnost, nego i aktivno nastojati da dođe do zaključenja sudske nagodbe. Sud strankama može čak predložiti na koji način se nagoditi.¹⁸ Prije dopuštenja zaključenja sudske nagodbe između parničnih stranaka, sud će utvrditi jesu li stranačka raspolaganja izražena u nagodbi protivna prisilnim propisima. Ukoliko sud dođe do saznanja da stranke nagodbom ujedno raspolažu zahtjevom kojim po zakonu ne mogu raspolagati, donijet će rješenje kojim neće dopustiti takvu nagodbu stranaka.¹⁹ Po tako donesenom rješenju nezadovoljne stranke imaju pravo na pravni lijek.²⁰ Zaključena sudska nagodba ima karakter mirnog rješenja spora, pa takvo poravnanje predstavlja sporazum koji ima procesnopravni učinak. U postupku postizanja sudske nagodbe, parnične stranke suglasno i koordinirano disponiraju predmetom parnice, te nakon što na osnovu međusobnog popuštanja i kompromisa postignu zajednički dogovor oko načina rješenja predmeta raspravljanja, taj dogovor saopćavaju sudu, te predlažu da se na temelju tako postignutog dogovora pred sudom zaključi sudska nagodba i na taj način okonča predmetni spor. Sud u tom slučaju postignuti dogovor prima na zapisnik te sačinjava sporazum o sudskoj nagodbi, koji nakon potpisivanja u cijelosti zamjenjuje presudu i ima snagu ovršne isprave.²¹ Osnovni procesnopravni učinak sudske nagodbe jeste da je ona parnična radnja kojom se okončava parnični postupak.²² Specifična karakteristika okončanja parničnog postupka sudskom nagodbom u odnosu na okončanje spora meritornom presudom ogleda se u tome što se protiv tako zaključene sudske nagodbe ne može izjaviti žalba, već se ona može pobijati samo tužbom i to samo ukoliko je zaključena u zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare.²³ I pored različitih stajališta u pravnoj teoriji kao i u

ničnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, Sarajevo, 2005, str. 170.

18 J. Čizmić, 2016, str. 316.

19 *Ibid.*, 318.

20 Članak 89. stavak 3. ZPP-a FBiH iz 2003. – Kada sud donese rješenje kojim ne dopušta nagodbu stranaka, dužan je zastati s postupkom dok to rješenje ne postane pravomoćno.

21 Članak 91. ZPP FBiH – Sudska nagodba ima snagu ovršnog naslova.

22 I. Grbin, 2007, str. 296.

23 Članak 92. ZPP-a FBiH iz 2003. – (1) Sudska se nagodba može pobijati samo tužbom. (2) Sudska se nagodba može pobijati ako je zaključena u zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare. (3) Tužba iz stavka 1. ovoga članka može se podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe. (4) Ako sudska nagodba bude poništena, postupak se nastavlja kao da sudska nagodba nije ni bila zaključena.

sudskoj praksi, prevladava mišljenje da sudska nagodba nije sudska odluka iako ima isti procesni učinak, već predstavlja sporazum parničnih stranaka zaključen pred sudom i kao takav unesen u zapisnik, te se ne može napadati žalbom, prijedlogom za ponavljanje postupka i drugim izvanrednim pravnim lijekovima, već se može pobijati samo tužbom.²⁴

Sudska nagodba kao pravni institut bila je kao predmet sudske regulative zastupljena i u prošlosti. "Prema Srpskom Zakonu o parničnom postupku iz 1865. godine, sud je bio dužan ponuditi strankama zaključenje sudske nagodbe. Po Francuskom zakonu o parničnom postupku koji je bio na snazi sve do 1949. godine obavezan je bio poseban postupak mirenja prije podnošenja tužbe o zahtjevu o kome je nagodba među strankama bila principijelno moguća. Prema Italijanskom zakonodavstvu sud je dužan da za vrijeme parnice nastoji da se stranke nagode, a u radnim sporovima posebni postupak mirenja je preduslov za pokretanje parnice. U teoriji Italijanskog procesnog prava naglašava se da djelatnost mirenja nikada nema za cilj postizanje nagodbe pod svaku cijenu, već samo zadatak da se sugerira jedno pravično poravnanje. Također, i u postupku pred Njemačkim prvostepenim sudovima (*Amtsgerichte*) obavezan je postupak za pokušaj postizanja nagodbe sa nizom veoma značajnih izuzetaka no propuštanje ovog postupka nema za posljedicu ništavost kasnije parnice. Inače dužnost je sudije pojedinca da pripremajući raspravu pred vijećem pokuša nagoditi stranke. Prema odredbama Mađarskog parničnog postupka iz 1911. godine, sud je mogao ali nije morao pokušati da posreduje između stranaka radi postizanja nagodbe, pa je u tu svrhu mogao stranke uputiti i pred određenog suca. U Sovjetskom parničnom postupku naglašava se zabrana sudovima da forsiraju nagodbu stranaka, ali im se s druge strane preporučuje da u sporovima manje vrijednosti opet ne sprečavaju nagodbu, već da što više pomognu strankama u tom nastojanju. Prema Švedskom parničnom postupku iz 1942. godine, ako se radi o sporu u kome je nagodba dopuštena, sud treba kad god se to pokaže umjesnim da djeluje kod stranaka da se poravnaju. Iz sažetog prikaza značajnih evropskih zakonodavstava nesumnjivo proizilaze dvije tendencije i to nastojanje da se spriječi parničenje, naročito u sporovima manje vrijednosti, propisivanjem posebnih postupaka za pokušaj postizanja poravnanja, te u složenijim sporovima naglašavanje dužnosti suda da vrši, kad je to potrebno, posredničku ulogu u cilju postizanja sudske nagodbe."²⁵

24 J. Čizmić, *Komentar zakona o parničnom postupku*, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Sarajevo, 2016, str. 323.

25 Više o tome: S. Triva, *Osnovi za jednu raspravu o sudskoj nagodbi*, Naša zakonitost, 1960, br. 1–2, str. 64–65.

1.5. Pravni učinak sudske nagodbe

Parnične stranke svojom odlučnošću da zaključe sudsku nagodbu određuju pravnu sudbinu parničnog postupka, te na taj način posljedično prihvaćaju pravni učinak sudske nagodbe. Procesni učinak sudske nagodbe odražava se kroz institut presuđene stvari (*res iudicata*), pa tako zaključena sudska nagodba predstavlja smetnju za ponovno vođenje postupka po istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi. Zaključena sudska nagodba ima snagu ovršne isprave. Sudska nagodba u procesnopravnom smislu izjednačena je s pravomoćnom sudskom presudom, zbog čega je dužnost suda odbacivanje tužbe kada utvrdi da se parnica vodi o predmetu u kojem je već zaključena sudska nagodba.²⁶ Glede materijalnopravnog učinka, karakterističnost sudske nagodbe ogleda se u tome što zaključena sudska nagodba izaziva određene pravne učinke u materijalnim odnosima. Zaključenom nagodbom derogira se raniji spor među parničnim strankama, pa samim tim i neizvjesnost glede prava i obveza parničnih stranaka, te se nakon zaključene sudske nagodbe na bazi postignutog dogovora uređuje sporni odnos, nakon čega se zasniva novi materijalnopравни odnos.²⁷

1.6. Pravni položaj parničnih stranaka kod zaključenja sudske nagodbe u odnosu na redoviti parnični postupak

Mirno rješavanje sporova, odnosno alternativno rješavanje sporova (*alternative dispute resolution – ADR*), kao alternativa dugom i skupom sudskom postupku zaštite ima nesumnjive prednosti.²⁸ Sudska nagodba u odnosu na rješenje spora sudskom odlukom ima svoje prednosti koje se posebno manifestiraju kroz više značajnih kvalitativnih karakteristika koje ovaj vid rješavanja predmetnog spora čine prihvatljivijim. Učinci zaključenja sudske nagodbe su višestruki. Odnos parničnih stranaka je kod zaključenja sudske nagodbe bitno drugačiji u odnosu na odnos parničnih stranaka tijekom parničnog postupka, jer zaključenjem sudske nagodbe nema ni pobjednika ni poraženih.

26 J. Slovinić, *Nagodba u građanskom i procesno pravnom smislu*, Informator, br. 5394, 2005, str. 8.

27 Više o tome: G. Stanković, 2010, str. 389.

28 D. Palačković, *Mirno rešavanje sporova iz građansko pravnih odnosa*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2005, str. 385.

Sudskom nagodbom su obje stranke na temelju djelomičnog popuštanja i učinjenog kompromisa ostvarile svoj primarni cilj ili veći dio svog cilja zbog kojeg je i pokrenut parnični postupak, a da poraženih i gubitnika po okončanju postupka nije bilo. Za sudsku nagodbu nije od odlučnog značaja uzajamno popuštanje stranaka. Tijekom parnice stranke se usuglašavaju da prekinu dalju neizvjesnost parničnja i na taj način izraze svoju spremnost na dogovor glede spornih pitanja. Stoga za zaključenje sudske nagodbe nije odlučno je li do nagodbe došlo uzajamnim popuštanjem objiju stranaka ili je samo jedna stranka popustila, ili se druga usuglasila s prvom.²⁹

Najčešći slučajevi zaključenja sudske nagodbe u kojoj dolazi do popuštanja samo na jednoj strani jesu slučajevi kada parnične stranke zaključuju sudsku nagodbu nakon izvođenja dokaza, jer već u toj fazi parničnog postupka, nakon što se izvedu svi dokazi, posebno kada su u pitanju dokazi kao što su određena vještačenja, parnične stranke procjenjujući mogući ishod sudskog postupka zaključuju sudsku nagodbu na način da samo jedna strana čini ustupke ili priznaje određene činjenice koje su do tog trenutka bile sporne te predlaže sudsku nagodbu, dok se druga strana suglašava s prijedlogom protivne parnične stranke. Prilikom zaključenja sudske nagodbe parnične stranke svoj odnos mogu urediti i izvan granica predmeta spora, dok takvo uređenje međusobnih odnosa okončanjem parnice nije moguće. Mogućnost zaključenja sudske nagodbe predstavlja dio ukupnih dispozicijskih ovlasti kod parničnih stranaka. Zaključena sudska nagodba ima karakter negativne procesne pretpostavke za vođenje parničnog postupka. Postignuta sudska nagodba po svojoj je pravnoj prirodi izjednačena s pravomoćnom sudskom presudom jer zaključenjem sudske nagodbe prestaje teći parnica, dok će eventualnu novu tužbu o predmetu raspravljanja u kojem je već zaključena sudska nagodba sud odbaciti jer se postignuta i zaključena sudska nagodba ima smatrati presuđenom stvari.

Sporazum o sudskoj nagodbi, iako se u Zakonu izričito ne navodi, po svojoj pravnoj snazi izjednačava se s pravomoćnom presudom.³⁰ Shodno nave-

29 Više o tome: S. Živković, str. 11.

30 To se neizravno može zaključiti iz odredaba članka 93. ZPP FBiH, prema kojim je sud dužan tijekom cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti vodi li se parnica u predmetu u kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba, i ako utvrdi da se parnica vodi o predmetu u kojem je već bila zaključena sudska nagodba, sud će odbaciti tužbu. Također, na takav zaključak upućuje i odredba članka 209. koja propisuje razloge koji čine bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz koje proizlazi da postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka ukoliko je sud meritorno odlučio o zahtjevu u kojem već teče parnica, ili kojeg se tužitelj odrekao ili o kojem je već prije pravomoćno presuđeno, ili o kojem je već zaključena sudska nagodba, ili nagodba koja po posebnim propisima ima snagu sudske nagodbe. Više

denom, zaključena sudska nagodba sprječava mogućnost ponovnog vođenja parničnog postupka po istom predmetu u kojem je zaključena sudska nagodba. Navedeno upućuje na jasan zaključak da je položaj parničnih stranaka kod zaključene sudske nagodbe glede pravne sigurnosti po zaključenoj sudskoj nagodbi u potpunosti izjednačen s položajem parničnih stranaka po pravomoćnoj presudi. Također, sporazum o sudskoj nagodbi ima snagu ovršne isprave i na osnovu njega se može pokrenuti ovršni postupak, pa u ovršnom postupku postupajući ovršni sud nema ovlasti da ispituje podobnost zaključene sudske nagodbe za ovrhu, jer je ta pretpostavka utvrđena pred sudom pred kojim je sklopljena nagodba.³¹ Glede pravnog učinka zaključene sudske nagodbe kao ovršne isprave, položaj parničnih stranaka je isti kao i kod pravomoćne presude kao ovršne isprave. Možda je položaj parničnih stranaka kod sudske nagodbe čak i povoljniji, iz razloga što ona trenutkom zaključenja postaje ovršna isprava, te parnične stranke, naročito stranka koja crpi određena prava iz nagodbe, tako zaključenu nagodbu može odmah nakon njenog zaključenja koristiti kao ovršnu ispravu. Za razliku od sudske nagodbe, sudska presuda postaje pravomoćna znatno kasnije, nakon što drugostupanjski sud u žalbenom postupku svojom odlukom odluči o osnovanosti žalbe. Uzimajući u obzir navedeno, može se konstatirati da se pravni učinak sudske nagodbe manifestira odmah po njenom zaključenju, dok je učinak donesene presude u provedenom postupku odložnog karaktera. U tom je pogledu pravni položaj parničnih stranaka kod zaključenja sudske nagodbe znatno povoljniji.

Dispozitivno ovlaštenje parničnih stranaka ogleda se u činjenici da stranke sudske nagodbu mogu zaključiti tijekom cijelog postupka, pa čak i tijekom postupka pred drugostupanjskim sudom, što podrazumijeva da je ostavljena mogućnost parničnim strankama na zaključenje sudske nagodbe i nakon donošenja meritorne odluke (prvostupanjske presude) sve do njene pravomoćnosti, odnosno donošenja drugostupanjske odluke po žalbi stranaka u sporu.³²

---

o tome: J. Čizmić, Komentar, 2016, str. 324.

- 31 A. Jakšić, *Građansko procesno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2010, str. 498.
- 32 Korisno je napomenuti da ovo unaprjeđenje teksta ima uporišta u preporukama Komiteta ministara Vijeća Europe koje mjerama o sprječavanju preopterećenosti sudova pozivaju na ohrabrenje prijateljskog rješavanja spora i zaključenje nagodbi između stranaka (prijedlog novele, Obrazloženje str. 41), Preporukom R (86) 12. Komiteta ministara Vijeća Europe o mjerama za sprječavanje i smanjivanje preopterećenosti sudova pozivaju se države članice da između ostalog ohrabre prijateljsko rješenje spora, odnosno zaključenje nagodbi između stranaka. Okončanje spora zaključenjem sudske nagodbe treba imati prioritet, pa se predloženim izmjenama jasnije određuju vremenske granice za zaključenje sudske nagodbe tako da stranke

Ovakva zakonska mogućnost ostavljena je parničnim strankama kako bi im se omogućio jedan korektan, prijateljski način rješavanja spora mirnim putem, iako u toj situaciji postoji već prvostupanjska odluka, koja, iako nepravomoćna, ipak kod obje parnične stranke nosi određenu dozu neizvjesnosti u smislu da drugostupanjski sud može i drukčije odlučiti o predmetnoj pravnoj stvari. Ta i dalje prisutna neizvjesnost, te mogućnost prijateljskog sporazumnog rješenja spora, ostavlja mogućnost parničnim strankama da i nakon donošenja prvostepene presude sve do njene pravomoćnosti zakluče sporazum o sudskoj nagodbi te na taj način spor riješe mirnim putem.³³

U slučaju da parnične stranke izraze interes za zaključenje sudske nagodbe nakon donošenja meritorne odluke, postavlja se pitanje pred kojim sudom će stranke zaključiti sudsku nagodbu, te kakva je pravna sudbina donesene presude i koji sud će odrediti pravnu sudbinu presude. Ukoliko postoji izražena suglasnost i volja parničnih stranaka za zaključenjem sudske nagodbe i nakon donošenja prvostupanjske odluke, sudsku nagodbu će parnične stranke zaključiti pred drugostupanjskim sudom pred kojim je u tijeku postupak po žalbi. Nakon što drugostupanjski sud prihvati sudsku nagodbu koju stranke potpišu i na taj način je zakluče, drugostupanjski sud će cjelokupan spis vratiti prvostupanjskom sudu kako bi odlučio o pravnoj sudbini prvostupanjske presude kako je to i propisano zakonom o parničnom postupku, na način da će prvostupanjski sud rješenjem utvrditi da je prvostupanjska presuda bez učinka.³⁴

---

mogu zaključiti sudsku nagodbu u toku cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja. J. Čizmić, 2016, str. 311.

- 33 Pod prijateljskim odnosom podrazumijeva se postizanje dogovora između parničnih stranaka na osnovu međusobnog dogovora i iznalaženja najprijatljivijeg rješenja za obje stranke u odnosu na predmetni spor. Također, pod prijateljskim odnosom se podrazumijeva i odnos parničnih stranaka nakon zaključene sudske nagodbe. Naime, vrlo je vjerojatno da odnos između stranaka nakon zaključene sudske nagodbe nije isti kao i nakon pravomoćne presude. Rješavanjem spora pravomoćnom presudom, neprijateljski odnos i jaz između parničnih stranaka ostaje, a u određenim slučajevima se i produbljuje, tako što parnične stranke ulaze u druge parnične postupke, a sve s ciljem stvaranja većeg jaza u građanskopravnim odnosima. Dok kod sudske nagodbe postignute sporazumom i donekle međusobnim razumijevanjem parničnih stranaka, zaista takav međusobni odnos parničnih stranaka ostavlja mogućnost i šansu da njihovi odnosi nakon zaključenja sudske nagodbe budu bolji pa čak i prijateljski, što u konačnici jeste u interesu svakog društva.
- 34 Članak 87. stavak 2. ZPP-a FBiH iz 2003/2015. – Ako je sudska nagodba zaključena nakon donošenja prvostupanjske presude, prvostupanjski sud donijet će rješenje kojim će utvrditi da je prvostupanjska presuda bez učinka.

Sudsku nagodbu karakterizira dispozicijska ovlast parničnih stranaka jer se ona može sačiniti samo uz suglasnost i djelovanje objiju parničnih stranaka. Za razliku od presude koja se može pobijati žalbom, zaključena sudska nagodba ne ostavlja takvu mogućnost parničnim strankama. Nije dopuštena mogućnost parničnim strankama da zaključenu sudsku nagodbu osporavaju i pobijaju žalbom, što u konačnici upućuje na zaključak da se zaključenjem sudske nagodbe parničnim strankama pruža veća pravna sigurnost, u odnosu na pravnu sigurnost koju ostvaruju donošenjem prvostupanjske presude. Istini na volju, parničnim strankama je ostavljena mogućnost pobijanja sudske nagodbe, ali samo u točno određenim slučajevima. S obzirom na to da je za zaključenje sudske nagodbe kao bitan preduvjet potrebna suglasnost i volja stranaka, ukoliko je postojalo odsustvo jednog od navedenih uvjeta, a ipak je zaključena sudska nagodba, parnična stranka koja ima pravni interes može pobijati takvu nagodbu, ali samo tužbom, pritom dokazujući da je sudska nagodba zaključena u zabludi, pod prinudom ili uslijed prijevare, kako to propisuje odredba članka 92 Zakona o parničnom postupku.³⁵ Samo u slučaju postojanja nekih od navedena tri razloga nezadovoljna parnična stranka može pobijati zaključenu sudsku nagodbu, tako što će podnijeti tužbu radi poništenja sudske nagodbe. Nezadovoljna parnična stranka tužbu može podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe.³⁶ U slučaju da sudska nagodba bude poništena, postupak koji je bio okončan sudskom nagodbom nastaviti će se kao da sudska nagodba nije ni donesena.

Jedan od mogućih razloga koji čini povoljnijim ishod sudskog postupka za jednu od parničnih stranaka u odnosu na moguće postizanje sudske nagodbe jeste vrlo vjerojatna izvjesnost uspjeha jedne od parničnih stranaka tijekom postupka. Naime, postoje određeni sudski sporovi koji su takve prirode da je ishod sudskog postupka vrlo vjerojatno predvidiv. S obzirom na to da je u takvom sporu parnična stranka gotovo sigurna u mogući ishod postupka, ona zbog navedene činjenice nema interes za zaključenje bilo kakve sudske nagodbe jer teži ka povoljnijem pravu koje će postići meritornom odlukom suda, nego što bi to bilo pravo koje bi postigla zaključenjem sudske nagodbe.

35 Članak 92. ZPP-a FBiH – (1) Sudska se nagodba može pobijati samo tužbom. (2) Sudska se nagodba može pobijati, ako je zaključena u zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare. (3) Tužba iz stavka 1. ovog članka se može podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe. (4) Ako sudska nagodba bude poništena, postupak se nastavlja kao da sudska nagodba nije ni bila zaključena.

36 Članak 92. ZPP-a FBiH.

1.7. Okolnosti koje otežavaju mogućnost zaključenja sudske nagodbe

Jedan od veoma značajnih razloga koji sprječavaju mogućnost zaključenja sudske nagodbe tijekom parničnog postupka jeste pravni položaj punomoćnika odnosno zakonskih zastupnika parničnih stranaka tijekom postupka. Najčešće se kao punomoćnici parničnih stranaka tijekom parničnog postupka pojavljuju uposlenici parničnih stranaka, koji nemaju ovlasti za zaključenje sudske nagodbe. S obzirom na to da većina takvih punomoćnika dolazi iz javnih poduzeća, kod takvih subjekata važi nepisano pravilo da je bolje da sud presudom odluči o predmetu spora, pa makar to bilo i manje povoljno za javno poduzeće kao parničnu stranku, u odnosu na mogući ishod postupka postignut sudskom nagodbom koji je znatno povoljniji po to isto javno poduzeće.

Gotovo identična je situacija kod zastupnika države i njenih administrativnih jedinica koji se u parničnim postupcima pojavljuju kao zastupnici parničnih stranaka po zakonu. U ulozi zastupnika po zakonu tijekom parničnih postupaka najčešće se pojavljuju pravobranitelji, koji sukladno zakonima o pravobraniteljstvima imaju nadležnost štititi imovinu i imovinske interese države i njenih organa.³⁷ Međutim, isti ti zastupnici, nažalost, nemaju zakonsku

³⁷ Na razini Bosne i Hercegovine pravobraniteljska funkcija je organizirana i uređena Zakonom o Pravobraniteljstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 8/02). Na razini Federacije Bosne i Hercegovine pravobraniteljska funkcija je organizirana i uređena sukladno Zakonu o Federalnom pravobraniteljstvu ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 2/95, 12/98, 18/00, 61/06); na razini Republike Srpske pravobraniteljska funkcija uređena je i propisana Zakonom o Pravobraniteljstvu Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 16 od 25. februara 2005, 77/06, 119/08, 78/11); na razini Unsko-sanskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobraniteljska funkcija je uređena Zakonom o Pravobraniteljstvu Unsko-sanskog kantona ("Službeni glasnik", br. 20/04), na razini Posavskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobraniteljska funkcija uređena je Zakonom o Pravobraniteljstvu Posavskog kantona ("Narodne novine", br. 9/08); na razini Tuzlanskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona, pravobraniteljska funkcija uređena je Zakonom o Pravobraniteljstvu Tuzlanskog kantona ("Službene novine", br. 4/04); na razini Zeničko-dobojskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobraniteljska funkcija uređena je Zakonom o Pravobraniteljstvu Zeničko-dobojskog kantona ("Službene novine", br. 14/08); na razini Bosansko-podrinjskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobraniteljska funkcija uređena je Zakonom o Pravobraniteljstvu Bosansko-podrinjskog kantona ("Službene novine", br. 1/06, 14/08); na razini Srednjobosanskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobraniteljska funkcija uređena je Zakonom o Pravobraniteljstvu Srednjobosanskog kantona ("Službene novine", br. 6/97, 8/98); na razini Hercegovačko-neretvanskog kantona te općina koje se nalaze unutar tog kantona pravobraniteljska funkcija uređena je Zakonom o Pra-

ovlast da tijekom parničnog postupka, kao način rješavanja sudskog spora prihvate mogućnost zaključenja sudske nagodbe. Uloga pravobranitelja i opseg njihovih ovlasti na najbolji način došli su do izražaja u sudskim postupcima u kojima su u proteklom razdoblju predmetom raspravljanja bila prava tužitelja iz radnog odnosa. Takvi sudski postupci vodili su se o pravima tužitelja kao uposlenika, koja proističu iz kolektivnih ugovora. U proteklih deset godina ovakvi sporovi javljali su se u kontinuitetu. Kada su u pitanju pravni stavovi sudova glede prava tužitelja na tražbine iz radnog odnosa, u postupcima u kojima se kao zastupnici tuženika pojavljuju pravobranitelji, ti pravni stavovi bili su jasni i poznati i sudu i parničnim strankama, počevši od pravnih stavova prvostupanjskih sudova, pravnih stavova drugostupanjskih sudova, pravnih stavova Vrhovnog suda Federacije BiH, kao i pravnih stavova Ustavnog suda BiH. Međutim, i pored toga pravobranitelji kao zakonski zastupnici u kontinuitetu su istim činjeničnim i pravnim stavovima osporavali tužbene zahtjeve, svjesno se na taj način upuštali u osporavanje tužbenih zahtjeva i sudsko raspravljanje, unaprijed znajući kakav će biti ishod takvog sudskog postupka. Takva uloga i način postupanja pravobranitelja kao zakonskih zastupnika je donekle sasvim razumljiv i očekivan upravo zato što pravobranitelji tijekom trajanja sudskih postupaka nisu imali ni ovlasti ni nadležnost za zaključenje sudske nagodbe u takvim sudskim postupcima kojih je bio veliki broj. Takvo ograničenje ovlasti zakonskih zastupnika pravobranitelja ili punomoćnika, uposlenika javnih poduzeća, glede ovlasti, između ostalog i za zaključenje sudske nagodbe, u konačnici se posljedično odrazilo na štetu parničnih stranaka koje su zastupali. Da su zastupnici po zakonu ili punomoćnici – uposlenici, tijekom sudskih postupaka, između ostalog, imali potrebne ovlasti za zaključenje sudske nagodbe, oni bi u gore navedenim sudskim postupcima eventualnim zaključenjima sudske nagodbe ili rješenjem sudskog spora na drugi način mogli izbjeći veoma značajne iznose obveza po parnične stranke koje zastupaju, a koji se odnose na zakonske zatezne kamate i sudske troškove postupka. Te obveze su u svim tim provedenim postupcima u konačnici utvrđene i dosuđene u

---

vobraniteljstvu Hercegovačko-neretvanskog kantona ("Narodne novine", br. 8/99); *na razini Zapadnohercegovačkog kantona te općina* koje se nalaze unutar tog kantona pravobraniteljska funkcija uređena je Zakonom o Pravobraniteljstvu Zapadnohercegovačkog kantona ("Narodne novine", 13/07); *na razini Sarajevskog kantona te općina* koje se nalaze unutar tog kantona pravobraniteljska funkcija uređena je Zakonom o Pravobraniteljstvu Sarajevskog kantona ("Službene novine", br. 33/08); *na razini Livanjskog kantona te općina* koje se nalaze unutar tog kantona pravobraniteljska funkcija uređena je Zakonom o Pravobraniteljstvu Livanjskog kantona ("Narodne novine", br. 1/97).

korist tužitelja, radnika, a na štetu tuženika koje zastupaju zakonski zastupnici, pravobranitelji i punomoćnici – uposlenici tuženika. Takvim načinom i pravnim pristupom punomoćnika javnih poduzeća te zakonskih zastupnika pravobranitelja veliki broj sudskih postupaka bio bi riješen veoma brzo bez nepotrebnog sudskog parničnja.

Koliko je u sudskim postupcima zaista prisutno okončanje sudskih postupaka po osnovu sudske nagodbe kao jednog od mogućih načina rješavanja sudskog spora, na najbolji način pokazuje istraživanje provedeno na razini Općinskog suda u Zenici. Predmetno istraživanje je provedeno za kalendarsku 2015. i 2016. godinu.

Tijekom 2015. godine Općinski sud u Zenici je zaprimio ukupno 6.852 parnična predmeta. Od ukupnog broja zaprimljenih parničnih spisa tijekom 2015. godine, putem sudske nagodbe riješena su ukupno 162 sudska postupka, odnosno procentualno promatrano, po osnovu sudske nagodbe riješeno je 2,4 % sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj sudskih parničnih postupaka koji su započeti tijekom 2015. godine.

Tijekom 2016. godine Općinski sud u Zenici zaprimio je ukupno 6.220 parničnih predmeta. Od ukupnog broja zaprimljenih parničnih spisa tijekom 2016. godine, putem sudske nagodbe kao jednog od mogućih načina rješavanja sudskog postupka riješena su ukupno 193 sudska postupka, odnosno procentualno promatrano, riješeno je 3,1 % sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj sudskih parničnih postupaka koji su započeti tijekom 2016. godine. Navedeni broj i postotak zaključenih sudskih nagodbi u odnosu na ukupan broj zaprimljenih parničnih predmeta, na jasan način pokazuje da sudska nagodba, kao jedan od mogućih alternativnih načina rješavanja sudskog parničnog spora, nije na odgovarajući način uređena tijekom parničnog postupka.

U cilju utvrđivanja stvarnih uzroka tako zanemarivog broja postupaka okončanih zaključenjem sudske nagodbe kao jednog od načina alternativnog rješenja spora, izvršeno je dalje istraživanje predmeta u kojima je zaključena sudska nagodba, odnosno istraženo je u koliko su sudskih postupaka, u kojima je zaključena sudska nagodba, kao zakonski zastupnici sudjelovali pravobranitelji ili punomoćnici, uposlenici javnih poduzeća.

Od ukupno 162 zaključene sudske nagodbe u 2015. godini, samo tri sudske nagodbe zaključene su u parničnim postupcima u kojima su kao zakonski zastupnici sudjelovali pravobranitelji, što procentualno iznosi 1,1 % sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj zaključenih sudskih nagodbi, ili 0,043 % sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj sudskih postupaka vođenih u 2015.

Kada su u pitanju punomoćnici, uposlenici javnih poduzeća kao stranaka u sudskom postupku, od ukupno 162 zaključene sudske nagodbe u 2015. godini,

u šest sudskih parničnih postupaka zaključene su sudske nagodbe u kojima su kao punomoćnici sudjelovali uposlenici javnih poduzeća, što procentualno iznosi 4,6 % sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj zaključenih sudskih nagodbi, ili 0,087 % sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj vođenih sudskih postupaka u 2015. godini.

U 2016. godini od ukupno 6.220 vođenih sudskih postupaka, u 193 postupka zaključene su sudske nagodbe. Od ukupnog broja zaključenih sudskih nagodbi, zastupnici pravobranitelji sudjelovali su u četiri postupka u kojima su zaključene sudske nagodbe, što procentualno iznosi 2,1 % sudskih postupaka, od ukupnog broja zaključenih sudskih nagodbi ili 0,064 % sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj vođenih sudskih postupaka u 2016. godini.

Kada su u pitanju punomoćnici, uposlenici javnih poduzeća kao stranaka u sudskom postupku, od ukupno 193 zaključene sudske nagodbe u 2016. godini, uposlenici javnih poduzeća kao punomoćnici sudjelovali su u devet sudskih postupaka u kojima su zaključene sudske nagodbe, što procentualno iznosi 4,6 % sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj zaključenih sudskih nagodbi, ili 0,014 % sudskih postupaka u odnosu na ukupan broj vođenih sudskih postupaka u 2016. godini.

U svim postupcima u kojima su kao zakonski zastupnici učestvovali pravobranitelji, u kojima je došlo do zaključenja sudske nagodbe, pravobranitelji su bili u ulozi zakonskih zastupnika tužitelja. U navedenim postupcima prilikom zaključenja sudske nagodbe tuženik je u cijelosti preuzeo sve obveze iz tužbenog zahtjeva, a parnične stranke su sudskom nagodbom samo uredile za tuženika povoljnije razdoblje načina izmirenja obveza u odnosu na razdoblje koje bi sud utvrdio meritornom odlukom.

Upravo navedeni rezultati jasno pokazuju da je veoma mali, skoro zanemariv, broj parničnih postupaka koji su riješeni zaključenjem sudske nagodbe, a u kojima se kao parnične stranke pojavljuju punomoćnici, uposlenici javnih poduzeća, ili pravobranitelji kao zastupnici države i njenih administrativnih jedinica, a koji u sudjeluju u veoma velikom broju parničnih postupaka. Kao što je prethodno istaknuto, glavni i isključivi razlog zašto su u veoma malom broju sudskih nagodbi zastupljeni kao punomoćnici zastupnici – uposlenici parničnih stranaka ili zakonski zastupnici pravobranitelji, leži u činjenici što gore navedeni zastupnici ne raspolažu diskrecijskim zakonom propisanim ovlastima na temelju kojih bi tijekom parničnog postupka izabrali najpovoljniji i najprihvatljiviji način rješenja sudskog spora po stranke koje zastupaju, pa između ostalog i rješenje spora zaključenjem sudske nagodbe. Iako su brojne prednosti koje pravni položaj parničnih stranaka čine povoljnijim u slučaju zaključenja sudske nagodbe u odnosu na pravni položaj parničnih stranaka u

postupku sudskog odlučivanja, možemo zaključiti da još uvijek postoji nedovoljan broj postupaka koji su riješeni zaključenjem sudske nagodbe u odnosu na ukupan broj vođenih parničnih postupaka.

1.8. Prijedlog rješenja *de lege ferenda* koja će omogućiti veću zastupljenost sudske nagodbe kao načina okončanja parničnog spora

U cilju što većeg motiviranja parničnih stranaka da tijekom parničnog postupka koriste mogućnost zaključenja sudske nagodbe kao jednog od alternativnih načina rješenja spora, cijelim neophodnim da se zakonom izričito propiše imperativna dužnost suda da neposredno prije otvaranja pripremnog ročišta upozna parnične stranke s njihovom mogućnosti zaključenja sudske nagodbe te ih pozove na zaključenje sudske nagodbe u konkretnom predmetu raspravljanja, uz potpuno uvažavanje prava parničnih stranaka na pristup sudu i pravo na sudsku zaštitu, te obvezno vođenje računa o načelu nepristranosti suda. Ova imperativna dužnost je potrebna iz razloga što uloga i aktivnost suda glede iniciranja mogućnosti zaključenja sudske nagodbe, kako su propisane postojećim zakonskim odredbama, nisu najbolje shvaćene i prihvaćene u svakodnevnom radu sudaca, tako da se postupajući suci veoma često upuste u tijek parničnog postupka, a da prethodno ne pozovu parnične stranke na moguće rješenje spora putem sudske nagodbe. U početnom stadiju parničnog postupka nije realno očekivati da parnične stranke u masovnom broju prihvate sudsku nagodbu kao način rješenja spora, međutim, nakon što budu provedeni dokazi, u većini predmeta sporne stvari parničnim strankama budu mnogo jasnije i one mogu na osnovu rezultata provedenih dokaza izvesti jasan zaključak o mogućem ishodu postupka, zbog čega cijelim veoma korisnim propisati imperativnu dužnost suda da pozove parnične stranke na mogućnost zaključenja sudske nagodbe i nakon izvođenja dokaza.

Kao što je prethodno istaknuto, jedan od bitnih razloga zašto parnične stranke tijekom parničnog postupka ne prihvaćaju zaključenje sudske nagodbe, jeste upravo taj što te parnične stranke zastupaju punomoćnici najčešće uposlenici tih parničnih stranaka ili zastupnici pravobranitelji, koji nemaju ovlasti niti nadležnost za zaključenje sudske nagodbe, zbog čega veoma često, iako svjesni mogućeg ishoda postupka, ne prihvaćaju sudsku nagodbu kao povoljniji način rješenja spora, nego biraju po svoju stranku manje povoljnu opciju, a to je sudsko odlučivanje. Naime, kada su u pitanju povjerene javne

ovlasti, u našem društvu vlada pravilo dosljedne, bukvalne primjene zakona, koje je dominantnije u odnosu na pravilo jednog domaćinskog dobronamjernog odnosa prema povjerenim poslovima. Promjenom društvene svijesti, te promjenom legislative kojom bi punomoćnicima uposlenicima kao i zastupnicima pravobraniteljima, kao pravnim stručnjacima, bila zakonski propisana diskrecijska ovlast i obveza izbora najpovoljnijeg prava po stranke koje zastupaju, sudska nagodba, kao način rješavanja parničnog spora, zasigurno bi bila mnogo više zastupljena tijekom sudskih postupaka, uslijed čega bi došlo do rasterećenja sudova, te drastičnog smanjenja broja jednoobraznih sudskih postupaka, a sve navedeno bi bitno utjecalo na pravni položaj parničnih stranaka u tijeku parničnog postupka.

Također, jedna od promjena koja bi u bitnome doprinijela povećanju broja zaključenih sudskih nagodbi jeste mogućnost da parnične stranke budu oslobođene obveze plaćanja sudske pristojbe u slučaju zaključenja sudske nagodbe. Sukladno postojećoj legislativi,³⁸ postoji obveza plaćanja sudske pristojbe na zaključenu sudsku nagodbu. Međutim, ukoliko bi stranke prilikom zaključenja sudske nagodbe bile oslobođene plaćanja sudske pristojbe u cijelosti, navedena činjenica bila bi zasigurno motiv više da se parnične stranke iz ekonomskih razloga odluče na rješavanje spora zaključenjem sudske nagodbe u odnosu na sudsko odlučivanje i na taj način smanje ukupne troškove. Sudska pristojba jeste prihod države odnosno njenih organa, međutim, cijenim da će država ostvariti mnogo veći prihod kroz uštedu nepotrebnih troškova i na taj način oslobađajući postupajućeg suca od nepotrebnog sudovanja, u odnosu na prihod koji bi bio realno očekivan da je pristojba na sudsku nagodbu naplaćena. Sva navedena predložena zakonska rješenja bi zasigurno stvorila pravnu pretpostavku da parnične stranke, kao i njihovi punomoćnici i zakonski zastupnici, tijekom parničnog postupka prepoznaju najpogodnije zakonom dopustive pravne mehanizme po stranke koje zastupaju, pa ponekad kao veoma dobre prihvate i načine rješavanja parničnog spora putem zaključenja sudske nagodbe kao najpovoljnijeg mogućeg načina rješenja spora u odnosu na okončanje parničnog postupka meritornom odlukom.

---

38 Zakon o sudskim pristojbama Zeničko-dobojskog kantona, br. 12/09, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim pristojbama Zeničko-dobojskog kantona, br. 4/11, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim pristojbama Zeničko-dobojskog kantona, br. 7/11, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim pristojbama Zeničko-dobojskog kantona, br. 9/13.

2. SUDSKA NAGODBA

2.1. Uvodne napomene

Sudska nagodba po svojoj prirodi predstavlja sporazum stranaka tj. ugovor kojim stranke uređuju svoje građanskopravne odnose kojima mogu slobodno raspolagati u parnici, zaključen u pismenom obliku i dopušten od suda. Taj ugovor ima svojstvo pravomoćnosti, a ako se njime utvrđuje obveza na neku činidbu, tada ima i svojstvo ovršnosti. Za sudsku nagodbu u procesnom smislu karakteristične su tri stvari. Prvo, zaključenjem sudske nagodbe parnica prestaje teći, jer prestaje potreba za sudskom zaštitom u spornom odnosu stranaka. Drugo, nova parnica o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba između istih stranaka više nije dopuštena. Treće, učinak sudske nagodbe kojim je predviđeno ispunjenje neke obveze sastoji se u tome što sudska nagodba ima snagu ovršnog naslova. Na osnovu zapisnika u kojem je sadržana sudska nagodba, stranka od suda može zahtijevati provođenje prisilnog ostvarenja tražbine na koju prema sadržaju nagodbe ima pravo. Sudska nagodba regulirana je odredbama procesnih zakona o parničnom postupku na razini države BiH,³⁹ entiteta⁴⁰ i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.⁴¹ U pogledu uređenja ovog procesnog instituta nema razlika u zakonodavstvu, te se može zaključiti da je sudska nagodba na jedinstven način regulirana na čitavom području Bosne i Hercegovine. Materijalnim propisom, Zakonom o obligacijskim odnosima, regulirana je izvansudska nagodba, glava XL. "Porav-

39 Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 36/04, 84/07, 58/13 i 94/16, dalje ZPP BiH). Ovim zakonom sudska nagodba je regulirana u sedam članaka i to od članka 54. do članka 61.

40 Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15, dalje ZPP FBiH), Zakon o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, dalje ZPP RS). Sudska nagodba ovim zakonima je također regulirana u sedam članaka i to od članka 87. do članka 94.

41 Zakon o parničnom postupku Brčko distrikta BiH ("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", br. 28/18, dalje ZPP BD). Isto tako sudska nagodba je i ovim zakonom regulirana u sedam članaka i to od članka 210. do članka 217.

nanje" i to člancima od 1089. do 1104. Međutim, izvansudska nagodba koju stranke mogu u spornoj stvari zaključiti, koja je također ugovor između stranaka, nema svojstvo pravomoćnosti, a to dalje znači ni mogućnost pokretanja ovrhe i to je samo jedna od temeljnih razlika u odnosu na sudsku nagodbu. Rad na zadanu temu ima za cilj sudsku nagodbu približiti građanima i upoznati ih s prednostima zaključenja nagodbe u sudskom postupku, kao i olakšati sucima i punomoćnicima stranaka zaključenje nagodbe kroz odgovor na određena sporna pitanja koja se pojavljuju u postupcima pred sudovima prilikom njenog zaključenja i realizacije. Također, dat će se prikaz sudske nagodbe kako je definirana u teoriji, ali i njena praktična primjena u sudskoj praksi.

Sudska nagodba se razvila u poseban pravni institut još u rimskom pravu, tako da su već tada bile uobličene obje (danas postojeće) pravne forme nagodbe: izvansudska i sudska.⁴² Međutim, u formi u kakvoj je poznajemo danas, sudska nagodba je prvi put bila regulirana Zakonikom o sudskom postupku u građanskim parnicama Kraljevine SHS iz 1929. godine, potom zakonima o parničnom postupku FNRJ/SFRJ – 1957. godine i 1977. godine, zatim u Federaciji BiH 1998. godine, u Brčko distriktu BiH 2000. godine, te 2003. godine u Federaciji BiH i Republici Srpskoj. U uređenju nagodbe nije bilo suštinskih razlika te se između ovih zakona mogu povući paralele da se ona zaključuje o predmetu spora, unosi se u zapisnik i ima snagu ovršnog naslova na temelju kojeg se može tražiti prisilna ovrha. Ono u čemu se razlikuje sudska nagodba kako je danas regulirana u odnosu na ranije uređenje jeste mogućnost njenog pobijanja. Teorijska, a i sudska dilema glede mogućnosti pobijanja sudske nagodbe (tužbom ili izvanrednim pravnim lijekom ponavljanja postupka), razriješena je donošenjem novog Zakona o parničnom postupku kojim je izričito propisano da se sudska nagodba može pobijati samo tužbom.

2.2. Usporednopravni prikaz sudske nagodbe u zemljama koje su nastale disolucijom SFRJ

U ovom radu dat će se prikaz sudske nagodbe u Republici Hrvatskoj, Republici Srbiji i drugim zemljama koje su nastale disolucijom SFRJ s obzirom na to da su njihovi parnični postupci utemeljeni na odredbama parničnih postupaka bivše Jugoslavije iz 1957. i 1977. godine i zbog činjenice da su izmjene koje su nastale u njihovim parničnim postupcima u velikoj mjeri slične rješenjima iz

42 Čalijski, B. – Omanović, S.; *Građansko procesno pravo*, Univerzitet u Sarajevu Pravni fakultet, Sarajevo, 2000, str. 244.

parničnih postupaka koji se primjenjuju na području BiH. Različita rješenja u reguliranju sudske nagodbe, u onom dijelu u kojem postoje, mogu biti korisna osnova za eventualna razmišljanja *de lege ferenda*. Pored navedenog rad sadrži i relevantnu sudsku praksu ovih država u pogledu instituta sudske nagodbe, s obzirom na to da je ona u većem dijelu regulirana na istovjetan način, tako da stajališta sudova iz ovih zemalja mogu biti od pomoći domaćim sudovima. U Republici Hrvatskoj sudska nagodba regulirana je Zakonom o parničnom postupku⁴³ (dalje ZPP RH), glava dvadeset druga "Sudska nagodba", i to u člancima od 321. do 325., dakle, u samo četiri članka. Člankom 321. stavak 1. ZPP RH regulirano je da stranke mogu tijekom cijelog postupka pred parničnim sudom do njegovog pravomoćnog okončanja zaključiti nagodbu o predmetu spora (sudska nagodba), pa i tijekom postupka pred drugostupanjskim sudom do donošenja drugostupanjske odluke povodom žalbe. Istovjetno kao i odredbe zakona o parničnim postupcima na području BiH reguliraju pitanje do kada se može zaključiti nagodba, a to je do pravomoćnog okončanja postupka. ZPP RH je regulirano da se nagodba u pravilu zaključuje pred prvostupanjskim sudom,⁴⁴ a izuzetak bi se odnosio i na mogućnost zaključenja nagodbe i u žalbenom postupku pred drugostupanjskim sudom ako se održava sjednica vijeća uz sudjelovanje stranaka (članak 362. stavak 2.) ili rasprava (članak 373.b stavak 2.), kada se nagodba može zaključiti i pred tim sudom.⁴⁵ Ako stranke zakluče nagodbu nakon donošenja prvostupanjske odluke, a prije donošenja drugostupanjske odluke povodom žalbe, sud pred kojim je nagodba zaključena rješenjem će ukinuti donesenu prvostupanjsku odluku i utvrditi da je tužba povučena, osim ako stranke nisu drukčije riješile to pitanje u zaključenoj nagodbi (čl. 321. st. 8. ZPP RH).⁴⁶

43 "Službeni list SFRJ", br. 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, "Narodne novine", br. 53/91, 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 43/13 i 89/14.

44 Ako stranke hoće zaključiti nagodbu pred prvostupanjskim sudom nakon donošenja prvostupanjske odluke dok je postupak u povodu žalbe u tijeku pred drugostupanjskim sudom, prvostupanjski će sud bez odgode zatražiti – telefonom, telefaksom ili elektroničkom poštom – od drugostupanjskog suda da ga se obavijesti o tome je li već odlučeno u povodu žalbe te obavijestiti taj sud da stranke namjeravaju zaključiti sudsku nagodbu. Prvostupanjski sud će strankama dopustiti zaključenje nagodbe nakon što ga drugostupanjski sud obavijesti da još uvijek nije odlučeno u povodu žalbe i da je zastao s postupkom dok se postupak zaključenja nagodbe ne dovrši (čl. 321. st. 7. ZPP RH).

45 Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", br. 57/11) iza stavka 5. članka 321. dodati su stavci 6. do 8.

46 Zakoni o parničnom postupku na području BiH ovu situaciju drugačije reguliraju, tako ako je sudska nagodba zaključena nakon donošenja prvostupanjske presude, prvostupanjski sud donijet će rješenje kojim će utvrditi da je prvostupanjska pre-

U pogledu sadržaja nagodbe identična su rješenja i u BiH i Republici Hrvatskoj, tako da se sudska nagodba može odnositi na cijeli tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio.

Kada su u pitanju raspolaganja stranaka koja su protivna prinudnim propisima, te kada stranke pred sudom ne mogu zaključiti nagodbu, identično je rješenje i u ZPP RH i u zakonima o parničnom postupku na području BiH i ovo rješenje je preuzeto iz Zakona o parničnom postupku iz 1977. godine.⁴⁷

ZPP RH je u potpunosti zadržao rješenje Zakona o parničnom postupku iz 1977. godine glede forme zaključenja nagodbe. Tako, sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik. Nagodba je zaključena kad stranke nakon pročitanoog zapisnika o nagodbi potpišu zapisnik. Strankama će se na njihov zahtjev izdati ovjeren prijepis zapisnika u koji je unesena nagodba. Kako se vidi u odnosu na rješenja zakona o parničnom postupku na području BiH, prema ZPP RH nagodba je zaključena kad stranke nakon pročitanoog zapisnika o nagodbi potpišu zapisnik, dok je u BiH nagodba zaključena kad stranke potpišu zapisnik. Iz ovog proizlazi da je zakonodavac kod reguliranja nagodbe na području BiH izostavio dio koji je predviđao da stranke obvezno čitaju zapisnik.⁴⁸

Glede učinka sudske nagodbe, u potpunosti je isto rješenje u zakonima o par-

---

suda bez učinaka/djelovanja (čl. 87. st. 2. ZPP FBiH/ZPP RS, čl. 54. st. 2. ZPP BiH i čl. 210. st. 2. ZPP BDBiH). Sud će rješenjem utvrditi da je prvostupanjska presuda bez učinka i da je žalitelj odustao od žalbe, ako su stranke zaključile sudsku nagodbu u toku postupka po žalbi (čl. 224a. ZPP FBiH/ZPP RS, čl. 191a. ZPP BiH i čl. 344. ZPP BDBiH).

- 47 Pred sudom se ne može zaključiti poravnanje u pogledu zahtjeva kojim stranke ne mogu raspolagati (čl. 3. st. 3). Kad sud donese rješenje kojim ne dozvoljava poravnanje stranaka, zastat će s postupkom dok ovo rješenje ne postane pravosnažno (čl. 321. ZPP iz 1977. godine).
- 48 Iako se zapisnik sastavlja tako da sudac kazuje glasno zapisničaru što će unijeti u zapisnik, te da stranke imaju pravo pročitati zapisnik ili zahtijevati da im se pročita (čl. 375. ZPP FBiH/ZPP RS, čl. 312. ZPP BiH, čl. 85. ZPP BDBiH regulira da se pripremno ročište i glavna rasprava tonski snimaju, s tim da sudac može odrediti da se tonski snimak u cjelini ili djelomično prepíše), držimo da je i na području BiH trebalo zadržati ranije rješenje kojim je bilo predviđeno da stranke obvezno čitaju zapisnik u kojemu je sadržana nagodba, a ovo iz razloga što je nagodba sporazum stranaka kojim one uređuju svoje odnose, tako da je uputno da ga prije potpisivanja pročitaju. Pored navedenog, odredbe članka 195. ZPP FBiH/ZPP RS, članka 162. ZPP BiH i članka 315. ZPP BDBiH "Ispravljanje presude" odnose se isključivo na mogućnost ispravke presude i rješenja kao odluke suda, a nikako na mogućnost ispravke sudske nagodbe bez obzira na to što je ona zaključena tijekom parničnog postupka, tako da bi čitanjem zapisnika stranke mogle odmah uočiti pogreške u imenima i brojevima, kao i druge očite pogreške u pisanju i računanju i tražiti njihovo ispravljanje, prije nego što potpišu nagodbu.

ničnom postupku na području Republike Hrvatske i BiH, tako da će sud tijekom cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti vodi li se parnica o predmetu o kojemu je ranije bila zaključena sudska nagodba i ako utvrdi da se parnica vodi o predmetu o kojemu je već zaključena sudska nagodba, odbacit će tužbu.

ZPP RH je zadržao ranije rješenje kojim osoba koja namjerava podići tužbu može preko nižeg suda prvog stupnja na čijem području protivna strana ima prebivalište pokušati postići nagodbu. Sud kojemu je takav prijedlog upućen pozvat će protivnu stranu i upoznati je s prijedlogom o nagodbi. Troškove tog postupka podmiruje podnositelj prijedloga.⁴⁹

ZPP RH ne sadrži rješenje kao što sadrže rješenja zakona o parničnom postupku na području BiH da se sudska nagodba može pobijati samo tužbom.⁵⁰

Sudska nagodba u Zakonu o parničnom postupku Republike Srbije⁵¹ regulirana je u Glavi XXIV koja nosi naslov "Sudsko poravnanje" i također je regulirana u četiri članka, počevši od članka 336. do 340. Člankom 336. stavak 1. naprijed citiranog zakona regulirano je da će sud tijekom postupka ukazati strankama na mogućnost nagodbe pred sudom.⁵² Kao što je na području BiH regulirano da se sudska nagodba može zaključiti tijekom cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja, identično je i regulirano u Zakonu o parničnom postupku Republike Srbije. Za razliku od uređenja u BiH, u Republici

49 Zakoni o parničnom postupku na području BiH ne sadrže odredbe ranijeg članka 305. ZPP-a iz 1977. godine koji je predviđao mogućnost zaključenja tzv. izvanparnične ili pretorske nagodbe, iako su nacrti entitetskih zakona o parničnom postupku to sadržavali. Mišljenja smo da je potrebno utvrditi koriste li u Republici Hrvatskoj stranke mogućnost zaključenja sudske nagodbe prije podnošenja tužbe, te ako ta odredba pokazuje rezultate, da se i kod nas *de lege ferenda* razmisli o vraćanju te odredbe u zakone o parničnom postupku.

50 Zakon o parničnom postupku ne sadrži odredbe o sredstvima pobijanja sudske nagodbe. No, u praksi i teoriji izražen je stav da se ne može pobijati redovnim pravnim lijekovima upravo zbog izjednačenosti s pravomoćnom presudom, a s obzirom na njezina obveznopravna svojstva, sudska nagodbu može se pobijati ili utvrđivati ništavom po pravilima građanskog materijalnog prava (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 505/2008-3, 28. listopada 2008. godine).

51 "Službeni glasnik RS", br. 72/11, 49/13 – odluka US, 74/2013 – odluka US, 55/14 i 87/18.

52 Odredbe zakona o parničnom postupku na području BiH u ovom dijelu na nešto drugačiji način reguliraju nastojanje suda da stranke zakluče nagodbu. Naime, u smislu odredaba čl. 88. ZPP FBiH/ZPP RS, čl. 55. ZPP BiH i čl. 211. ZPP BDBiH, sud će na način koji ne ugrožava njegovu nepristranost, na pripremnom ročištu, kao i tijekom cijelog postupka, nastojati da stranke zakluče sudska nagodbu. U cilju doprinošenja nagodbi sud može, kada ocijeni da je to osnovano, strankama predložiti kako da se nagode, vodeći računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima.

Srbiji zakonodavac je odredio da ako je sudska nagodba zaključena poslije donošenja prvostupanjske odluke, sud će donijeti rješenje kojim će utvrditi da je prvostupanjska presuda bez učinka i obustaviti postupak.⁵³ Dakle, u Republici Srbiji postupak se obustavlja, a što kod nas nije određeno, nego se samo utvrđuje da je prvostupanjska presuda bez učinka, a ako se sudska nagodba zaključuje pred drugostupanjskim sudom, konstatira se i da je žalitelj odustao od žalbe, te je na taj način okončan predmetni postupak.

Vežano za zaključenje nagodbe glede zahtjeva kojim stranke ne mogu raspolagati, istovjetna su rješenja u zakonima o parničnom postupku u BiH i Republici Srbiji – ako stranke sadržajem nagodbe koji su predložile raspoložu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati, sud donosi rješenje kojim ne dozvoljava nagodbu stranaka, te zastaje s postupkom dok ovo rješenje ne postane pravomoćno.⁵⁴

Člankom 337. Zakona o parničnom postupku Republike Srbije propisano je da se sporazum stranaka o nagodbi unosi u zapisnik. Nagodba je zaključena kad stranke poslije pročitano g zapisnika o nagodbi potpišu zapisnik. Strankama se izdaje ovjeren prijepis zapisnika u kojem je sadržana nagodba, koja ima isti učinak kao i sudska presuda. Glede postupka zaključenja nagodbe, kako se vidi, nema suštinske razlike između zakonodavstva u BiH i Zakona o parničnom postupku Republike Srbije, izuzev što i u ZPP RS, kao što je ranije bilo regulirano parničnom procedurom, a što je i sada regulirano u Republici Hrvatskoj, stranke obvezno čitaju sadržaj sudske nagodbe, a što u zakonima o parničnom postupku na području BiH nije propisano. Ono što je važno naglasiti na ovom mjestu jeste to da ni ZPP RH a ni Zakon o parničnom postupku Republike Srbije ne sadrže odredbe koje sadrže naši zakoni o parničnom postupku kojima se regulira da ako stranke ne postignu sporazum o troškovima, mogu se dogovoriti da odluku o troškovima donese sud. O troškovima zaključenja sudske nagodbe bit će više riječi u posebnom odjeljku ovog rada.

Kako prema našim zakonima o parničnom postupku, tako je i prema ZPP-u Republike Srbije riješeno da sud po službenoj dužnosti pazi teče li parnica o zahtjevu o kojem je ranije zaključena sudska nagodba, pa ako takva nagodba postoji, odbacit će se tužba.⁵⁵ Istovjetna su i rješenja o pobijanju nagodbe, tako da se sudska nagodba može pobijati samo tužbom. Za razliku od našeg zakonodavstva, Zakon o parničnom postupku Republike Srbije ne regulira iz kojih razloga se može pobijati nagodba, a ne propisuje ni rokove u kojima je to

53 Vidi članak 336. stavak 3. Zakona o parničnom postupku Republike Srbije.

54 Vidi članak 336. stavke 4. i 5. Zakona o parničnom postupku Republike Srbije.

55 Vidi članak 338. Zakona o parničnom postupku Republike Srbije.

moguće. Međutim, u tom dijelu sudovi primjenjuju odredbe Zakona o obli-
gijskim odnosima.

Konačno, istovjetno je i rješenje kako se postupa kada se sudska nagodba
poništi, tako da se postupak nastavlja kao da nagodba nije ni bila zaključena.⁵⁶

Pored navedenog i u drugim državama koje su nastale disolucijom SFRJ
sudska nagodba kao način mirnog rješavanja sporova preuzeta je onako kako
je bila regulirana u Zakonu o parničnom postupku iz 1977. godine u Zakon o
parničnom postupku,⁵⁷ Zakonot za parničnata postapka⁵⁸ i Zakon o pravdnem
postopku.⁵⁹

2.3. Procesne pretpostavke za zaključenje sudske nagodbe

Stranke mogu zaključiti sudsku nagodbu o predmetu spora tijekom cijelog
postupka do njegovog pravomoćnog okončanja. Parnični postupak se po-
kreće tužbom, a parnica počinje teći dostavom tužbe tuženom, tako da je od
trenutka podnošenja tužbe sudu pa sve do pravomoćnog okončanja postupka
moguće zaključiti sudsku nagodbu. Mišljenja smo da je sudsku nagodbu mo-
guće zaključiti i prije podnošenja tužbe u postupku određivanja mjere osigu-
ranja, pa čak i privremene mjere osiguranja. Naime, u smislu članka 276. stavak
1. ZPP FBiH/ZPP RS mjera osiguranja može se predložiti prije pokretanja i
tijekom sudskog postupka te nakon završetka tog postupka, sve dok ovrha ne

56 Vidi članak 339. stavak 2. Zakona o parničnom postupku Republike Srbije.

57 "Službeni list RCG", br. 22/04, 28/05, 76/06, 47/15 i 48/15. Sudska nagodba ovim
zakonom regulirana je člancima od 322. do 329. te su u potpunosti zadržana rani-
ja rješenja. Člankom 327. ovog zakona dodano je rješenje o mogućnosti pobijanja
sudske nagodbe tužbom. Jedino odredbe ovog zakona u odnosu na sva rješenja
država koje su nastale disolucijom SFRJ sadrže rješenje o tome kada je nagodba
ništava, tako nagodba je ništava ako je zaključena u pogledu zahtjeva kojima stran-
ke ne mogu raspolagati (članak 4. stavak 3.), što je dobro rješenje te smatramo da
bi ovakvo rješenje trebali sadržavati i naši zakoni o parničnom postupku.

58 "Služben vesnik na Republika Makedonija", br. 79/05, 110/08, 83/09, 116/10, 7/11
prečišćeni tekst ZPP. Odredbama ovog zakona sudska nagodba regulirana je član-
cima od 306. do 310. i u potpunosti je preuzeto rješenje iz Zakona o parničnom
postupku iz 1977. godine.

59 "Uradni list RS", št. 73/07 – uradno prečišćeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 57/09 –
odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl.
US i 10/14 – odl. US: ZPP-NPB20. Odredbama ovog zakona sudska nagodba regu-
lirana je člancima od 306. do 310. Rješenja su istovjetna onima koja je sadržavao
Zakon o parničnom postupku iz 1977. godine.

bude provedena. Kada je mjera osiguranja određena prije podnošenja tužbe, odlukom o određivanju mjere osiguranja odredit će se rok ne duži od 30 dana u kojem predlagatelj mora podnijeti tužbu.⁶⁰ Kako se prijedlog za određivanje mjere osiguranja podnosi u pismenoj formi, te kako u prijedlogu predlagatelj osiguranja mora istaći zahtjev u kojem će označiti tražbinu čije osiguranje traži, dakle već u prijedlogu mora biti određen zahtjev glede glavne stvari i sporednih tražbina (tužbeni zahtjev), to protivnik osiguranja može u pismenom odgovoru na prijedlog za određivanje mjere osiguranja predložiti zaključenje sudske nagodbe. Identično se može zaključiti i za privremenu mjeru osiguranja koja također mora sadržavati tužbeni zahtjev, te protivnik osiguranja u svom odgovoru na privremenu mjeru može tražiti zaključenje sudske nagodbe,⁶¹ a sud na ročištu može prihvatiti prijedlog stranaka za zaključenje nagodbe. Dakle, i u postupku određivanja mjere osiguranja prije podnošenja tužbe moguće je zaključenje sudske nagodbe.

Kako je sud dužan donijeti presudu i izraditi pismeni otpравak najkasnije u roku od 30 dana od dana zaključenja glavne rasprave, držimo da stranke mogu tražiti od prvostupanjskog suda i da se poslije zaključenja glavne rasprave zakaže ročište, odnosno da primi na zapisnik sudsku nagodbu, nakon čega se otklanja potreba donošenja prvostupanjske presude. Isto bi se moglo zaključiti i za raspravu pred drugostupanjskim sudom, jer je i drugostupanjski sud dužan donijeti odluku u roku od 30 dana od dana zaključenja rasprave, pa kada bi se nakon toga zaključila nagodba, otpala bi potreba donošenja drugostupanjske odluke.

Kada stranka poduzima radnje u postupku osobno, ona tada može zaključiti sudsku nagodbu. Međutim, ako stranka poduzima radnje u postupku preko punomoćnika, tada treba praviti razliku između toga je li stranka izdala punomoć od odvjetniku ili je stranka izdala punomoć punomoćniku koji nije odvjetnik. Ako stranka u punomoći nije pobliže odredila ovlasti punomoćnika, punomoćnik koji nije odvjetnik može na osnovu takve punomoći obavljati sve radnje u postupku, ali mu je uvijek potrebna izričita ovlast za zaključenje nagodbe.⁶² Suprotno tome, ako je stranka izdala punomoć odvjetniku za vođenje

60 Vidi članak 280. ZPP FBiH/ZPP RS.

61 Vidjeti kako se donosi privremena mjera, R. Račić, Izvršno procesno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Banja Luci, Banja Luka, 2017. godina.

62 Sud pred kojim se vodi postupak mora po službenoj dužnosti voditi računa o tome da punomoćnik stranke fizičke osobe koji nije odvjetnik ispunjava uvjete iz čl. 301. ZPP FBiH/ZPP RS, čl. 241. ZPP BiH i čl. 50. ZPP BDBiH, odnosno da je punomoćnik stranke bračni/izvanbračni drug ili srodnik stranke po krvi ili po tazbini. Stajalište je sudske prakse da izjavu punomoćnika stranke o stepenu njegovog krvnog ili

parnice, a nije pobliže odredila ovlasti u punomoći, odvjetnik je ovlašten na temelju takve punomoći zaključiti nagodbu. Je li punomoćnik stranke koji je u njeno ime zaključio sudsku nagodbu imao za to valjanu ovlast, ocjenjuje se prema pravilima procesnog prava. Za pravne posljedice nepostojanja te ovlasti i prekoračenja ovlasti mjerodavne su, međutim, odredbe materijalnog prava Zakona o obligacijskim odnosima. Naime, članak 87. naprijed citiranog zakona regulira prekoračenje granica ovlasti – kada zastupnik prekorači granice ovlasti, zastupani je u obvezi samo ukoliko odobri prekoračenje. Članak 88. Zakona o obligacijskim odnosima regulira zaključenje ugovora od strane neovlaštene osobe, a u smislu ovog članka ugovor koji neka osoba zaključi kao punomoćnik u ime drugog bez njegove ovlasti obvezuje neovlašteno zastupanog samo ako on ugovor naknadno odobri.

Ono što je važno naglasiti da i u situaciji kada punomoćnik stranke ima opću punomoć koja je deponirana u sudu, a u pravilu se radi o punomoćnicima pravnih osoba, mada to mogu biti i fizičke osobe, u općoj punomoći također mora biti izričita ovlast stranke da punomoćnik može zaključiti nagodbu. Mišljenja smo da u slučaju da osoba nije podnijela punomoć na ročištu na kojem se predlaže zaključenje nagodbe, sud joj ne bi mogao dopustiti da zaključi nagodbu. Ovo iz razloga što se toj osobi ne bi moglo narediti da naknadno u određenom roku podnese punomoć ili odobrenje stranke za zaključenje nagodbe, jer je nagodba zaključena kad stranke potpišu zapisnik. Naime, sudska nagodba, kao posebni ugovor kojem se pridaju osobine pravomoćne presude, može kao procesnopravni akt biti samo bezuvjetna, jednako kao i presuda.⁶³ U ovakvoj situaciji uputno bi bilo odložiti ročište na kraće razdoblje. Time bi se osobi koja nije podnijela punomoć omogućilo da je podnese na nastavku ročišta, te da na njemu zaključi nagodbu.

---

tazbinskog srodstva sa strankom, na koju suprotna strana nije imala primjedbi, ne treba dodatno provjeravati izvođenjem adekvatnih dokaza. Iako u Zakonu o parničnom postupku nije regulisano ko je i na koji način dužan dokazati postojanje krvnog srodstva i tazbinske veze, ovaj sud ocjenjuje da je izjavom datom na sudu o vrsti i stepenu srodstva punomoćnica tužiteljice dovoljno dokazala da je sa strankom u navedenom srodstvu. S obzirom da protivna stranka, tuženi, tome nije prigovarao, niti je zahtijevao da se to pitanje raspravi, nije bilo nužno pribavljati dokaze o postojanju krvnog srodstva ili tazbinske veze između tužiteljice i njenog punomoćnika, pa se ne može smatrati da je tužiteljica bila zastupana suprotno odredbi člana 301. stav 1. Zakona o parničnom postupku (Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj 070-0-Rev-09-000114 od 23. 3.2010. godine, koja je objavljena u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije BiH br. 1/2010, sentenca br. 97, strana 66).

63 Triva, S. – Dika, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb, 2004, str. 473.

U postupku zaključenja nagodbe kada se kao stranke pojavljuju država, entiteti i niži nivoi vlasti, pravobranitelj bi morao imati posebnu ovlast za zaključenje nagodbe.⁶⁴

Kada je u pitanju nagodba iz pravnog osnova naknade štete ili koja druga tražbina, koju roditelj u ime svog malodobnog djeteta kao oštećenika želi zaključiti sa suprotnom strankom ili putem punomoćnika, za to mu nije potrebno odobrenje nadležnog organa starateljstva jer nagodba koja ima za predmet tražbinu naknade štete ili drugu tražbinu nije pravni posao kojim se otuđuje ili opterećuje imovina malodobnog djeteta.⁶⁵

Nagodbom stranke mogu obuhvatiti samo jedan dio zahtjeva ili jedan od više postavljenih zahtjeva, a kod materijalnih suparničara iz članka 362. stavak 1. točka 1. ZPP FBiH/ZPP RS, članak 300. stavak 1. točka 1. ZPP BiH i članak 167. stavak 1. točka a. ZPP BDBiH kod kojih prava i obveze proističu iz istog činjeničnog i pravnog osnova, ako se mogu odvojiti kao samostalni zahtjevi ili kod formalnih suparničara iz članka 362 stavak 1. tačka 2. ZPP FBiH, članak 300. stavak 1. točka 2. ZPP BiH i članak 167. stavak 1. točka b. ZPP BDBiH nagodbom može biti obuhvaćen samo dio zahtjeva koji se odnosi na materijalnog, odnosno poseban zahtjev koji se odnosi na formalnog suparničara.

U sudskom postupku u kojem se raspravlja i po protutužbi moguće je zaključenje nagodbe i o zahtjevu iz tužbe i protutužbe, a isto tako i po pojedinačnom zahtjevu. Držimo da je moguće i kada nije podnesena protutužba da stranke nagodbom obuhvate i određeni zahtjev koji tuženik ima prema tužitelju. Kod eventualnog spajanja prema članku 55. stavak 4. ZPP FBiH/ZPP RS, kada tužitelj u jednoj tužbi istakne dva ili više tužbenih zahtjeva koji su u međusobnoj vezi, moguće je između stranaka zaključiti nagodbu o jednom od tih zahtjeva, s tim da ne bi bilo moguće zaključenje nagodbe o više takvih zahtjeva jer se oni međusobno isključuju i zaključenjem nagodbe o jednom

64 Vidi članak 13. stavak 20. Zakona o Pravobraniteljstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 8/02, 10/02, 44/04, 102/09 i 47/14), članak 19. stavak 3. Zakona o Pravobraniteljstvu Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 7/18), članak 9. Zakona o Pravobraniteljstvu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", broj 28/06, 19/07, 17/08, 20/10, 15/15 i 28/18).

65 Vidi članak 266. Obiteljskog zakona Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/05, 41/05 i 31/14). U tom smislu i sudska praksa "(...) vansudska nagodba o naknadi nematerijalne i materijalne štete malodobnom tužitelju koju je osnovom date punomoći od strane roditelja, zaključio punomoćnik bez odobrenja organa starateljstva, proizvodi pravno dejstvo (...)" presuda Vrhovnog suda Federacije BiH br. 51 O P 001099 12 Rev od 23. 7. 2013. godine, koja je objavljena u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije BiH br. 1–2/2013, sentenca br. 60, strana 48.

zahtjevu ostvaren je cilj zatražene pravne zaštite u parnici. Pored navedenog, držimo da i kod eventualnog ili supsidijarnog suparničarstva iz članka 363. ZPP FBiH/ZPP RS, kada tužitelj tuži dva ili više tuženih tražeći da tužbeni zahtjev bude usvojen prema sljedećem tuženom u slučaju da bude odbijen prema onome koji je u tužbi naveden prije njega, stranke imaju mogućnost zaključenja nagodbe prema jednom od tuženih. I u postupku po tužbi glavnog intervijenta moguće je zaključenje nagodbe.⁶⁶

Sudsku nagodbu mogu zaključiti samo stranke tijekom postupka, ali ne i umješači. Umješači mogu samo pristupiti nagodbi koju su zaključile parnične stranke.⁶⁷

Zamoljeni sud kojem je upućena molba da obavi radnju za koju je zamoljen, ima pravo uzeti na zapisnik sporazum stranaka o uvjetima i načinu na koji će regulirati sporni odnos nagodbom na ročištu koje on održava, s tim da smo mišljenja da ocjenu njegove dozvoljenosti mora izvršiti sud od kojeg je primio molbu za davanje pravne pomoći kod kojeg se vodi parnica, pošto zamoljeni sud u pravilu nije upoznat u cijelosti s predmetom spora, ne raspolaže spisom, tako da ne može pravilno primijeniti odredbu članka 3. stavak 2. ZPP-a.

Stranke imaju mogućnost zaključiti sudsku nagodbu i u ovršnom postupku. Odredbom članka 21. Zakona o ovršnom postupku propisano je da se u postupku ovrhe shodno primjenjuju odredbe ZPP-a, ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije određeno. Prema odredbi članka 3. ZPP-a stranke mogu slobodno raspolagati zahtjevima koje su stavile tijekom postupka, pa sukladno toj procesnoj ovlasti, koja predstavlja osnovu načela dispozicije, stranke mogu zaključiti sudsku nagodbu sve do okončanja postupka. Takvo raspolaganje stranaka nije protivno prinudnim propisima, jer shodno članku 87. ZPP-a, stranke mogu tijekom cijelog postupka zaključiti nagodbu o predmetu spora (sudska nagodba), te je mogu zaključiti i do okončanja ovršnog postupka, s

66 Članom 364. ZPP FBiH/ZPP RS, članom 301. ZPP BiH i članom 168. ZPP BDBiH propisano je da osoba koja u cijelosti ili djelimično traži stvar ili pravo o kojem između drugih osoba već teče parnica, može pred sudom pred kojim ta parnica teče tužiti obje stranke jednom tužbom, sve dok se postupak pravomoćno ne završi. Temeljna je pretpostavka za zasnivanje ovog zakonskog suparničarstva da se pred određenim sudom vodi parnica o stvari ili pravu koje treća osoba, potencijalni tužitelj traži (pretendentski zahtjev). Tužitelj može u odnosu na oba tužena postaviti isti zahtjev (npr. za utvrđenje nekog njegovog prava) ili različite zahtjeve – npr. prema jednoj od stranaka u ranijoj parnici radi predaje stvari, a prema drugoj radi utvrđenja njegovog prava vlasništva ili radi nepostojanja nekog prava te druge stranke. Više o tome Čizmić, Jozo; *Komentar Zakona o parničnom postupku*, Sarajevo, 2016, str. 1048.

67 Visoki trgovački sud Republike Hrvatske Pž –1251/05 od 8. 9. 2005. godine.

obzirom na shodnu primjenu odredaba ZPP-a u ovršnom postupku. U ovom slučaju bi u sudskoj nagodbi ovršni sud morao konstatirati da je presuda bez pravnog učinka. Isto tako stranke imaju mogućnost zaključenja sudske nagodbe i u onim izvanparničnim postupcima u kojima mogu disponirati zahtjevom, s obzirom na to da se u izvanparničnom postupku shodno primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku.

2.4. Predmet i sadržaj sudske nagodbe

Određba članka 87. stavak 1. ZPP FBiH/ZPP RS, članka 56. stavak 1. ZPP BiH i članka 212. stavak 1. ZPP BDBiH propisuje da se sudska nagodba može zaključiti o predmetu spora. Iz navedenog proizlazi da predmet nagodbe mogu biti svi oni građanskopravni odnosi koji mogu biti predmet parničnog postupka. Izuzetak se odnosi na one sporove u kojima stranke glede zahtjeva ne mogu raspolagati (čl. 3. stavak 2. ZPP). U pravnoj teoriji zastupa se stajalište da ona može obuhvatiti i širi predmet od predmeta konkretnog spora,⁶⁸ dok ZPP regulira da se sudska nagodba može odnositi na cijeli tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio. Međutim, suci tome rijetko pribjegavaju, tako da se nagodba u pravilu odnosi na predmet spora. Mišljenja smo da se predmet sudske nagodbe u pravilu treba odnositi na predmet spora, ali treba uvažiti interes stranaka da se njome uredi i drugi sporni pravni odnosi povezani s predmetom spora, te na taj način spriječiti pokretanje novog postupka između istih stranaka. Ako je zaključena sudska nagodba o dijelu tužbenog zahtjeva, taj se dio drži okončanim, a o preostalom dijelu tužbenog zahtjeva nastavit će se parnični postupak. U članku 1. ZPP-a propisano je da sudovi raspravljaju i odlučuju o građanskopravnim sporovima, ne navodeći koji su to sporovi, odnosno izostavljaju se nabranja tih pojedinačnih odnosa i područje regulative, za razliku od ranijih propisa, ZPP-a iz 1998. godine kao i ZPP-a iz 1977. godine koji su definirali što su to građanskopravni odnosi. Prema tim zakonima, to su sporovi iz osobnih i obiteljskih odnosa, iz radnih odnosa, kao iz imovinskih i drugih građanskopravnih odnosa fizičkih i pravnih osoba. Pretpostavka za pokretanje parničnog postupka je postojanje spora između nositelja prava i nositelja obveze u određenom pravnom odnosu, povreda ili ugrožavanje subjektivnog građanskog prava, što opravdava angažiranje suda radi zaštite pra-

68 Triva, S., Belajac, V., Dika, M., *Građansko parnično procesno pravo*, 6. izd., Zagreb, 1986, str. 472–473.

va.⁶⁹ Članak 16. ZPP-a određuje da sud do pravomoćnosti odluke, po službenoj dužnosti, pazi spada li rješavanje spora u sudsku nadležnost. Iz ove odredbe dalo bi se zaključiti da rješavanje svih sporova koji mogu nastati iz građansko-pravnih odnosa spada u sudsku nadležnost, osim ako neki od tih sporova nije posebnim zakonom stavljen u nadležnost drugog suda ili državnog organa.

Sudska nagodba se može zaključiti samo u sporovima u kojima stranke mogu disponirati predmetom spora.⁷⁰ Tako predmet sudske nagodbe ne mogu biti bračni sporovi, a ni sporovi iz odnosa roditelja i djece. Člankom 272. stavak 1. Obiteljskog zakona Federacije BiH regulirano je da je bračni spor, spor o utvrđivanju postojanja ili nepostojanja braka, o poništenju i razvodu braka, a stavkom drugim ovog članka regulirano je da su sporovi iz odnosa roditelja i djece: sporovi o utvrđivanju ili osporavanju materinstva ili očinstva, te sporovi o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, o načinu održavanja osobnih odnosa i izravnih kontakata djeteta s drugim roditeljem i o roditeljskom staranju i sporovi o uzdržavanju djeteta, bez obzira na to rješavaju li se samostalno ili zajedno s bračnim sporovima i sporovima o utvrđivanju materinstva i očinstva.

Za sudsku nagodbu nije bitno uzajamno popuštanje stranaka kao kod izvansudske nagodbe (čl. 1089. ZOO-a).⁷¹ Držimo mogućim da stranke zaključče sudsku nagodbu obostranim popuštanjem stranaka u pogledu predmeta spora, ali isto tako i da tuženik pristaje ispuniti zahtijevanu obvezu ili da se tužitelj odrekne tužbenog zahtjeva.⁷² Nagodbom se može izmijeniti pravni

69 Čizmić, Jozo; *Komentar Zakona o parničnom postupku*, Sarajevo, 2016, str. 36.

70 Tužitelj ne može postaviti tužbeni zahtjev kojim bi se tuženiku naložilo sklapanje sudske nagodbe budući da sklapanje sudske nagodbe ovisi o dispoziciji stranaka u sporu. Ako je tužitelj prvostupanjskom sudu podnio tužbu s tako postavljenim tužbenim zahtjevom, sud se morao oglasiti nenadležnim, ukinuti eventualno provedene radnje i odbaciti tužbu (Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž 1061/06 od 24. veljače 2009.).

71 Suprotno, Čalija, Branko i Omanović, Sanjin (*Građansko procesno pravo*) smatraju da je nagodba uvijek rezultat kompromisa, to jeste obostranog popuštanja stranaka u pogledu predmeta spora.

72 Na sudsku nagodbu pored odredaba ZPP-a, shodno se primjenjuju i odredbe Zakona o obligacijskim odnosima, kako u pogledu općih uvjeta za zaključenje ugovora, tako i posebnih uvjeta za zaključenje nagodbe kao pravnog posla. Tijekom zaključenja sudske nagodbe obveza je suda ne samo da sadržaj sudske nagodbe unese u zapisnik, nego i da strankama pomogne kako da se nagode, pri čemu vodi računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima. Ovo podrazumijeva obvezu suda da vodi računa o interesima obje stranke, uz obvezu da ispita je li njihova prava volja upravo da parnicu okončaju zaključenjem nagodbe, a ne priznanjem tužbenog zahtjeva odnosno odricanjem od tužbenog zahtjeva. Stoga je nužno da sud prethodno ispita kakva je zapravo volja parničnih stranaka, naročito volja one strane koja u potpunosti priznaje pravo drugoj strani,

odnos između stranaka (ugovoriti druga činidba, drugi rok ispunjenja, ispunjenje u ratama). Iz sudske prakse proizlazi da do nagodbe obično dolazi tako što tužitelj odustaje od dijela tražbine, kako glavne tako i sporedne (zatezne kamate), kao i u situaciji kada tuženi priznaje tražbinu tužbenog zahtjeva, s tim što tužitelj pristaje na isplatu u ratama. Sudska nagodba može biti kondemnatornog, konstitutivnog i deklaratornog karaktera. Sudska nagodba kondemnatornog značaja predstavlja ovršnu ispravu. Kada je u pitanju tužba za utvrđenje, nagodba se može odnositi na utvrđenje postojanja ili nepostojanja nekog prava ili pravnog odnosa, a isto tako se može odnositi na utvrđenje postojanja odnosno nepostojanja činjenice ako je to predviđeno posebnim zakonom ili drugim propisom.⁷³

2.5. Dopuštenost sudske nagodbe

Sud neće uvažiti raspolaganja stranaka koja su protivna prinudnim propisima, pa tako sud neće dopustiti nagodbu u kojoj stranke raspoložu zahtjevom kojim ne mogu raspolagati. Predmet sudske nagodbe mogu biti samo oni građanskopravni odnosi koji mogu biti predmetom raspravljanja i odlučivanja u parnici i koji su uređeni dispozicijskim pravnim normama, tako da njima stranke mogu slobodno raspolagati.⁷⁴ Prinudni propisi označavaju opće kogentne norme sadržane u zakonima i propisima donesenim na osnovu zakona. Kogentnost propisa može proizlaziti iz formulacije ili smisla norme. Veliki broj subjektivnih, imovinskih i drugih prava stranaka reguliran je prinudnim propisima, a dijelom i međunarodnim ugovorima. Stjecanje i gubitak tih prava odnosno njihova promjena ili promet, zavise od kogentnog propisa koji isključuje dispoziciju stranaka. Odredbe prinudnog karaktera nalaze se u mnogim drugim materijalnim zakonima: o građevinskom zemljištu, šumama, vodama, o putovima, oblasti stanarskog prava, o lovu i ribolovu itd. Pored navedenog,

---

te da ispita iz kog razloga ta stranka priznaje zahtjev druge strane ili se odriče svog zahtjeva u formi sudske nagodbe, umjesto izjavom o priznanju odnosno odricanju od zahtjeva. Pored navedenog, sud je dužan voditi računa i o općem interesu, ispitujući je li takvo raspolaganje stranaka dozvoljeno.

73 Ovdje se misli na posebne tužbe za zaštitu od diskriminacije shodno članku 12. Zakona o zabrani diskriminacije ("Službeni glasnik BiH", br. 59/09 i 66/16). Ovim člankom propisane su tužbe za zaštitu od diskriminacije, a u pitanju su tužba za utvrđivanje diskriminacije, tužba za zabranu ili otklanjanje diskriminacije te tužba za naknadu štete. Držimo da je u svim ovim postupcima moguće zaključiti sudsku nagodbu.

74 Čizmić, Jozo; *Komentar Zakona o parničnom postupku*, Sarajevo, 2016, str. 317.

entitetskim zakonima o stvarnim pravima određeni predmeti proglašeni su stvarima izvan prometa ili je njihov promet ograničen ili uvjetovan. Prilikom zaključenja sudske nagodbe koja bi imala za predmet prava i obveze koje se tiču naprijed navedenih materijalnih propisa, sud bi morao ispitati je li to raspolaganje stranaka dopušteno.

Sud nije dužan prilikom zaključenja sudske nagodbe donijeti rješenje kojim se ona uvažava, dozvoljava ili usvaja, kako se inače navodi u zapisnicima sudova, na kojima je zaključena sudska nagodba. Ako sud ocijeni da sudska nagodba nije suprotna članku 3. stavak 2. ZPP-a, sudac neće donijeti nikakvo rješenje, jer dužnost suda za donošenje rješenja postoji tek ako bi ocijenio suprotno, da stranke žele raspolagati zahtjevima kojima ne mogu raspolagati. Tijekom postupka zaključenja sudske nagodbe sud ispituje predlažu li stranke sudsku nagodbu kako bi raspolagale zahtjevima koji su u suprotnosti s prinudnim propisima.⁷⁵ Kada sud utvrdi da su u pitanju zahtjevi kojim

75 Iz priloženih dokaza nesporno proizilazi da se u konkretnom slučaju radi o gradskom građevinskom zemljištu. Sadržajem sudske nagodbe kako su to predložile stranke proizilazi da se oblik i površina parcela i to k.č. 6/1, k.č. 6/5 i k.č. 6/6 mijenja, dakle stranke predloženom sudskom nagodbom mijenjaju oblik i površinu katastarskih čestica koje su u naravi parcele gradskog građevinskog zemljišta. Kako se u konkretnom radi o izgrađenom i neizgrađenom gradskom građevinskom zemljištu to imajući u vidu odredbu člana 19. ZGZ evidentno je da parnične stranke prijedlogom ove sudske nagodbe raspolažu sa zahtjevom kojim ne mogu raspolagati. Naime, kogentnom odredbom ZGZ je propisano da oblik i površina parcele gradskog građevinskog zemljišta može se mijenjati samo u skladu sa postupkom privođenja zemljišta namjeni, na osnovu prostornog plana ili plana parcelacije, dakle, prijedlogom sudske nagodbe stranke mimo postupka privođenja zemljišta namjeni temeljem prostornog plana ili plana parcelizacije vrše izmjenu oblika i površine parcela koje su gradsko građevinsko zemljište, a što nije moguće, tako da ovaj sud nije prihvatio zaključenje sudske nagodbe s obzirom da stranke raspolažu zahtjevima sa kojima ne mogu raspolagati. Postupak privođenja zemljišta namjeni temeljem usvojenog prostornog plana i plana parcelacije uređen je Zakonom o prostornom uređenju, a istim zakonom je propisano koji organ donosi prostorni plan i plan parcelizacije, tako prostorni plan kantona, odnosno Grada, je dugoročni plan, a donosi ga zakonodavno tijelo kantona, odnosno gradsko vijeće (član 15. Zakona o prostornom uređenju), a plan parcelacije za područja od značaja za Federaciju, donosi organ kojeg svojim propisom odredi Vlada, a za ostala područja, organ, odnosno služba koje svojim propisom odredi kanton, odnosno Grad (član 56. stav 2. Zakona o prostornom uređenju), koja u vezi s tim planom donosi rješenja o izmjeni oblika i površine parcela koje se privode konačnoj namjeni. To dalje znači da u sudskom postupku ni u kom slučaju nije moguće mijenjati oblik i površinu parcele gradskog građevinskog zemljišta, dakle sud za takav postupak ne bi bio nadležan, nego organ uprave a kako je to regulisano Zakonom o prostornom uređenju (neobjavljena odluka Općinskog suda u Zenici broj 43 O P 101548 13 P od 21. 5. 2015. godine koja je potvrđena rješenjem Kantonalnog suda u Zenici broj 43 O P 101548

stranke ne mogu raspolagati, tada je u obvezi upozoriti stranke na to da ne mogu zaključiti sudsku nagodbu. Ako stranke i poslije upozorenja suda da ne mogu zaključiti sudsku nagodbu traže njeno zaključenje, tada sudsku nagodbu treba unijeti u zapisnik po prijedlogu stranaka s napomenom kako to stranke izlažu, a sud treba donijeti rješenje kojim ne dopušta nagodbu stranaka, te zastati s postupkom dok to rješenje ne postane pravomoćno.⁷⁶ Ovaj zastoje predstavlja samo faktičko privremeno obustavljanje nekih procesnih aktivnosti i ne proizvodi pravne posljedice.⁷⁷ Držimo da prvostupanjski sud ne bi trebao donijeti rješenje o zastoju postupka. Kako bi sud uopće mogao ocijeniti ukazuje li konkretni prijedlog stranaka za zaključenje nagodbe na to da su u pitanju raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti s prisilnim propisima, držimo da sud treba odložiti ročište te nastavak zakazati u kraćem roku, a kako bi u međuvremenu utvrdio radi li se o raspolaganjima kojima stranke ne mogu raspolagati. Ovo je praktično rješenje za sudove jer stranke na ročištu daju prijedlog sudske nagodbe, a sudac na tom ročištu s obzirom na složenost spora nije u mogućnosti odmah dati svoj sud o tome je li prijedlog nagodbe suprotan članku 3. stavku 2. ZPP-a.

Stajalište je sudske prakse da se o ništavosti ili valjanosti određenog pravnog posla ne može zaključiti sudska nagodba.⁷⁸

---

15 Gž od 14. 1. 2016. godine, a na koje rješenje drugostupanjskog suda je izjavljena revizija koju je Vrhovni sud Federacije BiH odbacio rješenjem od 9. 4. 2019. godine. Iz obrazloženja rješenja VSFBiH proizlazi da pobijano rješenje drugostupanjskog suda nije rješenje kojim je postupak pravomoćno završen jer i dalje postoje tužba i protutužba kao i obveza prvostupanjskog suda da odluči o osnovanosti tužbenog i protutužbenog zahtjeva).

76 Ne može se odbiti prijedlog za sudsku nagodbu navodeći da je ista u suprotnosti sa prinudnim propisima, a da se prethodno ne dopusti strankama da iznesu njen sadržaj. Prvostepeni sud je morao na raspravni zapisnik od 15.8. 2007. godine unijeti sadržaj prijedloga za sudsku nagodbu, pa tek onda cijeliti da li konkretni prijedlog ukazuje da je u pitanju raspolaganje koje je u suprotnosti s prisilnim propisima i pravilima morala društva, kakvo raspolaganje se ne može uvažiti saglasno odredbi člana 3. stav 2. ZPP-a. (Rješenje Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj 097-0-Gž-07-000521 od 8. 5. 2008. godine, objavljeno u "Domaća i strana sudska praksa", broj 39, 2010, str. 53).

77 Tako, Čizmić, str. 319.

78 Vrhovni sud Republike Hrvatske, broj Rev-1411/99 od 9. 7. 2002. godine, objavljeno u "Domaća i strana sudska praksa", broj 21, 2007, str. 87.

2.6. Zaključenje sudske nagodbe

Sudska nagodba mora biti zaključena u pismenoj formi pred nadležnim sudom. Sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik. Iz navedenog proizlazi da se u toku zaključenja sudske nagodbe ne donosi odluka, nego sud na zapisnik prima sadržaj nagodbe, nakon čega suglasno prijedlogu stranaka na zapisnik konstatira da su stranke zaključile nagodbu sa sadržajem koji su predložile. U tekst nagodbe nepotrebno je i bespredmetno unositi izjavu o povlačenju tužbe, jer sudska nagodba izravno konstitutivno djeluje na okončanje postupka. Ako je nagodba zaključena na ročištu, unosi se u zapisnik o ročištu, a ako je sporazum stranaka o nagodbi postignut izvan ročišta, unosi se u poseban zapisnik. Kada stranke postignu sporazum o nagodbi na očevidu, tada se on unosi u zapisnik s očevida koji stranke potpisuju. Pošto se u pravilu radi o zapisniku koji daktilograf piše rukom, to nije smetnja da se nagodba stranaka na taj način zaključi, jer se na očevidu onako kako stranke predlažu i uz pomoć vještaka najvjerodostojnije konstatira sporazum stranaka. Ovaj zapisnik se pretipkava kako bi se mogao izdati ovjeren prijepis zapisnika strankama, a izvornik zapisnika ostati u spisu. Također postoji mogućnost da stranke odmah s očevida pristupe u sud i da se tamo sačini zapisnik o nagodbi stranaka. Mišljenja smo da se u sudskoj nagodbi stranke mogu pozvati na nalaz i mišljenje vještaka koji bi mogli činiti sastavni dio nalaza, jer se ovakvim jednostranim dispozicijskim parničnim radnjama u potpunosti određuje predmet nagodbe, a ovakvim postupanjem strankama bi se omogućila provedba nagodbe kod nadležnog tijela (npr. katastar, zemljišna knjiga).

U smislu odredbe članka 90. stavak 1. ZPP FBiH/ZPP RS, članka 57. stavak 1. ZPP BiH i članka 213. stavak 1. ZPP BDBiH sud ne donosi rješenje kojim odobrava zaključenu nagodbu. Ako bi sud donio takvo rješenje, ono ne bi imalo nikakav pravni učinak, pa sukladno tome nije dopuštena žalba protiv tog rješenja ni protiv te sudske nagodbe.

Dužnost je suda da zaključena sudska nagodba, ako se odnosi na činidbu, bude izvršiva, a rokovi izvršenja obveze određeni.⁷⁹ Isto tako je obveza suda da strankama ukaže na nejasne i neodređene odredbe u nagodbi te da im u tom pravcu pomogne zaključiti nagodbu koja će se moći provesti. Nagodba

⁷⁹ Sudsko poravnanje ovršno je ako je tražbina koja se prema njemu treba ispuniti dospjela. Dospjelost tražbine dokazuje se zapisnikom o poravnanju, javnom ispravom ili po zakonu ovjerenom ispravom. Dospjelost koja se ne može dokazati na ovaj način, dokazuje se pravomoćnom odlukom donesenom u parničnom postupku kojom se utvrđuje dospjelost (čl. 26. ZOP).

ne bi mogla biti zaključena pod uvjetom, jer, kako je rečeno, sudskoj nagodbi se pridaju osobine pravomoćne presude, te kao procesnopravni akt može biti samo bezuvjetna.

Kada su predmet sudske nagodbe novčane tražbine, stranke mogu ugovoriti da u slučaju kašnjenja dužnika u plaćanju duga povjeritelj ima pravo na zateznu kamatu od dana dospijeca do plaćanja. U slučaju da stranke na ovakav način ne odrede plaćanje zatezne kamate, ne bi je mogle potraživati u ovršnom postupku. Naime, načelo formalnog legaliteta predstavlja jedno od načela ovršnog postupka, što znači da je sud u ovršnom postupku vezan sadržajem ovršne isprave, tako da je sud dužan da provede ovrhu onako kako glasi ovršna isprava. U slučaju da zatezna kamata nije određena u ovršnoj ispravi, sudskoj nagodbi, tada je ni sud ne bi mogao odrediti.

Ako se stranke ne slože o tome koja će od njih snositi parnične troškove prilikom zaključenja sudske nagodbe, sud ne može odlučivati mimo ovlaštenja iz članka 391. ZPP FBiH/ZPP RS, članka 328. ZPP BiH i članka 125. ZPP BDBiH. Tada svaka stranka snosi svoje troškove koje je imala u parnici.⁸⁰

Stranke mogu odustati od nagodbe, ako se npr. ne slože o troškovima spora koji nisu ušli u tekst nagodbe ili ako se jedna stranka prije potpisivanja predomisli. U tom slučaju ročište se nastavlja, odnosno ako su se stranke pokušale nagoditi u nekom drugom stadiju postupka, on se nastavlja.

Zapisnik o sudskoj nagodbi ima značaj javne isprave, pa se pretpostavlja da je njegov sadržaj istinit dok se ne dokaže protivno.⁸¹

2.7. Učinak sudske nagodbe

Sudska nagodba proizvodi isti pravni učinak kao i pravomoćna sudska odluka. Njom se na konačan način regulira sporni odnos stranaka. O predmetu sudske nagodbe više se ne može voditi parnica, kao ni kod pravomoćno

80 Kako se prilikom zaključenja sudske nagodbe stranke nisu dogovorile i o troškovima postupka, niti su se dogovorile da odluku o troškovima donese sud (član 90. stav 3. ZPP-a), pravilno je prvostepeni sud primijenio odredbu iz člana 391. stav 1. ZPP-a, kada je odlučio da svaka stranka snosi svoje troškove. Pod pojmom "svoji troškovi" podrazumijevaju se oni troškovi koje je stranka imala u toku postupka ili ih je po zakonu dužna platiti (npr. plaćanje sudske takse). (Rješenje Kantonalnog suda u Bihaću, broj GŽ-881/04 od 25. 1. 2007. godine, objavljeno u "Domaća i strana sudska praksa", broj 21, 2007, str. 47).

81 Vrhovni sud BiH, broj Rev-660/88 od 14. 7. 1989. godine, objavljeno u Porobić i dr., Zakoni o parničnom postupku sa komentarom i sudskom praksom, Sarajevo, 2004, str. 581.

presuđene stvari. Sud je zato u svakoj parnici dužan paziti je li o predmetu spora već ranije zaključena nagodba i to u svakom stadiju postupka (tijekom pripreme glavne rasprave, na glavnoj raspravi, u drugostupanjskom postupku i u postupku po izvanrednim pravnim lijekovima).

Kada sud utvrdi da je predmet spora oko koga se stranke spore u parnici već riješen sudskom nagodbom u ranijem sporu, odbacit će tužbu. Pravomoćnost koja je zahvaćena sudskom nagodbom ne bi, dakle, ni na prešutan način bila poništena novom nagodbom stranaka o istom predmetu spora, ako bi to sud primijetio ili saznao. O postojanju sudske nagodbe sud saznaje iz prigovora stranaka, s tim da postojanje ranije zaključene nagodbe sud može utvrditi i na drugi način (pred sucem zaključena nagodba, iz razgovora s drugim sucima, uvidom u Sistem za upravljanje sudskim predmetima – VSTV BiH CMS).

Protiv rješenja kojim se odbacuje tužba zbog toga što je o istom predmetu već ranije zaključena sudska nagodba, može se izjaviti žalba drugostupanjskom sudu. Samo sudska nagodba je ovršni naslov, po pravnim pravilima ovršnog postupka.⁸² Izvansudska nagodba nema to svojstvo, već predstavlja samo sporazum stranaka o načinu reguliranja spornog odnosa, koji se može ostvariti tek u parnici. Stranke mogu izvan suda usmeno ili pismeno zaključiti izvansudsku nagodbu. Ona nema značaj za samo okončanje parničnog postupka, ako tužitelj nakon toga ne povuče tužbu u parnici. Međutim, u daljnjem toku parnice tužitelj i tuženik se mogu pozvati na zaključenu izvansudsku nagodbu i dokazivati da su svoja prava i obveze drugačije regulirali, pa bi od takve izvansudske nagodbe mogla zavisiti i konačna odluka o tužbenom zahtjevu.

2.8. Pobijanje sudske nagodbe

Teorijska, a i sudska dilema u pogledu mogućnosti pobijanja sudske nagodbe (tužbom ili izvanrednim pravnim lijekom ponavljanje postupka) razriješena je donošenjem novog Zakona o parničnom postupku kojim je izričito propisano da se sudska nagodba može pobijati samo tužbom.⁸³ Dakle, sudska nagodba ne može se pobijati žalbom, te u slučaju da stranka izjavi žalbu, treba je odbaciti kao nedopuštenu. Sudska nagodba se također ne može pobijati ni prijedlogom za ponavljanje postupka, pa u slučaju da stranka podnese prijedlog za ponavljanje postupka, takav prijedlog ima se odbaciti kao nedopušten.

82 Članak 23. ZIP-a.

83 Više o pobijanju Salma Marija, *Pobijanje sudske nagodbe*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, 2/2011, str. 139–154.

Sudska nagodba se može pobijati ako je zaključena u zabludi ili pod utjecajem prisile ili prevare, dakle kada su u pitanju mane volje. Tužitelj tijekom postupka treba dokazati da postoje razlozi iz članka 111. Zakona o obligacijskim odnosima da bi sud poništio sudsku nagodbu. Tužba se može podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja (subjektivni rok), a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe (objektivni rok).

Iako po svojoj prirodi sudska nagodba jeste ugovor, na navedeni pravni institut se ne primjenjuju pravila koja važe u slučaju neispunjenja ugovora, zbog toga što sudska nagodba ima snagu ovršne sudske odluke, te se prisilno može izvršavati u ovršnom sudskom postupku.

Na pasivnoj strani moraju tužbom biti obuhvaćene sve stranke koje su sudionici zaključenja sudske nagodbe, kao nužni suparničari.⁸⁴

Novelirane odredbe ZPP-a predviđaju da ako sudska nagodba bude poništena, postupak se nastavlja kao da sudska nagodba nije niti bila zaključena.

2.9. Zaključno razmatranje

Nagodba je ugovor između stranaka. To vrijedi i za sudsku nagodbu. Ona se zaključuje dispozicijom stranaka, pa je za njezinu pravovaljanost potrebno da postoje svi procesnopravni i materijalnopravni uvjeti kao i za svaki ugovor: slobodno izražena volja, da ona nije očitovana pod prisilom, prijevarom ili da nije dana u zabludi. Zbog nepostojanja ovih materijalnopravnih uvjeta, u parnici se u pravilu mogu pobijati i sudska i izvansudska nagodba, kao i svaki drugi ugovor. Na postojanje procesnih i materijalnopravnih uvjeta sud pazi po službenoj dužnosti.

Zaključenjem sudske nagodbe stranke imaju mogućnost urediti svoj sporni odnos onako kako njima najbolje odgovara. Do nagodbe stranaka dolazi eventualnim popuštanjem stranaka, ali i priznanjem ili odricanjem od zahtjeva. Nagodbom stranke određuju tko će snositi troškove i koliko oni iznose. Sud će tijekom postupka ukazati strankama na mogućnost zaključenja sudske nagodbe i pomoći će im u tome. Sud ne bi smio vršiti pritisak, utjecati na volju jedne stranke, staviti u izgled eventualno nepovoljno rješenje spora po nju da bi se stranka odlučila na zaključenje nagodbe, već ta želja mora biti slobodna.

---

84 Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj 070-0-Rev-08-001725 od 26. 1. 2007. godine, objavljena u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije BiH, broj 1/2010, str. 67.

Stranke slobodno odlučuju hoće li pristupiti zaključenju sudske nagodbe, i tijekom tog postupka mogu jedna drugoj popustiti u svojim zahtjevima. Sud će strankama pomoći da iznađu pravo rješenje za razrješenje spornog odnosa zaključenjem nagodbe, vodeći računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima. Također će se starati o tome da nagodba bude izvršiva, ako se odnosi na činidbu, a rokovi ispunjenja obveze određeni i sl.

Sud je pored dužnosti ukazivanja na nagodbu i pomoći strankama da je zakluče, također obvezan spriječiti takva raspolaganja koja stranke u parnici žele izvršiti (izbjegavanje donošenja sudske odluke), a koja su u suprotnosti s člankom 3. stavak 2. ZPP-a.

Odluka stranaka o tome hoće li uopće i kada eventualno zaključiti sudsku nagodbu još uglavnom zavisi od njihove procjene trajanja postupka, visine troškova, i naravno najvažnijeg kriterija, izgleda za uspjeh u sporu. Zaključenje sudske nagodbe u konačnici omogućava strankama da i u budućnosti zadrže dobre odnose u kojima su bile prije nastanka spora, dok se to ne bi moglo očekivati okončanjem parničnog postupka donošenjem pravomoćne odluke. Držimo da bi kroz razvijanje kulture mirnog rješavanja sporova poticanjem sudova na mirno okončanje sporova zaključenjem sudske nagodbe, mogli biti postignuti određeni povoljni učinci u vidu većeg udjela sudskih nagodbi u ukupnom broju okončanih parničnih postupaka, a što zasigurno predstavlja i snažan doprinos zaštiti ljudskih prava i efikasnosti pravosuđa.

Da bi se povećao broj zaključenih sudskih nagodbi, a time postigla i veća efikasnost sudova, mišljenja smo da je potrebna dodatna obuka i usavršavanje sudaca s parničnog referata glede primjene i upoznavanja s metodologijom i tehnikom mirnog rješavanja sporova, a ovo je potrebno osigurati kroz kontinuiranu obuku u okviru stručnog usavršavanja koju provode entitetski centri za edukaciju sudaca i tužitelja. U ovom segmentu potrebno je također pratiti trendove drugih zemalja koje imaju visok procent zaključenih nagodbi u sudskom postupku, te njihova iskustva primijeniti i kod nas. Pored navedenog, orijentacijom ka mirnom rješenju spora zaključenjem nagodbe potrebno je obuhvatiti i druge važne aktere postupka, a to se prije svega odnosi na odvjetnike. Držimo da je potrebno i u okviru entitetskih odvjetničkih komora provesti dodatnu obuku, a sve s ciljem povećanja broja postupaka koji bi se završili zaključenjem nagodbi. Da bi se to ostvarilo, svi sudionici u postupku moraju biti za to motivirani. Ukoliko bi se zaključena sudska nagodba vrednovala dvostruko u odnosu na presudu donesenu nakon provedene glavne rasprave, suci bi bili snažnije motivirani da aktivno usmjeravaju stranke prema zaključenju nagodbe. Dodatna motivacija za odvjetnike bilo bi adekvatno nagrađivanje

odvjetnika, a za stranke oslobađanje od plaćanja sudske takse na nagodbu kroz odgovarajuće izmjene zakona o sudskim pristojbama.

Konačno, da bi se povećao broj zaključenih nagodbi, a time i alternativno riješenih sporova, mišljenja smo da je potrebno kod svih sudionika u ovom procesu promijeniti svijest i ustaljene navike za vođenje postupka. Naime, iako u velikom broju postupaka postoji mogućnost nagodbe, većina se završava tek pravomoćnošću odluke, a neki ni tada jer stranke koriste i izvanredna pravna sredstva, apelaciju Ustavnom sudu BiH, pa čak i podnošenje novih tužbi, a to se sve veže za autoritet suda. Upravo autoritet suda treba iskoristiti kao mogućnost da se spor okonča na miran način u parničnom postupku zaključenjem sudske nagodbe.

Mirjana Kevo
Minja Belović

3. SUDSKA NAGODBA

Sudska nagodba ili sudsko poravnanje je poseban pravni institut koji je reguliran odredbama čl. 87. – 93. Zakona o parničnom postupku i on ustvari predstavlja način rješavanja spora do kojeg obično dolazi uzajamnim popuštanjem stranaka (tužitelja i tuženog). Ukoliko je prijedlog jedne stranke za zaključenje nagodbe/poravnanja odbijen od strane druge, spor se nastavlja prema pravilima o parničnom postupku. Tada se parnica, po pravilu, okončava presudom. Ukoliko je prihvaćen prijedlog za zaključenje nagodbe/poravnanja, parnica se okončava sporazumom stranaka pred sudom. Dakle, sudska nagodba/poravnanje je jedan od oblika okončanja parničnog postupka bez meritorne sudske odluke. Ali, sporazum o zaključenom sudskom poravnanju ima učinak pravomoćne sudske odluke.

Cilj rada jeste analizirati institut sudske nagodbe/poravnanja, te općenito istražiti pravnu prirodu sudske nagodbe, stadije u kojima se može zaključiti, procesnu legitimaciju za zaključenje, predmet sudske nagodbe, procesnopravne učinke sudske nagodbe, trenutak zaključenja sudske nagodbe i mogućnost njezina pobijanja.

Glavne riječi: sudska nagodba, pravna priroda, pobijanje nagodbe

3.1. Uvod

Sudska nagodba predstavlja ugovor procesnog prava kojim parnične stranke uređuju svoje građanskopravne odnose, kojima mogu slobodno raspolagati, i jedan je od mogućih načina okončanja parničnog postupka. Umjesto da se postupak vodi do donošenja sudske odluke, stranke zaključenjem sudske nagodbe odustaju od zahtjeva za angažiranjem sudske vlasti, radi rješavanja spornog materijalnopravnog odnosa. Mogućnost zaključenja sudske nagodbe proizlazi iz načela dispozicije u parničnom postupku. To znači, da pokretanje parnice, njeno održavanje u tijeku, razvoj procesnih stadija i prestanak parnice

zavise od volje stranaka. Polazeći od ovog načela svi procesni zakoni u BiH odnosno Zakon o parničnom postupku Federacije BiH⁸⁵, Zakon o parničnom postupku Republike Srpske⁸⁶, Zakon o parničnom postupku Brčko distrikta⁸⁷, te Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine⁸⁸ reguliraju zaključenje sudske nagodbe na istovjetan način: “Stranke mogu zaključiti nagodbu o predmetu spora u tijeku cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja (sudska nagodba)”. Stranke same određuju sadržaj sudske nagodbe imajući, naravno, u vidu ograničenja postavljena zakonom. Tužitelj popušta u svom napadu, tuženik u obrani.

3.2. Pojam i pravna priroda sudske nagodbe

Sudska nagodba (poravnanje, *res iudicialiter transacta*) je ugovor kojim stranke uređuju svoje građanskopravne odnose kojima mogu slobodno raspolagati, zaključen u pismenoj formi u parnici ili izvan parnice, pred nadležnim sudom i dopušten od suda, koji ima svojstvo pravomoćne presude, a ako se njime utvrđuje obveza na neku činidbu, onda i svojstvo ovršne isprave.⁸⁹ Zaključenjem sudske nagodbe dolazi do okončanja parnice, pa je otuda oduvijek postojao interes zakonodavca da stimulatивно djeluje na stranke da svoje sporove riješe na miran način.

Pravna priroda sudske nagodbe je u pravnoj znanosti bila vrlo sporna, a razlike u shvaćanjima povlačile su različite praktične posljedice. Prema jednom mišljenju (*Rosenberg, ZPR, 1954, str. 58*), sudska nagodba je materijalnopravni

85 Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, “Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, br. 53/03, 73/05 i 19/06, dalje ZPP FBiH iz 2003. Zakon o izmjenama i dopunama ZPP FBiH, “Službene novine F BiH”, br. 98/15, dalje Izmjene ZPP FBiH.

86 Zakon o parničnom postupku Republike Srpske, “Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 59/2003, 85/03, 74/05, 63/07, dalje ZPP RS. Zakon o izmjenama i dopunama ZPP RS, “Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 6/13, dalje Izmjene ZPP RS iz 2013. godine.

87 Zakon o parničnom postupku Brčko distrikta BiH, “Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 28/18, dalje ZPP BDBiH.

88 Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine, “Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, br. 36/04, 84//07, 58/13 i 94/16, dalje ZPP BiH.

89 Triva, S., Belajec, V., Dika, M., Građansko parnično procesno pravo, 6. izd., Zagreb, 1986, str. 470–478. Usp. Triva S., Dika, M., Građansko parnično procesno pravo, VII izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2004, (dalje: Triva – Dika), str. 569–578.

ugovor i ne sadrži procesnopravne elemente. Dakle, prema ovom mišljenju, koje se može nazvati materijalnopravnim, sudska nagodba se po svojoj prirodi ne razlikuje od nagodbe o pravu i obvezi o kojima ne teče parnica (izvansudska, materijalnopravna). Od izvansudske nagodbe ona se razlikuje samo po tome što pored materijalnopravnih ima i procesne učinke. Međutim, takvo mišljenje naišlo je na kritiku jer je sudsku nagodbu nemoguće zamisliti bez procesnopravnih elemenata: ona mora biti izjavljena pred sudom, sud cijeni njezinu dopuštenost, o sudskoj nagodbi se sastavlja zapisnik, sudska nagodba razvija svoje učinke i u oblasti procesnog prava (pravomoćnost i ovršnost).

Prema drugom, oprečnom shvaćanju (*Baumbach-Lauterbach, ZPO, 1966., str. 635., Pollak, str. 414., Petschek, str. 291.*), sudska nagodba je samo parnična radnja. Za ocjenu valjanosti sudske nagodbe mjerodavno je samo procesno pravo. Ovoj teoriji se zamjeralo jer se udaljavala od životne stvarnosti: volja stranaka da parnica prestane teći ima svoj uzrok redovito u sporazumu kojim one otklanjaju spor u materijalnopravnom odnosu.

Prema trećem mišljenju (*Fasching, Kommentar II, str. 967., Holzhammer, str. 186., Bruns, str. 260.*), sudska nagodba je zbroj dvaju akata, materijalnopravnog i procesnopravnog ugovora. Nakon što su stranke sporazumno otklonile spor u svom odnosu, one sudu suglasno stavljaju na znanje volju da parnica prestaje teći. Dva elementa su nezavisna jedan od drugog i njihova se punovažnost cijeni za svaki posebno po odgovarajućem zakonu.

Prema četvrtom shvaćanju (*Rosenberg, ZPR, 1986., str. 816., Lent – Jauering, str. 145., Nikisch, str. 272., Thomas – Putzo, 1970., str. 876., Arens, str. 173., Blomeyer, str. 323.*), sudska nagodba ima prirodu mješovitog ugovora. Ono se od pret-hodnog razlikuje po tome što dva prednje spomenuta elementa ne zadržavaju samostalnost, nego su nerazdvojni i u suštini obrazuju jedan akt. Ovakvim shvaćanjem vodi se u punoj mjeri računa o volji stranaka, jer je ispravno poći od toga da one sudskom nagodbom hoće ne samo urediti svoj odnos, nego istovremeno okončati parnicu, i to na način da im sudska nagodba zamjenjuje presudu. Procesna teorija prihvatila je vladajući stav da je sudska nagodba mješovit, procesnopravni i građanskopravni ugovor.⁹⁰ Njezinu valjanost treba prosuđivati sa stajališta građanskog procesnog prava i građanskog materijalnog prava.⁹¹ Pored toga što ima određene procesnopravne učinke, ona je

90 Detaljnije o pravnoj prirodi sudske nagodbe kod Poznić, B., Rakić-Vodinić, V., Građansko procesno pravo, 15. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Beograd, Savremena administracija, Beograd, (dalje: Poznić – Rakić – Vodinić), 1999, str. 333–338, Poznić, B., Građansko procesno pravo, Peto, dopunjeno izdanje, Savremena administracija, Beograd, (dalje: Poznić), 1976, str. 344.

91 Vidi Triva, S., Građansko procesno pravo I, Narodne novine, Zagreb, (dalje: Triva), 1965, str. 480.

i ugovor kojim stranke uređuju svoje građanskopravne odnose kojima mogu slobodno raspolagati. Njegovim zaključenjem pred sudom u strogo propisanoj formi znači da se radi o strogo formalnom ugovoru. U odnosu na njezin sadržaj, ona je uvijek građanskopravni ugovor pa se njezina valjanost ocjenjuje i u odnosu na pravila koja vrijede za materijalnopravnu stranu takvog pravnog posla. Materijalnopravna priroda sudske nagodbe ogleda se i u činjenici da se ona pobija zbog mana volje.

3.3. Pretpostavke za zaključenje sudske nagodbe

Za dopustivost sudske nagodbe trebaju se ispuniti sljedeće pretpostavke:

1. sudska nadležnost;
2. pravilan sastav suda;
3. sposobnost ugovarača;
4. pravni interes za zaključenje ugovora u vidu sudske nagodbe;
5. dopuštenost predmeta i sadržaja, te
6. propisana forma ugovora o sudskoj nagodbi.⁹²

Nagodba zaključena pred nenadležnim sudom mogla bi se pobijati samo ako bi se radilo o apsolutnoj nenadležnosti suda.

Pravilan sastav suda postoji ako je nagodba zaključena pred sucem prvostupanjskog suda, odnosno pred predsjednikom vijeća drugostupanjskog suda. U širem smislu promatrano, sud nije pravilno sastavljen ako je u donošenju odluke sudjelovao sudac koji je trebao biti izuzet.

Parnične stranke za zaključenje sudske nagodbe moraju imati stranačku i parničnu sposobnost, odnosno biti uredno zastupane, u suprotnom nagodba se smatra apsolutno ništavom.

Za zaključenje sudske nagodbe stranke moraju imati određeni pravni interes, a on ne postoji ako je stvar pravomoćno presuđena, ako je o istom predmetu spora nagodba već zaključena ili ako se tužitelj u prijašnjoj parnici odrekao tužbenog zahtjeva. U parnici stranke ne moraju dokazivati poseban pravni interes za zaključenje sudske nagodbe, pravni interes je u toj parnici nesumnjiv, nagodba čini suvišnim daljnje parničenje.⁹³

---

92 Tako Triva – Dika, *op. cit.*, str. 570.

93 *Ibid.*

Sljedeći uvjet za dopustivost sudske nagodbe je dopuštenost predmeta i sadržaja. Sud neće dopustiti zaključivanje nagodbe ako ustanovi da je ona svojim sadržajem u suprotnosti s prinudnim propisima.

Bitna pretpostavka za dopustivost sudske nagodbe je propisana forma. Sudska nagodba je strogo formalni, pismeni ugovor, te je održavanje propisane forme bitna pretpostavka za njezinu dopustivost i valjanost.

3.4. Stadiji u kojima se može zaključiti sudska nagodba i uloga suda

Stranke mogu zaključiti nagodbu o predmetu spora tijekom cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja (sudska nagodba)⁹⁴, kako pred prvostupanjnskim sudom, tako i tijekom postupka pred drugostupanjnskim sudom do donošenja drugostupanjnske odluke povodom žalbe. Na ovaj način otklanja se potreba za donošenjem prvostupanjnske odluke ako se nagodba zaključi nakon zaključenja glavne rasprave, a prije donošenja prvostupanjnske presude, odnosno potreba za donošenjem drugostupanjnske odluke.⁹⁵ Ako, pak, stranke zaključe nagodbu nakon donošenja prvostupanjnske presude, prvostupanjnski sud će donijeti rješenje kojim će utvrditi da je prvostupanjnska presuda bez učinka.

Kod pokušaja zaključenja sudske nagodbe posebno dolazi do izražaja taktičnost suca i njegova sposobnost da posreduje u mirnom rješavanju spora.⁹⁶ Pojedini suci posjeduju urođene ili naučene sposobnosti (visoka emocionalna inteligencija) koje uspješno koriste za poticanje sklapanja velikog broja sudskih nagodbi, dok neki, pak, nemaju te sposobnosti, pa su prirodno opredijeljeni prema kontradiktornom raspravljanju i autoritativnom okončanju spora donošenjem presude. Stoga trend jačanja alternativnih načina rješavanja sporova zahtijeva dodatnu obuku i usavršavanje sudaca, premda za uspješno zaključenje sudske nagodbe svi sudionici u parničnom postupku moraju biti motivirani. Od presudne je važnosti postojanje volje stranaka za mirno rješenje spora, ali ako poticaj za to ne dođe od suca i odvjetnika stranke, izgledi za sklapanje nagodbe bit će umanjeni. Sama nagodba, nadalje, prvenstveno mora biti re-

94 Vidi čl. 87. st. 1. ZPP FBiH, čl. 87. st. 1. ZPP RS, te čl. 210. st. 1. ZPP BDBiH, čl. 54. st. 1. ZPP BiH.

95 Drakulić, L., Sudska nagodba kao način rješavanja spora, Podatak na stranici <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=12250>.

96 Tako i Stanković, G., Gradansko procesno pravo, Prva sveska, Parnično procesno pravo, Niš, 2010, str. 386.

zultat slobodne volje stranaka na koju sud ne smije izravno utjecati, odnosno inzistirati na njezinom zaključenju. Međutim, sud ne smije biti ni pasivan. Dužnost suda je ukazati na mogućnost zaključenja sudske nagodbe, kad po njegovoj ocjeni za to postoje izgledi.⁹⁷ Nastojanje suda da stranke tijekom cijelog postupka, a naročito na pripremnom ročištu, zakluče sudske nagodbe, na način koji ne ugrožava njegovu nepristranost i objektivnost, znači ispitivanje spremnosti i volje stranaka da razmotre mogućnost zaključenja sudske nagodbe. Sud treba strankama ukazati na ovu mogućnost, pri tome vodeći računa o njihovim željama i interesima, prirodi sudskog spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima. Dakle, sud, u nastojanju da očuva svoju nepristranost i objektivnost, ne smije vršiti pritisak ili utjecaj na volju jedne stranke, niti smije prejudicirati ishod spora ako nagodba ne bude zaključena.

3.4.1. Procesna legitimacija za zaključenje sudske nagodbe

Sudske nagodbe mogu zaključiti parnične stranke, tužitelj i tuženi, ali ne i umješači. Umješači mogu samo pristupiti nagodbi koju su zaključile parnične stranke.⁹⁸ Kada se u ulozi stranaka pojavljuje više osoba, u svojstvu suparničara razlikuju se dvije situacije: pojavljuju li se u svojstvu običnih, formalnih suparničara, koji zadržavaju samostalan položaj u parnici, pa radnje koje poduzimaju niti koriste niti štete ostalim, ili u svojstvu jedinstvenih suparničara. Kod običnih, formalnih suparničara, ako pojedini suparničar s protivnom strankom zakluči sudske nagodbe, njezini učinci se ograničavaju samo na tog suparničara i protivnu stranku. U slučaju jedinstvenih suparničara, svi moraju pristupiti zaključenju sudske nagodbe sa suprotnom strankom ili strankama, koje se na protivnoj strani nalaze u položaju jedinstvenih suparničara.

Ako je stranka izdala odvjetniku punomoć za vođenje parnice, a nije pobliže odredila ovlasti u punomoći, on je na temelju takve punomoći ovlašten zaključiti sudske nagodbe (čl. 305. st. 1. toč. 1. ZPP FBiH)⁹⁹, dok je punomoćniku koji nije odvjetnik za zaključenje sudske nagodbe uvijek potrebna izričita

97 Tako Poznić, *op. cit.*, str. 344.

98 Visoki trgovački sud RH, PŽ-1251/05, 8. rujna 2005. Podatak kod Čizmić, J., Komentar zakona o parničnom postupku, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Sarajevo, (dalje: Čizmić – Komentar), 2016, str. 312.

99 Istovjetne su odredbe čl. 305. st. 1. ZPP RS, te čl. 54. st. 1. ZPP BDBiH i čl. 245. st. 1. ZPP BiH.

ovlast (čl. 307. ZPP FBiH).¹⁰⁰ Zakonski zastupnik parnično nesposobne stranke može zaključiti sudsku nagodbu ako ima posebne ovlasti kada je u postupku posebnim propisima određeno da mora imati posebne ovlasti (čl. 294. st. 1. ZPP FBiH).¹⁰¹

3.5. Predmet sudske nagodbe

Predmet sudske nagodbe je tužbeni zahtjev, kao predmet spora, s tim što se nagodba može odnositi na cjelokupni tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio, odnosno na samo jedan od više postavljenih tužbenih zahtjeva.¹⁰² Predmet sudske nagodbe mogu biti samo zahtjevi kojima stranke mogu slobodno raspolagati, o čemu sud vodi računa po službenoj dužnosti. Kad utvrdi da se radi o zahtjevima kojima stranke ne mogu raspolagati, odnosno da je nagodba po svom predmetu ili sadržaju protivna prinudnim propisima, sud će upozoriti stranke na takav nedostatak, pa ako stranke i dalje inzistiraju na zaključenju nagodbe, u zapisnik suda unijet će se njihov sporazum i donijeti rješenje kojim sud utvrđuje da je taj sporazum bez pravnog učinka. Do pravomoćnosti ovog rješenja sud će zastati s postupkom.¹⁰³ Kad utvrdi da se radi o nagodbi koja nije dopuštena, sud donosi rješenje kojim ne dopušta nagodbu. Kad izrekne takvu odluku, sud zastaje s postupkom do njezine pravomoćnosti odnosno do odluke drugostupanjskog suda. Ako drugostupanjski sud ocijeni da se ne radi o zahtjevima kojima stranke ne mogu raspolagati, pa je stoga nagodba dopuštena, preinačit će ovo rješenje prvostupanjskog suda.¹⁰⁴

Kad je predmet sudske nagodbe jedan od više tužbenih zahtjeva ili samo dio jednog tužbenog zahtjeva, parnica se nastavlja u dijelu o kojem se stranke nisu nagodile. Da bi se utvrdilo u kojem se dijelu parnica okončava, a u kojem nastavlja, potrebno je jasno utvrditi sadržaj sudske nagodbe. Nagodba se

100 Istovjetne su odredbe čl. 307. st. 1. ZPP RS, te čl. 56. st. 1. ZPP BDBiH i čl. 247. st. 1. ZPP BiH.

101 Isto rješenje predviđeno je odredbama čl. 294. st. 1. ZPP RS, te odredbama čl. 43. ZPP BDBiH i čl. 238. ZPP BiH.

102 Vidi čl. 89. st. 1. ZPP FBiH, čl. 89. st. 1. ZPP RS, te čl. 212. st. 1. ZPP BDBiH i čl. 56. st. 1. ZPP BiH.

103 Vidi Zečević, E., Komentar zakona o parničnom postupku, Logos, Sarajevo, 2004, str. 98. Usp. Poznić, B., Građansko procesno pravo, Beograd, 1989, str. 337.

104 Tako i Kulenović, Z., Mikulić, S., Milišić-Veličovski, S., Stanišić, J., Vučina, D., Komentar Zakona o parničnom postupku FBiH/RS, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Mostar, (dalje: Kulenović), 2011, str. 213.

ne može zaključiti u parnicama u kojima važi načelo oficioznosti i inkviziciono načelo, kao što su parnice u bračnim, maternitetskim i paternitetskim sporovima. Sporazum o nagodbi treba sadržavati nagodbu o svim glavnim i sporednim tražbinama, uključujući i troškove postupka. Ako stranke ne postignu sporazum o troškovima, mogu se dogovoriti da odluku o troškovima donese sud.¹⁰⁵ U tom slučaju, sud odluku donosi odmah i unosi je u zapisnik. Ako stranke ne postupe ni na taj način, odredba čl. 391. ZPP FBiH propisuje da će svaka strana snositi svoje troškove.¹⁰⁶ Predmet sudske nagodbe ne može biti zahtjev kojim stranke ne mogu raspolagati, odnosno zahtjev koji je u suprotnosti s prinudnim propisima (čl. 3. st. 2. ZPP FBiH),^{107, 108} kao ni onaj predmet spora o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba. Sud u tijeku cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi vodi li se parnica o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba i ako ustanovi da se parnica vodi o predmetu o kojem je zaključena sudska nagodba, odbacit će tužbu (čl. 93. ZPP FBiH).¹⁰⁹

105 Vidi čl. 90. st. 3. ZPP FBiH, čl. 90. st. 2. ZPP RS, te čl. 213. st. 3. ZPP BDBiH i čl. 57. st. 3. ZPP BiH.

106 U tom pravcu i sudska praksa: "Kada se prilikom zaključenja sudske nagodbe stranke nisu dogovorile i o troškovima postupka, niti su se dogovorile da odluku o troškovima donese sud (čl. 90. st. 3. ZPP-a FBiH), pravilno je prvostupanjski sud primijenio odredbu iz čl. 391. st. 1. ZPP-a FBiH kada je odlučio da svaka strana snosi svoje troškove postupka." Vidi Rješenje Kantonalnog suda u Bihaću, broj: Gž-881/04 od 25. 1. 2007. godine, Domaća i strana sudska praksa, broj 21, 2007, str. 47.

107 Istovjetne su odredbe čl. 3. st. 2. ZPP RS, te odredbe čl. 3. st. 2. ZPP BDBiH i čl. 8. st. 2. ZPP BiH.

108 Tako je prema stajalištu sudske prakse ništava sudska nagodba kad prilikom njezina zaključenja tužitelja nije zastupao zakonski zastupnik (OS Split, Gž-1406/88. od 22. srpnja 1988. PSP 39/120), kao i sudska nagodba koju je u ime mjesne zajednice zaključio njezin predsjednik umjesto pravobranitelja koji je po zakonu ovlašten zastupati mjesnu zajednicu u sudskom postupku (VS BiH, Rev-162/83 od 9. lipnja 1983., Bilten VSBiH, br. 2/84). Podatak kod Čizmić, op. cit., str. 317.

109 Istovjetne su odredbe čl. 93. ZPP RS, te odredbe čl. 190. st. 1. toč. e. ZPP BDBiH i čl. 34. st. 1. toč. 5. ZPP BiH.

3.6. Učinci sudske nagodbe

Sudska nagodba proizvodi dvostruke učinke: materijalnopravne i procesnopravne.

a) Materijalnopravni učinci

Prema normama materijalnog prava određuju se opći uvjeti od kojih zavisi dopuštenost i valjanost sudske nagodbe: pravna i poslovna sposobnost, ovlasti strana da disponiraju pravima i obvezama, prosuđuju se i nedostaci u izjavi volje uslijed kojih se može zahtijevati pobijanje sudske nagodbe. Također, strane iz materijalnopravnih odnosa, povodom kojih sklapaju nagodbu, daju novi pravni osnov (*novatio*), pa iz tog razloga sudska nagodba ima konstitutivan karakter.

b) Procesnopravni učinci

Procesni učinci sudske nagodbe sastoje se, kao prvo, u tome što zaključenjem sudske nagodbe parnica prestaje teći. Drugo, nije dopuštena nova parnica s istim predmetom spora između istih stranaka. Sud po službenoj dužnosti pazi na okončanje ranije parnice zaključenjem sudske nagodbe, iako on to redovito sazna iz prigovora. Ako utvrdi tu činjenicu, on odbacuje tužbu. Ovdje posebno dolazi do izražaja prigovor *rei judicialiter transactae*.¹¹⁰ Dakle, u procesnopravnom smislu sudska nagodba izjednačena je s pravomoćnom presudom.¹¹¹ Treći, procesnopravni učinak sudske nagodbe sastoji se u tome što zapisnik u kojem je sadržana sudska nagodba ima svojstvo ovršne isprave. Na osnovu njega ovlaštena stranka može od suda zahtijevati prinudno ostvarenje činidbe na koju prema sadržaju sudske nagodbe ima pravo, pod uvjetom da je protekao paricioni rok, te da je tražbina koja se prema njemu ima ispuniti dospjela.

110 Stvar koja je riješena sudskom nagodbom.

111 Sudska nagodba ima jednaku pravnu snagu kao i pravomoćna sudska presuda. Ona pored materijalnopravnog učinka jednog stranačkog ugovora, ima pravni učinak sudske odluke. Prilikom zahtjeva za izvršenje jedne sudske nagodbe, izvršni sud ne može da ispituje podobnost nagodbe za izvršenje jer je nagodba u pitanju već bila podvrgnuta kontroli suda, pred kojim je sklopljena. Sud, pred kojim je nagodba sklopljena, već po samom zakonu je obvezan da primajući nagodbu na zapisnik pazi da ne pomogne strankama da ne ostvaruju ciljeve koji idu preko granice što ih je javni poredak ili javni moral ostavio njihovoj dispoziciji. Sud po službenoj dužnosti odlučuje da li je nagodba dopuštena, istina on to ne izriče, jer mu zakon to ne nalaže, ali ako sud smatra da je nagodba protivna zakonu ili javnom moralu, po službenoj dužnosti odlučuje da se nagodba ne dopušta. (Vrhovni sud Srbije, GŽž. 334/69). R. Ćosić, T. Krsmanović, Aktualna sudska praksa iz građanskog-procesnog prava, Prvo izdanje, Beograd, (dalje Ćosić – Krsmanović), 2003, str. 106.

3.7. Trenutak zaključenja sudske nagodbe

Sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik, a nagodba je zaključena kada stranke potpišu zapisnik. Dakle, o zaključenoj nagodbi se ne donosi odluka, nego se sporazum stranaka unosi u zapisnik. U praksi sudova ponekad se u zapisnicima o sudskoj nagodbi unose rješenja kojima se nagodba dozvoljava ili usvaja. Međutim, zakonodavac je obvezu donošenja rješenja propisao samo ako sud ocijeni da nagodba nije dozvoljena.¹¹² U zapisnik kojim se zaključuje sudska nagodba ne treba unositi ni izjavu o povlačenju tužbe, jer se sudskom nagodbom parnica okončava dispozicijskim radnjama parničnih stranaka, a povlačenjem tužbe parnica prestaje teći, odustankom tužitelja od postupka u konkretnom slučaju. Ako se nakon postignutog usmenog sporazuma ili diktiranja zapisnika jedna od stranaka predomisli i odbije potpisati zapisnik, ne dolazi do zaključenja sudske nagodbe i parnični postupak se nastavlja. Sud je dužan ovjeren prijepis zapisnika u koji je unesena nagodba izdati strankama. Sudska nagodba ima isti učinak kao i pravomoćna presuda i predstavlja ovršnu ispravu, pa kako se primjerak presude obvezno dostavlja strankama, tako se i zapisnik u koji je unesena nagodba obvezno mora uručiti strankama.

3.8. Pobijanje sudske nagodbe

Sudska nagodba može se pobijati samo tužbom (čl. 92. st. 1. ZPP FBiH).¹¹³ Pravo na pobijanje pripada u prvom redu strankama, s obzirom na to da su one zaključile nagodbu. Pored stranaka, sudsku nagodbu, kao i svaki drugi ugovor, može pobijati svaka treća osoba koja ima pravni interes, odnosno čija su prava povrijeđena nagodbom.¹¹⁴ Sudsku nagodbu može pobijati i javni tužitelj iz razloga koji su predviđeni u čl. 3. st. 2. ZPP FBiH, odnosno ako je ugovor zaključen protivno prinudim propisima. Sudska nagodba se može pobijati tužbom ako je zaključena u zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare

112 Sud ne donosi rješenje kojim odobrava zaključenu sudsku nagodbu, a ako bi sud donio takvo rješenje, ono nema nikakvo pravno djelovanje, pa u skladu s tim žalba protiv tog rješenja nije dopuštena, a nije dopuštena ni žalba protiv te sudske nagodbe. Vrhovni sud Crne Gore, Gž.-250/65. Podatak kod Kulenović, *op. cit.*, str. 214.

113 Istovjetne su odredbe čl. 92. st. 1. ZPP RS, te ZPP BDBiH i ZPP BiH.

114 VSSr. Gž.-1883/73 – podatak kod Janković, str. 336. Kao i svaki drugi ugovor i sudsko poravnanje može pobijati i svako treće lice koje ima pravni interes, odnosno čija su prava poravnanjem povrijeđena (Vrhovni sud Srbije, Gzz-15/81), Ćosić – Krsmanović, *op. cit.*, str. 107.

(čl. 92. st. 2. ZPP FBiH).¹¹⁵ U pogledu mana volje, sud u postupku kontrole nema obvezu kontrolirati je li volja stranaka bila slobodna, bez utjecaja prisile, prijave ili zablude. Otuda strankama preostaje da se prilikom pobijanja pozivaju na mane volje. Tužba protiv pobijanja podnosi se sudu koji je nadležan da rješava sporove povodom tužbenog zahtjeva u prvom stupnju u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razlog pobijanja (subjektivni rok), a najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe (objektivni rok). Povodom tako podnesene tužbe sud odlučuje presudom, kojom usvaja ili odbija tužbeni zahtjev, zavisno od razloga za pobijanje navedenih u tužbi. Protiv presude kojom se odlučuje o pobijanju sudske nagodbe dopuštena je žalba. Dopuštenost izvanrednih pravnih lijekova zavisi od toga je li sudska nagodba zaključena u općem parničnom postupku ili u nekom od posebnih parničnih postupaka, u kojima se zbog prirode predmeta spora odstupa od primjene pravila općeg postupka.¹¹⁶ Osnovni učinak uspješno pobijene sudske nagodbe propisan je odredbom čl. 92. st. 4. ZPP FBiH.¹¹⁷ Prema toj odredbi ako sudska nagodba bude poništena, postupak se nastavlja kao da sudska nagodba nije ni bila zaključena.

3.9. Zaključak

Veći broj rješavanja sporova sudskom nagodbom smanjio bi opterećenost sudova, povećao njihovu učinkovitost, te utjecao na kraće trajanje sudskih postupaka. U tom smislu se ističe potreba konstantnog širenja i promoviranja sudske nagodbe kao mirnog i efikasnog načina rješavanja sporova čijim zaključenjem dolazi do okončanja parnice odnosno do sprječavanja da do parnice uopće dođe. Sudska nagodba zaključuje se u pismenoj formi ugovora pred nadležnim sudom, koji ima svojstvo pravomoćne presude, a u slučaju da se ugovara obveza na neku činidbu, ima snagu ovršnog naslova. Pri zaključenju sudske nagodbe važnu ulogu ima taktičnost suca i njegova sposobnost da posreduje u mirnom rješavanju spora, te dužnost suda da strankama ukaže na mogućnost zaključenja sudske nagodbe, kad po nje-

115 Istovjetne su odredbe čl. 92. st. 2. ZPP RS, te ZPP BDBiH i ZPP BiH.

116 Tako i Salma, M., Pobijanje sudskog poravnanja (Pojam, pravna priroda i oblici pobijanja u domaćem i uporednom pravu), str. 146, Zbornik radova Pravnog fakulteta, Novi Sad, 2011, vol. 45, br. 2., str. 139–154, Podatak na stranici zbornik.pf.uns.ac.rs/content/article/73-izdavaštvo.

117 Isto rješenje predviđeno je odredbama čl. 92. st. 4. ZPP RS, te odredbama čl. 215. st. 4. ZPP BDBiH i čl. 56. st. 3. ZPP BiH.

govoj ocjeni za to postoje izgledi. Međutim, odluka stranaka o tome hoće li i kada će zaključiti sudsku nagodbu, još uvijek uglavnom ovisi o njihovoj procjeni trajanja postupka, visini troškova postupka i sl. Institut sudske nagodbe dobit će u praksi zasluženno mjesto onog trenutka kada stranke otkriju kako rješavanje svih problema vezanih uz njihove sporove zapravo leži u njihovim vlastitim rukama. Od tog trenutka će postati dominus litis, a time i svoga vremena i svojih materijalnih sredstava. U tom trenutku će suđenje postati alternativa upravo sudskoj nagodbi.

4. SUDSKA NAGODBA U SVJETLU ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU FBiH

4.1. Uvod

U modernim pravnim sustavima je kao bitna prepoznata potreba da se strankama između kojih postoji spor, pruži mogućnost da spor riješe i na način koji ne mora podrazumijevati klasični sudski postupak koji će biti okončan odlukom. Sukladno ovoj ideji razvili su se brojni procesni sustavi u kojima je strankama omogućeno da svoje sporove rješavaju i u okolnostima koje ne uključuju tipičnu ulogu suda kao voditelja postupka i donositelja odluke. Ipak, dominantno je stajalište da stranke koje očekuju od suda da odlukom riješi njihov spor također ne trebaju biti lišene mogućnosti da u okviru parničnog postupka, suglasnošću svojih volja, postignu nagodbu o predmetu spora ili nekom njegovom dijelu. Koristeći institut sudske nagodbe, stranke imaju mogućnost postići sporazum koji bi umjesto sudske odluke okončao postupak i riješio spor između njih. Pravni sustavi Bosne i Hercegovine ne predstavljaju izuzetak od pravnih sustava koji slijede gore izloženo shvaćanje, budući da zakoni koji uređuju parnični postupak ne samo da omogućavaju strankama zaključenje sudske nagodbe, već ih i kroz brojne odredbe i stimuliraju, o čemu će biti riječi u nastavku teksta. Iako i propisi Republike Srpske i Brčko distrikta BiH uređuju ovo pitanje, u fokusu ovog rada će biti uređenje sudske nagodbe u Federaciji Bosne i Hercegovine (u nastavku i kao FBiH).

4.2. Pojam sudske nagodbe

Sudska nagodba definira se kao ugovor sklopljen i zapisnički registriran u postupku pred sudom, kojim stranke u cijelosti ili djelomično uređuju svoje sporne odnose koji su predmet spora, a koji je po svom procesnoppravnom učinku izjednačen s pravomoćnom sudskom presudom.¹¹⁸ Sudska nagodba je emanacija načela dispozitivnosti, budući da stranke u postupku, poduzimanjem

---

118 Čizmić, J. (2016) Komentar zakona o parničnom postupku. Sarajevo: Privredna štampa, str. 313.

dispozicijskih radnji, svojom voljom mogu okončati postupak. Tako shvaćena, sudska nagodba predstavlja jedan od mogućih načina okončanja parničnog postupka. Umjesto da se postupak vodi do donošenja odluke od strane suda, stranke same, na temelju procesnopravne dispozicije, okončavaju parnicu. Na ovaj način strankama je pružena mogućnost rješenja spora mirnim putem bez donošenja odluke od strane suda i nakon pokretanja parnice, što podrazumijeva njihovo aktivnije sudjelovanje u postupku. Ovo ujedno znači da će dispozicije stranaka u postupku u kojem će doći do zaključenja sudske nagodbe imati posebnu važnost, što s druge strane utječe na ulogu suda u postupku, u kojem će se ona izmijeniti u odnosu na klasično shvaćanje prema kojem sud donosi odluku kojom rješava spor povodom kojeg se postupak vodi.

4.3. Pravna priroda i učinci sudske nagodbe

Pitanje pravne prirode sudske nagodbe dugo vremena je bilo predmet rasprava, kako pravnih teoretičara, tako i pravne prakse. Danas prevladava stav da je sudska nagodba mješovit procesnopravni i materijalnopravni ugovor. Zbog toga valjanost sudske nagodbe treba cijeliti i s aspekta građanskog procesnog prava i s aspekta materijalnog građanskog prava.¹¹⁹ Stranke pristupaju zaključenju sudske nagodbe da bi njome uredile svoj materijalnopravni odnos, ali i da bi okončale parnicu, pa je stoga sudska nagodba istovremeno i strogo formalni građanskopravni ugovor i neposredna parnična radnja stranaka.¹²⁰

Materijalnopravni učinci sudske nagodbe ogledaju se u tome što norme materijalnog prava određuju opće uvjete od kojih zavisi njena dopuštenost i valjanost.¹²¹ Stoga se smatra da sudska nagodba nije akt suda, već akt stranaka, tj. da ima karakter materijalnopravnog ugovora stranaka zaključenog pred sudom.¹²² Opće uvjete za valjanost sudske nagodbe treba prosuđivati prema odredbama materijalnog građanskog prava, kao što su one koje uređuju pita-

119 *Ibid.*

120 Karamarković, L. (2004) *Poravnanje i medijacija*. Beograd: Fakultet za poslovno pravo, str. 211.

121 Mulabdić, S. (2010) *Građansko procesno pravo*. Tuzla: Univerzitet u Tuzli, Pravni fakultet, str. 314.

122 Salma, M. (2011) "Pobijanje sudskog poravnanja (Pojam, pravna priroda i oblici pobijanja u domaćem i uporednom pravu)", *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, Vol. XLV, br. 2/2011, str. 139–154. Dostupno na: <http://zbornik.pf.uns.ac.rs/zbornik-radova-pravnog-fakulteta-u-novom-sadu/zbornik-radova-pravnog-fakulteta-u-novom-sadu-2011/zbornik-2>, pristupljeno: 8. 3. 2019.

nja poslovne sposobnosti ugovarača, suglasnosti izjava volja, postojanje i dopuštenost predmeta i osnova ugovorne obveze itd.¹²³

Na navedene materijalnopravne aspekte sudske nagodbe ukazuje odredba Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (u nastavku i kao ZPP FBiH)¹²⁴ koja propisuje da se sudska nagodba može pobijati samo tužbom, a ne žalbom ili izvanrednim pravnim lijekovima.¹²⁵ Razlog tomu je što se sudska nagodba smatra sporazumom stranaka, a ne sudskom odlukom, o čemu će biti govora u nastavku rada.

Procesnopravni učinci sudske nagodbe su:

1. Zaključenjem sudske nagodbe dolazi do okončanja parnice, ali bez donošenja sudske odluke;
2. Sprječava vođenje parnica o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba, odnosno ima učinak negativne procesne pretpostavke;
3. Sudska nagodba ima snagu ovršne isprave.

Sudska nagodba dovodi do okončanja parnice bez donošenja sudske odluke, ali sa svim učincima koje proizvodi presuda kao završni akt suda.¹²⁶ Naravno, ovi učinci će se proizvoditi pod uvjetom da se sudska nagodba odnosi na cijeli tužbeni zahtjev. Ukoliko su se, pak, stranke nagodile samo u jednom dijelu tužbenog zahtjeva, parnica nastavlja teći u preostalom dijelu i okončava se donošenjem sudske odluke. Na izvjesne procesne aspekte sudske nagodbe ukazuju i odredbe ZPP FBiH koje govore o fazama postupka u kojima je moguće zaključiti sudsku nagodbu, odredbe o obujmu nagodbe, odredbe o ulozi suda te odredbe o granicama raspolaganja predmetom spora.¹²⁷

123 Mulabdić, S. (2010) Građansko procesno pravo, str. 315.

124 Službene novine Federacije BiH broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15.

125 Članak 92. ZPP FBiH.

126 Čalija, B. i Omanović, S. (2000) Građansko procesno pravo. Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu – Pravni fakultet, str. 245.

127 Salma, M. (2011) "Pobijanje sudskog poravnanja (Pojam, pravna priroda i oblici pobijanja u domaćem i uporednom pravu)", str. 139–154.

4.4. Prednosti sudske nagodbe

S obzirom na to na koga se odnosi, prednosti sudske nagodbe se mogu promatrati iz kuta stranaka koje će ih ostvariti u postupku s jedne strane, te iz kuta cjelokupnog pravosudnog sustava s druge strane.

Prva skupina odnosi se na prednosti koje stranke izravno uživaju u postupku. Sudska nagodba predstavlja način okončanja spora kojim će obje stranke u konačnici biti zadovoljne, budući da je jedini način da do sudske nagodbe dođe, postizanje suglasnosti volja stranaka u postupku o njenom sadržaju. Ukoliko stranke ne dođu do sporazuma koji bi bio obostrano prihvatljiv, one ni u kojem slučaju nisu prinuđene zaključiti sudsku nagodbu. Stoga okončanje postupka sudskom nagodbom za stranke u postupku ima pozitivan psihički učinak, jer ni jedna od njih neće biti samo pobjednica ili poražena.¹²⁸ Zbog svog sporazumnog karaktera, sudska nagodba sprječava narušavanje odnosa između stranaka. Ukoliko su, pak, odnosi između stranaka zbog spora narušeni, prirodno je da postoje veći izgledi da ih poboljšaju ukoliko sudski postupak bude okončan njihovim sporazumom umjesto odlukom suda.

Naredna pogodnost koju će stranke u postupku uživati ogleda se u izbjegavanju provođenja cjelokupnog postupka. Zaključivanjem sudske nagodbe stranke će biti pošteđene gubitka vremena i energije na vođenje uglavnom dugotrajnog i iscrpljujućeg parničnog postupka kojeg nužno prate i troškovi, a nakon toga i često neizvjesna ovrha.¹²⁹

Nadalje, prednost sudske nagodbe ogleda se u njenoj podobnosti za ovrhu sukladno ZPP FBiH. Kako će u nastavku biti detaljnije adresirano, sudska nagodba predstavlja ovršni naslov, što strankama pruža sigurnost da će njihov sporazum u stvarnosti biti realiziran s učinkovitošću kakvu uživaju i prava i obveze koje su utvrđene sudskim presudama.¹³⁰ Ujedno, karakter ovršnog naslova je prednost koju sudska nagodba uživa u odnosu na nagodbu koja se zaključuje izvan suda. Dok izvansudska nagodba predstavlja

128 Jakšić A. (2008) Građansko procesno pravo. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, str. 471.

129 Štoviše, zakonodavac podstiče stranke u postupku na zaključivanje sudske nagodbe i tako što u tom slučaju propisuje niže troškove postupka. Na primjer, u Zakonu o sudskim pristojbama Kantona Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo br. 36/14 i 23/16) je predviđeno da je iznos sudske pristojbe koji je potrebno platiti za sudsku nagodbu zaključenu tijekom prvostupanjskog postupka jednak jednoj polovini iznosa koji bi bilo potrebno platiti kada bi sud donio presudu u prvostupanjskom postupku.

130 Članak 91. ZPP FBiH.

obveznopravni odnos za čiju je prinudnu realizaciju potrebno voditi parnični postupak, a nakon toga često i ovršni postupak, sudska nagodba omogućava strankama da u slučaju neispunjenja prava i obveza iz sporazuma odmah pokrenu ovršni postupak.

Druga skupina prednosti sudske nagodbe ima učinak na poboljšanje pravosudnog sustava. Pravosudni sustav je po svojoj prirodi efikasniji što se manje predmeta nalazi u njemu. Također, efikasnost se povećava i zbog toga što se predmeti koji su u tijeku brže okončavaju. Prirodno, postupci u kojima dođe do sudske nagodbe bit će okončani brže nego oni u kojima je na sudu da done-se presudu. To će posljedično značiti da će sudovi moći više vremena posvetiti drugim predmetima. Sudska nagodba, dakle, omogućava rasterećenje sudova od onih predmeta u kojima stranke postignu sporazum.

S druge strane, sudske nagodbe ne predstavljaju potencijalni rizik za pravosudni sustav, kao ni za druge društvene interese koji se u njemu štite. Takav rizik je uklonjen budući da ZPP FBiH zabranjuje strankama da zaključuju sudske nagodbe onda kada nisu slobodne raspolagati predmetom spora.¹³¹ Kada u određenom postupku postoji interes koji nije isključivo privatnog karaktera, nego je od šireg društvenog značaja, stranke neće imati mogućnost putem sporazuma odlučivati o njegovom ishodu. Kada se predmet spora ne tiče samo stranaka u postupku, predviđeno je da će o njemu odlučivati isključivo sud. Dakle, rizik je uklonjen kroz ovako ograničenu autonomiju volje stranaka. Uz to, sud je uvijek obavezan kontrolirati sadržaj sporazuma stranaka i voditi računa o tome da stranke ne prekorače svoje ovlasti, o čemu će biti više govora u nastavku.

Stoga, sudska nagodba ima sustavni značaj za funkcioniranje cjelokupnog pravosuđa, budući da dovodi do smanjenja broja sudskih predmeta i povećanja efikasnosti sustava u cijelosti.

4.5. Do koje faze u postupku je moguće zaključiti sudska nagodbu?

ZPP FBiH je uredio pitanje roka, ili preciznije rečeno, faze postupka do koje je moguće zaključiti sudska nagodbu.¹³² Odredbe koje uređuju ovo pitanje su od trenutka donošenja reformskog ZPP FBiH 2003. godine pretrpjele odre-

131 Članak 89. stavak 2. ZPP FBiH.

132 Članak 87. ZPP FBiH.

đene izmjene. Naime, ZPP FBiH iz 2003. godine prvobitno je propisivao da stranke mogu zaključiti sudsku nagodbu tijekom cijelog postupka. Radilo se o nejasnoj odredbi koja nije pružala nesumnjiv odgovor na pitanje do kojeg trenutka u razvoju postupka može doći do zaključenja sudske nagodbe.¹³³ Postavilo se pitanje je li se pojmom "cijeli postupak" nastojalo omogućiti zaključenje sudske nagodbe do zaključenja prvostupanjskog postupka, ili se, pak, mislilo i na postupak po pravnim lijekovima i ovršni postupak.

Odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku¹³⁴ iz 2015. godine ova odredba je dopunjena na način da je jasno precizirano do kojeg trenutka je moguće zaključiti sudsku nagodbu, čime je otklonjena mogućnost različitog tumačenja riječi "cijeli postupak". Radi se o relativno novoj odredbi koja je rezultat nastojanja zakonodavca da otklanjanjem svake sumnje glede roka za zaključenje sudske nagodbe poboljša efikasnost sudova u rješavanju sporova.

Odredba ZPP FBiH dopunjena je na način da je sudsku nagodbu moguće zaključiti tijekom cijelog postupka do njegovog pravomoćnog okončanja.¹³⁵ Time je strankama omogućeno da svoj pravni odnos uredi u tijeku cijelog postupka, sve do njegovog pravomoćnog okončanja, što podrazumijeva mogućnost zaključenja sudske nagodbe i pred drugostupanjskim sudom do donošenja drugostupanjske odluke po žalbi. Na taj način otklonjena je potreba donošenja prvostupanjske odluke ako se nagodba zaključi nakon zaključenja glavne rasprave, a prije donošenja prvostupanjske odluke, odnosno potreba donošenja drugostupanjske odluke.¹³⁶

Pored navedene izmjene, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku propisao je i način postupanja suda u slučaju da je do zaključenja sudske nagodbe došlo tek nakon donošenja prvostupanjske presude. Tako je ZPP FBiH propisano da će prvostupanjski sud donijeti rješenje kojim će utvrditi da je prvostupanjska odluka bez učinka ukoliko dođe do zaključenja sudske nagodbe nakon donošenja prvostupanjske presude.¹³⁷ Zaključenje sudske nagodbe nakon donošenja prvostupanjske presude u protivnom bi značilo da istovremeno glede iste pravne stvari postoje dvije ovršne isprave: sudska

133 Karamarković, L. (2004) Poravnanje i medijacija, str. 200.

134 Članak 19. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, Službene novine FBiH, broj 98/2015.

135 Članak 87. stavak 1. ZPP FBiH.

136 Drakulić, Lj. (2012) Sudska nagodba kao način rješavanja spora. Preuzeto s: <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=12250> dana 6. 3. 2019.

137 Članak 87. stavak 2. ZPP FBiH.

nagodba, koja, kako je prethodno navedeno, ima snagu ovršne isprave i prvostupanjska presuda.¹³⁸

Nadalje, člankom 42. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku FBiH, nakon članka 224. ZPP FBiH dodan je novi članak 224a., a koji propisuje način postupanja za slučaj da do zaključenja sudske nagodbe dođe tijekom postupka po žalbi. Prema članku 224a. ZPP FBiH, ukoliko stranke zakluče sudska nagodbu tijekom postupka po žalbi, drugostupanjski sud će rješenjem utvrditi da je prvostupanjska presuda bez učinka i da je žalitelj odustao od žalbe. Navedenom odredbom je u potpunosti razriješena dilema u pogledu sudbine prvostupanjskog rješenja i prethodno izjavljene žalbe.

Slijedom navedenog zaključujemo da je sudska nagodbu moguće zaključiti i pred prvostupanjskim i pred drugostupanjskim sudom. ZPP FBiH izričito ne uređuje pitanje zaključenja sudske nagodbe pred drugim, određenim ili zamoljenim sucem.

4.6. Postupak zaključenja sudske nagodbe

Postupak zaključenja sudske nagodbe uređen je sukladno načelu dispozitivnosti. Stranke su slobodne bez prisile započeti pregovore oko zaključenja nagodbe, odrediti njen sadržaj i dinamiku. Ipak, ZPP FBiH propisuje određene elemente koji se smatraju bitnim za ovaj sporazum.

ZPP FBiH propisuje da je za punovažnost sudske nagodbe potrebno ispuniti sljedeće uvjete:

1. Mora postojati sporazum stranaka o nagodbi;
2. Sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik suda;
3. Potpis stranaka na zapisniku.

ZPP FBiH propisuje da će se sudska nagodbu zaključiti tako što će se sporazum stranaka unijeti u zapisnik.¹³⁹ Dakle, posebna forma je propisana kao bitni element sudske nagodbe. Iako je uređena kao formalan pravni posao, sudska nagodbu nije regulirana naročito restriktivno. Tako, zakonske odredbe strankama ostavljaju mogućnost zaključenja sporazuma glede cijelog tužbenog zahtjeva ili njegovog pojedinog dijela. U slučaju da se nagodbu odnosi na samo jedan dio tužbenog zahtjeva, o preostalom dijelu će se nastaviti voditi

138 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 312.

139 Članak 90. ZPP FBiH.

parnični postupak.¹⁴⁰ Nadalje, ukoliko postoji mogućnost zaključenja sudske nagodbe, sud je ovlašten na prijedlog obje stranke odložiti započeto ročište kako bi im ostavio potrebno vrijeme i prostor za postizanje sporazuma.¹⁴¹ Sam postupak pregovaranja oko zaključenja sporazuma može proizvoditi pravne posljedice, bez obzira na njegov konačni ishod. U tom smislu, Vrhovni sud FBiH je utvrdio da se priznanjem duga može smatrati i priznanje učinjeno u pregovorima između dužnika i vjerovnika o nagodbi, bez obzira na to hoće li oni u konačnici zaključiti sudsku nagodbu ili ne.¹⁴²

Nakon što je sporazum postignut i unesen u zapisnik, on se smatra zaključenim nakon što ga stranke potpišu. Potom će im sud izdati ovjeren prijepis zapisnika. Zapisnik strankama može poslužiti prilikom pokretanja ovršnog postupka. U tom smislu, Zakon o ovršnom postupku propisuje kako je sudska nagodba ovršna ukoliko je obveza koja je određena u njoj dospjela, pri čemu se ovršnost, između ostalih mogućnosti, može dokazati i zapisnikom.¹⁴³

ZPP FBiH različito uređuje pitanje ovlasti zastupnika ili punomoćnika na zaključenje sudske nagodbe. Kada se u ime stranke u postupku javlja njen zakonski zastupnik, ZPP FBiH kao opće pravilo utvrđuje da je on ovlašten zaključiti sudsku nagodbu, ukoliko posebni propis ne ukazuje na nešto drugo.¹⁴⁴ Ukoliko je stranka ovlastila punomoćnika na vođenje parnice, pitanje njegove ovlasti za zaključenje sudske nagodbe zavisi u prvom redu od toga je li ono u punomoći eksplicitno utvrđeno ili zabranjeno. Ukoliko u punomoći nije pobliže određeno ima li punomoćnik ovu ovlast, njegovo postojanje ovisi o tome je li punomoćnik odvjetnik ili ne. Ako je punomoćnik odvjetnik, tada se smatra da mu punomoć koja ne adresira ovo pitanje daje ovlast na zaključenje sudske nagodbe.¹⁴⁵ Obratno, ukoliko punomoćnik nije odvjetnik, on neće imati ovu ovlast, ukoliko mu je punomoć izričito ne dodjeljuje.¹⁴⁶

---

140 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 316.

141 Članak 112. ZPP FBiH.

142 Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 63 O P 000967 09 Rev od 13. 4. 2010. godine.

143 Članak 26. stavci 1. i 2. Zakona o ovršnom postupku FBiH.

144 Članak 294. ZPP FBiH.

145 Članak 305. ZPP FBiH.

146 Članak 307. ZPP FBiH.

4.7. Uloga suda prilikom zaključenja sudske nagodbe

Da bi došlo do zaključenja sudske nagodbe, nije dovoljno samo aktivno sudjelovanje stranaka, nego i aktivno sudjelovanje suda. Prilikom zaključenja sudske nagodbe parnični sud ima dvostruku ulogu. S jedne strane, uloga suda ogleda se u kontinuiranom nastojanju suda da uopće dođe do zaključenja sudske nagodbe, te u pružanju pomoći strankama. S druge strane, aktivnost suda podrazumijeva njegovu obvezu ispitivanja i utvrđivanja jesu li raspolaganja stranaka dopuštena i sukladna prinudnim propisima. U oba navedena slučaja sud ima aktivnu ulogu. Međutim, kako se radi o dispozitivnoj radnji stranaka, svakako treba stalno imati na umu da stranke u konačnici donose odluku o tome hoće li sporni pravni odnos razriješiti sudskom nagodbom i kakav će biti njen sadržaj.

Način postupanja suda i njegova uloga kod zaključenja sudske nagodbe propisani su odredbama ZPP FBiH.¹⁴⁷ Sud će nastojati da stranke zakluče sudsku nagodbu na način koji ne ugrožava njegovu nepristranost kako na pripremnom ročištu tako i tijekom cijelog postupka. Takvo postupanje suda svakako ne smije prerasti u konstantno navođenje i inzistiranje na tome da stranke zakluče sudsku nagodbu¹⁴⁸ čak i ukoliko procijeni da bi to bilo u interesu stranaka. Sud ne smije izravno utjecati na volju stranaka i inzistirati na rješenju spora sudskom nagodbom ili strankama nametnuti takvo rješenje spora. Stoga "nastojanje" suda treba shvatiti kao ispitivanje spremnosti i volje stranaka da razmotre mogućnost zaključenja nagodbe tijekom cijelog postupka, kao i ukazivanje na ovu mogućnost.¹⁴⁹

Pored navedenog, odredbe ZPP FBiH propisuju da sud može, u cilju doprinošenja zaključenju nagodbe, kada ocijeni da je to utemeljeno, predložiti strankama kako se nagoditi. Pri tome treba voditi računa o željama stranaka, prirodi spora, odnosima među strankama i drugim okolnostima. Iz navedene odredbe proizlazi da kod stranaka već od ranije mora postojati volja da spor riješe zaključenjem sudske nagodbe. Strankama kod kojih već prethodno postoji volja za rješavanjem spora mirnim putem, sud može predložiti kako se nagoditi. U ranijoj pravnoj teoriji vladao je stav da sud strankama može pomoći

147 Članak 88. ZPP FBiH.

148 Dika, M. i Čizmić, J. (2000) Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine. Sarajevo: OSCE – Ured za demokratizaciju, str. 532.

149 Milišić-Veličković, S. u: Kulenović, Z. et al. (2005) Komentari zakona o parničnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, Sarajevo: Zajednički projekat Vijeća Europe i Europske komisije, str. 170, komentar uz članak 88., toč. 2.

tako što će im ukazati na uvjete pod kojima bi mogle postići sudsku nagodbu ili, kada to smatra potrebnim, može postavljanjem pitanja strankama razjasniti opseg i sadržaj njihovog sporazuma.¹⁵⁰ Sud može predložiti strankama kako se nagoditi samo ukoliko je to u cilju doprinošenja zaključenju nagodbe i ukoliko poštuje želje stranaka. To, dakle, ni u kojem slučaju ne znači da sud određuje sadržaj sudske nagodbe niti nameće određena rješenja strankama. Od stranaka u konačnici zavisi sadržaj same nagodbe, o čemu će više riječi biti u nastavku.

Ograničenje djelovanja suda prilikom zaključenja sudske nagodbe ogleda se u sljedećem: očuvanju sudske nepristranosti, nevršenju pritiska ili utjecaja na volju stranaka da zaključe sudsku nagodbu, nenametanju sadržaja sudske nagodbe strankama, čak i kada određena rješenja idu u korist strankama, te stavljanju u izgled eventualno nepovoljnog rješenja spora po tu stranu.¹⁵¹

Glede svoje druge uloge, sud je dužan ispitati i utvrditi jesu li raspolaganja stranaka dopuštena i sukladna prinudnim propisima. U ovom slučaju uloga suda je kontrolna. Ukoliko sud ustanovi da stranke idu za tim da raspoložu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati, on će ih upozoriti i ukazati na nedozvoljenost takve nagodbe.¹⁵² Međutim, ako i pored upozorenja suda stranke zaključe sudsku nagodbu u pogledu zahtjeva kojima po zakonu ne mogu raspolagati, sud će donijeti rješenje kojim ne dopušta nagodbu stranaka i zastati s postupkom dok rješenje ne postane pravomoćno.¹⁵³

4.8. Sadržaj sudske nagodbe

Budući da se sporazum na temelju kojeg će doći do okončanja postupka unosi u zapisnik, njegov sadržaj će, pored parničnih stranaka, biti poznat i sudu. Ukoliko sam sadržaj sporazuma ne bi bio unesen u zapisnik, već samo konstatacija da su stranke postigle nagodbu, tada bi se takav sporazum smatrao izvansudskom nagodbom.¹⁵⁴

150 *Ibid.*

151 Bešić, A. (2015) "Sudska nagodba – novi pristup u rješavanju sporova", Društveni ogledi – Časopis za pravnu teoriju i praksu, br. 1/2/2015, str. 251–275. Dostupno na: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=424610>, pristupljeno: 5. 3. 2019.

152 Karamarković, L. (2004) Poravnanje i medijacija, str. 182.

153 Mulabdić, S. (2010) Građansko procesno pravo, str. 313.

154 Karamarković, L. (2004) Poravnanje i medijacija, str. 239.

Stav doktrine je da je sadržaj sudske nagodbe potrebno cijiniti prema odredbama materijalnog građanskog prava.¹⁵⁵ U prvom redu to bi bile odredbe Zakona o obligacijskim odnosima koje uređuju temeljna pitanja u vezi sa zaključenjem pravnih poslova, kao što su poslovna sposobnost ugovornih strana, mogućnost, dopuštenost i određenost ili odredivost predmeta pravnog posla, mane volje itd. Ukoliko je građanskopravni odnos između stranaka reguliran i drugim materijalnopравnim propisima, tada će se i prema njima cijiniti valjanost sudske nagodbe.

U prethodnim odjeljcima opisana je uloga suda prilikom zaključivanja sudske nagodbe, te su navedene okolnosti o kojima će sud voditi računa. Na ovom mjestu podsjetili bismo na to da je sud dužan kontrolirati sadržaj postignutog sporazuma tako što neće dozvoliti zaključenje nagodbe o zahtjevima kojima stranke ne mogu raspolagati. U doktrini se smatra da se pod takvim zahtjevima podrazumijevaju pitanja koja proizlaze iz pravnih odnosa koji ne mogu biti predmetom parnice i koja nisu uređena dispozicijskim normama.¹⁵⁶ Vrhovni sud FBiH je zauzeo stajalište da sadržaj sudske nagodbe nije ovlašten cijiniti vještak bilo koje struke, pa ni vještak financijske struke, nego je to pravno pitanje koje je ovlašten cijiniti isključivo sud.¹⁵⁷

U pogledu snošenja troškova postupka, strankama je ostavljena mogućnost dogovora. Također im je dozvoljeno da pitanje snošenja troškova mogu delegirati i sudu na odlučivanje. Kao što je ranije rečeno, postizanje sporazuma o troškovima postupka je strankama olakšano utoliko što će oni uglavnom biti niži nego što bi bili kada bi prvostupanjski sud trebao donijeti presudu. Ukoliko se stranke odluče prepustiti sudu odluku o troškovima, postavlja se pitanje kako bi sud trebao odlučiti. ZPP FBiH ovo pitanje ne uređuje konkluzivno, ostavljajući mogućnost za različite interpretacije. U usporednom pravu prisutno je rješenje prema kojem je u slučaju zaključenja sudske nagodbe svaka od stranaka u postupku dužna snositi troškove koje je prouzrokovala.¹⁵⁸

155 Mulabdić, S. (2010) Građansko procesno pravo. Tuzla: Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli, str. 315.

156 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 317.

157 Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 259793 12 Rev od 21. 2. 2013. godine.

158 Na primjer, Zakon o parničnom postupku Hrvatske u članku 159. stavku 1. propisuje: "Svaka stranka snosi svoje troškove ako je parnica završena sudskom nagodbom, a u nagodbi nije drugačije ugovoreno." Zakon o parničnom postupku Srbije u članku 158. stavku 1. ovo pitanje uređuje na istovjetan način, propisujući: "Svaka stranka snosi svoje troškove ako je parnica okončana sudskim poravnanjem ili poravnanjem posle uspele medijacije, osim ako se stranke drugačije ne sporazumiju ili ako je to posebnim zakonom drugačije propisano."

Domaća sudska praksa se o ovom pitanju izjasnila na istovjetan način, te je razjašnjeno da se pod pojmom "svoji troškovi" "podrazumijevaju troškovi koje je stranka imala u toku postupka ili ih je po zakonu dužna platiti (npr. plaćanje sudske takse)."¹⁵⁹

U praksi, sudska nagodba će se javljati kao rezultat kompromisa stranaka. Drugim riječima, stranke će svoje interese putem sporazuma ostvariti u slučaju da su obje spremne na međusobno popuštanje. Ovo je prirodno zbog toga što stranke na raspolaganju imaju druge procesne institute, ukoliko bi samo jedna od njih željela odustati od svoje početne pozicije u postupku. Na primjer, kada je samo strana koja se javlja kao tužitelj spremna popustiti, na raspolaganju joj stoje povlačenje tužbe i odricanje od tužbe. Isti primjer se može dati za situacije kada je samo tuženik spreman popustiti, jer to može ostvariti putem priznanja tužbenog zahtjeva. Također, stranke u postupku mogu unilateralno načiniti ustupke i na način da priznaju činjenice u postupku, zbog čega druga strana neće imati potrebu dokazivati ih.¹⁶⁰ Dakle, sudska nagodba će biti primamljiva strankama, ukoliko su obje spremne popustiti u određenoj mjeri kako bi u dogovoru našle prihvatljivo rješenje za obje strane.¹⁶¹

Ipak, u doktrini nije do kraja razjašnjeno pitanje je li u slučaju sudske nagodbe potrebno dosljedno slijediti odredbe Zakona o obligacijskim odnosima FBiH (u nastavku kao: ZOO FBiH) koji postavlja uzajamno popuštanje kao uvjet valjanosti nagodbe. ZOO FBiH eksplicitno ističe da se u nedostatku međusobnog popuštanja zaključeni pravni posao neće smatrati ugovorom o nagodbi.¹⁶² Prema jednom stajalištu, za razliku od izvansudske nagodbe, kod sudske nagodbe ne mora doći do međusobnog popuštanja stranaka.¹⁶³ Tako, sudska nagodba će važiti i onda kada samo jedna stranka načini ustupak.¹⁶⁴

159 Rješenje Kantonalnog suda u Bihaću, broj Gž-881/04 od 25. 1. 2007. godine.

160 Članak 125. stavak 1. ZPP FBiH.

161 Članak 1090. Zakona o obligacijskim odnosima u tom smislu daje primjere radnji koje će se smatrati popuštanjem, navodeći da je, između ostalog, riječ o "djelimičnom ili potpunom priznavanju nekog zahtjeva druge strane, ili u odricanju od nekog svog zahtjeva; u uzimanju na sebe neke nove obaveze; u smanjenju kamatne stope; u produženju roka; u pristajanju na djelimične otplate; u davanju prava na odustanicu."

162 Članci 1089. i 1090. Zakona o obligacijskim odnosima.

163 Stav da za zaključenje sudske nagodbe nisu potrebni uzajamni ustupci zastupaju brojni autori među kojima su: Zuglia, Arandelović, Jakšić, Triva, Dika, Belajac, Muhabdić i drugi.

164 Čizmić, J. (2016) Komentar zakona o parničnom postupku. Sarajevo: Privredna štampa, str. 313.

Prema drugom stajalištu,¹⁶⁵ međusobni ustupci predstavljaju bitan element nagodbe, ali istovremeno i osnovu zbog koje stranke uopće zaključuju sudsku nagodbu. U nedostatku međusobnog popuštanja u tom pravnom poslu, ugovor će sukladno ZOO FBiH biti ništav.¹⁶⁶

4.9. Sudska nagodba kao ovršna isprava

Sudska nagodba ima snagu ovršne isprave. Kao takva, sudska nagodba predstavlja materijalnopravnu ovlast za vođenje postupka. Prema Zakonu o ovršnom postupku, iz ovršne isprave proizlazi dužnost suda da na prijedlog tražitelja ovrhe dozvoli i provede ovrhu.¹⁶⁷

Navedeno je izričito propisano dvama zakonima, i to u dijelu ZPP FBiH koji se odnosi na sudsku nagodbu¹⁶⁸ i u odredbama Zakona o ovršnom postupku FBiH koje govore o ovršnim i vjerodostojnim ispravama¹⁶⁹. Zakonom o ovršnom postupku FBiH taksativno su propisane sljedeće ovršne isprave:

- 1) ovršna odluka sudova i ovršno sudsko poravnanje;
- 2) ovršna odluka donesena u upravnom postupku i nagodba u upravnom postupku, ako glasi na ispunjenje novčane obveze, ukoliko zakonom nije drugačije određeno;
- 3) ovršna javnobilježnička/notarska isprava;
- 4) druge isprave koje su zakonom određene kao ovršne isprave.

Iz navedene odredbe Zakona o ovršnom postupku proizlazi da se svaka nagodba zaključena pred sudom smatra ovršnom ispravom, pod uvjetom da je ona po svojoj prirodi kondemnatorna.¹⁷⁰ Kondemnatorna sudska nagodba

165 Ovaj stav zastupaju posebno autori s njemačkog pravnog područja kao što su Horten i Liebig. Oni načelno zastupaju stav da je uzajamno popuštanje nužno za zaključenje sudske nagodbe, ali kada govore o mjeri tog popuštanja, gotovo da dolaze do zaključka da popuštanje nije nužno. Karamarković, L. (2004) Poravnanje i medijacija, str. 186–188.

166 Članak 52. Zakona o obligacijskim odnosima.

167 Daupović, A. u: Daupović, A. et al. (2005) Komentari zakona o izvršnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, str. 82, komentar uz članak 23., toč. 3.

168 Članak 91. ZPP FBiH.

169 Članak 23. stavak 1. Zakona o ovršnom postupku FBiH.

170 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 321.

će biti ovršna ako u roku određenom u nagodbi tuženik nije ispunio dospjelu tražbinu.¹⁷¹ Osim kondemnatorne, sudska nagodba može biti i konstitutivna i deklaratorna. Snagu ovršne isprave ima samo nagodba kondemnatornog značaja.

4.10. Sudska nagodba kao presuđena stvar

Kako smo ranije naveli, sudska nagodba ima svojstvo ovršnog naslova. Prema toj karakteristici je moguće zaključiti da ona u određenoj mjeri podsjeća na pravomoćnu presudu.¹⁷² Jednom zaključena, sudska nagodba proizvodi još neke pravne posljedice po kojima ta sličnost još više dolazi do izražaja. Na ovom mjestu naročito ističemo da je klasični učinak pravomoćne presude – učinak presuđene stvari (*res iudicata*) također i učinak sudske nagodbe, što je izraženo u više zakonskih odredbi.

U odredbama ZPP FBiH koje govore o povredama parničnog postupka, zakonodavac je izdvojio one povrede koje su od takvog značaja za postupak da ih je, kada su prisutne u postupku, uvijek potrebno smatrati važnim povredama, tj. povredama koje su utjecale na donošenje zakonite i pravilne presude. Jedna od takvih povreda predstavlja odlučivanje suda u predmetu u kojem je zaključena sudska nagodba ili nagodba koja po posebnim propisima ima svojstvo sudske nagodbe.¹⁷³

Nadalje, ZPP FBiH propisuje obvezu suda da po službenoj dužnosti vodi računa o tome vodi li se parnica o predmetu o kojem je ranije bila zaključena sudska nagodba. Ukoliko utvrdi da se o takvom predmetu vodi parnica, dužan je tužbu odbaciti.¹⁷⁴ Situacija je ista i kada drugostupanjski sud utvrdi da je u prvostupanjskom postupku donesena odluka u predmetu u kojem je ranije zaključena sudska nagodba. Drugostupanjski sud je tada dužan ukinuti prvostupanjsku presudu i odbaciti tužbu.¹⁷⁵ Ista obveza je također predviđena i za revizijski sud, koji će ukinuti ranije donesene odluke i odbaciti tužbu.¹⁷⁶

171 Mulabdić, S. (2010) Građansko procesno pravo, str. 317.

172 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 324.

173 Članak 209. stavak 2. ZPP FBiH.

174 Članak 93. ZPP FBiH.

175 Članak 227. stavak 2. ZPP FBiH.

176 Članak 249. stavak 2. ZPP FBiH.

4.11. Pobijanje sudske nagodbe

Mješovita pravna priroda sudske nagodbe naročito dolazi do izražaja kada je riječ o njenom pobijanju. Način pobijanja sudske nagodbe umnogome ovisi o tome smatra li se sudska nagodba po svojoj pravnoj prirodi sporazumom stranaka pred sudom ili sudskom odlukom. Unatoč različitim stanovištima u pravnoj nauci i praksi, ipak prevladava stav prema kojem sudska nagodba nije sudska odluka, iako proizvodi isti procesni učinak, nego je sporazum stranaka zaključen pred sudom i unesen u zapisnik.¹⁷⁷ Naš zakonodavac je u tom smislu izričit, što se vidi iz često korištene konstrukcije “sporazum stranaka o nagodbi”. Dakle, shvaćanje prema kojem sudska nagodba nije sudska odluka, iako proizvodi iste procesnopravne učinke, jeste polazišna premisa za utvrđivanje načina pobijanja sudske nagodbe.

Do donošenja reformskog ZPP FBiH iz 2003. godine pitanje pobijanja sudske nagodbe nije bilo regulirano, te se u praksi i teoriji razvio niz različitih stavova i mišljenja kojima su polazišta bila upravo različita shvaćanja o pravnoj prirodi sudske nagodbe. Teorija i praksa bile su podijeljene između stava da je sudsku nagodbu moguće pobijati prijedlogom za ponavljanje postupka, s jedne, odnosno tužbom, s druge strane. Opravdanje za pobijanje sudske nagodbe prijedlogom za ponavljanje postupka autori su crpili iz procesnopravnih učinaka sudske nagodbe.¹⁷⁸ S obzirom na to da sudska nagodba proizvodi iste procesnopravne učinke kao i pravomoćna sudska odluka, smatralo se da se može pobijati izvanrednim pravnim lijekom – prijedlogom za ponavljanje postupka.

Danas je situacija jasnija. ZPP FBiH sadrži izričite odredbe koje se odnose na pobijanje sudske nagodbe.¹⁷⁹ Sudska nagodba može se pobijati samo tužbom.¹⁸⁰ Iz navedenog slijedi da opredjeljenje prema kojem se sudska nagodba može pobijati samo tužbom proizlazi iz shvaćanja sudske nagodbe kao sporazuma stranaka. S obzirom na to da sudska nagodba nije sudska odluka, ne može se pobijati ni redovitim niti izvanrednim pravnim sredstvima.

Ovakvom eksplicitnom odredbom ZPP FBiH otklonjene su moguće nesuglasice glede načina pobijanja sudske nagodbe. Nadalje, jasno je propisano da je subjektivni rok za podnošenje tužbe tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a objektivni rok je pet godina od dana zaključenja sudske na-

177 Čizmić, J. (2016). Komentar zakona o parničnom postupku, str. 323.

178 Karamarković, L. (2004) Poravnanje i medijacija, str. 279–292.

179 Članak 92. ZPP FBiH.

180 Članak 92. stavak 1. ZPP FBiH.

godbe. Navedeni rokovi su prekluzivni, te se njihovim protekom gubi pravo na pravnu zaštitu. To znači da se sudska nagodba ne može pobijati nakon proteka roka od tri mjeseca od dana saznanja za razlog pobijanja, odnosno pet godina od dana zaključenja sudske nagodbe.

Sudska nagodba se može pobijati samo zbog mana volje, to jeste ukoliko je zaključena u zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare. Zakonodavac kao razloge pobijanja prihvata razloge zbog kojih se prema Zakonu o obligacijskim odnosima mogu pobijati ugovori, te stoga postojanje mana volje treba cijiniti prema odredbama tog zakona.¹⁸¹

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2015. godine¹⁸², ZPP FBiH je dopunjen odredbom koja propisuje način postupanja u slučaju da dođe do poništenja sudske nagodbe. Ako sudska nagodba bude poništena, propisano je da se postupak nastavlja kao da sudska nagodba nije ni bila zaključena.

4.12. Zaključak

Sudska nagodba je mješoviti materijalnopravni i procesnopravni institut čijem zaključenju stranke pristupaju kako bi istovremeno uredile svoj materijalnopravni odnos i okončale parnicu. Radi se o institutu koji po svojim procesnopravnim učincima predstavlja adekvatan supstitut za sudsku presudu. Kao pravni institut koji omogućava odstupanje od klasičnog tijeka sudskog postupka, te njegovu prilagodbu specifičnim potrebama stranaka, sudska nagodba je zaslužno pronašla svoje mjesto u modernim pravnim sustavima.

Pravni okvir za primjenu sudske nagodbe u pozitivnopravnom zakonodavstvu FBiH čini Zakon o parničnim postupku, gdje je člancima 87. do 93. uređen postupak zaključenja sudske nagodbe, uloga suda prilikom zaključenja sudske nagodbe, faze postupka u kojima je moguće zaključiti sudsku nagodbu, sadržaj sudske nagodbe, procesnopravni učinci te način pobijanja sudske nagodbe. Time je stvoreno okružno u kojem stranke mogu slobodno pregovarati (uz pomoć suda, ukoliko je to potrebno), sigurnost da će pravni sustav zaštititi opstojnost sporazuma koji će postići, kao i izvjesnost da će njihov sporazum biti realiziran. U prilog tome govori i fleksibilnost koju predviđa pozitivno pravo glede vremena u kojem je moguće zaključiti sudsku nagodbu, što govori o opredijeljenosti zakonodavca na poticanje korištenja ovog instituta. Naime,

181 Čizmić, J. (2016) Komentar zakona o parničnom postupku, str. 323.

182 Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 98/15.

strankama je omogućeno da svoj pravni odnos urede tijekom cijelog postupka, sve do njegovog pravomoćnog okončanja, što podrazumijeva mogućnost zaključenja sudske nagodbe i pred drugostupanjskim sudom do donošenja drugostupanjske odluke po žalbi.

Kako bi zauzela mjesto koje joj je zakonodavac u parničnom postupku namijenio, najvažnije je da stranke u postupku shvate prednosti koje im donosi sudska nagodba. Njena temeljna prednost proizlazi iz činjenice da je sporazum o nagodbi rezultat kompromisa stranaka, a ne "nametnuto" rješenje trećeg subjekta – suda. Ukoliko stranke iznađu rješenje koje je prihvatljivo za sve, sudska nagodba im omogućava da brzo, efikasno i u obostranom interesu riješe nastali spor i time izbjegnu vođenje često vremenski i materijalno iscrpljujućeg sudskog postupka. Možda i najvažnije od svega, sudska nagodba im omogućava da kroz rješavanje konkretnog spora svoje međusobne odnose unaprijede i dugoročno grade na zdravim temeljima i izvan spora o kojem će zaključiti nagodbu. Ujedno, rješavanje spora zaključenjem sporazuma o nagodbi posredno utječe i na efikasnost cjelokupnog pravnog sustava jer se na taj način sud rasterećuje i oslobađa za rješavanje složenijih predmeta.

RECENZIJE

***

Autori su u radovima o sudskoj nagodbi, koji su predloženi za publikaciju, u zadovoljavajućoj mjeri ukazali na sve prednosti okončanja parnice sudskom nagodbom u odnosu na donošenje presude, koja može samo dodatno pogoršati poremećene odnose među strankama zbog gubitka spora jedne stranke.

Pravilno je uočena stručna uloga suda koji mora cijeliti mogu li stranke u predmetu spora raspolagati zahtjevima i u kojim imperativnim sporovima nije dopušteno zaključenje sudske nagodbe, bez obzira na pokazanu želju stranaka da okončaju parnicu na ovaj način. Iako je samo u dispozicijskim sporovima moguće zaključenje sudske nagodbe, time se ne umanjuje njen značaj u rješavanju što većeg broja sporova suglasnom voljom stranaka. Autori su konkretno ukazali i na nove trenutke u praktičnoj primjeni sudske nagodbe, a to je aktivna uloga i punomoćnika stranaka koji trebaju podržati svaki razuman prijedlog suda i sami na njega ukazati strankama, koje će u njih vjerojatno imati više povjerenja nego u sud, na velike prednosti miroljubivog načina okončanja parnice.

Kada sud u odnosu na obje stranke pokaže isti stupanj nepristranosti u ukazivanju na i predlaganju sadržaja sudske nagodbe, građani će ponovo steći povjerenje u sudstvo, kako su to pravilno uočili i autori radova o sudskoj nagodbi.

Dr. sc. Senad Mulabdić
Redoviti profesor i sudac
Vrhovnog suda Federacije BiH

***

Sudska nagodba, kao parnična radnja kojom se rješava spor, predstavlja regulator međusobnih odnosa parničara i zamjenu za sudsku odluku. Reguliranje spornih odnosa sudskom nagodbom ima višestruk značaj kako za same parnične stranke, tako i za pravosuđe uopće. Ukoliko parničari zakluče sudsku nagodbu i riješe spor mirnim putem, ostvaruju se ne samo zahtjevi koji su postavljeni u načelu efikasnosti i ekonomičnosti, već i pravno-politički razlozi. U prilog rješavanju spora sudskom nagodbom, prof. Arandelović je davno napisao da je "bolje i mršavo poravnanje nego debela parnica".

Rješavanje spora putem sudske nagodbe promiče već duže vrijeme i Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće u pravosudnom sustavu Bosne i Hercegovine. Bez obzira na prednosti sudske nagodbe kao procesnog fenomena u odno-

su na kontradiktorni, dugotrajni i iscrpljujući postupak, sudska nagodba još uvijek nema onaj značaj i mjesto koje bi trebala imati pred sudovima u Bosni i Hercegovini. Razloga za to ima više. Prije svega, građani koji su odlučili pokrenuti parnični postupak, po pravilu, žele da sud donese meritornu odluku i da “presudi” o pravu stranke u konkretnom slučaju. U onim slučajevima kada parnične stranke zastupaju punomoćnici – odvjetnici, po pravilu, postupak se okončava sudskom odlukom, a ne zaključenjem sudske nagodbe. Također, ni suci nisu previše motivirani za to da se spor riješi zaključenjem sudske nagodbe. Svi razlozi koji demotiviraju stranke, njihove punomoćnike pa i sud mogli bi se podvesti pod jedan glavni, a to je što još uvijek nisu sagledane sve prednosti koje zaključena sudska nagodba proizvodi kako na terenu procesnog prava tako i u materijalnopравnim odnosima.

Zbornik radova koji je posvećen sudskoj nagodbi karakterizira inventivnost u sagledavanju prednosti i eventualnih nedostataka koji se manifestiraju zaključenjem sudske nagodbe. Zbornik sadrži četiri rada koji na različite načine tretiraju procesni fenomen sudske nagodbe.

Primjetna je želja autora da daju svoj doprinos u rješavanju pravne prirode sudske nagodbe, što nije nimalo lak zadatak. Pravna priroda sudske nagodbe određuje i pravni lijek. Bez obzira na to što je zakonodavac odredio ekskluzivan pravni lijek – tužbu za pobijanje sudske nagodbe, još uvijek nisu razriješene sve nedoumice i problemi vezani za sudska nagodbu. Doprinos ovog zbornika radova je upravo i u činjenici da su određena pitanja vezana za sudska nagodbu identificirana i postavljena. Na neka od njih autori su sasvim uspješno odgovorili, dok su druga ostala otvorena. Pitanja koja čekaju odgovor uvijek predstavljaju poticaj za procesnu teoriju i pravne teoretičare da zauzmu određene stavove i daju odgovore.

Radovi koji su posvećeni sudskoj nagodbi, a koji su našli mjesto u ovom zborniku, od značaja su kako za pravnu teoriju tako i za pravnike praktičare koji, ponekad potpuno neopravdano, zanemaruju prednosti sudske nagodbe i po inerciji upravljaju postupkom koji često bezrazložno dugo traje i koji se okončava meritornim rješenjem spora, ali istovremeno i nezadovoljstvom i razočaranjem jednog parničara ne samo u ishod spora, već i u pravosuđe uopće. Nasuprot tome, zaključena sudska nagodba nema za posljedicu odluku o “pobjedniku i poraženom”, već okončanje spora mirnim putem uz sudjelovanje i na zadovoljstvo svih subjekata u postupku, što se ne bi smjelo zanemariti prilikom rješavanja spora u svakom konkretnom slučaju.

Prof. dr. Ranka Račić